

Sitcom Türü Dizilerde Kültürel Etkilerin Konut Temsilleri Üzerinden İncelenmesi

Rüveyda Müberra Pekince

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Temmuz 2024

An Examination of Cultural Influences on Housing Representations in Sitcom
Series

Rüveyda Müberra Pekince

MASTER OF SCIENCE THESIS

Department of Architecture

July 2024

Sitcom Türü Dizilerde Kültürel Etkilerin Konut Temsilleri Üzerinden İncelenmesi

Rüveyda Müberra Pekince

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği Uyarınca

Mimarlık Anabilim Dalı

Bina Bilgisi Bilim Dalında

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak hazırlanmıştır.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Türkan Nihan Hacıömeroğlu

Temmuz 2024

ONAY

Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi **Rüveyda Müberra Pekince**'nin YÜKSEK LİSANS tezi olarak hazırladığı “Sitcom Türü Dizilerde Kültürel Etkilerin Konut Temsilleri Üzerinden İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, jürimizce lisansüstü yönetmeliğin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek oybirliği ile kabul edilmiştir.

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Türkan Nihan Hacıömeroğlu

İkinci Danışman : -

Yüksek Lisans Tez Savunma Jürisi:

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Türkan Nihan Hacıömeroğlu

Üye: Doç. Dr. Ayşegül Akçay Kavakoğlu

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Hakan Keleş

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr.

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi Türkan Nihan Hacıömeroğlu danışmanlığında hazırlamış olduğum “Sitcom Türü Dizilerde Kültürel Etkilerin Konut Temsilleri Üzerinden İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezimin özgün bir çalışma olduğunu; tez çalışmamın tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davrandığımı; tezimde verdiğim bilgileri, verileri akademik ve bilimsel ilke ve kurallara uygun olarak elde ettiğimi; tez çalışmamda yararlandığım eserlerin tümüne atıf yaptığımı ve kaynak gösterdiğimi ve bilgi, belge ve sonuçları bilimsel etik ilke ve kurallara göre sunduğumu beyan ederim. 08/07/2024

Rüveyda Müberra Pekince

İmza

ÖZET

Mimari tasarımın sonuç ürünü olan mekân, görsel-işitsel medya ürünlerinin temel unsurlarından biri olarak kullanılmaktadır. Mimarlık izleyiciye sunulan mekân ile medyada temsil edilmektedir. Oluşturulan mekân temsilleri, oluşturulma biçimleri ve taşıdıkları göstergeler ile; karakterler, hikâyenin ritmi, atmosfer ve mekânın beslendiği kültür hakkında izleyiciye bilgi vermektedir.

Çalışma, görsel-işitsel medyada mimari temsilin kültüre bağlı şekillenişini mekân kullanımları üzerinden incelemektedir. İnsan yaşamı için en temel mekân olan konutu ana mekân olarak kullanması ve günlük yaşam ile sıkı bir bağ kurarak izleyiciye yakın bir konumda bulunması sebebiyle medya türü olarak sitcom seçilmiştir. Sitcom, televizyon programları içinde erken dönem örneklerinden sayılabilecek ve günlük hayatı izleyiciye en komik haliyle sunan bir türdür. Sitcom yapımlarında mekân genellikle dekor kurgu olarak tasarlanmakta ve kendisini üreten toplumun değerlerini, yaşam biçimini, günlük eylemlerini, beğenilerini ve trendlerini çeşitli temsiller ile aktarmaktadır.

Çalışma kapsamında, Türkiye ve ABD’de üretilen sitcom yapımlarında konut mekânlarının temsili ve iki toplumun kültürel normlarının bu temsillere yansımaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda, Amerikan yapımı "The Nanny" ile yerli uyarlaması "Dadı" ve Amerikan yapımı "The Jeffersons" ile yerli uyarlaması "Tatlı Hayat" vaka analizi yöntemiyle ele alınarak, mekân uyarlamalarındaki kültürel etkiler ortaya konmuştur.

Bu tez, sitcom türünde konut mekânlarının temsiline odaklanarak, mekânın kültürel ve toplumsal kodları nasıl yansıttığını ve iki farklı toplumdaki benzerlikler ve farklılıklar üzerine saptamalar ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, çalışma, kültürün, mimarlık ve görsel medyanın ortak noktası olan mekân temsili üzerindeki etkilerinin anlaşılması ve iki kültürü kıyaslayarak kültürler arasındaki etkileşimleri ve dönüşümleri ortaya koyması açısından özgün bir yaklaşım sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mekân Temsili, Sitcom, Konut Kullanımı, Konutta Kültürel Etkiler.

SUMMARY

The architectural design's final product, space, is utilized as a fundamental element in audiovisual media productions. Architecture is represented in the media through the space presented to the audience. The spatial representations, along with the manner of their creation and the signs they convey, provide viewers with insights about the characters, the rhythm of the story, the atmosphere, and the culture from which the space draws.

This study examines how architectural representation in audiovisual media is shaped by culture, focusing on the uses of space. Sitcoms were chosen as the primary media type due to their use of housing, the most fundamental space in human life, as a central setting, and their strong connection to daily life, which brings them close to the audience. As one of the earliest examples of television programming, sitcoms are a genre that humorously presents daily life to the audience. In sitcom productions, space is typically designed as a set and reflects the values, lifestyle, daily actions, preferences, and trends of the society that produces it through various representations.

In this study, a comparative analysis was conducted on the representation of residential spaces in sitcom productions from Turkey and the United States and how the cultural norms of the two societies are reflected in these representations. In this context, the American production "The Nanny" and its local adaptation "Dadı" as well as the American production "The Jeffersons" and its local adaptation "Tatlı Hayat" were examined through case study analysis, revealing the cultural influences in space adaptations.

By focusing on the representation of residential spaces in the sitcom genre, this thesis offers observations on how space reflects cultural and social codes and identifies the similarities and differences between the two societies. In this regard, the study provides a unique approach to understanding the influence of culture on spatial representation, which intersects architecture and visual media, and sheds light on the interactions and transformations between cultures through comparison.

Keywords: Spatial Representation, Sitcom, Residential Use, Cultural Influences in Housing.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana desteklerini esirgemeyen sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Türkan Nihan Hacıömeroğlu'na, değerli yorumları ve katkılarıyla çalışmalarına yön veren sayın jüri üyelerine, tez çalışmalarımda sağladığı katkıları ve sonsuz anlayışı için İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölüm Başkanı Doç. Dr. Yaprak Özel'e ve bu süreçteki destekleri için diğer çalışma arkadaşlarıma, lisansüstü eğitime başlamam konusunda beni yüreklendiren, tüm hayatıma değer katan canım babam Prof. Dr. Mehmet Kaplan'a, koşulsuz sevgisiyle bana her zaman inanan, güç veren ve kendimi tanımamı sağlayan canım annem Nurcihan Kaplan'a ve diğer aile üyelerime, ilk günden son güne kadar bana destek olan, anlayışla her zaman yanımda olup motivasyonumu koruyan sevgilim, nişanım ve eşim Bedri Metehan Pekince'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Rüveyda Müberra Pekince

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2.MATERYAL VE YÖNTEM	5
3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI.....	10
3.1. Mekânın Temsil Bağlamında Değerlendirilmesi.....	10
3.1.1. Mekân.....	10
3.1.2. Mekân Temsili.....	11
3.2. Konut Kültür İlişkisi.....	17
3.2.1. Konut.....	17
3.2.2. Kültür	18
3.2.3. Kültürün Konut Tasarımına Etkisi.....	21
3.2.4. Tarihsel Süreçte Türk Ve Amerikan Konutunda Mekân Kullanımları.....	23
3.3. Sitcom Türü Diziler Ve Mekân Kullanımları.....	47

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
3.3.1. Sitcom Türü Diziler.....	47
3.3.2. Sitcom Türü Dizilerde Mekân.....	58
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	63
4.1. Sitcom Türünde Konut Mekânlarının Temsili ve Mekân Kullanımı Üzerinden Analizi.....	63
4.1.1. Müstakil Ev Apartman Dairesi Kullanımı.....	64
4.1.2. Yaşam Alanı	67
4.1.3. Giriş Mekânı.....	73
4.1.4. Mutfak	77
4.1.5. Banyo.....	82
4.1.6. Özel Alan.....	87
4.1.7. Balkon/Teras/Bahçe.....	91
4.2. Vaka Analizi: Sitcom Türü Dizilerde Konutun Mekânsal Temsilinde Kültürel Etkilerin ABD Yapımları Ve Yerli Uyarlamaları Üzerinden Analizi	96
4.2.1.Amerikan Yapımı The Nanny ve Türk Yapımı Uyarlaması Dadı.....	96
4.2.2 Amerikan Yapımı The Jeffersons ve Türk Yapımı Uyarlaması Tatlı Hayat....	131
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	158
KAYNAKLAR DİZİNİ.....	174
EK AÇIKLAMALAR.....	184
Ek Açıklama-A:.....	184
Ek Açıklama-B:	188

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
1.1.Kavramsal ilişkiler diyagramı.....	2
2.1. Çalışma kapsamında değerlendirilen 39 Türk yapımı, 54 Amerikan yapımı sitcom türü dizinin kronolojik gösterimi.....	6
3.1. Anlatıda zaman ve mekânın temsili.....	13
3.2. Dogville Filmi	15
3.3. Metropolis Filmi	16
3.4. Rapoport'un kültür ve eylemler ilişkisi modeli.....	21
3.5. Konut oluşumuna etki eden faktörler.....	22
3.6. Tek ailelik orta sınıf konutu.....	25
3.7. Dört ailelik apartmanlar	25
3.8. İstanbul Küçük Armutlu semtinde bir gecekondu.....	29
3.9. Amerikan banliyö semti.....	30
3.10. Avrupa Yakası.....	50
3.11. I Love Lucy, 1951-1957.....	52
3.12. Sitcom Türünün Tarihsel Süreci.....	54
4.1. Türkiye yapımı sitcom türü dizilerde apartman dairesi/müstakil konut kullanımları.....	66
4.2. Amerika yapımı sitcom türü dizilerde apartman dairesi/müstakil konut kullanımları.....	66
4.3. Ayrılısak da Beraberiz, Yaşam Alanı.....	71
4.4. Türk yapımlarının Amerikan yapımlarından mekân temsilinden etkilenme oranları.....	73
4.5. Türk yapımı sitcom türü dizilerde giriş mekanının özelleşme durumu.....	74
4.6. Türk yapımı sitcom türü dizilerde girişin görsel ilişki kurma durumu.....	76
4.7. Giriş mekânında gerçekleşen ayakkabı çıkarma eylemi.....	76
4.8. Konuta girişte ayakkabı çıkarılma oranı.....	77
4.9. Sitcom türü dizilerde mutfak çatışma ortamı olarak kullanımı.....	78
4.10 Monica'nın Mutfakında tüketim nesneleri.....	79
4.11. Türk yapımı sitcom türü dizilerde açık mutfak ve ayrı mutfak kullanımı.....	81
4.12. Amerikan yapımı sitcom türü dizilerde açık mutfak ve ayrı mutfak kullanımı.....	81

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
4.13. Banyo havalandırmasından iletişim sahnesi, Avrupa Yakası.....	83
4.14. Kramer’in banyo kullanımı, Seinfeld.....	84
4.15. Amerikan Banyo Sahnesi, Gibi.....	85
4.16. Banyo sahnesi, En Son Babalar Duyar.....	86
4.17. Banyo sahnesi, En Son Babalar Duyar.....	86
4.18. Banyonun alternatif kullanımları, Evdeki Yabancı.....	87
4.19. Yalnız yaşayan bireyin özel alan kullanımı, Yarım Elma.....	88
4.20. Özel alanlarda anlatı temsili, Çocuklar Duymasın.....	90
4.21. Amerikan sitcom yapımlarında balkon kullanımı, Friends.....	94
4.22. Amerikan sitcom yapımlarında teras kullanımı, How I Met Your Mother.....	94
4.23. Pascal Adlı Tavuğun Bahçedeki Kümesi, 7 Numara.....	95
4.24. Konut bahçesi kullanımı, Two and Half Men.....	95
4.25. The Nanny zemin kat planı.....	101
4.26. Dadı zemin kat planı.....	102
4.27. The Jeffersons konutu kat planı.....	134
4.28. Tatlı Hayat konutu kat planı.....	135
4.29. The Jeffersons yaşam alanı.....	138
4.30. La Jolla Sunset tablosu.....	139

ÇİZELGELER DİZİNİ

Cizelge

Sayfa

2.1. Çalışmanın materyalleri.....	8
3.1. Amerikan televizyonundan uyarlanan Türk yapımları.....	57
4.1. Türk yapımı sitcom dizilerde izleyiciye sunulan apartman imajlarına örnekler.....	65
4.2. Amerikan yapımı sitcom dizilerde izleyiciye sunulan apartman imajlarına örnekler.....	65
4.3. Amerikan ve Türk yapımı sitcom dizilerde öğrenci evi yaşam alanı.....	68
4.4. Amerikan ve Türk yapımı sitcom dizilerde aile evinde gençlik yaşam alanı.....	69
4.5. Sitcom türü yapımlarda karakter gelişimi örneği.....	70
4.6. Giriş mekânında görsel ilişkiyi koruyan Türk yapımı sitcom diziler.....	75
4.7. Giriş mekânında görsel ilişkiyi engelleyen Türk yapımı sitcom diziler.....	75
4.8. Giriş mekânında görsel ilişkiyi koruyan Amerikan yapımı sitcom diziler.....	75
4.9. Sitcom türü dizilerde açık ve ayrı mutfak kullanımı.....	82
4.10. Türk ve Amerikan sitcom türü yapımlarda banyo kullanımı kıyası.....	84
4.11. Özel alanlarda karakter temsili, Cosby Show.....	89
4.12. Türk yapımı sitcom dekorlarında dış mekân temsilleri.....	91
4.13. Amerikan yapımı sitcom dekorlarında dış mekân temsilleri.....	92
4.14. Burhan Altıntop'un balkon kullanımları, Avrupa Yakası.....	93
4.15. Dünya Apartmanı teras kullanımı, Yalan Dünya.....	94
4.16. The Nanny'nin Uyarlamaları.....	98
4.17. The Nanny'nin bazı uyarlamalarında yaşam alanı.....	98
4.18. The Nanny ve Dadı Cephe Analizi.....	103
4.19. The Nanny ve Dadı yaşam alanı analizi.....	108
4.20. The Nanny ve Dadı giriş mekânı analizi.....	111
4.21. The Nanny ve Dadı mutfak analizi.....	114
4.22. The Nanny ve Dadı yemek odası analizi.....	117
4.23. The Nanny ve Dadı'da banyoda yaşanan beklenmedik karşılaşma.....	119
4.24. The Nanny ve Dadı'da banyoların analizi.....	120

ÇİZELGELER DİZİNİ

Cizelge

Sayfa

4.25. Karakter gelişiminin mekâna yansıması.....	123
4.26. The Nanny ve Dadı’da özel alanların analizi.....	124
4.27. The Nanny ve Dadı’da çalışma alanların analizi.....	129
4.28. Tatil Evi Bahçesinde Doğa Olaylarının Etkileri.....	130
4.29. The Nanny ve Dadı’da bahçe analizi.....	131
4.30. The Jeffersons ve Tatlı Hayat cephe analizi.....	137
4.31. Çizelge Türk yapımı sitcom dizilerde kullanılan benzer koltuklar.....	141
4.32. The Jeffersons ve Tatlı Hayat yaşam alanı analizi.....	142
4.33. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta yaşam alanı analizi.....	145
4.34. The Jeffersons ve Tatlı Hayat mutfak/yemek kültürü analizi.....	147
4. 35. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta mutfak analizi.....	148
4. 36. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta banyo analizi.....	152
4. 37. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta özel alan analizi.....	153
4.38. The Jeffersons ve Tatlı Hayat Orman Temsilleri.....	155
4. 39. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta balkon/bahçe/teras analizi.....	156
5.1. Amerikan ve Türk toplumlarının mekân kullanımlarının kıyaslanması.....	162
5.2. Sitcom yaşam alanında Amerikan ve Türk tipi temsiliinin kıyaslanması.....	164

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
akt.	Aktaran
çev.	Çeviren
der.	Derleyen
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
s. veya pp.	Sayfa/sayfalar
t.y.	Basım tarihi yok
v.d	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
yy.	Yüzyıl

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Mimari tasarım, insanların çeşitli gayelerine, aktivitelerine ve bu aktiviteleri gerçekleştirmeleri için gerekli olan koşullara uygun fiziksel yapının oluşturulma süreci olarak ifade edilebilir. (Atasoy, 1973)

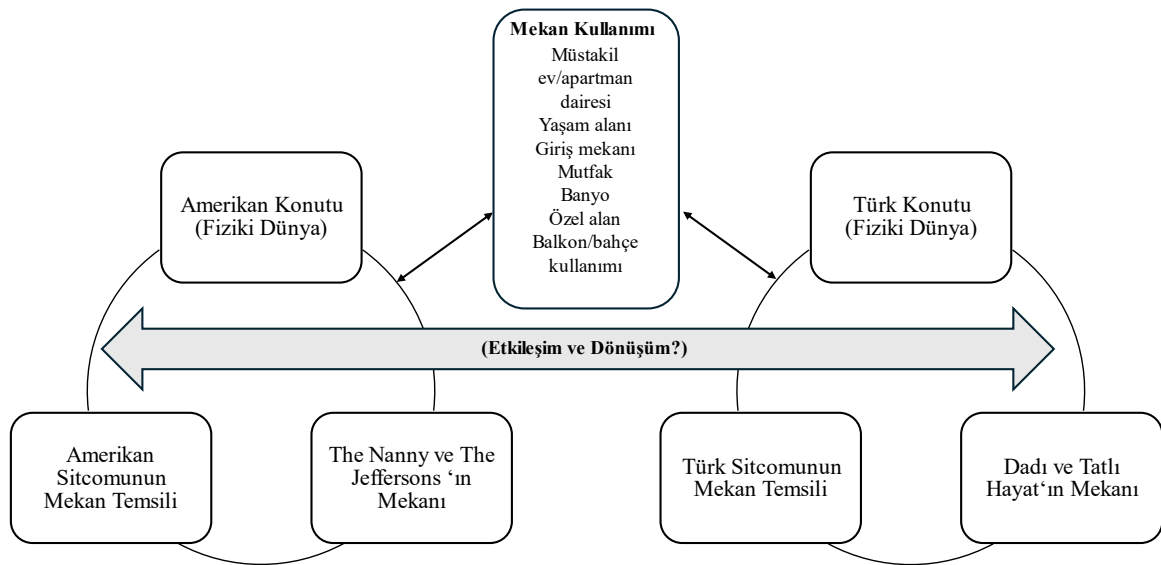
Mimarlığın tasarım sürecinde sonuç ürün çoğunlukla mekandır. Tasarlanan ve üretilen mimari mekanlar, kullanıcılarını ve inşa edildikleri bağlamın koşullarını birtakım göstergeler aracılığıyla yansıtarak içinde bulunulan kültürü, tarihsel dönemi, ekonomik durumu ya da gelişmişlik düzeyini belgeleme görevi üstlenmektedir. İnsanlar yaşadıkları mekânları fizyolojik ihtiyaçlarına, kültürel yaşantılarına ve ekonomik durumlarına göre şekillendirip işlevler kazandırırken, mekân da sahip olduğu olanaklar ile bu ihtiyaçlara yanıt veren eylem alanları sunmaktadır. Kullanıcıların en fazla vakit geçirdiği, kişiselleştirdiği ve en güçlü biçimde ilişki kurduğu konut tüm bu niteliklerin yoğun olarak bir okunabildiği mekandır.

Görsel medya türlerinde, anlatı dahilinde olaylara gerçekleşme imkânı veren mekân, fiziki veya kurgusal olarak tasarlanmış mimari temsiller sunmaktadır. Bu türler, mekânsal anlatıyı güçlendirmek için mimari elemanları kullanır. Mekanlar, filmlerin, tiyatro oyunlarının ve televizyon programlarının atmosferini, kendisini oluşturan kültürün normlarını, karakterlerin psikolojik durumlarını ve hikâyenin ritmini belirlemek için önemli bir role sahiptir. Bu ilişkinin bir diğer boyutu da görsel medyanın kurgusal yönü ile ortaya çıkmaktadır. Özellikle bilim kurgu ve fantastik filmler, mimarlık disiplini üzerinde de etkili olarak geleceğin mimari tasarımlarını ve şehir planlamasını şekillendirebilecek yeni bakış açıları ortaya koyabilmektedir. Bu ikili durum görsel medyada mekânın mimari mekân ile kurduğu ilişkiyi açıklamada önem taşımaktadır.

Medyadaki mimari temsiller, günümüzde toplumların kültürel değerlerini gözler önüne sererken aynı zamanda bunların tüm dünyaya yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu temsiller, bir yandan kendisini üreten toplumun mekânsal normlarına ve yaşam biçimlerine dair göstergeler sunarken bir yandan da izleyicilere farklı yaşam biçimlerini ve mekânsal düzenlemeleri sunarak, fiziksel dünyanın mimarisinde ve iç mekân

tasarımlarında standart belirleyici bir görev üstlenmektedir. Özellikle televizyon dizileri, geniş kitlelere ulaşan ve onların mekân algısını etkileyen önemli medya araçları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, çoğunluğu dekor kurguda geçen ve ana mekânı genellikle konut olan sitcom türündeki diziler, gündelik yaşamı mizahi bir şekilde ele almasıyla izleyicisiyle kuvvetli bir bağ kurabilmekte ve mekân temsilleri ile izleyiciye konuta dair bir mekân deneyimini sunabilmektedir. Sitcom türü diziler Türkçeye “durum komedisi” olarak aktarılsa da durum komedisi daha geniş anlamlı bir kavram olduğundan sitcom kavramını tam olarak karşılamamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada türü ifade etmek için “sitcom” sözcüğü kullanılacaktır.

Bu çalışma, “mimari temsil”, “konut”, “sitcom türü diziler” ve “kültür” olmak üzere dört ana kavramı temel almaktadır. Bu bağlamda türün doğduğu ABD’de üretilen sitcom yapımları ile Türkiye’de üretilen sitcom yapımları genel olarak ele alınmasıyla sundukları konut temsillerinin fiziki dünya ile benzerlikleri ve kültürel etkilerin getirdiği farklılıklar tespit edilmiş sonuçlar analiz edilerek kültürler arası etkileşim ve dönüşümler ortaya konmuştur. Vaka analizi bölümünde Türk yapımı uyarlamaları bulunan, ana mekânı konut olan, mekânlarıyla toplumsal hafızada yer edinmiş iki ABD yapımı sitcom türü diziler seçilmiştir. Seçilen sitcom dizileri ve yerli uyarlamaları şekilde yer alan kavramsal çerçevede incelenerek sitcom yapımlarında konutun mekânsal temsilinin iki ayrı toplumun normlarına göre nasıl şekillendiği tartışılmıştır. (Şekil 1)

Şekil1.1. Çalışmanın Kapsamı

Araştırmanın amacı, sitcom türünde kültürün konut mekanlarının temsiline etkilerini ortaya koymak ve Amerikan sitcom yapımları ile Türk uyarlamaları bağlamında kültürün konuta yansımalarını karşılaştırmalı olarak analiz ederek küresel ve yerel kültür arasındaki etkileşimleri ve dönüşümleri ortaya koymaktır.

Çalışma kapsamında aşağıdaki soruların cevapları aranmaktadır:

- Amerikan ve Türk sitcom yapımlarında konutun mekânsal temsili ve gerçekleştirilen eylemler nasıl farklılaşmaktadır?
- Sitcom yapımlarında mekânsal tasarım ve düzenlemeler, kültürel norm ve değerleri nasıl yansıtmaktadır?
- Amerikan yapımları ve yerli uyarlamalarında konut mekân temsilleri ve mekânın işlevselliği arasında nasıl benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır?
- Türk sitcom yapımlarında konut mekânlarının temsili ve işlevselliği, küresel ve yerel kültürle nasıl etkileşimde bulunmaktadır ve bu temsiller fiziki dünyada ne tür değişim ve dönüşümlere yol açmaktadır?

Bu tez, format, karakterler, senaryo ve hikâyenin genelinde büyük ölçüde aynı olan ve hatta mekanları bakımından da ortak özellikler taşıyan ABD sitcom dizileri ve bu sitcom dizilerinden uyarlanmış Türkiye yapımı sitcom dizilerini kapsamaktadır. Benzerliği oldukça fazla olan bu örnekler farklı toplumlarda üretildiğinde, kültürün mekânda nasıl şekillendiği ve yansıtıldığı konusunda önemli bir araştırma alanı sunmaktadır. Bu bağlamda, sitcom mekanlarının tasarımındaki kültürel farklılıkların, Amerikan ve Türk sitcom yapımlarının konut mekanlarının kullanımı ve tasarımındaki benzerlikleri ve farklılıklarını inceleyerek, kültürel normların ve değerlerin mekânsal temsil üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır.

Mimarlık ve görsel medyanın ortak noktası olan mekân kavramını inceleyerek başlayan çalışma, bu bağlamda mekânsal temsil ve mekân deneyimi kavramlarını da tartışmaktadır. Konut ve kültür ilişkisi irdelenirken; konut kavramı, kültür, kültürün konut tasarımına ve konut kullanımlarına etkisi ile fiziki dünya koşullarında Türkiye ve Amerika’da konut kullanımlarının geçirdiği tarihsel serüven ele alınmıştır. Çalışmanın materyalini oluşturan sitcom dizilerinin konutlarına odaklanılması için türe dair değerlendirmeler yapılmıştır. Sitcom dizilerinin televizyon programları içindeki yeri ve

uyarlama yapımlara değinilerek, sitcom türünün mekânı ve konutu nasıl ele aldığı incelenerek teori kısmı tamamlanmaktadır.

Çalışmanın bulgular ve tartışma kısmında ABD yapımı ve Türkiye yapımı kült sitcom dizileri izlenerek, bu dizilerdeki mekân kullanımları üzerinden mekân temsili tartışılmış ve iki kültür için de tespitler de bulunulmuştur. Her iki kültürde de fiziki dünyadaki konut kullanımı ile sitcom dizilerdeki konut kullanımı üzerinden yapılan değerlendirme ve tespitler vaka analizi kısmında test edilmiştir. Vaka analizi için The Nanny ve The Jeffersons yapımları ile yerli uyarlamalarına odaklanılmıştır. Bu iki yapım da uyarlamaları ile kıyaslanırken fiziki dünya ve sitcom yapımlarının geneli için kullanılan yöntemler izlenmiştir.

Konut hem fiziki dünyada hem de sitcom yapımlarının konutlarında incelenirken ortak bir zemin oluşturulması ve benzer işlev vaat eden mekanların kendi içinde kıyaslanabilmesi için şu başlıklarda değerlendirme yapılmıştır:

- Müstakil ev ya da apartman dairesi kullanımı
- Yaşam alanı kullanımı
- Giriş kullanımı
- Mutfak kullanımı
- Banyo kullanımı
- Özel alanların kullanımı
- Balkon/teras/bahçe kullanımı

Sonuç ve tartışma kısmında konut mekanlarının nasıl temsil edildiği ve kültürel yansımaların mekân kullanımına etkisine dair sonuçların sunulmasıyla tamamlanmaktadır.

Bu tez, sitcom dizilerdeki konutun mekânsal temsili sistemli bir şekilde inceleyerek, mekânın kültürel ve toplumsal kodları nasıl yansıttığını ortaya koymaktadır. Amerikan ve Türk sitcom dizilerindeki konut mekanlarının kullanımını kültürel ve sosyal bağlamlar içinde karşılaştırması açısından özgün bir yaklaşım sunmaktadır.

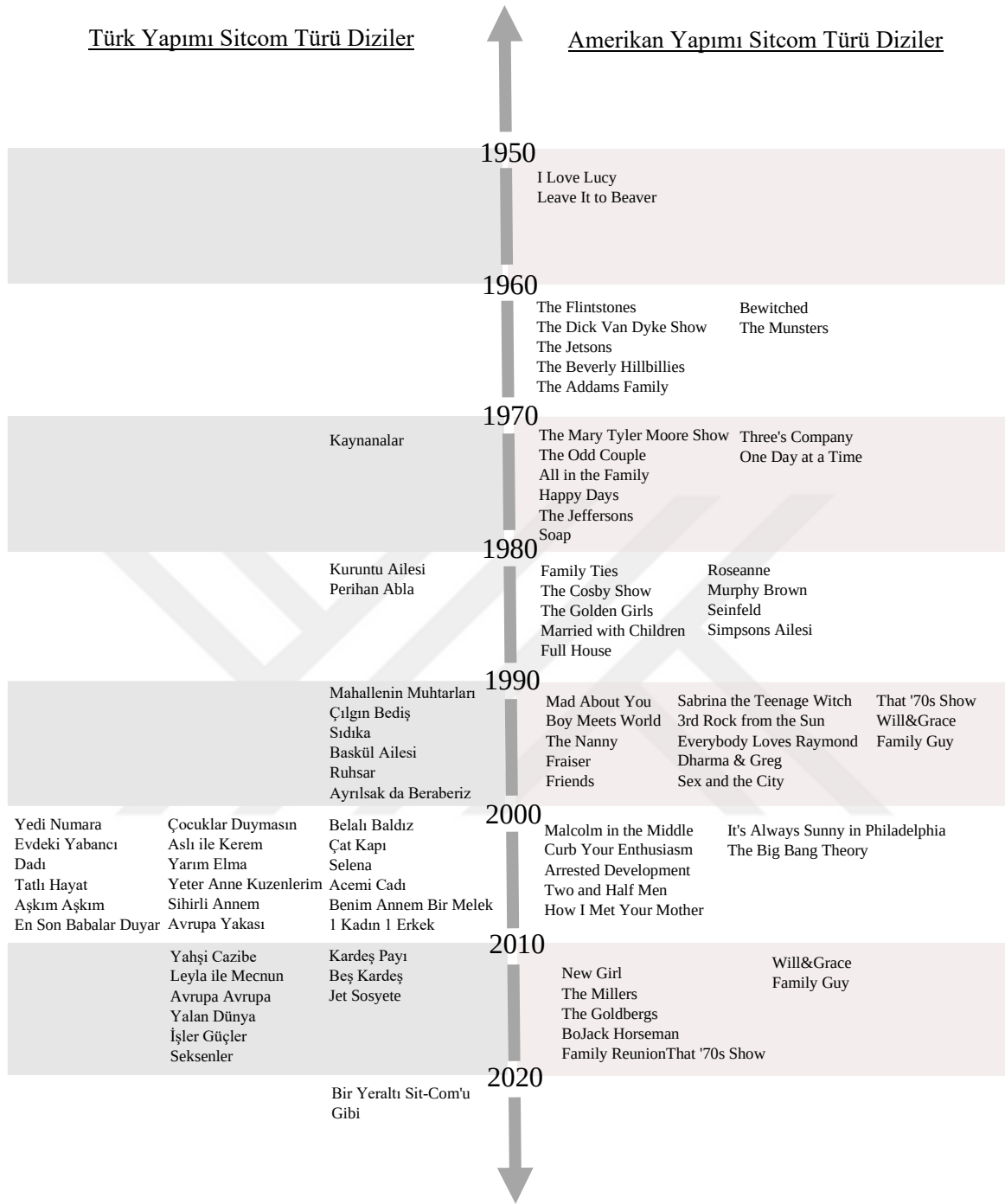
2. MATERİYAL VE YÖNTEM

Çalışma amacın, araştırma sorularının ve hedeflerin belirlenmesiyle başlamış literatür taramasıyla devam etmiştir. Teorik bilgi kısmında kavramsal çerçeve oluşturulmuş, konuya hangi perspektiften yaklaşılabileceği ile ilgili bir yol haritası belirlenmiştir. Mekânsal temsilin kültürel etkiler bağlamında incelenmesi için gündelik yaşamı konu alan, yaşam biçimini ve kültürel etkileri açıkça yansıtan sitcom türü diziler seçilmiştir. Sitcom yapımlarının pek çoğunda ana mekân olarak karşımıza çıkan ve hem izleyiciler hem de karakterlerin en yoğun ilişki kurduğu mekân olan konutlarına odaklanılmıştır. Sitcom konutlarının mekânsal temsili incelenerek türün doğduğu Amerika'daki örnekler ile yerli yapımlardaki;

- Konutun apartman dairesi veya müstakil konut olarak seçilmesi
- Kültürün mekân örgütlenmesine etkileri,
- Mahallerin uzmanlaşma durumu ve buna bağlı olarak mekân kullanımları,
- Konutta mekânsal ilişkilerin nasıl şekillendiği,
- Günlük eylemlerin ve kültürel pratiklerin mekâna nasıl yansıdığı
- Mekânın içerdiği unsurlar ve tasarım kararlarının kültürel normlarla ilişkisi

Konuları ele alınmaktadır.

Belirlenen kapsamda konutlar birtakım eylemler için özelleşmiş ve her iki kültürde de benzer işlev vaat eden konut mahalleri üzerinden mekân kullanımlarını tartışarak her mekânı yukarıda belirlenen nitelikler bağlamında inceleyecektir. Bu yöntemle konut mekanının sitcom türü dizilerde temsili ve konuttaki kültürel yansımaların mekân deneyiminin etkisini Türkiye ve Amerika yapımları üzerinden karşılaştırmalı analiz ederek küresel ve yerel kültür arasındaki etkileşimleri ve dönüşümlerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Şekil 2.1. Çalışma kapsamında değerlendirilen 39 Türk yapımı, 54 Amerikan yapımı sitcom türü dizinin kronolojik gösterimi

Araştırma soruları ışığında materyal belirleme sürecinde, IMDB'nin "The Best Sitcoms of All Time" adlı listesi, Diana Friedman'ın "Sitcom Style" kitabı ve yerli yapımlar için de çeşitli internet kaynaklarından taranarak seçilen sitcom yapımları incelemeye alınmıştır. Bu kapsamda ana mekânı konut olan, mekânı ve karakterleriyle toplumsal

hafızada yer edinmiş Şekil 2.1.'de yer alan 39 Türk yapımı, 54 Amerikan yapımı sitcom türü dizi belirlenmiştir. Bu dizilerin mekân kullanımları açısından benzer ve farklı yaklaşımları değerlendirilerek Türk ve Amerikan sitcom örnekleri kendi içinde incelenmiştir. Ortak noktaların tüm örnekler içindeki karşılaşımla oranları belirlenerek Amerikan ve Türk sitcom yapımlarının konut mekânı kullanıma bakış açısına dair değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmanın bu adımı sitcom konutlarının bazen kendisini üreten toplumun gerçek yaşamdaki günlük eylemlerini, yaşam biçimini ve kültürel normlarını yansıttığı görülmüştür. Fakat bazı örnekler de toplumlar arasındaki kültürel etkileşimin ve çekim tekniklerinin etkisiyle sitcom türünün kendisini üreten toplumun normlarının dışına çıktığı görülmüştür.

Bu normların test edilebilmesi adına, aynı toplumlar tarafından üretilmiş, sosyokültürel ve sosyoekonomik açıdan benzerlik gösteren ve aynı yıllarda uyarlanmış yapımların ele almasına karar verilmiştir. Bu sebeple çalışma kapsamında materyal olarak Amerikan yapımı ve Türk yapımı uyarlamaları bulunan sitcom dizileri materyal olarak seçilmiştir. Seçilen sitcom dizilerinin ikisi de yapımcılığını MED Yapım adlı şirketin üstlendiği, 2001 yılında yani Amerikan yapımı kaynak sitcom dizilerinden yıllar sonra yayınlanmış serilerdir. Türkiye’de dönemin uyarlama kültürü, yaşam biçimi, ekonomik atmosfer, siyasi ortam gibi şartların sabit olması açısından aynı yıl hayata geçirilmeleri önemli görülmektedir. Ayrıca her iki dizi de üst gelir grubu yaşamına uyum sağlamaya çalışan orta hatta alt sınıfa ait karakterleri barındırırken onların üst sınıf yaşama ve lüks mekanlara uyum süreçlerini ele almaktadır. Bu noktadan materyal olarak seçilen dizilerin kullanıcı profilleri de benzerlik göstermektedir. Böylece olay örgüsü, karakterleri ve mekanları bakımından büyük benzerlik taşıyan sitcom dizileri kültüre bağlı mekânsal farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Konutun mekânsal temsili açısından Türk ve Amerikan kültürleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek için yapılan çalışmalarda, uyarlamalar aracılığıyla yaklaşımların nasıl değiştiği ve mekân kullanımının nasıl şekillendiği ortaya konmuştur.

Tabloda detayları bulunan ve çalışmanın materyali olarak belirlenen sitcom konut mekânlarını nasıl temsil ettiği, karakterlerin ev içi etkileşimleri, mekânın tasarımı ve diğer özellikleri vaka analizi yöntemiyle incelenmiştir. Konutun sunduğu mekânsal deneyim irdelenerek mahallerin Türk ve Amerikan evlerinde tarihsel süreçteki ve bugünkü durumları

üzerinde durularak her ülkenin ürettiği sitcom dizilerin bu mekân kullanımı kültürünü nasıl temsil ettiği karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. (Çizelge 2.1.)

Çizelge 2.1. Çalışmanın Materyalleri

Amerikan Yapımı Sitcom		Türk Yapımı Uyarlaması		Konu
Özgün Adı	Yayınlandığı Yıllar	Özgün Adı	Yayınlandığı Yıllar	
The Nanny	1993-1999	Dadı	2001-2002	Ait olmadığı bir dünyaya aniden dadı olarak giren renkli bir karakterin maceralarını konu almaktadır.
The Jeffersons	1975-1985	Tatlı Hayat	2001-2004	İş hayatındaki başarıları sayesinde sonradan zenginleşen ana karakter ve ailesinin zengin bir muhite taşınmasıyla yaşanan çatışmaları konu alır.

Vaka çalışması fenomenin bağlamı ile ele alındığı ampirik bir araştırma yöntemidir. (Yin,2009). Nicel ve nitel veriler elde edilirken gözlemler, deneyler ve doğrudan deneyim yoluyla yapılan çalışmalardan yararlanır. Fenomen, kendisini oluşturan bağlam içinde ele almakta ve bağlamın etkileri analiz edilebilmektedir.

Vaka çalışması, bireyin, grubun ya da bir toplumun kültürel, sosyal ve politik durumunun anlaşılmasını sağlamak adına kullanılan, bir fenomeni veya ortamı değerlendiren ampirik bir araştırma yaklaşımıdır. (Aytaçlı,2012). Vaka çalışmalarında, her bir vaka kendi bağlamında incelenir ve anlaşılır. Bu sebeple iki farklı bağlamın doğurduğu medya ürünlerini değerlendirmek için kullanılacaktır. Ayrıca vaka analizi yöntemi ortaya çıkacak sonuçların nedensel ilişkilerini açıklama kapasitesine sahiptir.

Fenomenolojik araştırmada, mekân yalnızca fiziksel bir varlık değil, aynı zamanda anlamla dolu bir deneyim alanı olduğu kabul edilmektedir. Bu alışma, medya temsillerinin mekânın anlamını nasıl şekillendirdiğini ve izleyicilerin bu mekanları kendi geçmiş deneyimlerine göre nasıl anlamlandırdığını incelediğinden yürütülen vaka analizi nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojiyle ilişkilendirilebilir. Çalışmada televizyon sitcom dizilerinde dekor kurgunun konutu nasıl temsil ettiği ve bu temsillerin kültür ile ilişkisi analiz edilmektedir. Dolayısıyla fenomenolojik analiz ile, bu temsillerin altında yatan kültürel kodları ve değerleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırma, konut mekânlarının sitcom türü dizilerde nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerin hangi kültürel faktörlerle ilişkili olduğunu belirlerken karşılaştırmaya dayalı bir tartışma yürütmektedir. Türk ve Amerikan sitcom yapımlarında gösterilen konut mekânlarının ne çıkan nitelikleri ile bu toplumların gerçek hayattaki konut kültürleri arasında ne tür ilişkiler olduğu karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgular ışığında, televizyon yapımı olan sitcom türü diziler konut temsiliinin ve mekân kullanımının kültürel kodlarla nasıl ilişkilendirildiğine dair çıkarımlar sunulacaktır. Bu araştırma, konut mekânlarının medya aracılığıyla nasıl temsil edildiği konusunda da geniş bir perspektif sunarak, kültürel ve mekânsal incelemelere katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır.

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

3.1. Mekânın Temsil Bağlamında Değerlendirilmesi

3.1.1. Mekân

Bulunulan yeri, evrenin bir parçasını, bir uzamı ifade eden “Mekân” sözcüğü, aynı zamanda mimari tasarım sürecinin en temel ürünlerinden birisini ifade etmektedir. Mekân nesnel olarak ölçülebilen ve fiziki varlık gösteren bir kavramdır. Aynı zamanda mekâna kullanıcı deneyimi açısından yaklaşarak öznel bir varlık ve çeşitli biçimlerde algılanabilen karmaşık bir fenomendir.

Hasol (2005) mekânı, insanı çevresinden belli bir oranda izole eden ve insana eylemlerini gerçekleştirebilme imkânı veren bir boşluk olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla onun görüşüne göre mekân yaratmak doğayı veya peyzajı sınırlayarak yapılan bir eylemdir.

Mimarlık, mekân kavramına; maddi varlıkların, mesafe ve boşlukların oluşturduğu ve insanların farklı bakış açılarıyla dönüştürdüğü bir olgu olarak yaklaşmaktadır. Aynı zamanda mekân, insanın geçmiş birikimiyle algıladığı kabul edilen çevresel bir kavramdır. (Gezer, 2008)

Mekân kelimesinin kökeni dahi insan ve mekânın ayrılmaz birlikteliğinden gelmektedir. Mekânı algısı da zaman ile benzer bir ilişki içindedir. Bu sebeple bu ilişkinin merkezinde insan bulunmaktadır ve insan eylemleri ile insanın mekân ile paylaştığı süreç kavramları bir araya getirmektedir. (Gezer, 2008)

Henri Lefebvre (2014), "Mekânın Üretimi" adlı eserinde mekânı toplumsal, kültürel ve politik bir fenomen olarak değerlendirilmesi gereken fiziksel bir varlık olarak ele almaktadır. Ona göre, mekân fiziksel öğelerin bir araya gelmesiyle ve insanların etkileşimi, toplumsal ilişkileri, ekonomik ve politik dinamikler ile biçimlenmektedir. Lefebvre,

mekânın sadece bir yer değil, aynı zamanda bir deneyim ve mücadele alanı olduğunu savunmaktadır.

Lefebvre'ye göre toplum mekânı kendi günlük yaşam pratikleriyle şekillendirirken, toplum da mekândan etkilenir, dolayısıyla sürekli karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Ona göre mekân, analiz edildiğinde toplumun mekânsal pratiği çözülerek ortaya konacaktır. (Lefebvre, 2014)

Pallasma (2014) ise mimarlığın, insanın mekân ve zamanı anlamlandırmasını sağlayan ve mekâna insani bir ölçek kazandıran temel bir araç olduğunu savunmaktadır. Mimarlık insan için uçsuz bucaksız gözüken mekânı sınırlar ve tanımlı hale getirerek insanın kullanımına sunmaktadır.

Mekânın insan için kullanılabilir hale gelmesi sınırların belirlenmesi, konfor koşullarının sağlanması gibi gerekliliklerin yanında mekân örgütlenmesi ile sağlanmaktadır. Mekânda işlevsel ve estetik bir bütünlüğün sağlanması amacıyla elemanların bilinçli olarak düzenlenmesi ve renk, doku, biçim gibi nitelikler ile nesnelerin bir kompozisyon oluşturulması mekân örgütlenmesi olarak ifade edilmektedir. Kullanıcının antropometrik özellikleri, kullanıcının sosyo ekonomik durumu, içinde bulunulan kültürel atmosfer, kullanıcı profili (kullanıcı sayısı, yaşı ve cinsiyetleri gibi faktörler), mekândan beklenen işlevler, gerçekleştirilen eylemler, iş akışı, esneklik beklentisi gibi pek çok faktör mekân örgütlenmesini etkilemektedir. Mekân örgütlenmesi, mekânın yapısal özellikleri ve tüm unsurlarının uyum içinde olmasını sağlarken kullanıcının yaşam biçimine duyarlı bir yaklaşım sunmalıdır. (Özdemir, 1994)

3.1.2. Mekân Temsili

“Temsil” fiziki dünyada var olan gerçeklerin dönüştürülmüş bir ifadesi olarak iletişimi sağlayan dil, verileri yansıtan grafikler, çeşitli anlamlar taşıyan semboller, ressamın zihinlerindeki fikri dışarıya yansıttığı resimler gibi unsurlar ile var olmaktadır. (Gürer, 2003). Temsil, insan zihninin ürünü olduğu için varsayımlar ve sorgulamalar barındırma potansiyeline sahiptir. Temsilleri oluşturanlar ve temsili zihninde

anlamlandıranlar da insanlardır. Temsili anlamak ve tanımlamak için temsil türlerini ve temsili oluşturulduğu zaman ve bağlamla birlikte ele almak gerekmektedir. Pitkin'e göre, temsilin tek bir doğru tanımının olması, anlam bakımından yeterli değildir. Bir temsilin farklı insanların zihninde başka anlamlar oluşturabilmesi ve çeşitliliğe açık olması gerekmektedir. (Pitkin, 1967)

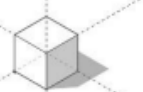
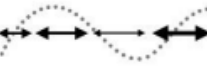
“Temsiliyet” mimarlık disiplininde temel olarak mimarların veya tasarımcıların zihinlerindeki fikirleri dışarıya çıkarıp görmelerini ve deneyimleyip sunabilmelerini sağlayan yöntem ve araçları ifade etmektedir. Temsil mimari tasarımın aklın dışına çıkarak somutlaşmasını sağlamaktadır. (Gürer, 2003) Mimarlığın kullandığı eskiz, plan, kesit, perspektif gibi çizimler ile model yapımı veya dijital üretimleri de kapsayan birçok temsil aracı bulunmaktadır. Temsil araçları mimarlara fiziki dünyada inşa etmedikleri ya da edemeyecekleri mimari ürünleri tasarlama ve ortaya koyma imkânı vermektedir.

Mimari temsil, mimarın zihninde geliştirdiği düşüncelerini ve tasarımlarını diğer insanlara aktarmak için kullandığı bir dili ifade etmektedir. Bir taraftan mimarların tasarımın geri yansıtılma sürecinde kendi düşüncelerini somutlaştırmalarını, denemelerini ve ilişkileri düzenlemelerini sağlarken diğer taraftan süreç içindeki meslektaşları ve diğer meslek insanlarıyla iletişimine olanak tanımaktadır. (Evans, 2000)

Zihinde var olan kavramların fiziksel dünyada da var olmaları temsile bağlıdır. Mekân, fiziki olarak bir kavramı temsil ettiğinde, o kavramın kendisini ifade eden eylemi öne çıkarmaktadır. Eylemler, ihtiyaç duyduğu mekânsal gerçekliği oluştururken, aynı zamanda bu mekânın fiziki olarak şekillenmesi için de bir imkân tanır. Eylemlerin gereksinimlerine göre mekânı kurgulanırken bu süreçte kavramsal doğruluklardan uzaklaşması da mümkündür. Mekân tasarım sürecinde zamansal bir gerçeklik olarak kabul edilen algı uzamsal bir olguya dönüşmektedir. Mekân tasarımı, temsil kavramı üzerinden işlevini bırakabilir ve sembolik anlamları ifade edebilir. Aynı zamanda, bu tasarım insanın ‘toplumsal bağ’ dünyasında yer alarak, bireyin kendisini ve başkalarıyla olan ilişkilerini kontrol etmesine ve yansıtmasına da olanak tanımaktadır. (Arayıcı, 2018)

Mimarlıkta temsil kavramı temel olarak, mimarın ya da tasarımcının zihnindeki soyut tasarımı somutlaştırmasını sağlayan ve bu tasarımı başkalarına aktarılmasını mümkün kılan çizim, eskiz, maket, model gibi araçları ifade etmektedir. Temsil mimarlar arasında adeta bir iletişim dili olarak kullanılmaktadır. Farklı disiplinler için de temsilin iletişimi sağlayan bir dil olarak değerlendirilmesi kavramın oldukça geniş bir çerçeveye sahip olduğunu göstermektedir.

Bergson'a (1991) göre mimarlık mekânın taşıdığı imgeler üzerinden, mekânda gerçekleşme potansiyeli bulunan eylemleri ima ederek mekânın ne şekilde kullanılacağı ve hangi eylemlere olanak vereceği hakkında önceden kullanıcıya fikir vermektedir. Pallasma'nın (2016) Tenin Gözleri'nde verdiği adım taşları örneği de bu düşüncüyü desteklemektedir. Ona göre; çim üzerindeki adım taşları o anda gerçekleşmese de ayak izi imgesiyle çim üzerinde, çimlere zarar vermeden yürünebileceği hakkında kullanıcıya bilgi vermektedir. Bu da mekânın gerçek dünyada fiziki olarak onu deneyimleyen kullanıcıya, sanal dünyada mekânı sanal olarak deneyimleyen kullanıcıya veya görsel-medya türü üzerinden mekân temsili deneyimleyen izleyicisine mekân hakkında fikir vermektedir. Sunulan bu deneyimlerde, mekânın taşıdığı imgeler sayesinde kullanıcı ya da izleyici gerçekleşen eylemler gibi gerçekleşme potansiyeli bulunan eylemler hakkında da fikir üretebilmektedir.

	time	space
reality		
narrative		

Şekil 3.1. Anlatıda zaman ve mekânın temsili (Keleş, 2023)

Fiziki dünyada zaman doğrusal ilerlemekte ve mekân olduğu gibi algılanmaktadır. Ancak anlatı, gerçekliği an, süre ve sıra gibi alt ölçekler üzerinden kurgulamaktadır. Zamanın kurgulanıp dönüştürülmesi aynı anda gerçekleşen farklı olaylara veya zamanın

daralıp genişlemesine imkân vermektedir. Anlatı mekânsal temsilde de parçalar ile bütün arasında yeni ilişkiler kurma potansiyeline sahiptir. Bütünü parça parça sunarak mekânın olduğundan farklı algılanması sağlanabilmektedir. (Şekil 3.1.) (Keleş, 2023)

Sinemada temsil edilen mimari ile bir yönetmen ya da sahne tasarımcısı, bir mimar gibi hareket etmektedir. Bina ve şehirlerin zihinsel işlevleriyle, İzleyicinin dünyayı algılayış biçimini yapılandırırken bina ve şehirlerin zihinsel işlevlerinde ve kendi deneyimi ile fiziki dünya arasında bir ara yüzü tasarlayarak sunmaktadırlar. (Pallasma, 2008)

Temsil, bir şeyin başka bir şey aracılığıyla ifade edilmesi anlamına gelirken, kurgu, bu temsilin nasıl yapılandırılacağını belirlemektedir. Sovyet yönetmen Eisenstein, bir filmin bireysel çekimlerinin tek başına bir anlam taşımadığını, fakat bu çekimlerin belirli bir sıra ve ritimle bir araya getirilmesiyle izleyicide belirli duygusal ve zihinsel tepkiler uyandırılabilceğini savunmaktadır. Eisenstein'a göre, kurgu bir filmin anlamını oluşturan temel unsurlardan biridir ve bu süreçte hareket-imge önemli bir rol oynamaktadır. Hareket-imgeyi oluşturan unsurlardan biri olan "çekim," bir kurgu hücresi olarak tanımlanır. Bu tekil çekimler, bir araya gelerek bir bütün oluşturur. Eisenstein, bu bütünün birbiriyle uyumlu çalışan parçalardan meydana gelmesi gerektiğini vurgulamaktadır. (Öztürk, 2014)

Sinemada mimarlığın kendini göstermesi, sinema tarihinin başlangıcına dayanmaktadır. Sinema için vazgeçilmez bir kavram olan mekân, bazen ön planda olup adeta karakterlerden biri gibi davranabilmekte ya da daha geri planda kalarak hikâyeyi destekleyebilmektedir. Sinema mutlaka bir noktada mekanla ya da mimari öğelerle ilişki kurmaktadır. Dolayısıyla sinema mutlaka mimari temsilden faydalanmaktadır. (Pallasmaa, 2001) Danimarkalı yönetmen Lars von Trier tarafından 2003 yılında çekilen Dogville filmi, neredeyse tamamen boş bir stüdyoda çekilmiştir ve mekân kullanımı açısından alışılmadık bir yaklaşıma sahiptir. Film, ilk bakışta mekân kullanmayan bir yapım gibi algılanabilmektedir. Ancak, kent ve mekanlar yere beyaz tebeşirle çizilmiş çizgilerle temsil edilmiştir. Bu minimalist yaklaşıma rağmen mekân kullanımı eylemler üzerinden açıkça okunabilmektedir. Bu tutum izleyicinin hayal gücünü kullanarak mekânları zihninde canlandırmasına olanak tanımaktadır. (Şekil 3.2.)

Şekil 3.2. Dogville Filmi (Lars von Trier, 2003)

Bilim kurgu türünün önemli örneklerinden olan ve sinema kuramcılarının kült filmler arasında gösterdiği Metropolis F. Lang'ın yönettiği 1927 yapımı bir filmidir. Film, sosyal sınıflar arasındaki çatışmayı, teknolojik ilerlemenin insanlık üzerindeki etkilerini ve modern şehirlerin gelecek senaryolarını sunan mekân tasarımlarını ele almaktadır. "Metropolis," görsel ve mekânsal anlatımıyla dikkat çeker, özellikle şehir tasarımı ve sosyal sınıfların mekanlarla nasıl temsil edildiği konusunda çığır açıcudur. Metropolis'te hareketli kitleler ve insan ölçeğini aşan yüksek binalar kullanılarak dikey bir kent temsil edilmiştir. "Metropolis," dönemin modernist ve dışavurumcu mimari sürecini ve postmodern çağın sorunlarını ortaya koyan belge niteliğinde bir yapımdır. (Erkarlan, 2002) (Şekil 3.3.)

Devasa ve modern bir şehir olan Metropolis'in panoramik görüntüleri ile başlayan filmde üst sınıfın yüksek gökdelenler içindeki yaşamı ışıklı reklam panoları ve geniş bulvarlar ile temsil edilerek şehrin teknolojik ilerlemesi ve kapitalist güç gözler önüne serilmektedir. Buna karşılık işçi sınıfı yeraltında karanlık ve sıkışık yaşam koşulları ile temsil edilmektedir. İşçiler, devasa makinelerle monoton bir şekilde çalışırken gösterilir. Bu sahnelerde kullanılan düşük ışık ve dar mekanlar, işçilerin zor koşullarını ve çaresizliklerini vurgular. Özellikle dev bir saati kontrol eden işçi sahnesi, zamanın ve emeğin monotonluğunu simgeler. Bir sahnede, işçi makineye yenik düşer ve makineyi kontrol edemeyerek büyük bir patlamaya neden olur. Bu sahne, teknolojinin kontrol edilemeyen gücünü ve insan hayatı üzerindeki yıkıcı etkisini simgeler. Makinelerin insan biçimi kazandığı bu sahne, insan-makine ilişkisini derinlemesine sorgulamaktadır.

Şekil 3.3. Metropolis Filmi (Fritz Lang, 1927)

Metropolis örneğinde olduğu gibi medya yapımları veya sanat ürünleri, mimarlığı ele alış biçimine göre kendi mimari temsil dilini ve hikâye anlatım biçimini geliştirmektedir. Sitcom türünde mimari temsiller aracılığıyla genellikle mizahın ve karakter gelişimi hikâyeye yansıtılmakta ve oluşturulan gerçeklik algısıyla da seyircilerin karakterlerle olan bağı güçlendirilmektedir. Bu temsiller, mimarlığın sadece fiziksel yapılar olmadığını, aynı zamanda insan deneyimi ve kültürel anlatıların önemli bir parçası olduğunu vurgulamaktadır.

Mimarlığın sinema, televizyon gibi medya türlerinde olayların gerçekleşmesine imkân veren, fiziksel dünyadaki mimari unsurları kullanan, sahip olduğu tasarım dili ve detaylarıyla da hikâyenin atmosferini belirleyen misyonları mekân temsilinin bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Çalışmamın konusu olan sitcom türünde konut mekanının mekânsal teşmili değerlendirilirken “mekân temsili” kavramı bu yönüyle ele alınacaktır.

Mekânsal temsil, mekânın fiziksel özelliklerini (boyut, şekil, renk, doku, malzeme) ve bu özelliklerin insan algısı, davranışları ve etkileşimleri üzerindeki etkilerini değerlendirir. Mekanlar, içerdikleri objeler, sahip olduğu detaylar ve mimari özellikler aracılığıyla çeşitli sembolik anlamlar taşımaktadır. Bu bakımdan mekânsal temsil kavramı,

görsel medyadaki mimari mekanların bulundukları toplumun kültürel değerlerini, sosyal normlarını ve tarihsel bağlamlarını ifade etme dili olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Sabit sınırları bulunmayan zihinsel bir bağlamda sinema ve mimarlık deneyimi özdeş bir duruma gelmektedir. Mimarlık eyleminde mimarın zihninde oluşan bir görüntü onun zihin dünyasından çıkarak fiziki dünyadaki mimari eser ya da temsil aracılığıyla gözlemcinin zihin dünyasına aktarılmaktadır. Mimarlığın sunduğu ürünler ölümsüzleştirilebilirken sinemanın sunduğu mimari imajlar sadece ekrana yansıtılan iki boyutlu bir illüzyon oluşturmaktadır. Ancak Pallasma'ya göre bu farklılıktan ziyade önemli olan her ikisinin de insan yaşamına dair etkileşimleri ve dünyayı algılama yöntemlerini tasvir ediyor olmasıdır. (Pallasma, 2008)

3.2. Konut Kültür İlişkisi

3.2.1. Konut

Konut, en temel haliyle insanların yaşam alanı olarak tanımlanan ev, apartman veya başka bir yer, mesken veya ikametgâh olarak ifade edilmektedir.

Beslenme, giyinme, nefes alma, uyuma gibi temel gereksinimlerimizin en başında barınma ihtiyacı bulunmaktadır. İnsanların barınma ve diğer temel gereksinimlerini sağlarken aynı zamanda güvenli ve sağlıklı fiziksel bir büyüklük sunan ortama konut denilmektedir. Konutlar, insanları doğanın zararlı veya istenmeyen etkilerinden koruyarak fiziksel yaşamlarını sürdürmelerini sağlarken, temel biyolojik gereksinimlerini ve işlevlerini düzenli bir şekilde yerine getirebilmeleri için kendilerine ait mekânlar sunmaktadır. (Ersoy, 2002)

Konutun koruma işlevi en temel niteliği olarak düşünülebilir ancak en ilkel konutlarda bile bu işlevin yanında pek çok temel ihtiyaca cevap verilmektedir. Konut kullanıcılarını yaşadıkları toplumun geri kalanından izole ederek onlara özel alan sağlar. Ancak bir yandan da onu toplumsal oramda temsil eder ve yerini korur. Böylece hem

toplumdan ayrı olarak üretim ve depolama yapar hem de toplumsal gelişmeden faydalanarak konutuna yeni işlevler kazandırır ve işlevleri çeşitlendirir. (Tekeli, 2012)

Ev yaşamı aslında görsel unsurlardan ziyade günlük eylemlerle deneyimlenmektedir. Evde sürekli görülen beslenme, uyuma, temizlenme depolama, okuma gibi eylemler ve mahremiyetle ilgili davranışlar evdeki yaşam biçimiyle ilgili esas fikri vermektedir. Tüm bunların yapılmasını mümkün kılan mekân kültür ile ilgili önemli yansımalar sunmaktadır. (Pallasma, 2019)

Konut, kendisini üreten kültürün ya da etnik grubun kendisine ait yaşam biçimi, gelenekleri, maruz kaldıkları çevresel faktörleri toplumsal imgelerini ve zaman-mekân kavramlarına bakış açılarını yansıtan bir unsurdur. (Gür, 2000)

Ev, bir bireyin veya ailenin mümkün olduğunca güvenli ve rahat koşullardaki barınma alanıdır. Konut doğrudan bir barınak yapısını ifade ederken ev barınmanın duygusal boyutunu ve kullanıcıyla kurduğu bağı ifade eden bir kavramdır. Ev, bir konut olmanın yanında, bir ailenin veya bireyin hayatındaki duygusal ve anlamlı bir merkezdir.

3.2.2 Kültür

Acıpayamlı'ya (1978) göre kültür; kişinin ait olduğu toplumdan edindiği her türlü bilgi ve pratiklerin tümünü kapsayan geniş bir kavramdır. Bu bilgi ve pratikler arasında hayat deneyimi, bilgi, gelenek, alışkanlık, eylem, sanat ve zanaat kültür gibi hem maddi hem de manevi unsurlar bulunur. Yani, kültür bir toplumun tüm yaşam biçimini, değerlerini ve anlam dünyasını içine almaktadır.

İnsanlar gruplar halinde örgütlenerek toplulukları oluşturmaktadır. Yakın etnik kökenden gelen, aynı coğrafi koşullarla mücadele eden, ortak değerleri ve inançları bulunan, benzer alışkanlıklar ve beceriler geliştirmiş insan topluluklarının sahip olduğu tüm bu değerler onların kültürel normlarını etkilemektedir.

Kişilerin günlük hayatlarında yaşadıkları çevre ve toplumla her etkileşimleri ve var oluşları, kültürün birer yansımasıdır. Günlük yaşamın geçtiği mekanalar için seçilen unsurlar ve bu unsurların kullanımı ya da eylemlere katkısı içinde bulunulan kültüre ait normlara bağlı şekillenmektedir. Mekanlar ile ilgili verilen kararlarda kişisel etki olsa da bu etki kültürün oluşturduğu sınırlar dahilinde kendisine bir kesişim bulacaktır. Dolayısıyla mekân ve bulundurduğu unsurların görsel olarak analiz edildiğinde, topluma ve kişilere ait kültürel çıkarımlara ulaştıracaktır. (Kaptan, 2013)

Aykut’a (1993) göre de belirli tarihsel dönemlerde ve zaman dilimlerinde bireylerin günlük yaşamlarında etkileşimde bulundukları çevreler ve toplumlar, kültürel kalıpların birer yansıması olarak şekillenmektedir. Bireylerin mekân seçimleri ve bu mekânlarda gerçekleştirdikleri eylemler, çoğunlukla içinde bulundukları kültürün normları tarafından şekillendirilir. Tarihsel dönemlerde, mekânları biçimlendiren unsurlar, sosyal değerler, teknolojik gelişmişlik düzeyi, ruhsal ihtiyaçlar, duygusal güvenceler ile üretim ve rantın dağılımı gibi pek çok belirleyici etkenin birleşimiyle oluşmaktadır. Geçmişin ve deneyimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan uygulamalar ve alışkanlıklar bazen zorlayıcı ve baskıcı bir şekilde dayatılabilmektedir. Bu süreçte toplumun mekân yaratma pratiği mimetik bir biçimde ortak bir dile ulaşabilmektedir. Bu durum, kültürel bakış açımızda çeşitlilik yaratır, ancak bu çeşitlilik, gönüllükten değil, zorunluluktan ortaya çıkmaktadır. (Aykut, 1993)

Ünlü tarihçi Fernand Braudel (1990) Akdeniz’i anlatırken;

“Akdeniz’in birliği her şeyden önce Akdeniz iklimine dayanır ve bu çok özel iklim, denizin bir ucundan öbür ucuna kadar hep aynı kalır. Yaşam tarzlarına ve manzaralara benzer nitelikler kazandırır.”

İfadelerini kullanmaktadır. (Göka,2001 s.109)

Cresswell (2014) coğrafyanın mekânı anlama konusunda önemli bir unsur olduğunu ve mekânın insan etkisiyle fiziki çevrenin kesişiminde geliştiğini öne sürmektedir. İnsan müdahalesinin kişinin ait olduğu kültür ile ilişkili olduğu ve coğrafyanın eşit koşullara maruz kalan insan gruplarının kültürünü etkileyen temel bir faktör olduğu düşünüldüğünde, kültür

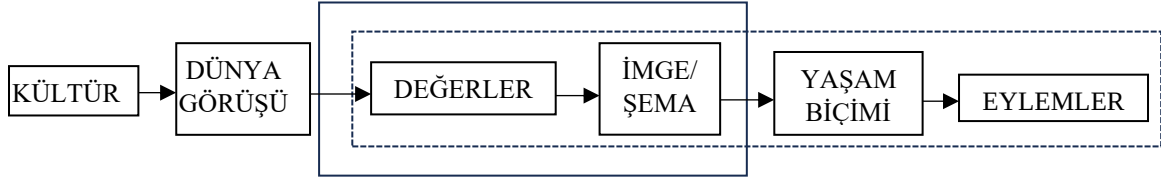
mekânın oluşumundaki önemli bir aktör olarak karşımıza çıkacaktır. Aynı coğrafi koşullara maruz kalan toplumların ortak bir yaşam biçimi, ağız tadı, mimari ve sanat anlayışı ile giyim kültürüne kadar genişleyen birçok alanda ortak kültür geliştirdiği anlaşılmaktadır. Tüm bu değerler yelpazesinin bir göstergesi olan kültürün kıyı boyunca tüm toplumlarda benzer gelişmesi psikocoğrafya kavramıyla ilişkili görülmektedir. Psikocoğrafya, bireylerin çevresel ve coğrafi faktörlerle olan ilişkilerini ve bu faktörlerin bireylerin psikolojisi üzerindeki etkilerini incelerken, kültür de bu etkileşimde önemli bir rol oynar. Psikocoğrafya ve kültür arasındaki ilişki, insanların mekânlarla olan etkileşimlerinin kültürel bağlamlarını anlamaya yardımcı olur. (Özgen, 2021)

Birey yaşadığı mekânı kendi sosyal ve kültürel değerlerine göre şekillendirirken, diğer taraftan yaşadığı çevreye karşı kendisinin bir temsilini sunarak kültürel kimliğini kazanmaktadır. Bu yaklaşıma göre mekânlar kişiliklerin bir yansımasıdır. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında ise kentsel mekanların da ait olduğu toplumsal kültürün aynası olduğu görülmektedir. (Gezer, 2008)

Rapoport(1998), insan ve çevresel faktörler bağlamında kültürü üç bakış açısı ile ele almaktadır:

- Birinci bakış açısına göre tipik bir grubun yaşam şeklidir: Bu bakış açısına göre kültür, belirli özellikler bakımından ortak bir topluluğun günlük yaşam pratikleri, gelenekler ve değerlerin bütünüdür. Kültür, bu grubun yaşam biçimini, sosyal etkileşimlerini ve çevreyle olan ilişkilerini belirleyen bir etkidir.
- İkincisi kültürün sembolik kodlarla oluşmuş bilişsel şemalar, semboller ve anlamlar sistemi olduğuna dayanmaktadır. Bu perspektifte, dil, sanat, mimari ve sembollerden yararlanan diğer disiplinler, insanların deneyimlerini ve değerlerini ifade etme biçimleri olarak değerlendirilmektedir. Kültür ortak sembollerin toplum tarafından ortak bir algıyla anlamlandırılmasını sağlamaktadır.
- Kültürü ekolojik faktörlere karşı bir hayatta kalma becerisi ve uyum stratejisidir. Buna göre kültür, insanların çevresel faktörlere uyum sağlamak için geliştirdikleri davranışlar olarak ele alınır. İnsanların fiziki, sosyal ekonomik olarak bulundukları çevreye adaptasyonlarını incelemektedir. Kültür, bu anlamda, çevresel değişiklikler karşısında da gelişen bir sistem olarak görülmektedir. (Özdemir,1994)

Rapoport bu üç yönlü kültür tanımının yanında kültürün bileşenlerini de değerlendirmiş ve kültürün eylemler üzerindeki etkisini soyuttan somuta doğru ilerleyen bir akış içerisinde gerçekleştirdiğini öne sürmüştür. (Şekil 3.4)

Şekil 3.4. Rapoport'un kültür ve eylemler ilişkisi modeli (Rapoport'tan, 1998)

3.2.3. Kültürün Konut Tasarımına Etkisi

Lawrence (1987), ev biçiminin, iç mekân tasarımının, kişisel eşyaların ve mekânsal donatıların, kullanıcıların kimliğini yansıtan bir gösterge olduğunu ve diğer insanlara karşı kimliğin dışa vurumun bir yolu olduğunu ve iletişimi sağladığını ifade etmektedir. (Özdemir, 1994)

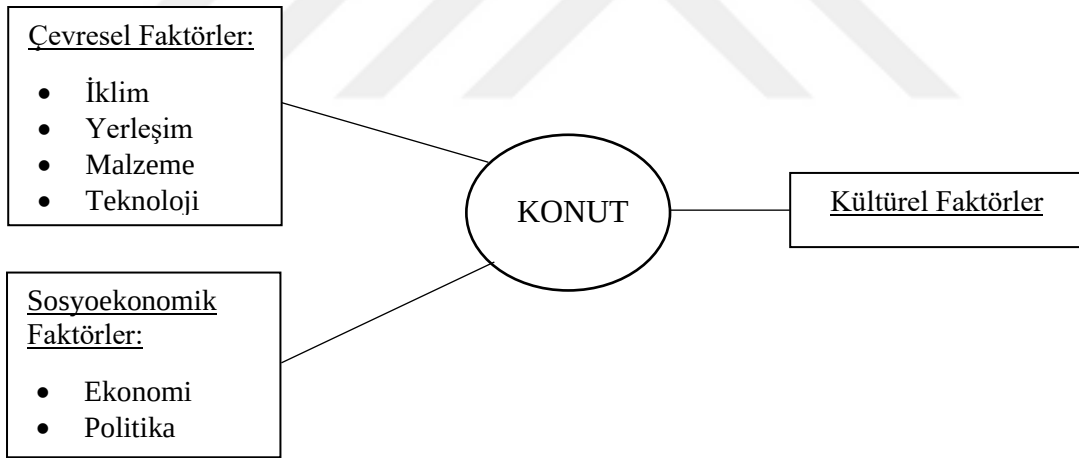
Mekân ile kullanıcı arasındaki aidiyet bağı maddi kültür, psikolojik ve sosyolojik çağrışımlarla kurulmaktadır. Dolayısıyla kullanıcı mekânda algıladığı boyut, renk, ışık, organizasyon ve hareket gibi kodları kendi kültürel benliği ile yorumlamaktadır. Aynı şekilde kullanıcıların mekân ile ilgili verdiği kararlar, mekân içinde bulunan objeler ve tüketim nesneleri de kullanıcıyı yansıtmaktadır.

Rapoport'a (1998) göre ev fiziksel imkanlar, nedensel faktörler ve en temel olarak da kültürün etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Evin oluşumunda birbiriyle ilişkili pek çok kültürel faktör etkindir. Ona göre mekân kültüre ait günlük eylemler ile formuna kavuşurken, oluşan mekân da sunduğu olanaklar ve atmosfer ile eylemleri etkilemektedir. Eylemler ve mekân arasındaki bu ilişkinin nedensel değil kişilerin algısına bağlanmış ve bu sebeple de 'tesadüfî' olarak gerçekleştiğini savunmuştur.

Altman da konut oluşumunu; kültürel, çevresel ve sosyoekonomik faktörlere bağlı görmüştür. Oluşturduğu şemada çevresel faktörleri coğrafi koşullar ve gelişmişlik düzeyiyle

ilişkilendirmiştir. Sosyoekonomik faktörler ekonomi ve politika ekseninde ele alınmıştır. Kültür-çevre ilişkisinin bir yansıması olarak değerlendirdiği konut oluşumunda kültürel faktörlerin de temelini mahremiyet, aile, dünya görüşü, algı üzerine kurmuştur. (Özdemir, 1994) (Şekil 3.5.)

Kültürel normların tesiriyle biçimlenen mimari yapıların başında “konut” gelmektedir. Konutlar, toplumsal kültürü sosyal ve ekonomik boyutlarıyla yansıtmaktadır. Farklı coğrafyalarda, kültürün fiziki bileşenleri ile sosyal bileşenleri bir araya gelerek farklı sosyokültürel durumları konut üzerinden ortaya koymaktadır. Toplumun mahremiyete verdiği önem, mahremiyetin sağlanması için kullandığı yöntemler, konut mekanlarının ve mekân kullanımlarının şekillenmesindeki önemli etkenlerden bir tanesidir. Bu sebeple kullanıcıların yaşam biçimi, konuttaki mekân kullanımları, mahallerin çeşitliliği, mekân örgütlenmesi ve plan şemalarının gelişimi gibi konutla ilgili pek çok değişken toplumsal kültürün mahremiyet anlayışına bağlı biçimlenmektedir. (Zorlu ve Keskin, 2017)

Şekil 3.5. Konut Oluşumuna Etki Eden Faktörler (Altman ve Chamars’tan,1980)

Mekanların nasıl kullanıldığı, kişisel temasın ne oranda olduğu, mekânsal kalıpların biçimlenişi, özel alanlara ve bireyselliğe bakış açısı gibi nitelikler bakımından kültürle ilgili farklılıklar görülmektedir. Örneğin, Güney Amerika ülkelerinde kişisel ilişki uzaklığının Kuzey Amerika’ya orana daha kısa olduğu görülmektedir. Bu mekânsal durum kişiler arasındaki uzaklıkları belirleyerek onların ses tonunu da ayarlamasında ve yüksek ya da alçak sesle konuşma alışkanlıklarını etkilemektedir. (Çakın, 1988)

Konut onu üreten ve kullanan toplumun kültürel değerlerini ve yaşam tarzını temsil etmektedir. Kullanıcıların evlerinde nasıl yaşadıkları, hangi alanları nasıl kullandıkları ve hangi aktiviteleri hangi mekanlarda gerçekleştirdikleri gibi unsurlar kişisel özelliklerle ilişkilendirilmekle birlikte genel bir çerçeveden bakıldığında aynı toplumun bireylerinin mekân kullanımlarında belirgin benzerlikler görülmektedir. Farklı kültürler, farklı yaşam tarzlarına sahip oldukları için konut tasarımlarında da bu farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kültürel olarak aile yapısı, misafir ağırlama gelenekleri, toplumsal ilişkiler, beslenme ve tüketim alışkanlıkları, temizlik ve mahremiyet gibi kavramlara bakış konut tasarımında önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, bazı kültürlerde çok çeşitli ve bol miktarda yemeğin yapılabildiği, aynı anda birden çok kişinin iş akışına katılmasını sağlayan geniş mutfaklar görülürken bazı toplumlarda bir iki kişi için konserve ve ısıtıldığı, yalnızca pratik yiyeceklerin hazırlanabildiği küçük mutfak nişleri tercih edilebilmektedir.

3.2.4. Tarihsel Süreçte Türk Ve Amerikan Konutunda Mekân Kullanımları

Bir kenti, ülkeyi veya bölgeyi karakteri bakımından anlamak için yöntemlerden birisi de yaşam biçiminin bir yansıtıcısı olan konutları teker teker analiz etmektir. Konutlar tek başlarına ait oldukları toplumun günlük yaşamını, alışkanlıklarını, batıl inançlarını ve toplumsal beğenileri yansıtan birimlerdir. Konutun mekân kullanımı ve örgütlenmesi toplumsal yapının düzenini ve toplumsal normları yansıtmaktadır. (Dülgeroğlu, 1995)

Geleneksel Türk evi, yapı malzemesi kerpiç veya tuğla olan ve çoğunlukla tek katlı ya da iki katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin katta ahır, samanlık, işlik gibi bölümler bulunmaktadır. Bunların dış mekanla ilişkisi çoğunlukla küçük havalandırma pencereleri ile kurulmuştur. Ancak merdivenle ulaşılabilen üst katlarda büyük pencereler ve cumbalarla çok daha aydınlık ve ferah bir atmosfer görülmektedir. Aile yaşamının geçtiği bu katta odalarda uzmanlaşma görülmez ve çoğunlukla aynı eylemler için elverişli ve eşitlikçi bir yaklaşım söz konusudur. Mekanlar işlevlerine göre ayrılmazken yaz-kış, gündüz-gece kullanımlarına göre mekanlar esneklik göstermektedir. (Alsaç, 1993)

Türkiye’de modern konutun mekanlarında uzmanlaşma görülmektedir. Tasarımcı tarafından belirlenen işlev ve kullanıma odaklı olarak mekânların özelleştirilmesi,

kullanıcıların farklılaşabilecek talep ve ihtiyaçlarını göz ardı eden bir yaklaşımı doğurmaktadır. Bu konutlar, bölgesel ve kültürel beklentileri gözetmeksizin gece ve gündüz koridoru üzerinde sıralanmış ve birbirini tekrar eden, belirli işlevlere sahip oda dizilerinden oluşmaktadır. Kullanıcıların kendi ihtiyaçlarına göre önceden belirlenen mekân işlevlerini dönüştürmesi veya esnetmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. (Üstün, 2018) Örneğin, konutta giriş, mutfak ve balkonla ilişkili olarak tasarlanan bir oturma odası, hane halkının artmasıyla yatak odasına dönüştürülmek istenebilmektedir. Ancak, televizyon dolabı ve koltuk gibi mobilyalarla uyumlu ölçülerde olan bu mekân, yatak ve kıyafet dolabı gibi mobilyalarla uyumsuz olabilmektedir. Ayrıca, bu odanın mekânsal ilişkileri de kullanımını kısıtlayabilmektedir.

Zaman geçtikçe modern konutunun Türk yaşam biçimine uygun olmayan Batılı konut modellerine öykünme veya diğer kültürlerin günlük yaşam pratiklerine uygun mekân düzenlemelerini reddetme eğiliminin arttığı görülmektedir. Yapıların boyutları, fonksiyon ve kullanıcı beklentilerinden ziyade tasarımcının uygun gördüğü işlev için ve yapısal zorunluluklara göre bazen minimum koşullarda boyutlandırılmaktadır. Bu nedenle kullanışsız, esneklikten uzak ve düşük kaliteli konutların sayısı giderek artmaktadır. (Alsaç, 1993)

Amerikalıların yaşamları orta ve üst sınıf için tek ailelik banliyö konutlarında geçerken, işçi sınıf kalabalık ve sefil gecekonduarda yaşamaktaydı. 1900'den sonra kanalizasyon, elektrik, gaz, çöp toplama ve sokak aydınlatması ve temizlenmesi gibi belediye hizmetleri toplumun her kesimine ulaştırılmaya başlandı. Bu hizmetler sayesinde 1930'lara kadarki süreçte yeniden ele alınan ve toplu olarak inşa edilen banliyö evleri artık işçi sınıfın da barınma ihtiyacını karşılamaya başlamıştır. Böylece her sınıftan Amerikalı belli yaşam standartlarına ulaşmış ve ülkenin refah düzeyi artmış ve geçmişteki işçi sınıfı konutu ayrımı aşamalı olarak ortadan kalmıştır. (Hubka ve Kenny, 2006)

Amerikan banliyö evleri boyutları, maliyeti, mimari tarzı, plan şeması ve mekân örgütlenmesi bakımından farklılıklar gösterse de konutların olanakları, sahip oldukları iç mekân konfor koşulları birbirine çok yakındır. Bu evler genellikle beş odaya ve bir banyoya sahiptir. Bu dönemde, evler yaşam alanlarını ve özel alanları daha iyi ayıracak şekilde

düzenlenmiştir, bu yaklaşım özellikle işçi sınıfı için büyük bir ilerleme olarak görülmektedir. (Hubka ve Kenny, 2006)

Amerikan banliyö evi, sağlam ve düşük maliyetli, toplumun her kesimini kapsayan bir konut hedefiyle doğmuştur. Savaş sonrası ABD’de 1944 yılında Gaziler İdaresi tarafından oluşturulan ve Federal Konut İdaresi (FHA) tarafından yönetilen, daha sonra GI Haklar Bildirgesi olarak bilinen Gazilerin İpotek Garanti Programı Amerikalıların ev sahibi olması için politikalar geliştirmiştir. FHA (Federal Housing Authority) rehberlikleri altında, küçük boyutlu, tek katlı evler inşa edilerek maliyet düşürülmüştür. FHA, uygun fiyatlı savaş sonrası aile evlerinin fiyat aralığını 6,000 ile 8,000 dolar arasında sınırlamış ve boyutları 800 ile 1,100 ayak kare arasında belirlemiştir. Bu, maliyet düşürme politikası mimarları ve inşaatçıları düşük maliyet için stratejiler geliştirmeye yöneltmiştir. (Friedman, 1997) (Şekil 3.6.) (Şekil 3.7.)

Şekil 3.6. Tek ailelik orta sınıf konut (Hubka ve Kenny’den, 2006)

Şekil 3.7. Dört ailelik apartmanlar (Hubka ve Kenny’den, 2006)

Yıldızhan (2023)'ın Ayata'dan (1988) aktarımına göre; Avrupa ve Amerika'da bahçeli, müstakil ev olarak karşımıza çıkan banliyö evi orta sınıf kullanıcılara işaret etmektedir. Türkiye'de ise bu grup kent içerisindeki 'üç oda bir salon' olarak da adlandırılan apartman dairelerinde yaşamaktadır. (Yıldızhan, 2023)

Türk evi ve Amerikan evi arasındaki bu yaklaşım farklılıkları, yaşayış biçimlerinin ayrışması ve kültürün mekâna yansımalarından ötürü aynı adla anılıp benzer işlev vaat eden mekanların farklı kullanımları görülmektedir. Bu durum konusunu çoğunlukla günlük hayattan ve konuttan alan Sitcom türünün set tasarımlarına ve konut tasvirlerine de yansımaktadır.

Kullanıcılarının kültür, algı, beğeni, ekonomik durum, psikoloji ve daha birçok açıdan öneli bir yansıtıcı olan konut mekânsal kullanımları açısından da içinde bulunduğu toplumun değerlerini yansıtmaktadır. Konutun bu niteliği, farklı kültürlerin mekânsal normlarının kıyaslanması için bir gösterge olarak değerlendirildiğinde benzer işlev vaat eden mekanların birbiriyle kıyaslanması konut kullanımındaki farklı yaklaşımların ortaya konmasını sağlamaktadır.

Çalışma kapsamında konutlar müstakil konut veya apartman dairesi olmaları, iç mekân kullanımları, mekân örgütlenmeleri, iç mekân ve dış mekân kullanımları, mekânda bulunan kültürel ve kişisel göstergeler bağlamında değerlendirilmek üzere şu başlıklar belirlenmiştir:

- Apartman/Müstakil Ev Kullanımı
- Yaşam Alanı
- Giriş Mekânı
- Mutfak
- Islak Hacim
- Özel Alan
- Balkon/Teras/Bahçe

Müstakil ev- apartman dairesi kullanımı

Rapoport (2004) kullanıcıların ev seçerken öncelikle kent içerisinde bir bölge ve mahalle belirlediğini sonra cadde, sokak, arsa, site, yapı adası veya komşuları konusunda karar verdiğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla ev tercihi doğrudan mimari olarak konut ile sınırlı değildir. Konutun bağlamı ile kurduğu ilişki daha büyük bir ölçekten bakıldığında anlaşılmaktadır.

Konut tercihi sorgulaması çalışma kapsamında, bağlamı ile ilişkisini oldukça kısıtlı tutan ve dış mekân temsillerinden olabildiğince kaçınan sitcom türünün mekân kullanımlarının analizi amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle, Rapoport'un görüşlerine rağmen bağlam göz ardı edilerek doğrudan konut tipine odaklanılmıştır.

"Müstakil", Türkçede "bağımsız" veya "ayrı" anlamına gelmekte ve çeşitli bağlamlarda kullanılmaktadır. Mimari olarak, "müstakil ev" ifadesi, herhangi bir diğer yapının parçası olmayan, kendi başına, bağımsız ve genellikle kendi arazisi üzerinde bulunan tek ailelik veya tek kullanıcılık evleri tanımlamak için kullanılır. Bu tür evler, diğer binalardan fiziksel olarak ayrıdır ve genellikle kendi bahçeleri, garajları gibi özel açık ve yarı açık alanlara sahip olmaktadır. Çoğunlukla az katlı yapılardır.

Apartman, genellikle çok katlı, bir bina içinde bağımlı ve bağımsız bölümlerden oluşan konut biçimidir. Bir katta bir veya daha fazla daireden oluşan bu tür yapılar, şehirleşme ve yerleşim alanlarının yoğunlaşmasıyla birlikte popülerlik kazanmıştır. Apartman daireleri; mutfak, banyo, özel alanlar ve yaşam alanı gibi temel mekanları içermektedir. Apartman daireleri kullanıcının ekonomik durumuna göre bazen balkon, kiler, çamaşır odası gibi mekânlara da sahip olmaktadır. Ayrıca apartman dairelerinin bulunduğu binalar asansör, merdiven ve yangın merdiveni gibi düşey sirkülasyon alanları ile bahçe, teras, çocuk oyun alanı, kazan dairesi, otopark gibi diğer ortak kullanılan mekanlara da sahip olabilmektedir.

Apartmanların kökeni sanayi devriminden sonra Roma'da tek aile konutu olan "Domus"ların hızlı nüfus artışı karşısında konut ihtiyacına cevap vermekte yetersiz kalmasıyla ortaya çıkan insulalara dayanmaktadır. Düşük yapım maliyetine sahip, genellikle

işçi sınıfının kiracı olarak barındığı insulalar bir yapı adasını çevreleyen ve etrafı yollarla çevrili genellikle altı yedi katlı yapılardır. Günümüz apartmanları gibi ortak düşey sirkülasyon sistemi kullanmakta ve birden fazla katta bulunan çok sayıda konutun bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

Türkiye’de kente göçün artmasıyla büyük şehirlerdeki alt gelir grubunun kendi konut ihtiyacını karşılamak için yaptıkları niteliksiz yapılardan oluşan gecekondu yerleşimleri oluşmaya başlamıştır. Türk yapımı gecekondu yaşamının konu alındığı örneklerden birisi olan Sıdika’da konutun dış mekânı, dış cepheden geçen kablolar, pencere kenarı çiçekleri, sedirler, sedir örtüleri, yastıklar ile Sıdika ve ailesinin yaşadığı gecekondu yaşamını vurgulamak için kullanılmıştır. Bu yerleşimler de daha sonra kat karşılığı olarak müteahhitlerce çekirdek ailelerin barınabileceği apartmanlara dönüştürülmüştür. Bununla birlikte hem devlet destekli hem de özel girişimlerin inşa ettiği toplu konutlar yine bir apartman örneği olarak genellikle kent merkezinden uzakta kendisine yer bulmaktadır. Ulaşım ve alt yapı maliyetlerini düşürmesi, arazi kullanımını azaltması, yapım maliyeti açısından avantajları sebebiyle Türkiye’de apartmanlar giderek yaygınlaşmakta ve günümüz kentlerinin silüetinde baskın rol oynamaktadır.

Türkiye’de müstakil evler kırsal alanlarda geleneksel mimari örnekleri ile varlığını sürdürmektedir. Kent merkezlerinde de gecekondu bölgelerinde niteliksiz yapılar ve kentin diğer kesimlerinde üst gelir grubuna hitap eden lüks konutlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Esnekliği, açık-yarı açık mekanlarla daha yoğun bir ilişki kurabilmesi, sokak ve mahalle kültürü ile komşuluğu desteklemesi gibi yönlerden Geleneksel Türk Konutuna benzerliği daha yoğun olan müstakil konutlar günümüz kentleşme politikaları ve ekonomik kısıtlılıklar sebebiyle apartmanlar karşısında azınlıkta kalmaktadır.

Türkiye’de işçi sınıfın çoğunlukla hazineye ait arazilerde kurduğu konutlara gecekondu adı verilmektedir. 1930’ların ortasında görülmeye başlayan gecekondular, 1950’den günümüze kadar kırsaldan kente göç ile kurulan kent yaşamının temsili haline gelmiştir. Gecekondu bölgeleri günümüzde kent içinde kalsa da inşa edildiklerinde kentin dışında ve altyapıya erişemeyen plansız yerleşim yerleridir. Bu niteliksiz yapı üretimini durdurmak ya da mevcut yerleşim bölgeleri için çözüm üretmek adına gösterilen çabalar kullanıcıların tepkisi sonucunda çoğunlukla başarısız olmuştur. Bu yerleşimlerin

yaygınlaşması engellenemediğinden, daha büyük sorunlara mahal vermemek adına bu yerleşimlere altyapı hizmetleri götürülerek halkın refahı sağlanmaya çalışılmıştır. (Alsaç, 1993). (Şekil 3.8.)

Şekil 3.8. İstanbul Küçük Armutlu semtinde bir gecekondu (Uzel t.y.)

ABD’de New York, Los Angeles, Chicago ve San Francisco gibi büyük şehirlerde iş yaşamının yoğun olduğu yerlerde arazi sıkıntısı ve buna bağlı artan emlak fiyatları sebebiyle apartmanlar iş imkanlarına yakınlığı ve ulaşım kolaylığı sebebiyle sıkça tercih edilmektedir. Geniş yaşam alanlarına ihtiyaç duyan kalabalık nüfuslu ya da rahatına düşkün kullanıcılar ve açık-yarı açık mekanlarla ilişki kurmaya ihtiyaç duyan çocuklu veya sadece doğayla iç içe olmak isteyenler ya da merkezi bölgelerdeki kiralari karşılayamayan kullanıcılar Amerikan Banliyö evlerini tercih etmektedir.

Günümüzde Amerikan kentlerinin en temel yerleşimleri olan banliyöler, kent merkezinden uzakta, bahçeli tip, altyapı sistemleri ve rekreasyon alanlarıyla düzenli bir mekân dokusuna sahiptir. Banliyö bölgelerinde özellikle kuşbaşı bakıldığında bölgesel tasarımın mutlak bir düzene ve simetriye sahip olduğu görülmektedir. (Çetin, 2012)

Güzer(2023)’in Levy(1991)’den yaptığı aktarıma göre; Ünlü Amerikan Hollywood filmleri için ailenin temsili Amerikan rüyasının bir yansıması olan banliyö evleridir. Sinemada Amerikalıların yaşadığı evler, büyük garajlara, yüksek donanımlı mutfaklara,

oyuncaklarla dolu çocuk odalarına, televizyonu merkeze alan mekân örgütlenmesiyle geniş yaşam alanlarına sahiptir. Çöplerin ortada olmadığı, çimleri her zaman taze biçilmiş ve hareketli çalılırları ile düzenli ve refah içinde bir aile yaşamını ifade etmektedir. Hatta üst gelir grubuna hitap eden evlerde mekân genişler, tavan yüksekliği artar ve şömine, giyinme odası, havuz, kuyruklu piyano, sanat eserleri ve lüks mobilyalar mekâna eklenmektedir. Sahip olduğu mekânın mimari nitelikleri ve içerdiği unsurlar itibariyle konut barınma ihtiyacının yanında tüketim nesnelerinin sunulduğu, aile geçmişine dair fotoğrafların sergilendiği, entelektüel düzeyin okunmasını sağlayan kitaplar ve sanat eserlerinin bulunduğu kullanıcıyı yansıtan bir temsil mekanıdır. (Güzer,2023) (Şekil 3.9.)

Şekil 3.9.. Amerikan Banliyö Senti (Anonim, t.y)

Apartman veya müstakil ev kullanımı açısından bakıldığında, Amerikan rüyası fikrinin etkisiyle her sınıftan Amerikalının kentin dışındaki banliyö semtlerinde bahçeli müstakil konutlarda yaşadığı anlaşılmıştır. Banliyö evi mutlu Amerikalı ailenin bir temsili olarak görülmektedir. Amerika’da apartman daireleri öğrenciler, bekarlar, genç iş insanları ve göçmenler tarafından tercih edilmektedir. Buna karşın Türkiye’de müstakil ev, kırsal hayat, gecekondü yerleşimleri veya üst gelir grubunun kent içindeki konutları olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta sınıf ve işçi sınıfı kent içindeki apartman dairelerinde yaşamaktadır.

Yaşam alanı

Konut hakkında önceki bölümde yapılan araştırma sonuçlarına göre konutun kullanıcılar için yaşamın merkezi olarak tanımlanabileceği görülmektedir. Aynı şekilde konut içerisinde ailenin en sık bir araya geldiği, kullanıcıların dinlendiği, televizyon izlediği, ilgi alanlarıyla meşgul olduğu ve konukların ağırlandığı bir mekân olması sebebiyle yaşam alanı da konutun merkezini oluşturmaktadır.

Geleneksel Türk evinde mekanlarda uzmanlaşma görülmemesi sebebiyle gündüz kullanımında tüm odalar yaşam alanı olarak organize edilmiştir. Bu odalar gece kullanımında o odada uyuyan kullanıcıya ait gibi görülse de gündüz kullanımında bu odalar özel alan olmaktan çıkıp birer yaşam alanına dönüşmektedir.

Geleneksel Türk evinin odalarında, yerde oturmaya alışkın kullanıcının bu eylemi oturma yüksekliği normalden alçak ve derinliği de fazla olan sedirler üzerinde yapmasına imkân tanınmaktadır. Derinliğin fazla olmasının nedenlerinden bir tanesi de odaların gece-gündüz kullanımlarının farklılaşmasıdır. Çünkü gündüzden ateş yakılarak ısıtılmış yaşam alanı gece sedirlerin üzerine yatakların serilmesiyle yatma mekânına dönüştürülmektedir. Buna benzer bir yaklaşım da bu odaların yemek yeme mekânı olarak kullanılmasıdır. Duvarı takip ederek sınırlarda konumlanan sedirlerin mekânın merkezinde bulunduğu boşluk sinilerle taşınan gıdaların yere oturularak tüketilmesi eylemine de imkân tanınmaktadır. Bu kullanım yerini modern konutta yaşam alanında bulunan yemek masalarına ve sandalyelerine bırakmıştır. (Özel ve Ürük, 2021)

Türkiye’de modern konuta geçiş ile yaşam alanı salon ve oturma odası olarak iki ayrı mekâna dönüşmüş, bazen de kalabalık misafirlerin sığabilmesi veya ısının dağıtılabilmesi için bu iki mekân ortak duvarlarında bulunan akordeon kapılar ile birbirine bağlanmıştır. Bu düzende salon, apartman dairesinin yaklaşık üçte birini veya dörtte birini kaplayan, genellikle orta sınıfın ulaşabildikleri en lüks mobilyaları bir statü göstergesi olarak misafirlerine sunduğu ve günlük yaşamda hane halkına kapalı olan bir mekandır. Oturma odası ise çoğunlukla hane halkının en fazla vakit geçirdiği, televizyonun bulunduğu, daha sade ve geleneksel eşyalarla döşenmiş mekandır. Oturma odalarında geleneksel evlerdeki sedir yerine divan, kütüphaneli divan, sedir, somya, çek-yat, kanep, koltuk gibi oturma

elemanları kullanılırken bunlara; sandalye, yataklı kanepeler, yan sehpa, orta sehpa gibi mobilyalar da eşlik edebilmektedir. (Bahtiyar ve Yaldız, 2021) ‘Çek-yat’ geleneksel Türk konutundaki sedirlerin yatağa dönüşümüne benzer bir esnekliğe sahip, ülkemize özgü bir yataklı kanepayı ifade etmektedir. (Demirarslan, 2018)

Türkiye’de modern evlerde yaşam alanı mekân örgütlenmesini etkileyen en önemli gelişmelerden birisi, televizyonun konuta girmesi olmuştur. Büyük ilgi gören televizyon, yaşam alanına çoğunlukla tekerlekli, altı kapaksız ve raflı bir sehpanın üzerinde gelerek baş köşeye yerleştirilmiştir. Tüm oturma elemanlarının yönelimini etkileyerek o güne kadar insanların yüz yüze iletişimine olanak tanıyacak şekilde konumlanan oturma elemanlarını kendisine yönelterek iç mekân örgütlenmesinin yeniden kurgulanmasına sebep olmuştur. (Tunç, 2001)

Amerikan rüyasının tüm Amerikalılar için hedeflediği eşitlik ve refah yaşam alanına da yansımıştır. Yaşam alanı evde bir araya gelmenin ve sosyal iletişimin merkezidir. Bu sebeple kullanıcıların olabildiğince konfor içinde kullanacağı, işlevsel ve estetik, yaşam tasarlanmıştır. Çoğunlukla açık planlarıyla farklı mekanlar ile iç içe kurgulanan yaşam alanı aynı zamanda yemek yeme, çalışma ve oyun oynama gibi eylemlere de olanak tanımaktadır. (Friedman, 1997)

Yaşam alanında mekân örgütlenmesine bakıldığında Amerika’da mekânın ana işlevine hizmet eden donatıların mekânın merkezinde toplandığı görülür. Yaşam alanı tüm kullanıcılar için eşitlik ve refah sunmaktadır. Yaşam alanı genellikle giriş, mutfak, yemek odası gibi diğer mekanlar ile ilişkilidir. Türkiye’de geleneksel olarak örgütlenmiş yaşam alanında donatıların tümü duvarlara çekilmekte, mekânın merkezi sirkülasyon sağlanması ve yerde yemek yenilebilmesi gibi amaçlarla boş bırakılmıştır. (Özdemir, 1994)

Giriş mekânı

Giriş soyut ya da somut sınırların oluşturduğu ayrılmış mekanların birbiriyle bağlantısını sağlayan noktayı ifade etmektedir. Yapı tasarımında, çeşitli bölücülerle oluşturulan “iç”in onu çevreleyen “dış” ile ilişkisini düzenleyen ve bir karşılaşmayı ya da başlangıcı ifade eden kavramdır. Giriş, sadece fiziksel olarak kullanıcıyı içe alan bir açıklık,

kapı veya portal değil aynı zamanda yapı hakkında ilk izlenimi veren ve yapıyı çevresiyle ilişkili hale getiren bir unsurdur. Girişin tanımlanması, iç hakkında fikir verir, eylemleri düzenler, güvenlik ve temizlik gibi konularda kontrolü mümkün kılar.

Meiss(1990)'e göre Girişlerde iç ile dış arasında “sınır” oluşturması sebebiyle ele alınması gereken bir diğer kavram “eşik”tir. Eşik iç’in zeminiyle dış’ın zemini arasında ilişki kurmaktadır. Dış mekânın kir, toz, ses bazen de ışık gibi istenmeyenlere karşı iç mekânı koruyan ve ayıran bir yapısal bileşendir. Bununla birlikte “eşik”, mekanların doğasını temsil eden bir ifade olma, başlangıç, kademe atlama, hazırlık yapma gibi simgesel anlamları da taşımaktadır. (Geçimli, 2015)

Konut tasarımında giriş, kullanıcıyı karşılar, temiz ayak kirli ayak ayrımı yapan toplumlarda ayakkabısını çıkaracağı noktayı işaret eder. Bu noktada bazen ayakkabı çıkarmayı kolaylaştırmak için hafif bir oturma elemanı bulunur ve kullanıcılara eylemi hatırlatır. Dış kıyafetini çıkarıp asabileceği bir vestiyer veya askılık sunar. Giriş mekânı dışarıdan gelen gıdaların taşındığı mutfak ve kilere yakın kurgulanır. Dışarıdan gelenin ellerini yıkayıp içerinin hijyen koşullarına uyum sağlayacağı düşünülerek lavabo da girişle ilişkilendirilir. İçeri ile dışarının ayrımının ne ölçüde olacağı yaşanan çevrenin güvenlik koşulları ve iklim şartları, içinde bulunulan kültürün temizlik anlayışı ve dini inançları gibi birçok faktöre bağlıdır.

Geleneksel Türk konutunda temiz ayak kirli ayak ayrımı oda içinde temiz alanın bir basamak yükseltilmesiyle yapılmaktadır. Dışarıdan gelen kullanıcı kapıdan girdiğinde bu pabuçluk ya da gezenek denilen bölümde ayakkabısını çıkarır ve bir üst temiz kota çıkmaktadır. Böylece oturulan, yemek yenen ve uyunan temiz alana dışarıdan gelen kir ulaşmamaktadır. Modern konutta temiz ayak dolaşım alanı artmış, kullanım biçimine göre bazen balkonlar ve ıslak hacimlerde kirli ayak eşik ile ayrılrsa da esas ayrım evin ana giriş kapısındaki eşik ile sağlanmıştır. Kültürler arası etkileşimin artmasıyla Türkiye’de evin içine girerken ayakkabı çıkarmayı tercih etmeyen kullanıcılar da görülmektedir. Buna karşın halen yaygın bir biçimde Türkiye’de eve girerken ayakkabılar çıkarılmaktadır. (Baş, 2003)

Amerika’da giriş mekanının ayrı ve tanımlı olduğu örnekler, özellikle soğuk iklim bölgelerinde ve daha büyük, geleneksel evlerde yaygındır. Burada, dış kapı evin bir giriş

holüne veya küçük bir vestibüle açılır. Bu alan, dışarıdan gelenleri karşılamak, mont ve ayakkabıları yerleştirmek için kullanılır ve evin geri kalanından genellikle bir kapı veya bir koridorla ayrılır. Bu tasarım, evin içine direkt olarak girilmesini engelleyerek daha fazla mahremiyet ve düzen sağlamaktadır. Ancak yeni veya modern evlerde, daha küçük evlerde veya sıcak iklimlerde, dış kapı doğrudan bir ana yaşam alanına (genellikle bir salon veya oturma odası) açılabilir. Bu tasarım, daha az formal bir yaşam tarzını yansıtır ve alanın daha verimli kullanımını sağlamaktadır. Amerikalılar için eve girişte ayakkabıların çıkarılıp çıkarılmaması büyük ölçüde kişisel tercihlere ve bölgesel kültürel normlara bağlıdır. Ev sahiplerinin tercihleri ve misafirler uygun gördüğü kurallar belirleyici olur. Örneğin, yağışlı havalarda veya ev içi zeminlerin özellikle hassas olduğu durumlarda ayakkabılarını çıkarmak daha yaygın bir uygulama olabilirken kuru havalarda gerek görülmeyebilir. Dolayısıyla ayakkabı çıkarma eyleminin giriş mekanına yansıyor yansımaması hakkında net bir tavır görülmemektedir.

Türkiye’de konut tasarımında geçmişten gelen mahremiyet kavramının etkisiyle konutun dış kapısının açıldığı giriş mekânı, çoğunlukla evin diğer bölümleriyle görsel ilişki kurmaz. Kapıyı çalan yabancıların evin yaşam alanını ya da içeridekileri görmesi bu şekilde engellenir. Ancak kapıyı çalan kişi eve kabul edilirse kapı ona açılır, ayakkabılarını ve dış kıyafetini çıkararak iç mekâna alınır. Halen etkisini sürdüren bu tasarım anlayışı metrekarelerin küçülmesi ve kullanıcıların mahremiyet beklentisinin azalmasıyla bazen ortadan kalkabilmektedir.

Konutta giriş mekânı kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalar Amerika’da giriş mekanının genellikle yaşam alanıyla entegre olduğu ve üst gelir grubuna ait çok büyük evler dışında özelleşme göstermediğini ortaya koymuştur. Ayrıca bu toplumda hava şartlarına bağlı bir durum ya da olağan dışı bir sebep olmadıkça konuta girişte ayakkabı çıkarılmamaktadır. Türkiye’de güvenlik ve mahremiyetin korunması amacıyla giriş, çoğunlukla diğer mekânalar ile görsel ilişki kurmayacak şekilde tasarlanmıştır. Türkiye’de giriş mekânı, duvarlar ile çevrilmesi, vestiyer, ayakkabılık gibi donatılar bulundurulması ve konuta girerken ayakkabıların çıkarılması açısından Amerikan toplumunununkinden farklıdır.

Mutfak

Ateşin keşfiyle birlikte insanlar ateşi; ısınma, aydınlanma, vahşi hayvanlardan korunma, yiyecekleri pişirme gibi amaçlarla kullanılmıştır. Ateşin iç mekânda bulunması, oksijen ihtiyacı, yakacakla beslenmesi, duman ve kül çıkarması yaşam alanlarının şekillenmesinde önemli bir faktör olmuştur. Bu önemli keşfin ardından, yemeğin pişirildiği ateşin bulunduğu mutfaklar ciddi bir evrim geçirmiş, toplumların beslenme alışkanlıklarına göre şekillenmiş ve gelişmiştir.

Evlerin tek hacimden iki hacme dönüşmeye başlamasından itibaren ateşin bulunduğu hacim yemek pişirme eylemi için kullanılmıştır. Hacimlerin genişlemesi ve sayıca çoğalmasıyla da mutfak bugün alıştığımız niteliklerine kavuşmuştur. Mutfak mekanının uzmanlaşması ve yaşam alanının buradan ayrı olması, hane halkının ocak başında bir araya gelme geleneği ile uyuşmamıştır. Ateşin yani ocağın evin merkezi olarak gören düşünce mutfağın özelleşme sürecini yavaşlatıcı bir etki göstermiştir. Mutfağın özelleşmesi veya yaşam alanıyla ilişkili kalması çatışmasına 1927 yılında Stuttgart'ta düzenlenen Weissenhof Siedlung fuarında Hollandalı mimar Jacobus Johannes Pieter Oud'ın projesi sayesinde esnek bir yaklaşımla çözüm sunulmuştur. Kayar bir pencereyle yaşam alanına bağlanabilen mutfakta pencere, yemek servisinin yapılmasının yanı sıra iletişimin kurulmasına da olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım mutfağın mutlaka izole bir mekân olması gerektiğini ortaya koyarak ara durumların da kurgulanabileceğini gösteren bir anlayışı doğurmuştur. 1920'li yıllarda ise Frank Lloyd Wright'ın açık mutfak modelini savunmasıyla da bu ilişki giderek kuvvetlenmiştir. (Serinkaya, 2022)

ABD iç savaşıyla oluşan kuzey ve güney ayrımı, mutfak mekanına bakışa da yansımıştır. Kuzeyde mutfak, evin kalbi kabul edildiğinden açık mutfaklar daha cazip görülürken, Güneyde mutfak evin dışında, ayrı bir bina olarak kabul görmekteydi. (Serinkaya, 2022) Bu kuzey ve güney arasındaki önceliklerin ve yaşam biçiminin farklılaştığını, kültürel ayrışmaların mekân kullanımını da etkilediğini gösteren bir örnek oluşturmaktadır.

Avrupa ve Amerika kentlerinde, geçmişte mutfaklar çoğunlukla hijyen koşullarından uzak durumda olduğundan gözden uzak konumlandırıldılar. 19. yüzyılın sonlarında mutfak

dikkat çekti ve kullanımı mimarlar ve imalatçılar tarafından yeniden gözden geçirildi. Modernizmin etkisiyle mimarlar ve tasarımcılar mutfak işlev odaklı ve aile bireyleri ya da yakın dostlar için sosyal iletişimin olduğu bir mekâna dönüştürmeye başlamıştır. (Kinchin, O'Connor, 2011) Bu yaklaşım mutfakın evden ayrı veya gizli bir mahal olmaktan çıkıp evde çoğunlukla yaşam alanıyla ilişkili olarak organize edilmesine sebep olmuştur. Mutfak ve yaşam alanının ilişkisi, oyun oynayan çocukları mutfakta ev işleriyle ilgilenen ebeveynlerin takip edebilmesi ve yaşam alanındaki televizyonun mutfaktan da takip edilebilmesi gibi esnek kullanımlara imkân vermektedir.

Mutfak, entegre mutfakların tasarlanmaya başlaması ile evin görünürde olmayan bir mahali olmaktan çıkmıştır. Mutfak alanı işlevsel, esnek ve verimli bir hale getirilerek çocuk oyun alanlarını gözlemlemeyi, yaşam alanındaki televizyonu takip edebilmeyi ve yaşam alanındaki misafirle iletişimi sürdürmeyi mümkün hale getirmiştir. (Friedman, 1997)

Türk toplumu temiz suyun bulunması, suyun ısıtılabilmesi ve atık suyun mekândan uzaklaştırılabilmesi gibi imkanların bulunduğu mutfak mekanını banyo ve çamaşırhane olarak da kullanmış, evlere temiz içme suyunun ulaştırılması ve tesisatın birden çok hacimde bulunabilmesinin ardından bu işlevler mutfaktan ayrılmıştır. Kırsal yerleşimde ocak, ev içinde ateş yakmanın evin diğer bölümlerini de kokutup kirletmesi sebebiyle yaygın olarak “işlik” olarak da adlandırılan bazen kapalı bazen de yarı açık bir dış mutfak taşınmıştır.

20 yüzyılda kentlerde daha temiz ve pratik olan gazlı ocaklar yaygınlaşmıştır. Dünyada ve Türkiye’de he gazın hem de elektriğin yemek pişirmede kullanılması mutfakları daha temiz bir bölüm haline getirmiştir. Türkiye’de apartman daireleri doğrudan gazlı ocakların bulunduğu, yemek pişirme gereçlerinin saklandığı, gıdaların depolandığı ve bazen yemeklerin de yenilebildiği özelleşmiş modern mutfaklara sahip olmuştur.

Türkiye de ocak, yemeklerin pişirildiği ve evi ısıtan ateşi ifade etmektedir. Evde yaşamın varlığının ispatı gibi görülen ve hane halkını başına toplayan “ocak” doğrudan ailenin temsili olarak da görülmektedir. Ateşin devamlılığı aile birliğinin de sürmesi anlamı taşımaktadır.

Türkler için mutfak gelişmiş yemek pişirme kültürü sebebiyle evin en önemli mekanlarından bir tanesidir. Türkiye’de teknolojik gelişmeler ve cumhuriyetin ilanı gibi politik ve ekonomik gelişmeler mutfak mekanının tasarımını ve kullanımı da etkilemiştir. Cumhuriyet ile gelen modernleşme dalgası geleneksel konutta dışarıda bırakılan mutfak konutun içine dahil etmiş, bu kullanım konutta modernleşmenin bir göstergesi olarak görülmüştür. (Dönmez, Karagözler, 2011)

Türk toplumu için yemek pişirmek ayrı bir kültürdür ve önemli bir değer taşır. Bu nedenle bu eylemin gerçekleştiği mekân konut içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Fakat tarihsel süreç içerisinde Türk konutundaki mutfak mekânı da fiziksel ve kültürel anlamda birçok değişime uğramıştır. Bu değişimlerde teknolojinin yanı sıra politika, Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte Türk konutu ve buna bağlı olarak konut mutfakı farklılaşmıştır. Bu değişim erken cumhuriyet döneminin iktidar ideolojilerinden biri olan modernleşme projesinin bir sonucudur. 1950 yılında siyasi rejimin değişimiyle liberalleşme politikası benimsenmiş ve bu bağlamda medyanın etkisi büyümüştür. Geleneksel konutta dışarıda olan mutfak, modernleşme süreciyle konutun içerisinde ayrı bir mekân olarak kurgulanmış ve içerisindeki donatı elemanlarıyla konuttaki modernleşmenin temsili olmuştur (Dönmez, Karagözler, 2011)

İletişim araçlarının yaygınlaşması ve bunun sonuçlarından biri sayılabilecek küreselleşmenin de etkisiyle Türk toplumu Amerika’da popüler hale gelen mutfak ile oturma odası veya yemek odası arasındaki duvarların olmadığı, açık planlı mutfak ile tanışmıştır. “Amerikan mutfak” olarak da bilinen bu açık mutfaklar, evin sosyal alanlarıyla entegre olacak şekilde tasarlanır ve bu sayede ev içindeki iletişimi artırır ve mekânı daha geniş ve ferah gösterir. Bu açık planlı mutfaklar Amerikan sitcom dizilerinin Türk televizyonlarında izlenmesi, ABD yapımlarından uyarlanan sitcom dizilerinde mekânın orijinal yapımdakine benzetilmesi, ABD sitcom yapımlarının mekân örgütlenmesinin Sitcom türü için uygun görülüp yerli yapımlarda da benimsenmesi ve etkilerinin giderek yoğunlaşması sebebiyle uzun yıllardır televizyon izleyicisine sunulmaktadır. Toplum tarafından “modern” bulunan bu mutfaklar etkileşime açık yapısı sayesinde bir dönem kabullenilmiş olsa da Türk mutfakının baharatlı, kokulu, yağlı yemekleri ile temizlik anlayışının artık bu bir aradalığı kabul edemediği zamanla toplum tarafından deneyimlenmiş ve yaşam alanına bütünleşmiş mutfaklar büyük ölçüde reddedilmiştir. Günümüzde modern yaşamın yaygınlaşması,

beslenme alışkanlıklarımızın da küreselleşme etkisi altında kalması, özellikle kent merkezlerinde ev metrekarelerinin küçülmesi gibi sebeplerle “Amerikan Mutfak” kullanımı yeniden varlığını göstermektedir.

Mutfak Amerikalılar için aile dinamiklerinin ve sosyal etkileşimin merkezi konumundaki bir mekandır. Çoğu örnekte yaşam alanına entegre açık mutfaklar kullanılmış veya mutfaklar yaşam alanıyla doğrudan ilişki kurmuştur. Türk toplumu yemek yapmaya ve yemeye büyük önem verdiği için mutfaklar olabildiğince geniştir. Yemek kokusu ve mutfak dağınıklığı gibi istenmeyen durumların yaşam alanına taşınması tercih edilmediğinden ve çoğunlukla geleneksel kültürden gelen mutfağın kadına ait bir işlik olması düşüncesiyle ayrı olarak kullanılmaktadır.

Banyo

Banyo ve tuvaletler, boşaltım ihtiyacı için sabah güne başlarken ve geceleri günü bitirirken ziyaret edilen, kişisel bakım ve temizliğin yapıldığı mekanlardır. Günümüz banyolarında bu eylemler için armatürler ile temiz ve pis su tesisatı bulunmaktadır. Ünver’e göre banyolarda insan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan idrar, dışkı, meni, kan, mukus, kir ve ter gibi atıklar; aynalar, krom elemanlar, parlayan vitrifiye elmaları ve diğer seramikler ile sağlanan yansımali ve parlak yüzeyler sayesinde gizlenmekte ve bertaraf edilmektedir. (Ünver, 2021)

Islak hacimler insanın boşaltım ve temizlik gibi temel ihtiyaçları için günümüzde her evde bulunan ve su tesisatı barındırdığı için bu isimle anılan tuvalet ve banyo gibi mekanlardır. Burada temizlenmek için temiz su tesisatı, boşaltım atıkları ve kirli su için de pis su tesisatı bulunur. Günümüzde banyonun üç temel işlevi için temiz su ve pis su tesisatına sahip üç ana donatı bulunmaktadır. Bunlar çoğunlukla el yıkamak ve tıraş olmak için lavabo, boşaltım faaliyetleri için klozet, yıkanmak için de küvettir. Tesisatın bu üç işlevinin aynı mekânda toplanması ve bu mekânın orta sınıf ve işçi sınıfın evine de dahil olarak yaygınlaşması Hoagland’a (2011) göre 19. Yüzyılın sonlarında ve 20. Yüzyılın başlarında, konutta yaşanan en büyük değişiklikti.

Bu yeni oda için Amerikalılar evlerine yeni bir hacim inşa ettiler ya da var olan bir odayı dönüştürdüler. Amerikalılar banyo için evlerine yeni bir hacim inşa ettiler ya da var olan bir odayı dönüştürdüler. Türkler özellikle tuvaletin evin içine girmesini kolay kabul etmediğinden genellikle evlerinin dışında bağımsız bir oda inşa ettiler. Böylece pis suyu da daha kolay evden uzaklaştırdılar.

Banyolar temelde üç armatüre sahiptir. Bunlar lavabo, tuvalet armatürü ve duş armatürüdür. Lavabo bir duvar veya kaide tarafından taşınan, su armatüründen veya başka bir kaynaktan akan suyun toparlanarak uzaklaştırılmasını sağlayan su kabıdır. Akan su bulunmadığı evlerde bile kullanılan lavabo, temiz suya ihtiyaç duyulan banyo, mutfak ya da diğer mekanlarda kullanıldığı görülebilmektedir. Geçmişte tek lavabonun bulunduğu evlerde çoğunlukla lavabonun bulunduğu yer olan mutfaklar tıraş malzemeleri veya diş fırçaları gibi kişisel temizlik malzemelerini görmek de mümkündür. (Hoagland, 2011)

İnsanın en temel ihtiyaçlarından birisi olan boşaltım sonucu oluşan atıkların vücuttan atılması için sıhhi tesisatlı bir armatür olan tuvalet, üç armatürlü banyonun elde edilmesi en zor unsurdy. Dışkı ve idrarın atılmasında hijyen koşullarının sağlanabilmesi insan sağlığı açısından bir zorunluluk doğurduğundan bir fosseptik ya da bir kanalizasyon sistemine ihtiyaç duyulmaktaydı. (Hoagland, 2011) Bu sebeple de konut içerisine en zor kabul edilen Banyo armatürü tuvalet olmuştur. “Türkiye’de ve dünyanın birçok yerinde üzerine çökülerek kullanılan ve çeşitli biçimlerde görülen armatür, Türkçe ‘de alaturka tuvaleti olarak adlandırılmaktadır...” (Gürel, 2008, s.224) Günümüzde Alaturka tuvaletler özellikle gençler tarafından demode ve medeniyetsiz olarak görülmekte ve bunun yerine daha hijyenik ve modern algılanan batılı tarzdaki tuvaletler tercih edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de de yerli tasarımları ve üretimleri yapılan alafranga tuvaletler evlerin banyolarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Böylece zemindeki bir çukur üzerine çömelme eylemi yerini oturma yüksekliğindeki sıhhi tesisatı bulunan bir su kabına oturma eylemine bırakmıştır. (Gürel, 2008)

20. yy’e kadar insanların bedenlerini yıkanma eylemini nasıl gerçekleştirdiği basit olduğu sosyal sınıfın bir göstergesiydi. Öyle ki üst sınıf, hizmetçilerin yatak odalarına taşıdığı su ile özel alanlarında daha sık yıkabilirken, işçi sınıfı daha seyrek olarak genellikle mutfakta bu ihtiyacını gidermekteydi. Yıkanmak için suyun ısıtılması, taşınması ve atık

suyun uzaklaştırılmasının zorlukları nedeniyle aynı su aile bireyleri tarafından tekrar tekrar kullanılmaktaydı.

Banyo yapma sıklığı, ekonomik imkanlar ve buna bağlı olarak şekillenen temizlik anlayışının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. İmkânı olmayan bireyler, mahallelerde bulunan halka açık hamamları kullanmaktaydı. Özellikle Türk toplumunda, İslam'ın temizlik anlayışının etkisiyle, geleneksel Türk evlerinde odaların birinde yer alan dolap içi gusülhaneler, anlık ve kişisel temizlik ihtiyacını karşılayan özel alanlar olarak kullanılmıştır. (Tuluk, 2010)

Banyonu üç temel armatürü bir araya gelerek bugün anladığımız anlamdaki banyoyu oluşturmuşlardır. Kültürden kültüre bazı küçük farklılıklar olsa da banyo kullanımı evrenselleşmiştir. Özellikle suyun sağlık ve hijyen için taşıdığı değer, banyonun evlerde standart bir özellik olarak yer almasını sağlamıştır. İnsanların temizlik anlayışları ve kişisel bakım ritüelleri, banyo kültürünün evriminde ve tasarımındaki yeniliklerde büyük rol oynamıştır. Bulunduğumuz çağda, banyo sadece fonksiyonel bir alan olmanın ötesinde, rahatlık ve dinlenme sunan bir mekân haline gelmiştir.

Banyolar Amerikalılar için alafranga olarak bildiğimiz sıhhi tesisatlı tuvalet, lavabo ve duş armatürü olmak üzere üç temel donatının bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Amerikalılar tesisat gerektirmesi ve atıkların uzaklaştırılması ihtiyacı sebebiyle banyoyu evlerine diğer mekanlardan daha geç dahil etmişlerdir. Türkiye’de halen çömelerek oturulan alaturka tuvaletler banyodan ayrı bir ıslak hacim olarak tasarlanan tuvalet de görülmektedir. Bazı evlerde buna ek banyo Amerika’daki gibi üç temel armatürü barındırmaktadır. Küçük ve yeni evlerde artık Amerika’da olduğu gibi yalnızca üç armatürlü banyonun bulunup, tuvalet diye ayrı bir ıslak hacmin bulunmadığı örnekler görülmektedir.

Banyolarda, sudan etkilenmemesi, hijyenik olması ve parlaklığı sayesinde mekânı geniş göstermesi gibi sebeplerle seramik yüzey kaplamaları ve vitrifiye elemanları tercih edilmektedir. Ancak günümüzde, banyoların tamamının ıslak bir mekân olarak algılanmaması ve ıslak alanın olabildiğince kısıtlanması yaklaşımı benimsenmektedir. Böylece, duş alanı gibi ıslanmanın kaçınılmaz olduğu bölümlerde seramikler tercih

edilirken, banyonun kalanında iç mekanlarda kullanılan duvar kağıtları ve ahşap görünümlü parkeler görülebilmektedir.

Özel alanlar

Özel alan, genellikle mahremiyet kavramı ile ilişkilidir. Sınırları açıkça görülmesi de herkes tarafından varlığı hissedilmektedir. Bazı kullanıcılar kendi sınırlarını daha esnek tutar ve diğerleriyle sınırlarını kesiştirmekten çekinmemektedir. Ancak bazı kullanıcılar temasa kapalıdır. Kişilerin kültürel yapıları, yaşam biçimleri, etkileşime ne kadar açık oldukları ve mahremiyete verdikleri önem özel alan kullanımları da tanımlanmaktadır.

Altman'a (1975) göre mahremiyet, kişi veya bir gruba diğerlerinin yaklaşma düzeyini kısıtlayan, uygun bir toplumsal ilişki seviyesini sağlayan, gözle görülemeyen sınırları kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişebilen bir koşul olarak görülmektedir. Böylece mahremiyet, bireyin kişisel sınırlarını korurken, toplumla kurduğu ilişkiyi de sağlayan bir dengeleyici görevi üstlenmektedir. (akt. Çakın, 1988)

Kişisel veya özel mekân, mahremiyetin mekâna yansımalarından bir tanesidir. Kişisel mekân, kullanıcısının sosyokültürel özelliklerini yansıtmakta ve onunla yer değiştirerek; esnek, değişken, kişisel gelişime ve büyüme-yaşlanma gibi faktörlere açık, yaş ve cinsiyetten etkilenen bir yapıdadır. Kullanıcının karşısındaki kişi ile etkileşimine göre tercih ettiği mesafelerin mekâna yansması sayesinde mahremiyetin görünmez koruyucu sınırları oluşmaktadır. (Hall, 1966, akt. Zorlu & Keskin, 2017)

Kamusal mekâna karşı mahremiyetin, güvenliğin ve sınırların sağlandığı konut mekânı özel alan olarak tanımlanmaktadır. Ancak buradaki özel alan tanımı konut içerisindeki bir veya birkaç kullanıcının kişiselleştirdiği ve konutun ziyaretçileri ve diğer kullanıcılarına karşı da mahremiyeti arttırdığı mekanları ifade etmektedir. Konutta kullanıcıların uyuma, dinlenme, cinsel aktivite, giyinme gibi eylemleri gerçekleştirdiği mekanlar konutun özel alanlarını ifade etmektedir.

Geleneksel Türk konutunda uzmanlaşma olmadığından odaların gündüz ve gece kullanımları farklılaşmaktadır. Gündüz oda oturmak, iş yapmak, toplanmak gibi eylemlere

açık olur ve odaya başka kişiler de kabul edilebilir. Ancak gece uyuma, giyinme gibi eylemler yapıldığından bu mekânın sınırları katılaşmakta ve mahremiyete verilen önem artmaktadır. Modernleşmeyle birlikte değişen ihtiyaç ve beklentiler ile ısıtma-soğutma sistemlerinin gelişimi gibi faktörler, konutlardaki mekân örgütlenmesini de etkilemiştir. Bu dönemde konut mekanlarda uzmanlaşma görülmüştür ve konutun özel alanları yatak odası adı ile ifade edilmiştir. Bu süreç, toplumsal yaşam biçimindeki değişimin konut içine yansımaları olarak görülmektedir.

Mahremiyet anlayışı, Türk konutunu mekânsal olarak da etkilemiş, kadından ziyade ailenin özel yaşam alanını ayırmak ve korumak adına çözümler üretmiştir. Türk konutundaki bu düzenlemelere büyük ölçekli olandan küçük ölçekli olana doğru bakıldığında; ailenin sosyoekonomik durumuna bağlı olarak konutun yaşam alanı ve çalışma alanı olarak ayrıldığı dahiliye-hariciye konutları, ev halkını ve özellikle kadını, dışarıdan gelen yabancı insanlardan ayıran, konutu ikiye bölen haremlik-selamlık konutları ve konut elemanlarında yapılan diğer düzenlemeler olarak sıralamak mümkündür. (Halaç ve Doruk, 2019)

Konutta özel alan kavramına karşılık gelen en temel alan olarak değerlendirebileceğimiz yatak odası, mahremiyetin konut içine yansımalarının okunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Yatak odasının tarihsel süreçte yaşadığı dönüşümler ve bağlı kaldığı ilkeler kültür kodlarının devamlılığını sağlamaktadır. Türkiye’de apartman dairelerinin banyo-yatak odası ilişkisi düşünüldüğünde, ilk dönem örneklerinin geleneksel Türk evi plan şemasının devamı niteliğinde olduğu görülmektedir. Bu şemada banyo ayrı bir holde yer almaktadır ve yatak odası ile ayrı özel bir ilişki kurgulamayarak tek başına izole olmaktadır. Sonraki dönemlerde ise mahremiyet derecesi arttırılmış ve yatak odası ile banyo gece holüne alınarak evin diğer mekanlarından izole edilmiştir. 1980’lerden sonra ise, evin genel kullanıma açık banyosu dışında bir banyonun yatak odasına ‘ebeveyn banyosu’ olarak girmeye başlaması ile aşamalı olarak günümüz evlerindeki banyo-yatak odası ilişkisi yaygınlaşmıştır. (Hatipoğlu, Şahin ve Dağ, Gürcan, 2021) Günümüzdeki ebeveyn banyosu kullanımının geleneksel Türk evindeki ‘gusülhane’ ile benzer bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir.

Cromley(1991) Amerikan evlerinde yatak odasının tarihsel gelişimini değerlendirirken 17. yy.’da yaşam alanının uyku eylemine de ev sahipliği yaptığını

söylemektedir. 18. yy. ortalarında özellikle üst gelir grubuna ait konutlarda uyuma ve giyinme gibi eylemler için yatak odası mekânı görülmeye başlanmıştır. 19. yüzyılın konut planlarında genellikle yatak odalarının yaşam alanlarıyla ilişkili kurgulandığı görülmektedir. 20. yüzyılın başlarında yatak odaları genellikle tüm yatak odaları ayrı katlarda veya gece holü gibi ayrı bir holde toplanarak mahremiyet arttırılmıştır.

Cromley'in bahsettiği 19. Yy.'da görülen Amerikan konutunda bazı yatak odalarının yaşam alanıyla yakın ilişkili olarak planlanması ebeveyn yatak odasından ziyade çocuklar, hizmetçiler ve bazen hastaların özel alanı olarak kullanılmaktadır. Mahremiyetin arttığı ve daha izole yatak odalarını daha çok büyük çocuklar ve yetişkinler için yaygın hale geldiğini belirtmektedir. (Cromley, 1991)

Yatak odası hem Türk hem Amerikan toplumunda benzer bir gelişme göstermiştir. Yatak odalarının merkezinde çoğunlukla baş tarafı duvarı dayalı şekilde yerleştirilmiş yatak bulunmaktadır. Ayrıca giyinme odası olmadığında bir kıyafet dolabı da yatak odasında yer alır. Yüklük, makyaj masası, komodin, çalışma masası, ilgi alanlarıyla bağlantılı araç gereçler, spor malzemeleri gibi diğer nesneler de yatak odalarında görülebilmektedir. Ancak Cromley'in (1991) de belirttiği gibi yatak odasının fonksiyonları kullanıcının kullanımına göre belirlenmektedir ve dolayısıyla mekânın tasarımı ve örgütlenmesi ile içinde bulunan unsurlar da kullanıcısına bağlıdır.

Bireyselleşmeye ve özel alanlara önem veren Amerikan toplumu, Türkiye'deki gibi mahremiyeti hane halkı ve diğerleri olarak değil birey bazında ön planda tutmaktadır. Örneğin Türk kültüründe aile bağları ve topluluk duygusu daha belirgin olduğundan birden fazla neslin aynı çatı altında yaşaması gibi gelenekler görülmektedir. Ancak Amerikan toplumu için bu kişisel alan ihlali olarak değerlendirilir. Bununla birlikte bireysel mahremiyeti korumayı hedefleyen Amerikan evleri genellikle geniş arazilere yayılmış durumdadır ve komşular arasında fiziksel bir mesafe bulunmaktadır. Ayrıca, banliyö bölgelerinde tek ailelik müstakil evler yaygındır. Türkiye'de ise şehirlerde ve özellikle büyük metropollerde yüksek yoğunluklu apartman yaşamı hakimdir. Bu durum, Türkiye'de konut içinde mahremiyet çözümleri almayı daha gerekli hale getirmektedir.

Konut içerisinde bakıldığında da Amerikan toplumu bireyselleşmeye verdiği önemi özel alanlarda açıkça göstermektedir. Çocuk odaları, yatak odaları aynı zamanda kullanıcısının zevklerini, ilgi alanlarını yansıtmaktadır. Türkiye’de özel alan kavramı daha çok ebeveynlerin mahremiyetiyle ilgilidir. Ebeveyn yatak odası diğer odalardan mümkün olduğunca uzak ve banyoya yakın konumlanmıştır. Çocuk ve gençlerin özel alanları ancak orta ve üst sınıfta varlık gösterebilmektedir.

Balkon/teras/bahçe

Mimarlığın tasarlama serüveninde sonuç ürün olan mekân çoğunlukla sınırlarla tanımlanmaktadır. Sınır mekânda “iç” ve onu çevreleyen “dış”ın oluşumuna sebep olmaktadır. Mekân örgütlenmesi bakımından yaşamı iç’de kurgulayan konut, balkon, teras veya yarı açık diğer mekanlar ile iç ile dışın bir ara durumuna ulaşmaktadır. Bu ara alanlar, kullanıcıya iç mekânın mahremiyet ve güvenlik koşullarını sağlarken aynı zamanda dış mekânın sunduğu iklim şartlarından doğrudan etkilenen, ferah ve çevreyle ilişkileri yoğunlaşmış bir deneyim sunmaktadır.

Balkon, konut bahçesi ve teraslar konutta dış ile ilişkiyi sağlayan açık ve yarı açık mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. “Tek katlı yapılarda teras ya da veranda kullanımları yapı yüksekliği arttıkça balkona dönüşmüştür.” (Erbay,2021) Açık, yarı açık, gömme olarak tasarlanan ya da sonradan kapatılan balkonlar iç mekânla dış mekânın birleştiği bir yer olarak tarih boyunca çeşitli işlevler için kullanılmışlardır. Türkiye’de apartman dairesi kullanımının yoğunluğu sebebiyle yarı açık mekân konutta çoğunlukla balkon olurken Amerikan banliyö evlerinde konut bahçeleri ya da verandalar daha yaygındır.

Balkon, estetik, karakter ve işlev açısından birçok anlam taşıyan bir mimari unsurdur. İç ve dış mekân arasında bir arayüz olarak tanımlanabilir ve bazen bir havalandırıcı görevi görür. (Emekçi, 2021) Balkon dışa doğru çıkıntı ile oluşturulması durumunda taşıyıcı açısından bir çözüm gerektirirken, cephedeki bir girinti ile oluşturulduğunda da iç mekânın toplam alanını azaltmaktadır. Bu sebeple balkon mimari açıdan balkon, dış mekânın hava koşullarından etkilenmesi açısından iklimle doğrudan ilişkili bir mimari unsurdur. Sıcak iklimlerde balkonlarda gerçekleştirilen eylemler çeşitlenirken, soğuk iklimlerde kısıtlı kalmaktadır. Bu sebeple sıcak iklimlerde büyük hacimler olarak gördüğümüz balkonlar,

soğuk iklimlerde cephe tasarımında bir hareket unsuru olarak kullanılan oldukça küçük metrekareli mekanlara dönüşebilmektedir.

Kullanıcıların iç mekân konfor koşullarında kısmi bir dış mekân deneyimi yaşamasını sağlayan balkonlar; dinlenme, saksı bitkileri yetiştirme, toplanma, eğlenme, ateş yakma, çamaşır kurutma, doğal ışık ve açık havada çalışma, gıdalar veya bisiklet gibi sezonluk eşyaları depolama, egzersiz ve spor gibi birçok günlük eylem için kullanılmaktadır.

Balkonun anlamı farklı meslek grupları veya farklı bağlamlar ve durumlar için değişmektedir. Örneğin inşaat mühendisinin perspektifinde evin temelinde belirlenen metrekare hesabını olumsuz etkileyen bir yapı elemanıdır. Psikolojik açıdan, balkonun kişisel rahatlatma ve zihinsel sağlığa katkısı bir psikoloğun balkonu bireyin ev içinde sosyal izolasyonunu sağlayan bir araç olarak görmesine sebep olmaktadır. Siyasi perspektiften bakıldığında da balkonun kitlesel duygu ve coşkunun ifadesi için bir platform olduğu görülmektedir. İnternetin gelişip yaygınlaşmasıyla sanallaşan dünyada mekân, dijital ortamda temsil edilen bir unsur haline gelmiştir ve fiziksel mekânlar (örneğin, meydanlar) giderek değerini yitirmektedir. Özellikle Covid-19 pandemisinin de etkisiyle, sanallaşmaya benzer bir şekilde konut içinde de hala fiziksel dünyada bulunan fakat kent meydanını ya da protesto alanını temsil eden bir mekân olarak balkon öne çıkmıştır. (Anonim)

2020 yılında tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 pandemisi, sokağa çıkma kısıtlamaları sebebiyle herkesi tamamen evin içinde bir yaşam kurgulamaya zorlamıştır. Kullanıcıların dış mekân ile kurduğu ilişki ortadan kalktığında balkon, konut içerisinde dış mekânı temsil eden bir öge olarak öne çıkmıştır. Balkonlar artık çimlerde uzanıp kitap okumak isteyenler, şezlongda güneşlenmek isteyenler, temiz havada egzersiz yapmak isteyenler gibi ev dışında hissetmek isteyen tüm kullanıcılar için eskisinden daha önemli bir hale gelmiştir. Bu dönemde kullanıcılar balkonlar aracılığıyla sosyal yaşamın ve özgürlüğün de yeni bir yöntemini ortaya koymuşlardır. Dünyanın her yerinde insanlar balkonlardan sağlık çalışanlarını alkışlamış ya da sanatçı komşularının söylediği şarkıları dinleme fırsatı bulmuşlardır. (Emekçi, 2021) Balkonun ev sahipliği yaptığı eylemler çeşitlendikçe balkonun sahip olduğu donatılar da esneklik göstermiş farklı işlevler için gün içinde dahi tekrar tekrar kurgulanmıştır.

Osmanlı kont mimarisinde sokak bahçe veya kamusal alan ile ilişki kuran cumba, çıkma veya şahnişin adındaki yapısal elemanlar ile sağlanmıştır. Bu elemanlar evin üst katında yer alarak evin kapalılığını ve mahremiyetini korurken kamusal alanla kısıtlı bir ilişki kurmuşlardır. Bu yapılar iç mekânda önünde bulunan divanda oturan kullanıcının sokağa hâkim olmasını sağlamaktadır. Temelini bu mimari unsurlardan alan balkonlar 19. Yy ortalarında özellikle Pera bölgesinde görülmeye başlanmış ve batılılaşmanın etkisiyle hızlıca Türk evlerinde kendisine yer bulmuştur. (Kolay,2021)

Türkiye’de balkon toplu konutlarda minimumda tutulan, sıcak bölgelerde aile bireylerinin uyuyabileceği kadar büyük tasarlanan, bir unsurdur. Balkonlar iç mekânın uzantısı olarak mekânı büyütmenin bir yolu olarak görülmüş, Türkiye’de bazı konutlarda balkonların özellikle mutfığa dahil edildiği pek çok örnek görülmektedir. Kalabalık şehir yaşamında hava kirliliği, mahremiyeti ve güvenliği azaltması gibi sebeplerle atıl kalan ya da iç mekana dahil edilen balkon pandemi sürecinin etkisiyle yeniden popüler hale gelmiştir.

Amerika’da büyük şehirlerdeki özellikle yüksek katlı apartmanlar ve lüks konutlarda balkonlar yaygındır. Balkonlar, apartman sakinlerinin dışarıda vakit geçirmesi, küçük bitkiler yetiştirmesi, kahve içip dinlenmesi gibi Türkiye’dekine benzer eylemler için kullanılır. Ancak, büyük şehirlerdeki sıkışıklık ve pahalılık sebebiyle daha küçük ve sınırlı kullanım alanları bulunmaktadır. Balkonlar yerine apartman sakinlerinin ortak kullanımına sunulmuş çatı terasları görülmektedir.

Amerika’daki banliyö evlerinde balkonlar apartman dairelerine kıyasla genellikle daha az yaygındır. Ancak bazı iki katlı evlerde üst katlarda balkon bulunabilir. Banliyölerde balkonlar kent merkezindeki apartmanlara göre genellikle daha geniştir. Ancak banliyöler bahçeli ve müstakil konutlar olduğundan veranda ve bahçeler daha yaygın kullanılmaktadır. Verandalar, evin önünde veya arkasında bulunan geniş açık alanlardır. Genellikle oturma alanları, salıncaklar ve dekoratif eşyalarla donatılmıştır. Sosyal etkinlikler ve dinlenme için sıkça kullanılır. Ayrıca ön ve arka bahçeler, peyzaj düzenlemesi, oyun alanları, barbekü alanları gibi çeşitli eylemler için uygun mekanlar sunmaktadır. Bahçeler, çocuklar ve evcil hayvanlar için oyun alanı olarak da işlev görür.

Amerika’da ve Türkiye’de açık ve yarı açık mekanlar konutta genellikle müstakil evlerde bahçe, apartman dairelerinde balkon olarak karşımıza çıkmaktadır. İki kültür arasındaki temel fark bu mekânlarda gerçekleşen eylemler üzerinden okunmaktadır. Amerikalılar bu mekanları hava almak, dinlenmek, kahve içmek gibi amaçlarla kullanmaktadır. Türkiye’de bu mekanlar Amerika’daki kullanımlara ek, kırsal yaşamdan gelen kışlık gıda hazırlığı, hayvan besleme, eşya depolama gibi eylemler için kullanılmaktadır.

3.3. Sitcom Türü Diziler Ve Mekân Kullanımları

3.3.1. Sitcom Türü Diziler

Sitcom kelimesi İngilizce "situation comedy" teriminin kısaltmasıdır ve Türkçeye “durum komedisi” olarak çevrilmektedir. Ancak durum komedisi tiyatro ve edebiyatta da varlık gösteren geniş bir ifadeyken, “sitcom” doğrudan Amerikan geleneğiyle çekilmiş televizyon durum komedisi dizilerini karşılayan bir kavramdır. Sitcom türü yapımlar genellikle 20-30 dakikalık bölümlerden oluşan, günlük hayattan durumları en komik yanlarıyla abartılı bir şekilde ele alan televizyon programıdır. Sitcom türü diziler, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra televizyonun savaşın toplumsal etkilerinin azaltılması için bir araç olarak görülerek eğlence odaklı yayınlara ağırlık verilmesiyle ortaya çıkmıştır. Sıradan hayatların, günlük maceraların aslında ne kadar keyifli ve eğlenceli olduğu mesajı izleyiciye verilmektedir.

Hikâye genellikle ev, iş yeri veya okul gibi büyük ölçüde aynı kalan bir veya birkaç mekânda geçmektedir. Sitcom türünde mekân, bölümler boyunca aynı kalmakta ve hikâyenin temelini oluşturmaktadır. Sezonlar boyunca hikâyeye ev sahipliği yapan mekanlar izleyicilerin günlük yaşamlarından aşına oldukları ve kolayca bağ kurabilecekleri niteliklere sahiptir.

Sınırlı sayıdaki çatışma potansiyeli yüksek karakterin etrafında şekillenen sitcom hikayesinde komediyi besleyen temel unsurlar karakterlerin kişilikleri, durumlar veya

diyaloglardır. Her bölümde görünen karakterler, adeta kendilerini bir olay yaratmaya adanmıştır. (Stafford, 2004)

Sitcom diziler, anlatı yapısı ve ilk örneklerin dekor kurguda canlı olarak seyirci önünde oynanması itibariyle tiyatroya yakın bir türdür. İlerleyen yıllarda izleyici önünde çekilmeyen bazı sitcom yapımları, bu eski geleneği izleyici tepkilerini sonradan kahkaha efektleri ekleyerek yaşatmaktadır. Hikâye gerçek hayat ve toplumsal konular ile bağ kurarak kamusal söylemi de sitcom dizisinin anlatısı dahilinde ele alabilmektedir. (Yaktıl, Oğuz, 2002)

Sitcom dizilerde anlatı yapısında görülen en yaygın durumları Stafford (2004) şu şekilde sıralamıştır:

- Aile
- İş yeri
- Sosyal kurum
- Boş zaman tesisleri (Stafford, 2004)

En yaygın anlatı durumlarının ele alınması bir yandan da en yaygın mekânın aile için ev, iş arkadaşlığı için iş yeri, sosyal kurum için okul, hastane, karakol gibi mekanlar ve boş zaman tesisleri için de kahve dükkânı, kitapçı ve bar gibi sosyal mekanlar olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Televizyon dizileri izleyiciyle olan bağını korumak ve izleyiciye sürekli izleme alışkanlığı kazandırmak gibi amaçlarla, kendisi de belli oranda olayları tekrar eder ve değişikliğe kapalı bir tavır sergilemektedir. Hikâyede yeni olaylar ve değişen durumlarla hikâyede düzen bozulsa da mutlaka olaylar çözülmekte ve eski duruma dönülmektedir. Sitcom türü diğer türlerden farklı olarak günlük olaylar ve ev yaşamına odaklandığından diğer görsel işitsel medya ürünlerinden çok daha fazla tekrar etmektedir. (Stafford, 2004)

Sitcom hikayesi, gelişiminde sayısız farklı yola olanak tanımaktadır. Ancak, bu türde karakterler arasındaki kurmaca uyumun bozulma riski nedeniyle yeni bir işe başlama, âşık olma, evlenme, kaza geçirme veya hayatlarında başka bir değişiklik yapma gibi durumlara mesafeli yaklaşılmaktadır. Sitcom diziler, bu değişikliklere kapalı tavırları sayesinde izleyici

ile kolayca bağ kurmaktadır. Kurulan bu bağın zedelenmemesi için de durum her zaman korunur. Gerçek yaşamda bir noktada birinin hayatında değişiklik yapması gerekebilirken sitcom dizilerde bu tür değişikliklere rastlanmaz. (Grote,1983)

Durumun sabit kalmadığı, dengenin bozulması çoğunlukla hikâyenin sonuna gelindiğini ifade etmektedir. Örneğin Golden Girls'de Bea Arthur'un diziden ayrılmayı istemiştir. Dorothy, senaryo gereği Blanche'ın amcası Lucas ile tanışıp evlenmiş ve Atlanta'daki Hollingsworth Malikanesi'ne taşınmıştır. Yaşanan bu durum değişikliği ile Golden Girls final yapmıştır. Sophia Petrillo, Rose Nylund ve Blanche Devereaux'un öyküsü Miami'de satılık bir otel olan The Golden Palace'ı satın almaları ile The Golden Palace adlı yan bir yapıma dönüşmüş bu da bir sezon sürmüştür. Yani karakterlerin yaşamlarındaki değişiklikler diğer yapımlardaki gibi hikâyeyi ileriye taşıyan bir durum değil umutsuzluğu işaret etmektedir. Başarılı bir sit-com, her türlü değişime karşı dirençli olacak şekilde tasarlanmıştır. (Grote,1983)

Sitcom türü dizilerde genellikle izleyicilerin karakterle bağ kurmasını kolaylaştırmak ve yayınlandığı dönem ve ülkede izleyicilerininki ile eş zamanlı gerçek bir yaşamı konu aldığını hissettirmek için gerçeklik algısı yaratma çabası görülmektedir. Karakterler aynı zamanda güncel olaylara ve popüler kültüre atıfta bulunmaktadırlar. Bu, sitcom yapımının zamanının ruhunu yakalamasına ve izleyicilerin hikâyeye daha fazla bağlanmasına yardımcı olur. Örneğin Gibi dizisinin 5. sezonunda Yılmaz'ın Instagram paylaşımının arkadaşları tarafından eleştirilmesi günlük hayatta gençlerin sık başına gelen olaylardan birini konu almıştır. Aynı sebeple yazarların bazen güncel bir televizyon/sinema/edebiyat üretimini konu edinmeyi böylece onlarla alay etme, bir çeşit iş birliği ile reklamlarını yapma ya da gerçek hayatta var olan kişiler veya olaylarla bağlantı kurarak karakterlerin ve hikâyenin gerçekliğini arttırmaları mümkün olmaktadır. Avrupa Yakası'nın 5. Sezonunda Burhan Altıntop karakterinin rol gereği o dönem televizyonda yayınlanan ve Acun Ilıcalı'nın sunduğu "Var Mısın Yok Musun?" yarışmasına katılması bu duruma örnektir. (Şekil 3.10.)

Şekil 3.10. Avrupa Yakası, 2007

Gerçekliği güçlendirmek için sitcom dizileri, bazen karakterlerin günlük yaşamlarındaki küçük detaylara odaklanmaktadır. İzleyicinin yaşadığı fakat biriyle paylaşmaya değer görmediği ufak sorunların yansıtılması izleyicinin karakterde kendisinden izler bulmasını kolaylaştırmaktadır.

Tarihsel Süreçte Televizyon ve Sitcom Türü

Gilfillan, (1912) konuşan sinema filmi ve telefonlu elektrikli görme cihazı adlı iki mekanik düzenden bahsetmektedir. Bu icatlar sayesinde milyonlarca insan, aynı performansı aynı anda görebilecek ve duyabilecektir. Bu cihazlar, köy telefonu gibi her evde bulunabilecek kadar ucuz hale geldiğinde, insanlar oturma odalarından çıkmadan tiyatroya gidebileceklerdir. Bu sebeple, her iki cihaza da ev sinema sistemi diyebiliriz.

Medya bilimcisi Gilfillan, 1912 gibi erken bir tarihte paylaştığı öngörülerle, bugün deneyimlediğimiz bir süreci tarif etmiştir. Televizyon, Amerikalıların evlerine 1940'larda girmeye başlamışken bu tarihte Türkiye'de henüz sadece dünyadan gelen haberler ile duyulan yeni bir kavramdır. Türk halkının medyadan takip ettiği ve uzun süre gündemde kalan televizyon, Türkiye'de kamusal anlamda anlaşılma ve tanınma sürecini böyle başlatmıştır. (İlaslan, 2014)

Türkiye’de televizyon yayınları ilk kez İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 9 Temmuz 1952 günü başlatılmıştır. 1 Mayıs 1964 tarihli TRT Yasası’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte, Türkiye sınırları dahilinde TRT dışındaki kurumların radyo ve televizyon yayınları yapması yasaklanmış, İTÜ TV 1970 yılında yayınına son vermiştir. TRT 31 Ocak 1968’de ilk deneme yayınına gerçekleştirmiştir. Yayınlar siyah beyaz, üçer saat salı, perşembe ve cumartesi akşamları olmak üzere haftada üç gün yapılmıştır. Ankara Televizyonu’nun yayınları büyük ilgi ile karşılanmış ve halk tarafından öncelikle kamuya açık yerlerde ve mağaza vitrinlerindeki alıcı cihazlar tarafından izlenmiştir. Televizyon bu tarihten sonra yavaş yavaş evlerde de kendine yer bulmuş ve Türk insanı için de alışlagelmiş bir konut ögesi olarak kabul edilmiştir. Türkiye’de yalnızca TRT yayınlarına izin veren bu iletişim aracında Anayasa ve 359 sayılı yasa kapsamında halkın kültür seviyesine katkı sağlayacak eğitici programlar sunulmaktaydı. TRT’nin yeni kanallarının yayına girmesi, ilk özel televizyon olarak 1990’da Star Tv’nin yayın hayatına başlaması ve özel kanalların sayısının artmasıyla televizyonun toplumdaki yeri sürekli değişmiştir. Günümüzde artık dijital medyanın ve internet teknolojilerinin gelişmesi ile Türkiye’de de televizyon eğitici işlevinden çok eğlence aracı olarak görülmektedir. (Tasouji, 2022) (İlaslan, 2014)

Taflinger (1996) 1986 yılında Amerika’da 150.000.000 televizyon alıcısı bulunduğunu belirtmektedir. Bu rakam, Amerikalıların televizyonu çamaşır makinesi ve buzdolabı gibi temel ev eşyalarından daha fazla satın aldığını göstermektedir. 1992 verilerine göre, bir Amerikan ailesinin günlük televizyon izleme süresi yedi saat on yedi dakika yani haftada 50 saatten fazladır. Bu veriler, televizyonun Amerikalıların yaşamındaki önemini açıkça ortaya koymaktadır. (Taflinger,1996)

II. Dünya Savaşı sonrasında savaşın yarattığı kasvetli ortamı yok etmek için radyoda kendine geniş yer bulan komedi türü daha sonra televizyon ortamına taşınmıştır. Bir televizyon komedisi türü olan sitcom dizilerinin ilk örneği BBC’de yayınlanan İngiliz yapımı “Pinwright’s Progress” olmuştur. Bu yayın tiyatro oyunları gibi dekor kurguda geçmektedir. İzleyici önünde sunulan canlı performans kaydedilerek televizyonda yayınlanmıştır. Pinwright’s Progress bir yıl kadar televizyonda yayınlanmıştır ancak yayınların kayıtlarına erişilemediğinden bu sitcom yapımına ait bilinen tek belge fotoğraflardır. İlk Amerikan yapımı sitcom ise 1947 yapımı, Sıkıntılı banka çalışanı Johnny Stearns ve çılgın karısı Mary Kay’in maceraları ve talihsizliklerini konu alan “Mary Kay and

Johnny” olmuştur. 3 yıl süren dizinin 302 bölüm yayınlanmıştır. 1948'de Mary Kay gerçek hayatta hamile kalmıştır ve hamileliği saklama çalışmaları başarısız olunca hamilelik senaryoya dahil olmuştur. 31 Aralık 1948'de yeni doğan bebek diziyeye katılmış ve karakterlerden biri olmuştur. (Anonim, t.y.)

Sitcom dizileri, günlük hayatta bireylerin başından geçen olayları konu alması ve toplumun yaşam biçimini yansıtmaları sebebiyle izleyiciler tarafından beğeniyle takip edilmiştir. Televizyonun toplumsal olarak bir eğlence aracı olarak görülmesi ve sitcom dizilerin de bu amaca hizmet etmesi sebebiyle bu türün radyodan televizyona geçişi televizyonun yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte hızlıca gerçekleşmiştir. Dolayısıyla televizyonun ilk ortaya çıktığı ülke olan Amerika’da sitcom türü de ilk ve önemli örneklerini vermiştir. Sitcom türü, her yaş grubundan Amerikalıyı güldürebilecek, düşük maliyetle üretilen ve 24 dakikalık bölümleri sayesinde reklam yayınlarını aksatmaması gibi pek çok yönüyle Amerikan televizyonuna uyumlu bir formattır. (Kars, 2003)

ABD’de sitcom türünün ilk ve önemli örneklerinden birisi de 1951 yapımı I Love Lucy’dir. Bazı kaynaklar, kayıtlarına ulaşılabilmesi ve daha kesin bilgilere sahip olunması sebebiyle I Love Lucy’i ilk örnek olarak değerlendirmektedir. İlk sitcom yapımlarının büyük çoğunluğu gibi "I Love Lucy" dizisi de sahne önünde canlı bir stüdyo izleyicisi önünde çekilmiştir. I Love Lucy’nin, İkinci Dünya Savaşı’ndan dönen askerlerin işlerini geri alma ve eşlerini alıştırdıkları geleneksel kadın rolüne döndürme çabalarını konu edinmesi dönemin toplumsal yapısıyla doğrudan ilişkilenebilir. (Tafflinger,1996) (Şekil 3.11.)

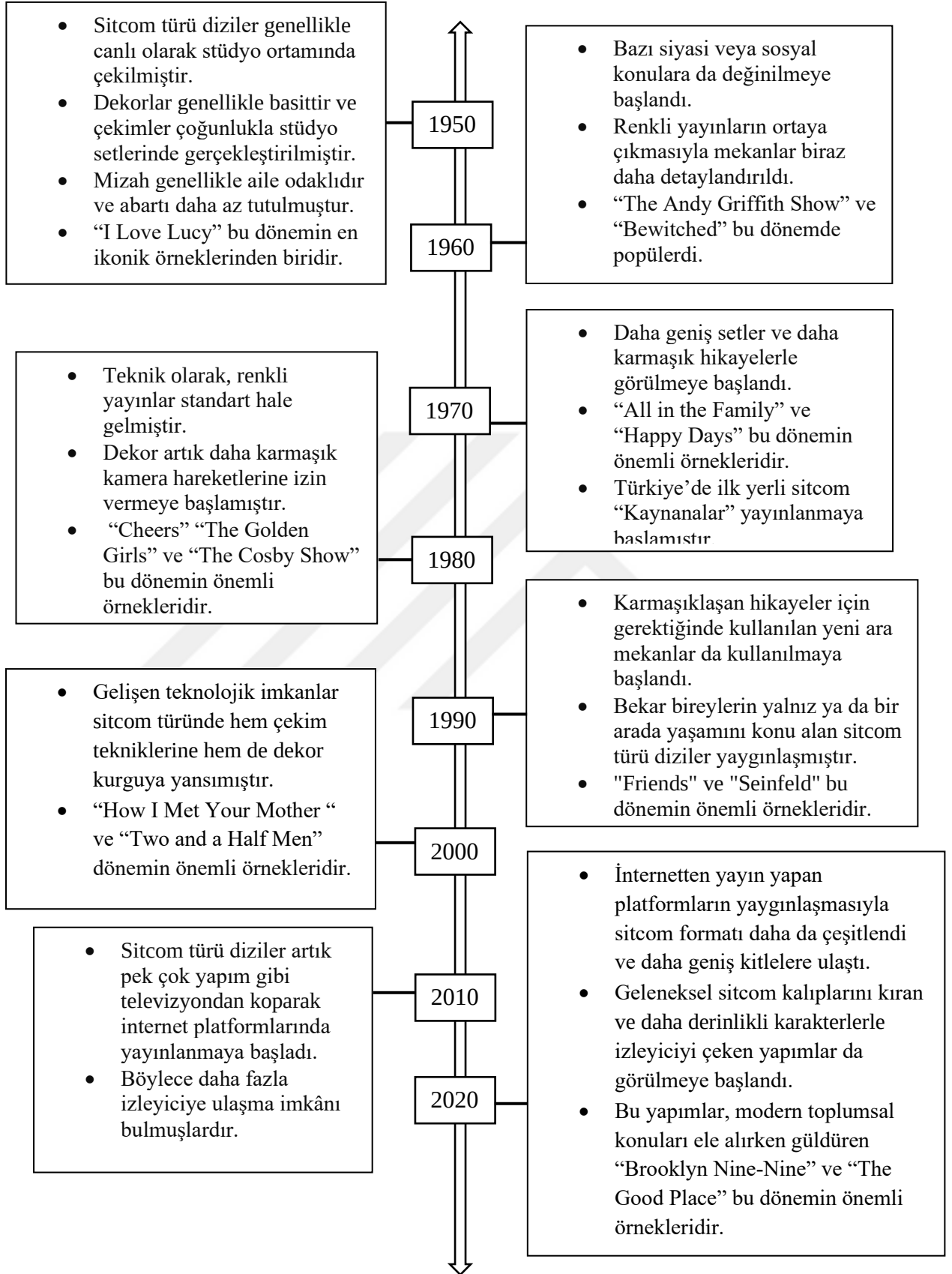

Şekil 3.11. I Love Lucy, 1951-1957

Türkiye’de 1974’te TRT’de yayınlanmaya başlayan ve ilk yerli dizi olma özelliği de bulunan Kaynanalar dizisi de sitcom türünde bir yapımdır. Türkiye ABD tarzı sitcom dizilerle 2001 ekonomik krizi ile tanışmıştır. Düşük bütçeyle hızlı üretilebilen ve eğlence unsurları taşımasıyla da toplumsal sıkıntılara çözüm olarak görülen sitcom diziler çeviri ve uyarlamalarla yeni bir yapım türü olarak izleyiciye sunulmuştur.

En çok bilinen örnekleri ABD’de üretilen sitcom türü konu olarak Amerikan insanının günlük hayatını ve anlayışlarını konu alsada Dünya’nın diğer ülkeleri gelişmiş Amerikan Televizyonu ile yarışmak yerine bazen Amerikan televizyon yapımlarının yerli uyarlamalarını yapmayı tercih etmişlerdir. The Simpson’ın Gürcistan uyarlaması The Samsonadze, Friends’in İran yapımı uyarlaması Love Is So Close Friends, The Big Bang Theory’nin Belarus yapımı Theorists Teorisyenler, Breaking Bad’in Kolombiya Yapımı uyarlaması Metastasis, Prison Break’in Rus yapımı uyarlaması Pobeg Prison Break gibi pek çok örnek mevcuttur. ABD yapımı sitcom dizilerin Türk uyarlamalarından The Nanny’den uyarlanan Dadı ve The Jeffersons’dan uyarlanan Tatlı Hayat Türk televizyonunun en çok izlenen sitcom türü yapımlar arasında yer almaktadır.

Sitcom türünün tarihsel sürecinde yaşanan teknolojik gelişmeler, toplumsal değişimler ve izleyici beklentilerinin değişmesi gibi faktörler sonucunda sitcom türü dizilerde hikayeler karmaşıklaşmış, karakterlerin ve mekanların sayısı da artmıştır. Eklenen yan mekanlar ve yan karakterler sitcom türünün anlatısını zenginleştirerek bu türün çağa ayak uydurmasını kolaylaştırmıştır. Özellikle sitcom türü dizilerin televizyondan koparak internet üzerinden yayın yapan platformlarda yayınlanması pek çok sınırlılığı kaldırmış ve daha özgür bir ortam sunmuştur. (Şekil 3.12.)

Şekil 3.12. Sitcom türünün tarihsel süreci

Televizyon Programları İçinde Sitcom Türünün Yeri

Televizyonun izleyicisiyle iletişim kurmasını sağlayan programlar; konuları, içerikleri, yöntemleri, süreleri, gerçek/kurgusal olma durumlarına göre çeşitli biçimlerde sınıflandırılmaktadır.

ABD’de Federal Communication Commision (FCC) adlı kuruluş, televizyon programlarını sekiz kategoriye ayırmaktadır. Bunlar; tarım programları, eğlence programları, haberler, kamusal konular, din programları, eğitim programları, spor programları ve diğer programlardır. Sitcom türü bu sınıflandırmada kendisine eğlence programları içerisinde yer bulmaktadır. (Mutlu, 1995)

İngiliz yayın kuruluşu BBC programları; haberler ve kamusal konular, magazin ve belgeseller, eğitim, sanat ve müzik, çocuk programları, dramalar, filmler, eğlence programları, spor programları, din programları, program tanıtımları, reklamlar olarak daha ayrıntılı olarak sınıflandırmaktadır. Buna sınıflandırmada sitcom türü doğrudan yer almamakta eğlence programları veya dramalar içerisinde değerlendirilmektedir. (Silverstone ve Williams, 2004)

Arthur Asa Berger (1990), durum güldürüleri, seriler gibi dramatik alt-türleri kendi başına, ayrı birer televizyon türü olarak kabul ederek popüler televizyon program türlerini şöyle sıralamaktadır: Korku, bilimkurgu, casus dizileri, polisliyeler, haberler, reklamlar, dini programlar, pembe-beyaz diziler, söyleşi programları, durum güldürüleridir. (Mutlu, 1995)

Uyarlama Yapımlar

Toplum hafızasında yer edinmiş, uzun soluklu bir görsel-işitsel yapımın kendisini üreten toplumun dışındaki toplumlara sunulması söz konusu olduğunda birinci yol olduğu haliyle aktarılması ve örneğin bir Amerikan dizisinin, İngilizcesinden izlenebilmesidir. Ortak bir dilin bulunmadığı durumlar için ikinci yöntem çeviri ve dublajdır. Ancak ortak bir dilin olması her zaman anlatıyı muhatabına iletmeye yetmemektedir. Toplamların ortak beğenileri, algısı, yaşayış biçimi ve normları kendisinden farklı bir kültür için anlamsız görülebilmektedir. Bir eserin kendi toplumundan başka bir toplumun kültürel normlarına ve

beklentilerine uygun hale getirilerek yeniden düzenlenmesi ve sunulması sürecine de uyarlama denilmektedir. Uyarlamalar, farklı kültürler arasındaki farkları ve benzerlikleri vurgulayarak orijinal eserin yeni bir bağlamda anlaşılmasını ve beğenilmesini hedeflemektedir. (Okayayuz, 2017)

Uyarlamanın bir başka boyutu da bir medya türünün bir başka medya türüne dönüştürülmesiyle gerçekleştirilmektedir. Örneğin bir romanın sinema filmine dönüştürülmesi veya çizgi romanın müzikale dönüştürülmesi de bir çeşit uyarlamadır. Bu süreçte de yine kaynak eser, yeni medya türünün ihtiyaç ve niteliklerine göre yeniden ele alınmakta ve gerekli değişiklikler yapılarak uyarlanmaktadır. Hacıömeroğlu, edebiyattan sinemaya uyarlanan yapımlar için “Uyarlamalar, anlatının sözlüden görsele geçişindeki değişiklikleri görme fırsatı sunar. Anlatıcı, anlatılan ve yanıtlayan arasındaki ilişkiye dair teoriyi anlamak için uygun bir alandır. Uyarlama, anlatıcı ve yorumlayıcının birlikte var olması nedeniyle görüntünün sürekli değiştiği bir süreçtir.” (Hacıömeroğlu, 2015) ifadelerini kullanmaktadır.

İnternetin gelişimi ve medya araçlarının tüm dünyaya ulaşması küreselleşmeye ivme katmaktadır. Bu iletişim gücünün etkisiyle yapımlar fiziksel sınırları ve mesafeleri aşarak dünya çapında bilinir hale gelmekte ve bunların uyarlamaları da popülerleşerek kolaylıkla kabullenilmektedir. Böylece küresel dolaşım, değerlerin yayılmasını sağlayarak farklı kültürlerden insanlar için yeni bir ortak dil oluşturmaktadır. (Erdoğan,2015)

Ülkeler arasında uyarlama süreçlerinde formatlar ticari olarak alınıp satılmaktadır. Bu sebeple çeşitli anlaşmalar dahilinde yapılan yeniden çevrim ve uyarlamalar ‘çalıntı eserler’ değildir. (Okayayuz, 2017) Format uyarlama yapımın bağlı kaldığı bir şablon oluşturmakta ve fikir alışverişini ortak bir zeminde buluşturmaktadır. Adaptasyon sürecinde kaynak yapımın yeni bağlamına uyum sağlamak için geçirdiği değişim ve dönüşümler sonucunda uyarlama yapım oluşturulmaktadır. (Erdoğan,2015)

Bu çalışmada uyarlama olarak bir televizyon yapım türü olan sitcom dizileri ele alınmaktadır. Sitcom türünün ilk ve önemli örneklerinin birçoğunu oluşturan Amerikan yapımları, çeşitli ülkelerde farklı kanallar ve yayın organları tarafından satın alınarak dublaj veya alt yazı çevirilerle yayınlanmaktadır. Ancak kültürel farklılığın azalması ve sunulduğu

toplumun kültürel diline de uyum sağlaması için sitcom uyarlanarak yeniden çekilmektedir. Senaryo ve karakterler temelde aynı kalsa da olaylar, espriler, çatışmalar, kostümler, mekanlar, isimler ve yaşam biçimleri gibi pek çok özellik belli oranlarda eserin uyarlandığı toplumun kültürüne göre yeniden şekillendirilmektedir.

Sitcom türü diziler mimarlığı televizyon yapımlarında, izleyiciye sunmak üzere oluşturduğu kurgusal ya da gerçek mekanlarla temsil eden bir mimari tasarım aracıdır. Ana mekânı konut olan sitcom türünde uyarlamaların, konutta benzer işlevler vaat eden mekanlar üzerinden orijinal yapımla benzer yanları ve farklılıkları incelendiğinde mekân yaklaşımlarının farklılıkları kültürel normlarla ilişkilendirilmektedir. Aynı zamanda Amerikalıların evleriyle kaynak eserdeki sitcom evleri ve Türklerin evleriyle uyarlama eserdeki sitcom evleri kültürün konut tasarımına etkisi bağlamında incelenmektedir. Bu sebeple toplumların kültürel farklılıklarıyla ortaya çıkan uyarlama mekanları, kültürün mekân tasarımına etkisini ortaya koymak açısından elverişli bir materyal haline gelmektedir. (Çizelge 3.1.)

Çizelge 3.1. Amerikan Televizyonundan Uyarlanan Türk Yapımları (Okyayuz'dan, 2017)

Amerikan Sitcom Türü Dizileri	Yayınlandığı Yıllar	Yerli Uyarlaması	Yayınlandığı Yıllar (Bölüm Sayısı)
The Nanny	1993-1999	Dadı	2001-2002 (61 Bölüm)
Married with Children	1987-1997	Evli ve Çocuklu	2004 (6 Bölüm)
Who's the Boss	1984-1992	Patron Kim	2010 (28 Bölüm)
Three's Company	1977-1984	Çat Kapı	2005 (39 Bölüm)
Ugly Betty	2006-2010	Sensiz Olmuyor	2005 (29 Bölüm)
According to Jim	2001-2008	Cuma'ya Kalsa	2010 (12 Bölüm)
The Golden Girls	1985-1992	Altın Kızlar	2009 (4 Bölüm)
Dharma and Greg	1997-2002	Aslı ile Kerem	2002 (29 Bölüm)
The Jeffersons	1975-1985	Tatlı Hayat	2001-2004 (106 Bölüm)
Hope and Faith	2003-2006	Belalı Baldız	2005 (34 Bölüm)

Komedi uyarlamalarında yapının kendisini üreten toplumdan farklı bir topluma adaptasyonu diğer yapımlardan farklı yöntemler gerektiren daha karmaşık ve yaratıcılık gerektiren bir süreçtir. (Okyayuz, 2017) Amerikan yapımı bir sitcom dizisinin doğduğu kültürden alınarak Türk kültürüne aktarımında, senaryonun uyarlanması, prodüksiyon, mekân, karakterler, oyuncular, izleyici profili ve diziyi yayınlayan platformun hangisi olduğu gibi pek çok faktör uyarlamanın başarısını etkilemektedir. Orijinal yapının çok uzun soluklu olduğu durumlarda da uyarlama yapımlar Türkiye’de izleyicilerin beğenisini kazanamayabilirken orijinal yapımdan daha uzun süre yayında kalması için senaristlere yeniden başvurulmuş uyarlama sitcom yapımlarında da bulunmaktadır.

3.3.2. Sitcom Türü Dizilerde Mekân

Bir hikâyeyi, olayı ya da karakterlerin deneyimlerini aktarma amacı taşıyarak birer görsel-işitsel anlatı sunan; tiyatro, sinema ve televizyon için ana unsurlardan ikisi zaman ve mekandır. Bu görsel-işitsel anlatı türünün zaman ve mekanla varoluşu mimarlık ile de önemli bir bağı olduğunu göstermektedir. Bu sebeple sitcom-mekân incelemesi yapılırken tiyatronun, sinemanın ve tür olarak bir parçası olduğu televizyonun mimarlıkla ilişkisi sitcom mekanını da doğrudan etkilemektedir.

Temellerini tiyatrodan alan ve başlangıçta sahnede canlı olarak izleyici önünde çekilen sitcom, tiyatronun sahne tasarımı kültürü üzerine mekân kurgusunu geliştirmiştir. Halen büyük çoğunluğu dekor kurguda çekilen sitcom yapımları bu sahne tasarım anlayışını televizyon stüdyolarında ve nadiren dış mekanlarda devam ettirmektedir. Dekor kurgu, sitcom yapımlarının her türlü durum değişikliğine kapalı tavrına uygun olarak; kolay üretilip kontrol edilebilen, değişmeyen, tekrara izin veren, gece-gündüzden ya da mevsimlerden etkilenmeyen mekanlar sunmaktadır. Bu bakımdan sitcom mekanının, tiyatro mekânı gibi sahne tasarımı olarak değerlendirilmesi de mümkündür.

Tiyatro, sinema, televizyon üretimleri ya da video prodüksiyonunda kullanılan sahne düzenlemesi veya çekim mekanları set olarak adlandırılmaktadır. Bu görsel- işitsel medya türlerinde izleyiciye mekân algısı sunan set, hikâyenin geçtiği yeri temsil eder ve genellikle dekor, aksesuar, mobilya, ışıklandırma ve diğer görsel unsurlarla donatılmaktadır. Set

tasarımı, çekim mekanlarının görsel düzenlemesini ve estetik tasarımını kapsayan bir süreçtir. Set tasarımı, hikâyenin geçtiği mekânı ve atmosferi yaratarak, karakterlerin dünyasını somutlaştırmaktadır. Kurgulanmış bu mekanlar taşıdıkları mekânsal imgelerle izleyiciye zengin bir deneyim sunma potansiyeli taşımaktadır.

Wimmer'a göre set tasarımı, fiziksel çevrenin düzenlemesinin görsel bir temsilidir. Atmosferi oluşturmakta, işlevi ortaya koymakta ve hikayedeki eylemin görsel arka planını oluşturmaktır. Wimmer söz konusu arka planın temel unsurlarını mekân, mimari katman olarak ileri sürmektedir. Ona göre mekânsal imaj eylemin hareketine dahil olur ve olay örgüsü, hareketli görüntü, çerçeve kompozisyonu, kurgu gibi faktörleri ve bunların set tasarımı ve mekân inşası ile ilişkisini analiz eder. (Wimmer, 2023)

Set izleyicilere, kendilerinin bir ifadesini sunarken, karakterlerin eylemlerine imkân veren veya engelleyen cansız unsurların dünyasıdır. Bu nedenle set tasarımı, izleyiciye daha hikâye başlamadan görsel bir temsil sunarak izleyiciyi hikâyenin atmosferine dahil etmektedir. Şimdiki zamanda gerçekleşmek üzere olan eylemlerin geçmiş ile ilişkisini kurmaktadır. Oluşturulmuş ‘arka plan’ doğayı, gündüzü ya da geceyi veya bir sosyal sınıfı temsil ederek nelerin ön planda olacağı nelerin bulanıklaştırılacağı gibi kararlar ile de izleyicinin hikâyenin atmosferini önceden algılamasını sağlar. (Wimmer, 2023)

Bir televizyon yapımı olan Sitcom türü, olay örgüsü etrafında çeşitli çekim tekniklerine bağlı olması, mekânsal imgelerin anlatıya katkı sağlaması ve karakterler ile oyunculuk yöntemleri açısından sinema türü ile benzerlik göstermektedir. Sinemada olduğu gibi sitcom türünde de mekân tıpkı zaman gibi temel bir ögedir. Mekânın kullanımı hikâye anlatımı, karakter gelişimi, duygusal etkileşimlerin iletilmesinde ve yapımı oluşturan ve besleyen kültürü aktarmada önemli bir rol oynamaktadır.

Görsel medyada mimarlığın ele alındığı çoğu araştırma mimarlık-sinema ilişkisini tartışmaktadır. Mark Lamster’a göre; mimarlığın bu ilişkideki temel görevi film için gerçekçi bir atmosfer oluşturmaktır. Ancak bununla birlikte mimarlık film içinde sunduğu görsel zenginlikle izleyicinin ilgisini çeken ve onun zihin dünyasında yeninden mekanlar yaratmasını destekleyerek, izleyicilerin algısını çeşitlendirir ve hikâyeyi zenginleştirir. Ona

göre fiziki dünyadaki mimarlık ile mimarlığın sinemadaki temsili arasındaki etkileşim, her iki disiplini de besleyen bir dil oluşturmaktadır. (Lamster, 2000.)

Pallasma (2001) yaşanan mekanlar sunmalarını sinema ve mimarlığın ortak paydası olarak görmektedir. Sinema ve mimarlık yaşamın gerektirdiği kapsamlı imgeleri bir araya getirmekte ya da yaratmaktadır. İkisi de mekânın boyutlarını ve özünü ortaya çıkarır ve yaşam içindeki olası deneyimler için mekân yaratır Fiziki dünyadaki mimari eserler ve kentler kültürel normları ve yaşam biçimlerini ölümsüzleştirirken, sinema her dönemin ve zamanın kültürel arkeolojisini yansıtmaktadır. (Pallasma, 2001)

Mekân temsiline taşıdığı imgeler insanın duyuları ve zihinsel faaliyetleri ile anlam kazanmaktadır. Sinemada ve diğer görsel-işitsel medya türlerinde fiziki dünyadaki mimari öğelerin temsilleriyle oluşturulmuş mekân, semboller aracılığıyla izleyiciye yeni anlamlar sunmaktadır. Böylelikle mimarlık olayların gerçekleşmesi için bir mekân oluşturma yanında mekânsal temsiller ile hikâyenin atmosferini ve ritmini de belirlemektedir. Örneğin, özel alanlar mahremiyeti ve gizliliği, banyo istenmeyen ve temizlenmesi gereken durumları ifade etmek için kullanılmaktadır. (Beşışık, 2013)

Mundy ve White (2012) sinema ve televizyonun sunduğu görselleri kıyaslarken televizyonu daha küçük ve daha detaysız olarak yorumlamaktadır. Karakterlerin orta ve yakın çekimle gösterildiği, yüz ifadelerinin ve özellikle komik tepkilerin ön planda tutulması tercih edilmektedir. Televizyonun genellikle evde, yaşam alanında izlediği düşünülürse bu teknik sayesinde izleyici karakterleri yanında oturan birisi gibi yakından görerek onu kolayca aile içindeki bir üye gibi benimseyebilmektedir. Ancak burada da televizyon izleyicisinin dikkatini televizyondaki bir karakter yerine bulunduğu ortama veya yanındaki bir karaktere de verebileceği riski doğmaktadır. Bunun için de televizyon sürekli olarak izleyicinin dikkatinin kendisinde olması için komedi unsurları arasında kahkaha efektleri ve müzikler ekleyerek sahneleri daima bağlar ve izleyiciyi hiç kaybetmemeyi hedeflemektedir.

Temellerini tiyatrodan alan ve başlangıçta sahnede canlı olarak izleyici önünde çekilen sitcom, tiyatronun sahne tasarımı kültürü üzerine mekân kurgusunu geliştirmiştir. Halen büyük çoğunluğu dekor kurguda çekilen sitcom yapımları bu sahne tasarım anlayışını televizyon stüdyolarında ve nadiren dış mekanlarda devam ettirmektedir. Dekor kurgu,

sitcom dizisinin her türlü durum değişikliğine kapalı tavrına uygun olarak; kolay üretilip kontrol edilebilen, değişmeyen, tekrara izin veren, gece-gündüzden ya da mevsimlerden etkilenmeyen mekanlar sunmaktadır. Bu bakımdan özellikle dekor kurguda çekilen sitcom mekanının, tiyatro mekânı gibi sahne tasarımı olarak değerlendirilmesi de mümkündür.

Sitcom dizilerde, çoğunluğu dekor kurgu olarak karşımıza çıkan mekanlar sahip oldukları, mekânsal imgelerle gerçeklik algısının yaratılmasını sağlamaktadır. Dekor kurgu genellikle karakterlerin orada yaşadığını ispatlayan kıyafetler ve kitaplar gibi kişisel eşyaları, yarısı yenmiş yemekleri, dağınıklığı ve karakterin kişisel özelliklerini vurgulayan tüketim nesnelerini barındırmaktadır. Bu öğelerin dışında dekor kurguda bulunan mekanı sınırlayan duvarlar, temizlik ve boşaltım ihtiyaçlarının giderilebildiğini ispatlayan ve su tesisatının bulunduğu ıslak hacimler, beslenme ihtiyacını karşılamak üzere içerisinde bir ocağın olduğu mutfak, dış mekanla ilişkiyi ispatlayan bir pencere, birkaç basamağını gördüğümüz ve mekanın iki katlı olduğunu hissettiren merdiven, mutlaka kamera açısında bulunan dış kapı gibi mimari eleman ve mahaller dekor kurgunun gerçeklik algısı için kullandığı önemli mekânsal öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bazı sitcom türü dizilerde mekân içerisinde sunulan saat, takvim gibi zaman bilgisi veren öğeler de zaman akışının gerçek hayattaki ile paralel oluşunun vurgulanmasına yardımcı olmaktadır.

Kayda geçmiş ilk Amerikan yapımı sitcom "I Love Lucy" den beri sitcom türü diziler çoğunlukla fiziki dünyanın kendisinde değil, temsil oluşturulmuş olan dekor kurguda çekilmektedir. Başlangıçta tiyatro oyunları gibi bir sahne kurgusunda ve seyirci önünde sergilendiğinden sitcom yapımlarının çoğunlukla aynı mekânda geçmesi bir zorunluluk olmuştur. Bu sebeple de "I Love Lucy" nin ana mekânı Arnaz'ın yaşam alanıdır. Bu zorunluluk sitcom mekanının gelişen dünyada da devam eden dekor kurgu kullanımı ve mekân sayısının kısıtlı tutulması geleneklerini doğurmuştur. (Grote, 1983).

Sitcom türünde dekor yalnızca eylemlerin geçtiği bir arka plan değil aynı zamanda haftalarca kullanılarak kimi zaman anlatıya dahil edilen önemli bir unsurdur. Dekor içinde bulunan unsurlar ve dekorun izleyiciye sunduğu atmosfer karakterler ve öyküye dair anahtar temaları yansıtan temsiller sunmaktadır. Sitcom türü diziler gerçek dünyada da yaşamımızın büyük bir kısmının geçtiği iş yeri ya da ev dekorunu barındırarak izleyiciyle bağ kurmaktadır. (Yaktıl Oğuz, 2002)

Aile yaşamı, paylaşımlı ev kullanımı, arkadaşlık ilişkileri, iş ilişkileri gibi günlük hayattan durumları konu alan sitcom yapımları, ABD başta olmak üzere dünya genelinde popüler kültürün bir parçası haline gelmiştir. Sitcom yapımının işlediğı bu temel durumlar mekânsal olarak da hemen herkesin en çok vakit geçirdiğı ev, iş yeri, sosyal ortamlar ile bunlarla ilişkili açık ve yarı açık mekanlara ihtiyaç duymaktadır. Sitcom yapımlarında mekân; tasarımcılarının tercihleri doğrultusunda öyküyü destekleyen ve kullanıcılarının içinde bulunduğı kültürü, yaşam tarzlarını, günlük hayat rutinlerini, ekonomik durumlarını yansıtarak olaylara gerçekleşme imkânı veren mekân temsilleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sitcom türü diziler, bu mekanları kullanarak evrensel ve yerel kültürel normları yansıtan, izleyici ile kolayca bağ kurabilen sahneler ortaya koymaktadır. Dünya genelinde sitcom yapımlarının ana mekânı çoğunlukla evdir ve buna bağılı olarak da mekân kullanımları yaygın olarak ev çevresinde gelişmiştir.

Bir televizyon program türü olan sitcom, sunduğı gerçek veya kurgusal mekanları izleyici tarafından deneyimlenmektedir. Bu deneyim fiziksel olarak gerçek hayattaki kadar duyulara açık olmasa da sahip olduğı imgeler sayesinde anlatı içerisinde bazen gerçek mekanlardakinden daha yoğun anlamlar ifade etmektedir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1 Sitcom Türü Dizilerde Konut Mekânlarının Temsili ve Mekân Kullanımı Üzerinden Analizi

Mekân, televizyon dizilerinde kültürü yansıtan bir temsil olarak izleyiciye sunulmaktadır. Burada mekânın kullanımı, izleyiciye kültürel yapı hakkında ipuçları vermektedir. Televizyon dizileri, farklı kültürel yapılara sahip ülkelerde yayınlandığında, çeşitli kültürel unsurların diğer kültürlerle aktarılmasına da katkıda bulunmaktadır. (Özmen & Al-Zaid, 2021)

Türkiye’de üretilen sitcom yapımları ile bu türün ilk ortaya çıktığı ABD’deki yapımlar arasında çekim teknikleri, ekonomik faktörler, türün getirdiği kısıtlamalar ve evrenselleşen özellikler gibi birçok ortak nokta bulunmaktadır. Bununla birlikte çoğunlukla evde geçen sitcom türü dizilerin mekanları kendisini üreten toplumun konut anlayışının birer temsili olduğundan ABD ve Türkiye yapımı sitcom türü diziler, benzer kullanıcı profiline sahip konutlarda bile içinde bulunan kültürün farklı olması nedeniyle konut kullanımlarında ayrışmalar gözlemlenmektedir. Bu ayrışmalar, her iki ülkede yaşam tarzlarının ve mekân tercihlerinin kültürel yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Sitcom türünde konutun mekânsal kullanımları değerlendirilirken karakterlerin yaşamı için kurgulanan konut temsilleri ele alınmış ve bunlar konut tipi (müstakil konut-apartman dairesi), iç mekân kullanımı, konutun mekân organizasyonu, iç mekân ve dış mekân kullanımları, mekânda bulunan kültürel ve kişisel eşyalar bağlamında değerlendirilmiştir. Türkiye Yapımı örneklerle Amerika Birleşik Devletleri yapımı örnekler, mekânın sitcom yapımında nasıl temsil edildiğinin ve kültürün mekân temsiline etkisinin irdelenmesi açısından daha önce de kullanılan şu başlıklarda ele alınacaktır:

- Apartman/Müstakil Ev Kullanımı
- Yaşam Alanı
- Giriş Mekânı
- Mutfak

- Islak Hacim
- Özel Alan
- Balkon/Teras/Bahçe

4.1.1. Müstakil Ev Apartman Dairesi Kullanımı

Türkiye’de kent merkezlerini bir veya iki katlı konutlar oluşturmaktayken, bunlar 1980 yılından sonra aşamalı olarak yerini çok katlı apartmanlara bırakmıştır. Apartman yaşamı farklı sosyokültürel ve sosyo ekonomik sınıflardan kullanıcıları aynı çatı altına toplamıştır. Türk televizyonundaki en uzun süre yayında kalan sitcom dizilerden birisi olan “Bizimkiler” dizisi mimari açıdan birbirini tekrar eden apartman dairelerinde kullanıcıya bağlı oluşan farklı kullanımları ekrana taşıması açısından bu görüşü destekleyen bir yapıdır. (Nalçakan, v.d. 2017) Dizide kullanıcıların farklılaşan yaşam biçimleri, beğenileri sosyal ve ekonomik durumları mekâna yansıtılarak izleyicinin karakterlere ve kültürel kodlara dair okumalar yapabileceği ve her aile hakkında fikir üretebileceği mimari temsiller oluşturulmuştur.

Amerika’da ve Türkiye’de sitcom yapımları çoğunlukla ilk sahneden önce, gece-gündüz sahneleri arasında ve bazen de diğer sahne geçişlerinde dekor kurgunun cephesini ve dış mekanla ilişkisini temsil eden bir görüntü sunmaktadır. Mekân iş yeri veya bir konut mu, yeni bir yapı mı, bir banliyö evi veya bir rezidans binası mı, çok katlı bir yapı mı ve kaçınıcı katta bulunuyoruz, dış mekânda neler var, kentle kurduğu ilişki nasıl biçimlenmiş, pencerelerin boyutları ve yoğunluğu ne, bulunulan çevre hangi gelir grubuna hitap ediyor gibi soruların cevapları tek bir görüntü ile seyirciye sunulmaktadır. Konutlarda bu soruların yanında bir apartman dairesinde mi yoksa müstakil konutta mı bulunduğumuz daha net olarak görüntüden anlaşılmaktadır. Bu sahne geçişinin gösterilmediği durumlarda iç mekândan bakıldığında pencerelerden dış mekânın nasıl tasvir edildiği, konutun dış kapısının nereye açıldığı, iç mekânda bir düşey sirkülasyon elemanının bulunup bulunmaması gibi durumlar sahnenin geçtiği konutun bir apartman dairesi mi yoksa müstakil konut mu olduğu hakkında bilgi vermektedir. (Çizelge 4.1. ve Çizelge 4.2.)

Çizelge 4.1. Türk yapımı sitcom dizilerinde izleyiciye sunulan apartman imajlarına örnekler

Bizimkiler	Ruhsar	Yarım Elma	Çocuklar Duymasın	Avrupa Yakası	Yalan Dünya
					

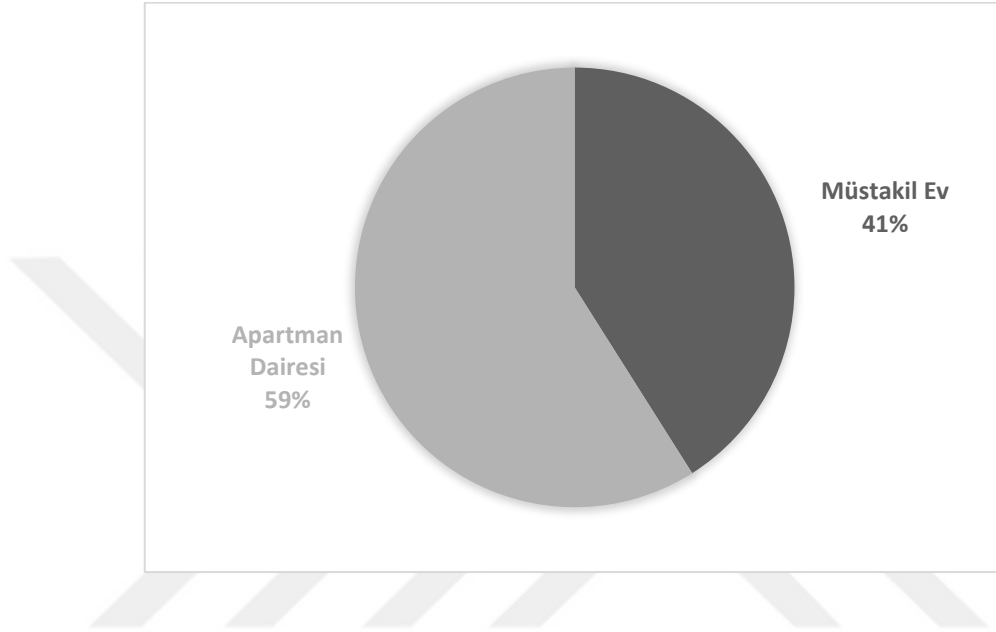
Çizelge 4.2. Amerikan yapımı sitcom dizilerinde izleyiciye sunulan apartman imajlarına örnekler

The Mary Tyler Moore Show	The Odd Couple	The Jeffersons	Seinfeld	Fraiser	Sex and The City
					

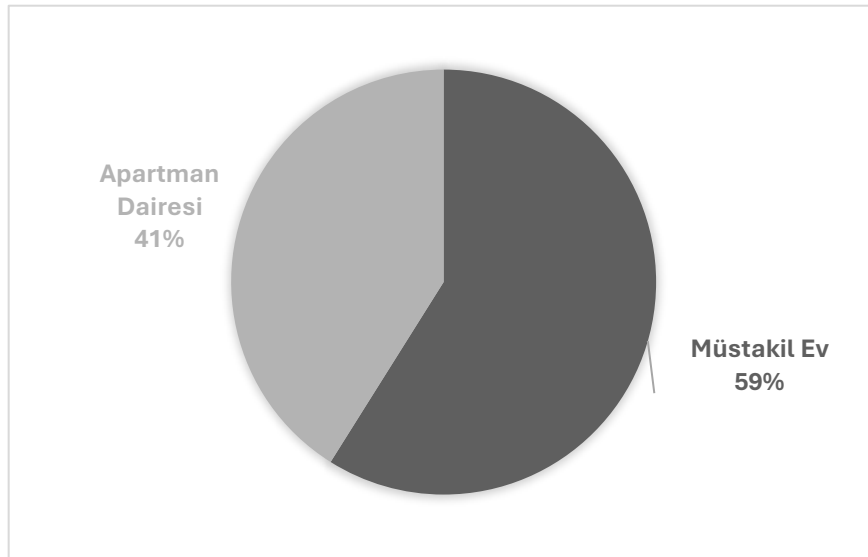
ABD Yapımı ve Türkiye Yapımı sitcom türü dizilerde konutun apartman mı müstakil mi olduğuna bakıldığında bu tercihlerin oranları ve tercihin sebepleri birbirinden ayrılmaktadır. Ana mekânı konut olan Türkiye yapımı sitcom türü dizilerinin %59'u apartman dairesi, %41'i müstakil evde geçmektedir. Buna göre apartman dairesi kullanan profile bakıldığında üst, orta ve alt gelir grubu çoğunlukla apartman dairelerinde yaşamaktadır. Müstakil konut tercihi ise kırsal alanda olmanın, gecekonduda yaşamının ya da çok lüks bir hayat yaşamının bir temsili olmaktadır. Dolayısıyla konutun apartman ya da müstakil oluşu kullanıcıları hakkında kesin bilgi vermemektedir. (Şekil 4.1. ve Şekil 4.2.)

Türkiye’de özellikle apartmanlarda Batılılaşma etkisinde kalınarak Türk konutunun mekân kullanımından uzaklaşmıştır. Özellikle erken dönem apartmanlarda yaşayan, kırdan kente göç eden kullanıcılarda geleneksel yaşamlarını batılı anlamda düzenlenmeye çalışılmış mekanlarda sürdürme eğilimi görülmektedir. Toplumun yaşam alışkanlıklarıyla uyumlu olarak sitcom türü başlangıçta çoğunlukla gecekonduda yaşamı ve halen kentlerde yaygın olan apartman dairelerinde geçen yaşamı konu almıştır. Konut mekanlarının

kullanımında Batılı etkilerin güçlenmesiyle yakın dönem sitcom örneklerinde gittikçe ABD yapımlarının mekân kullanımlarından etkilenilmiş ve açık mutfaklar, duvarlardan uzaklaşan ve televizyonu merkeze alan oturma elemanları, yaşam alanına açılan girişler gibi özellikler görülmeye başlanmıştır.

Şekil 4.1. Türkiye yapımı sitcom dizilerde apartman dairesi/müstakil konut kullanımları

Şekil 4.2. ABD yapımı sitcom dizilerde apartman dairesi/müstakil konut kullanımları

4.1.2. Yaşam Alanı

Konutta çoğunlukla mekânın merkezi olarak kabul edebileceğimiz yaşam alanı, ana mekânı konut olan sitcom türü dizilerin de temel mekânı olmaktadır. Yaşam alanı karakterleri genellikle üçlü koltukta bir araya getirerek tekil kameranın açısına bile sığdırabileceği oturma düzenleri sunmaktadır. Karakterler tıpkı izleyiciler gibi en çok yaşam alanında vakit geçirmekte, ailesi ya da ev arkadaşlarıyla paylaşımlar ve çatışmalar yaşamaktadır. Bu durum hem izleyicinin karakterler ile bağını kuvvetlendirmekte hem de çatışmaların birer komedi unsuruna dönüşmesine katkı sağlamaktadır.

Türün doğduğu ABD’de sitcom türü dizilerin yaşam alanları Amerikalıların yaşadığı evlerle uyumlu olarak geniş, açık mekanlardır. Hem konutun ana giriş kapısı hem de diğer mahallere bu alandan geçilmektedir. Yaşam alanının merkezinde, çoğunlukla karakterlerin bir araya geldiği ve komik diyalogların geçtiği üçlü koltuk yer almaktadır. Üçlü koltuk ve diğer oturma elemanları mekânın ortasında, televizyonu odağına alarak yerleşmektedir. Televizyon kamera açısına neredeyse hiç girmemektedir. Mutfak ve konutun ana girişi çoğunlukla yaşam alanı ile entegredir. Bu Amerikan sitcom dizisi mekân örgütlenmesi neredeyse her ekonomik düzeyden Amerikalının evine de yansımakta, sitcom konutuyla fiziki dünyada yaşamın geçtiği konutlar uyum göstermektedir.

Yaşam alanı karşıdan (televizyonun bulunduğu noktadan) çekildiğinden üçlü koltuk, karakterlerin yan yana dizildiği ve hepsinin kamera açısına sığabildiği garantici bir düzen sağlamaktadır. Üçlü koltuk bunlarla birlikte uzanma, üzerine düşme, kolçaklarında oturma, üzerinde bir şeyler yeme gibi farklı eylemlere de açıktır. Yine kamera açısına sığan dış kapı, bazen yemek alanı, dış mekân hakkında fikir verebilen pencereler, kullanıcıların ilgi alanları hakkında bilgi veren kitaplar, müzik aletleri, antika eşyalar, sanat eserleri gibi objeler sitcom mekanının karakterini ortaya koymak açısından önem taşımaktadır.

Birden çok karakterin yaşadığı ve ev arkadaşlığını konu alan sitcom evlerinde ortak yaşam alanı karakterlerin ortak özelliklerini veya karakterlerin farklı yanlarının bir araya gelişlerini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım hem Türkiye hem de Amerika yapımı örnekler için sık karşılaşılan bir durumdur. Fakat Türkiye’de mekânda kişisel eşyalar ve özel kullanımlar daha geri plandadır. Bu genellikle öğrenci veya hayata yeni atılan Türk

gençlerinin yaşadığı ekonomik sıkıntının bir yansıması olarak görülmektedir. Örneğin *How I Met Your Mother*'da Ted'in çizim masası ve cetvelleri onun mimar olduğunu göstermektedir. Yaşam alanında ev sahiplerinden Marshall ve Lily çiftinin yaşam alanındaki varlığı, genellikle sehpa da bulunan atıştırmalıklar ve rahat mobilyalar aracılığıyla evcil ve rahat bir atmosferden anlaşılmaktadır. Ayrıca, Marshall'ın hukuk öğrencisi olduğunu yansıtan bazı hukuk kitapları ve Lily'nin sanatçı yönünü yansıtan dekoratif unsurlar da karakterlerin ilgi alanlarını yansıtmaktadır. Türkiye'de üniversite öğrencilerinin ev arkadaşlığını konu alan *Yedi Numara* adlı yapımda ise öğrencilerin yaşadığı ekonomik şartları gözler önüne sererek eski bir evde yaşamının, ortak yaşamda buluşmanın zorluklarına değinmiştir. Aynı zamanda kırsaldan kente göç teması da yerde yemek yeme, bahçede tavuk besleme gibi eylemlerle ve bunların mekâna yansımalarıyla işlenmektedir. Bu evde posterler, yöresel gıdalar, kitaplar, makyaj malzemeleri, saz gibi objeler karakterlerin yaşam biçimi farklılığını ortaya koysa da Amerika'daki örneklerdeki gibi bir yoğunluk söz konusu değildir. (Çizelge 4.3.)

Çizelge 4.3. Amerikan ve Türk sitcom türü dizilerinde öğrenci evi yaşam alanı

	
How I Met Your Mother, ABD	Yedi Numara, Türkiye

Çekirdek ailelerin evlerinde Türkiye'de ebeveynin beğenilerine hitap eden bir mekân tasarımı ve otoriteyi temsil eden mutlak bir düzen görülmektedir. Aile baskısı, yalnız kalamama, kendine ait ortam yaratamama gibi sorunlarla mücadelede komik durumlar sitcom yapımlarında da konu edilmiştir. Amerikan örneklerinde ise yaşam alanı etrafa saçılmış yastıklar, çocuk beşiği, oyun alanı, televizyona bağlı eğlence eklentiler, orta sehpa ya yayılan atıştırmalıklar, sıkça görülen arkadaş ziyaretleri, yemek masasına yayılıp ders çalışma eylemi gibi durumlara ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin emekli olana dek çalışma hayatının içinde olması ve evde daha az zaman geçirmesi de gençlerin evde yalnız geçirdiği zamanı arttırmaktadır. Dolayısıyla Amerikalıların evinde ebeveyn-

genç çatışmasında mekânsal olarak baskın gözükten taraf çoğunlukla gençler olmuştur. (Çizelge 4.4.)

Çizelge 4.4. Amerikan Türk sitcom türü dizilerinde aile evinde gençlik yaşam alanı

	
Malcolm In The Middle, ABD	Çılgın Bediş, Türkiye

Türkiye yapımı sitcom türü yapımların iç mekân örgütlenmesi ABD yapımları kadar net ve karakteristik değildir. Geleneksel yaşamla Batılı yaşamın toplumda yarattığı arada kalmışlık ve buna bağlı ortaya çıkan çatışmalar sitcom türü dizilerinin iç mekanına da yansımaktadır. Kullanıcı profili olarak ifade edilen; karakterlerin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumu, kullanıcı sayısı, kullanıcıların yaşları gibi faktörler de sitcom konutunun şekillenmesinde etkili olmaktadır.

Türkiye, Amerikalılardan 23 yıl sonra, Kaynanalar dizisi ile Sitcom türüyle tanışmıştır. Bu ilk örnek kırsaldan metropole taşınan bir ailenin yaşadığı kültürel çatışmalar ve geleneklerini sürdürme çabası öne çıkmaktadır. Dizi 1974-1988 arasında TRT'de 9 sezon ve 59 bölüm olarak, 9 yıllık aradan sonra 1997-1999 yılları arasında da Kanal D'de 3 sezon ve 156 bölüm olarak yayımlanmıştır. Sonrasında transfer olduğu TRT'de ise 2000 ve 2002 yılları arasında 99 bölüm yayımlandı. 1974-2004 yılları arasında toplam 14 sezon 314 bölüm sürmüştür. Kaynanalar dizisinin TRT'de yayınlanan bölümlerinde koltukların duvara yaslandığı ve pencereye sırtını döndüğü görülmektedir. Bu ABD yapımı sitcom türü dizilerin yaşam alanı örgütlenmesiyle zıt olsa da Türkiye'de apartman kültürüyle şekillenen yaşam alanının kurgusuyla örtüşmektedir. Bu bölümlerde koltuklar koyu renk kadife kumaşla ve kapitoneleriyle şık ve zengin bir imaj sunarken rahat ve yumuşak minderleri ve döşeme kaplı kolçaklarıyla da günlük kullanım için konfor sağlamaktadır. Ailenin zamanla konforu geri planda tutan resmi oturma odaları veya alışılmadık derecede süslü iç mekanlar için tercih

edilmekte ve zenginlik ile ihtişamı vurgusu yapmaktadır. Aile dokuz yıl sonra yeniden çekilen bölümlerinde geniş bir eve taşınmış ve yine son kullandıklarına benzer nitelikteki koltukları ABD sitcom türü dizilerinin mekân kurgusunda görüldüğü gibi oturma elemanlarının mekânın merkezinde konumlandığı ve koltukların ardında karakterlerin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumları hakkında fikir verebilen objelerin bulunduğu iç mekân kurgusu görülmeye başlanmıştır. Karakterlerin zenginleşmesiyle gelen bu değişim sitcom türünde mekânın karakter gelişimiyle paralel değişimine bir örnek sunmaktadır. (Çizelge 4.5.)

Çizelge 4.5. Sitcom türü dizilerde karakter gelişiminin mekâna yansması örneği

Yaşam alanlarının büyüklüğü, diğer mahallerle ilişkisi, koltukların yaşam alanı içindeki konumu, yaşam alanında gerçekleşen eylemler 2000'lere kadar genellikle Türkiye'deki çoğunluğu apartman dairesi olan ve yaşam alanının diğer mahallerden ayrıştığı evlerin iç mekân kurgusuyla paralel şekillenmiştir. Türkiye'de odağına televizyonu alan koltukların duvara ya da pencereye/perdeye sırtını dayadığı, tekli koltukların arasında bir fiskos sehpa görülebilen, mekânın büyüklüğüne göre kendisine yer bulabilen bir büfe, konsol ve yemek masasından oluşan yemek takımları yaşam alanında hâkim iç mekân yapısını oluşturmaktadır. Bu yaşam alanları giriş mekânı, mutfak gibi diğer mahallerden ayrılmaktadır. Mekanlar çok geniş olmadığından sitcom türü diziler dar açılı, yakın çekim görüntüler sunabilmektedir. 2000 öncesindeki erken dönem sayılabilecek ve bazıları doğrudan gerçek konutlarda çekilen yapımlarda ABD sitcom türü dizilerinin mekân kurgusunun etkileri oldukça az görülürken ilerleyen yıllarda daha modern ve batılı karakterleri olan sitcom yapımlarında bu etki artarak devam etmiştir. Amerikan sitcom mekânı etkileri 1999'da boşanan genç ve modern bir çiftin aynı evde yaşamı yeniden

yorumlamasını konu alan “Ayrılsak da Beraberiz” ile daha açık okunmaya başlanmıştır. (Şekil 4.3.)

Şekil 4.3. Ayrılsak da Beraberiz, yaşam alanı

İlk sitcom türü dizi örneklerinin birçoğuna sahip olan Amerikan sitcom yapımları, İkinci Dünya savaşı sonrasında Amerikalının evini, ülkede uygulanan konut politikaları ve teşvikleri de destekler şekilde tasvir etmektedir. Amerikalı gençler iş hayatına yakın bölgelerde apartman dairelerinde geçici yaşamlar kursa da kent mekânsal olarak yeterince imkân sunmaz, güvenli bulunmaz, ekonomik değildir. Bu sebeple Amerikalıların büyük çoğunluğu temiz havaya, güvenli çevreye, açık ve yarı açık mekânlara, geniş ve ferah iç mekanlara sahip olabildiği Banliyö evinde yaşamalıdır. Bu düşüncelerle uyumlu olarak ABD yapımlarında, sitcom türü diziler ister apartman dairesi ister müstakil konutta geçsin yaşam alanı kullanımlarında tespit edilen özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Mekân geniş ve ferahtır.
- Kullanıcıların konforu ve ihtiyaçları ön plandadır.
- Evin merkezi yaşam alanıdır.
- Yaşam alanının merkezi oturma elemanlarıdır.
- Oturma elemanlarının odağı televizyondur.
- Evin girişi yaşam alanına açılır. Karakterler sahneye buradan katılır.
- Mutfak, yemek yeme alanı gibi mekanlar yaşam alanıyla iç içe kurgulanabilir.

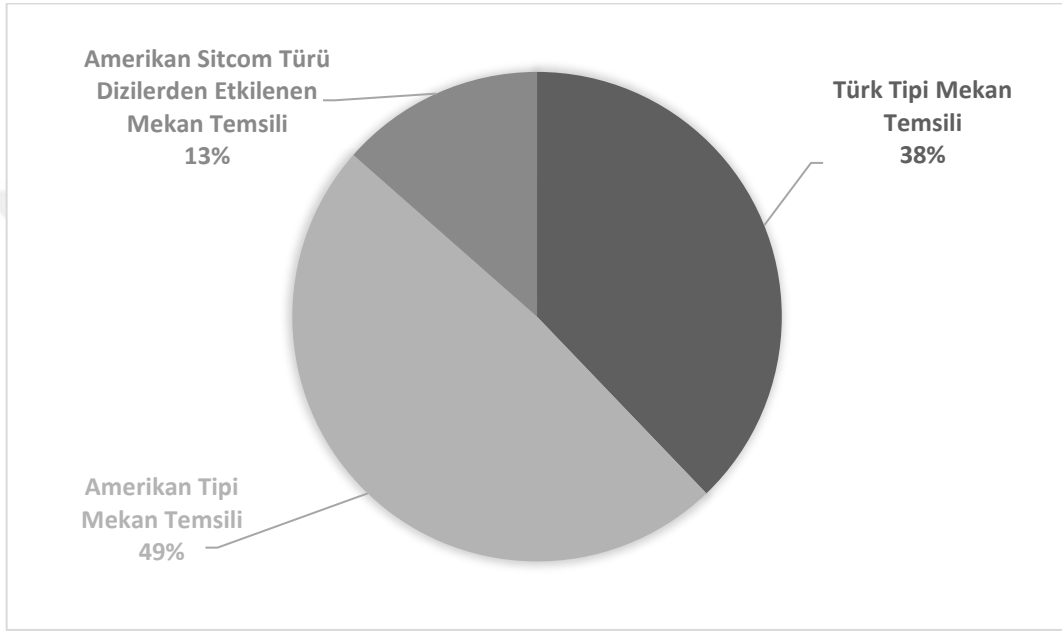
Türk sitcom türü dizileri erken dönem örneklerinde Türkiye’de orta sınıf ailenin evini temsil ederek Türk insanının karakterler ve mekanla kolayca bağ kurabileceği yaşam alanları sunmuştur. Türk sitcom yapımlarının yaşam alanlarındaki ortak özellikler şu şekilde tespit edilmiştir;

- Mekanlar boyutlarını eşyaların minimum standart ölçülerinden alır ve yaşam alanının genişlemesi ekonomik düzeyin yükseldiğini gösterir.
- Kullanıcıların kişisel tercihleri öne çıkmamaktadır.
- Evin merkezi yaşam alanıdır.
- Yaşam alanının odağında dolaşım bulunur. Oturma elemanları ve diğer eşyalar duvarlara yaslanmıştır.
- Oturma elemanlarının odağı kendi merkezleri veya televizyondur.
- Giriş mekânı ayrıdır. Sahneye katılacak karakterler zili çalar ve kapı açıldıktan bir süre sonra yaşam alanına ulaşırlar.
- Yaşam alanı mutfaktan ayrılmıştır.
- Mekanlarda uzmanlaşma görülmektedir.

Türk televizyonlarında Amerikan yapımı sitcom türü dizilerinin yayınlanması, batılılaşmanın etkileri, kitle iletişim araçlarının etkisiyle dünyanın küreselleşmesi gibi etkilerle yerli yapımların da mekân kurguları değişmeye başlamıştır. Amerikan sitcom dizisi mekân kurgusunun işlevleri bir araya toplayarak tekil kamerayla veya çoklu kamera sisteminde kamera hareketine daha az ihtiyaç duyması, karakter etkileşimini kolaylaştırması gibi sebeplerle de sitcom türü için daha uygun bulunmuştur. Böylece Türk sitcom dizisinde yaşam alanı, kısa zamanda türün doğduğu ve geliştiği Amerikan sitcom türü dizileri yaşam alanından etkilenmiştir. Özellikle genç ve modern kullanıcıların evlerini Amerikalı sitcom dizilerinininkine benzer bir iç mekân örgütlenmesiyle sunmaya başlamıştır. Yukarıda sayılan özelliklere göre bir değerlendirme yapıldığında; Türkiye’de halen bazı sitcom türü dizilerin Türkiye tipi yaşam alanı kullandığı, bazılarının Amerikan sitcom yapımları yaşam alanından kısmen etkilendiği ya da tamamen Amerikan sitcom dizilerinin mekân kullanımını benimsediği görülmektedir. Bu kullanımların oranı grafikte yer almaktadır. (Şekil 4.4.)

Türk televizyonlarında yayınlanan sitcom türü dizilerde, iç mekanların dekorasyon ve düzenlemelerinde görülen Amerikan etkileri, televizyon dizileri aracılığıyla popüler

kültürde kendine yer bulmuş ve bu etkiler Türkiye'deki televizyon izleyicisinin modern ev algısını da etkilemiştir. Zamanla, bu mekân kurgusuna öykünen yaşam alanı kullanımları Türkiye'de yaygınlaşmış, Amerikan stilindeki açık mutfaklar ve geniş oturma odalarında koltukların merkezde konumlanması gibi özellikler, modern Türk evlerinde de popüler hale gelmiştir. Bu durum, televizyonun, kültürel alışkanlıkları ve yaşam tarzını şekillendirme gücünü ve geniş kitleler üzerindeki etkisini de vurgulamaktadır.

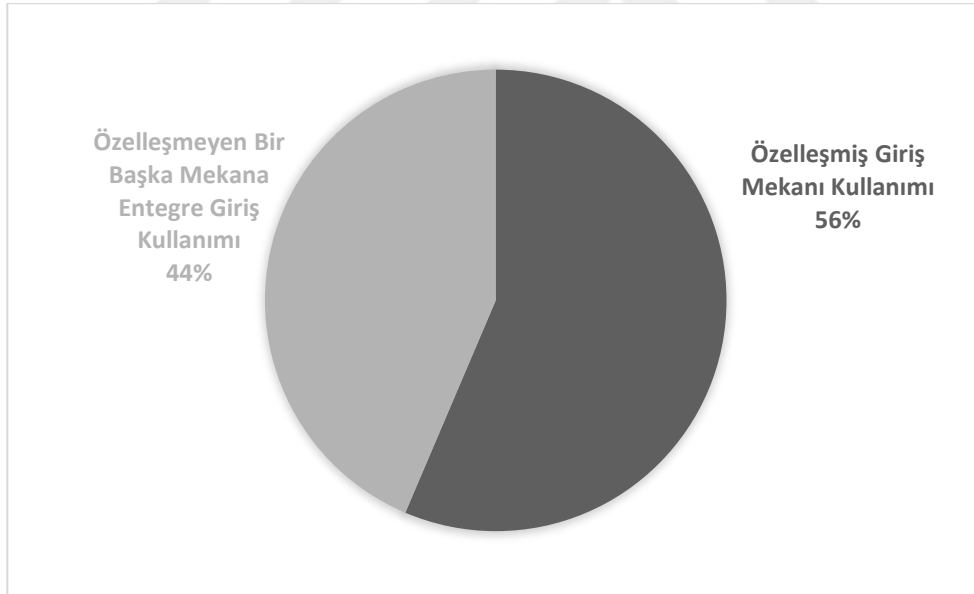
Şekil 4.4. Türk sitcom türü dizilerinin Amerikan sitcom türü dizilerden mekân temsilinden etkilenme oranları

4.1.3. Giriş Mekânı

Aile yaşamının geçtiği, özel bir alan olması sebebiyle konut hakkında çıkarımlarda bulunmak zorlaşmaktadır. Dönemin ve toplumun konut tercihleri hakkında çıkarımlar yapabilmenin bir yolu da televizyon dizilerinin sunduğu tasvirleri analiz etmektir. İki toplumun ev girişine bakış açıları, televizyon evleri aracılığıyla belgelenmekte ve başka toplumları etkileyebilmektedir. Bu yaklaşımla konut girişleri ile ilgili sitcom konutları önemli referanslar verebilmektedir.

Amerika'daki sitcom evlerinin hemen hepsinde ayakkabılar ve dış kıyafetin çıkarılmasıyla vakit kaybedilmez ve karakterler doğrudan yaşam alanına katılır. Giriş mekânı çoğu örnekte özelleşmemiştir ve yaşam alanına entegredir. Bu yapımlarda hiçbir karakteri çamurlu ayaklarla eve elmiş görmeyiz. Çünkü sitcom ayakkabı çıkarmayı zaruri hale getirecek ve düzeni bozacak durumlardan kaçınmaktadır.

Türkiye yapımı sitcom yapımlarının giriş mekânı kullanımında geleneksel tavrın mı yoksa ABD sitcom yapımlarından öğrenilen kullanımın mı hâkim olduğunu değerlendirmek üzere üç kriter belirlenmiştir. Birincisi, giriş mekânının özelleşmesi; girişin zemin farklılığı, bölücüler veya bir niş ile tanımlandığı ve vestiyer, askılık, şemsiyelik, oturma elemanı, ayakkabılık gibi mobilyalarla ifade edilmesi olarak ele alınmıştır. Yaşam alanı içinde bir oda kapısı gibi çalışan ana giriş kapıları özelleşmemiş giriş mekânı olarak kabul edilmiştir. Türk yapımı sitcom türü dizilerde kültürel kullanım ile uyumlu olarak giriş mekânının çoğunlukla özelleştiği görülmektedir. (Şekil 5.5.)

Şekil 4.5. Türk sitcom türü dizilerde giriş mekanının özelleşme durumu

Özelleşmiş girişlerin bazıları kapı açıldığında gelen kişiye evin diğer mekanlarıyla görsel ilişki kurma imkânı verirken bazıları; kapıyı kör bir noktaya açmak, bölücülerden veya kapılardan faydalanmak gibi çözümlerle görsel ilişkiyi koparmaktadır. Bu görsel ilişkinin bulunup bulunmama durumu ikinci noktadır. Grafiğe göre Türkiye’de sitcom

yapımlarının yaklaşık dörtte birinde girişin yaşam alanı ve diğer mahallerle ile görsel ilişkisi koparılmıştır. Ancak sitcom yapımlarının yaklaşık dörtte üçlük çoğunluğu Amerikan sitcom dizisinde yaygın olan giriş ile diğer mahaller arasında görsel ilişkinin korunması kurgusunu kullanmıştır. Türk evindeki giriş mekânı kullanımıyla çelişen bu kurgunun sitcom türüne ait teknikler açısından uygun olması ve Amerikan örneklerinin diğer kültürler üzerinde de etkisinin bulunması bu yaygınlığın sebeplerinden bazıları olarak görülmektedir. (Çizelge 4.6. Çizelge 4.7. ve Çizelge 4.8.) (Şekil 4.6.)

Çizelge 4.6. Giriş mekânında görsel ilişkiyi koruyan Türk yapımı sitcom dizileri

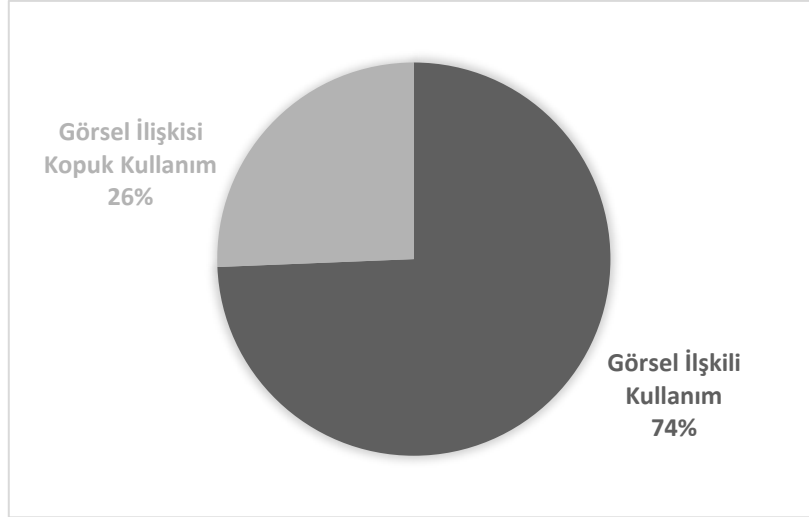
Beş Kardeş	Yalan Dünya	Çat Kapı	Avrupa Yakası	Çocuklar Duymasın	Avrupa Avrupa
					

Çizelge 4.7. Giriş mekânında görsel ilişkiyi engelleyen Türk yapımı sitcom dizileri

Kuruntu Ailesi	Bizimkiler	Ruhsar	Yarım Elma	Kuzenlerim	Sihirli Annem
					

Çizelge 4.8. Giriş mekânında görsel ilişkiyi koruyan Amerikan yapımı sitcom dizileri

The Cosby Show	Seinfeld	Murphy Brown	Roseanne	The Nanny	The Big Bang Theory
					

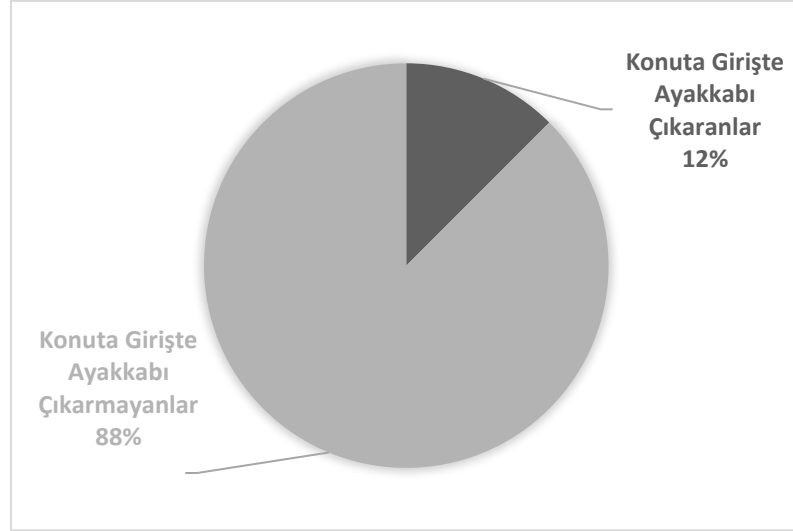

Şekil 4.6. Türk sitcom dizisinde girişin görsel ilişki kurma durumu

Üçüncü nokta ise ayakkabıların çıkarılıp çıkarılmaması durumudur. Bu genellikle mekâna oturma elemanı, ayakkabılık gibi elemanlarla yansısı da kesin bilgi ancak kullanıcı davranışlarının izlenmesiyle edinilebilmektedir. Ayakkabı çıkarmak zaman kaybettiren, istenmeyen görüntülere sebebiyet verebilecek ve temiz aya kirli ayak ayırımını netleştirmeyi gerektiren bir eylem olarak görülmektedir. Bu dezavantajları ve türün doğduğu ABD'deki örneklerin de etkisiyle sitcom türünde de konuta girişte ayakkabı çıkarılması fiziki dünyanın aksine Türk sitcom evlerinde nadir görülen bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. (Şekil 4.7.) (Şekil 4.8)

Şekil 4.7. Giriş mekânında gerçekleşen ayakkabı çıkarma eylemi (Seksenler)

Şekil 4.8. Konuta girişte ayakkabı çıkarılma oranı

4.1.4. Mutfak

Mutfak, televizyon kültürü içinde de hem günlük yaşamın bir parçası hem de karakterler arasındaki ilişkileri ve kişilik özelliklerini vurgulamak için kullanılan bir mekân olmuştur. Mutfakın kullanımı temelde yine kullanıcıların yemek pişirme ve yemek yeme alışkanlıklarıyla şekillenmektedir. Mutfakın dağınık ya da düzenli olması ev sahiplerinin karakteri ve yaşam tarzı hakkında fikir vermektedir. Mutfakın boyutları evde kaç kişinin yaşadığı, kullanıcılarının ekonomik durumu, evin kentte mi banliyöde mi olduğu ve evde ne sıklıkla yemek yapıldığı gibi pek çok konu hakkında izleyiciye fikir vermektedir.

Sitcom yapımlarında mutfaklar aynı zamanda komedi unsurları için bir arka plan sağlamaktadır. Karakterlerin yemek yaparken başlarına gelen komik kazalar, hatalı tarifler veya mutfak aletleriyle ilgili karışıklıklar sıkça işlenen konulardır. Bu tür sahneler, izleyicilerin evdeki günlük yaşamlarına dair ortak deneyimleriyle bağlantı kurmasına yardımcı olur ve karakterlerle olan empatiyi güçlendirmektedir. Mutfak, bir yandan da karakterlerin sosyal etkileşimleri için merkezi bir mekân olarak da kullanılır. Karakterler arasında samimi ve rahat sohbetlerin gerçekleştiği, aile içi dinamiklerin ve dostlukların sergilendiği mutfak masası ya da adası, karakterlerin yemek yerken veya kahve içerken tartışmalarını, haberleşmelerini ya da komik anları paylaşmalarını sağlayan bir buluşma noktası olabilmektedir.

Yaşam alanının bir alternatifi olarak görülen mutfaklar bazen karakterlerin baş başa kalmasını da sağlamaktadır. Burada sınırlar paylaşılır, kavgalar edilir, değerlendirmeler ve dedikodular yapılır. Örneğin Türk yapımı Çocuklar Duymasın 'da sürekli çatışma halindeki anne ve baba “mutfak” sözcüğü ile birbirlerini tartışmaya davet ederler. Çocuklarının gözlerinden uzakta, mutfaklarına giderek kozlarını paylaşırlar. (Şekil 4.9.)

Şekil 4.9. Sitcom dizisinde mutfağın çatışma ortamı olarak kullanımı

Fox, mutfağın yaşam alanına entegre oluşunun post-savaş döneminde banliyö evlerinde tercih edilen stillerle nasıl geliştiğini ve aile birlikteliğini nasıl desteklediğini tartışmaktadır. 1920'lerin üst sınıf banliyö evlerinden farklı olarak, yeni evler kültürel değişimleri yansıtmaktaydı. Salonlar kaybolmuş, oturma odası, yemek odası, mutfak ve aile odası gibi çeşitli kombinasyonlar ortaya çıkmıştı. 1950'lerde popüler olan içinde yemek yenilebilen mutfak ve aile odası hem aile birliğini sağlamakta hem de gerektiğinde bireyselliği de desteklemekteydi. (Fox, 1986)

Sitcom dizilerde mutfak mekânı da içinde bulunduğu kültürün mutfak kullanımından etkilenmektedir. Böylece Türkiye yapımı sitcom yapımları ve ABD yapımı sitcom yapımlarının mutfakları farklılaşabilmekte veya birbirleriyle etkileşim içinde olabilmektedirler. ABD yapımı sitcom yapımlarında toplumun hazır gıdalarla beslenmesi fikrine daha aşina olduğundan açık mutfak rafları, mutfak gereçlerinden çok paketli gıdalarla doludur. Mutfaklarda alternatif oturma elemanları ve kitaplar gibi yemek pişirme-yeme dışında da aktivitelerin yapıldığını ifade eden göstergeler bulunabilmektedir. Aynı

mutfaklarla daha yoğun karşılaşılsa da açık mutfakların kullanımı Türk sitcom yapımlarına kıyasla daha yoğundur. (Şekil 4.10.)

Şekil 4.10. Monica'nın mutfağında tüketim nesneleri (Friedman'dan, 2005)

Türkiye’de yaygın olan ve gelenekselleşmiş mekân kullanımıyla şekillenen sitcom evlerinde ayrılmış ve uzmanlaşmış mekânlar ağırlıktadır ve buna bağlı olarak mutfak da ayrı tasarlanmıştır. Bu geleneksel kullanımda genellikle mutfakta olanlar kadın karakterlerdir. Türkiye yapımı sitcom dizilerde özellikle evde düzenli olarak yemek pişiren ve misafirlere karşı resmi bir tavır ile evin temiz ve kusursuz gösterilmesi kültürünü benimseyen ve “geleneksel” olarak değerlendirebileceğimiz kullanıcıların mutfakları ayrı bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle erken dönem örneklerinde ayrı mutfaklar görülmektedir. Ancak ilerleyen süreçte metrekarelerin küçülmesi, beslenme alışkanlıklarının değişmesi ve batılı kültürlerden etkilenilmesi gibi sebeplerle Türkiye’de gerçek hayatta da karşımıza çıkan açık mutfaklar sitcom türünde de varlığını göstermektedir. Açık mutfak kamera açısına giren alanı arttırması, aynı karede daha fazla karakteri ve daha fazla eylemin gerçekleştirebilme imkanını sunması gibi sebeplerle sitcom ruhuyla da uyumlu bir tasarım sunmaktadır. ABD yapımlarında özellikle apartman dairelerindeki mutfakların bu kullanımından Türk yapımları da etkilenmekte ve ABD’deki örneklerinden daha az da olsa %28’lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır. (Şekil 4.10. ve Şekil 4.11.)

Sitcom türü dizilerde, mutfaklar net sınırlarla diğer mekânlardan ayrılmış ayrı mutfak ya da yaşam alanına entegre olmuş açık mutfak olarak karşımıza çıkabilmektedir. (Şekil 4.11. ve Şekil 4.12) (Çizelge 4.9.) Bu iki mutfak tipinin sitcom yapımının anlatısına mekânsal katkıları şu şekilde sıralanabilir:

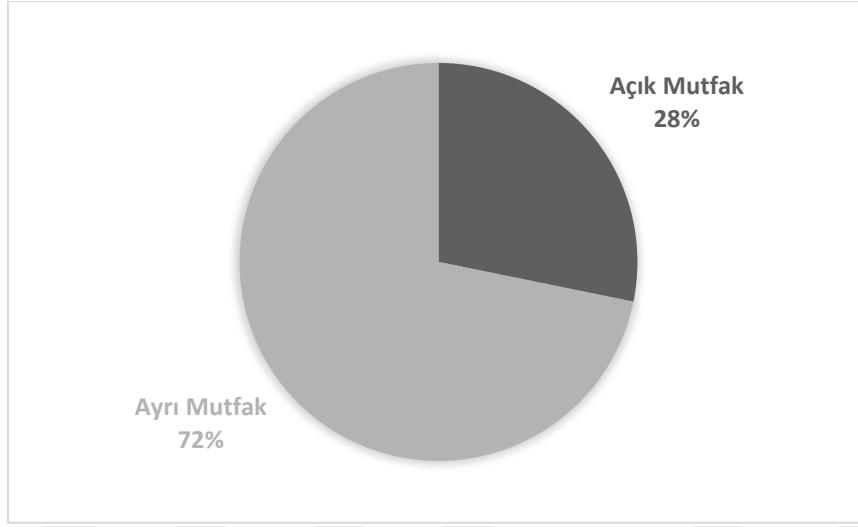
Ayrı Mutfaklar:

- Mutfağın ayrı tasarlanması yaşam alanının daha şık olması ve mutfakta doğabilecek dağınıklık, kırıntı koku gibi olumsuzlukların gizlenmesini sağlarken, resmi bir atmosferin yaratılmasını sağlamaktadır.
- Ayrı mutfaklar, karakterlerin özel konuşmalar yapabilecekleri veya gizli tutmaları gereken durumları paylaşabilecekleri özel alanlar olarak da kullanılabilir.
- Ayrı mutfaklar çatışmaların yaşandığı ve çözümlendiği yer olarak kullanılabilir. Bu açıdan sosyal iletişim için yaşam alanından sonra ikinci bir merkez olarak kullanılabilir.
- Ayrı mutfaklar, daha geleneksel aile yapısını ve rol dağılımının bir ifadesi olabilir. Kadın karakterler genellikle mutfakta daha fazla zaman geçirirken, erkek karakterler diğer yaşam alanlarında görülür.
- Mutfak hizmetleri için bir çalışanın bulunduğu durumlarda genellikle ayrı mutfak tercih edilmektedir. Bu durumda mutfak sosyal etkileşimle öne çıkmaz daha ziyade bir iş alanı olarak görülür.

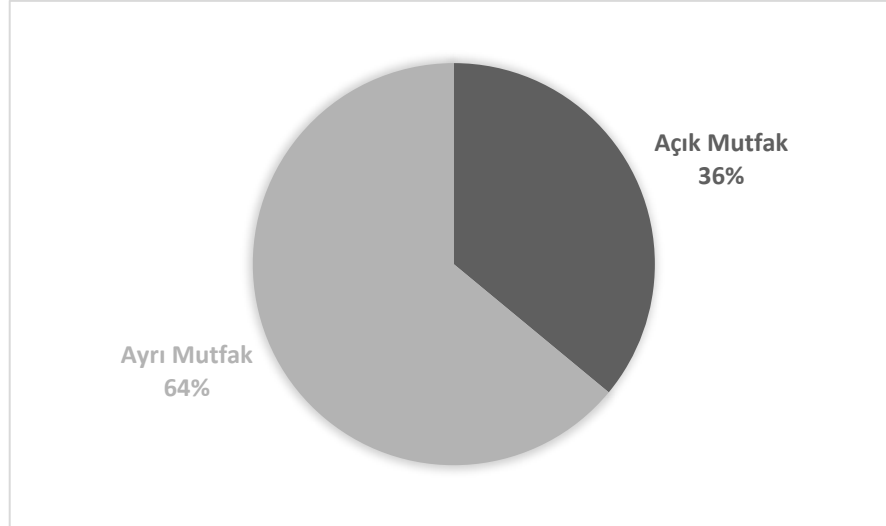
Açık Mutfaklar:

- Yaşam alanına entegre olarak mutfakta oluşabilecek olumsuzlukların gizlenmesine gerek duyulmadığını ifade eder. Samimi ve şeffaf bir atmosfer sunarken, samimi bir atmosfer yaratılmasını sağlamaktadır.
- Açık mutfaklar, karakterler arasında daha sürekli ve doğal etkileşimlere ev sahipliği yapmaktadır. Mutfak, günlük eylemlerle iç içe geçmiş bir sosyal alan haline gelmektedir.
- Açık mutfak tasarımları, modern aile yapısını ve cinsiyet rollerindeki esnekliği yansıtır. Herkesin mutfakta etkin bir rol alması, karakterlerin eşitliğini ve modern yaşam tarzını vurgular.

- Açık mutfaklar, komedi unsurlarını daha dinamik bir şekilde kullanma olanağı sağlamaktadır. Karakterler yemek hazırlarken veya yemek yerken diğer etkinliklerle paralel hikayeler geliştirilebilir.
- Konutun ısınmasının genellikle yaşam alanında bulunan soba gibi tek bir merkezden sağlandığı konutlarda mutfağın da ideal bir sıcaklıkta tutulmasına imkân tanır.

Şekil 4.11. Türk yapımı sitcom dizilerde açık mutfak ve ayrı mutfak kullanımı

Şekil 4.12. Amerikan sitcom dizilerde açık mutfak ve ayrı mutfak kullanımı

Çizelge 4.9. Sitcom türü dizilerde açık ve ayrı mutfak kullanımı

Türkiye Yapımları		ABD Yapımları	
Ayrı Mutfak	Açık Mutfak	Ayrı Mutfak	Açık Mutfak
			
Kaynanalar	Çat Kapı	Full House	Sabrina the Teenage Witch
			
1 Kadın 1 Erkek	Aslı ile Kerem	I Love Lucy	Dharma & Greg
			
Sıdika	En Son Babalar Duyar	Malcolm in the Middle	The Goldbergs
			
Çat Kapı	Kardeş Payı	The Golden Girls	Will&Grace

4.1.5. Banyo

Çıplaklık, kir, dışkı, idrar gibi çağrışımlar sebebiyle banyolar; sinema, televizyon ve hatta mimarlığın en mesafeli durduğu konut mekânı olmuştur. Dekor kurguda çekilen sitcom türü dizilerde banyo dekoru oluşturulması ek bir maliyet gerektirmektedir. Ayrıca bu dekorun gerçekçi olabilesi için tesisatın varlığını ispatlamak gerekmektedir. Banyo, tesisat bulundurması açısından zamanla sitcom türünde gerçekliği vurgulayan bir mekân olarak görülmüş ve dekorda hayatın varlığına dair bir kanıt olarak kullanılmaya başlanmıştır. Banyolar; karakterlerin dar alanda bir araya gelmesi, sesin yankılanması, suyun bulunduğu diğerlerinden farklı bir mekân sunması açısından komediye güçlendiren bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Örneğin Avrupa Yakası'nda banyoyu temizlerken kimyasallardan

zehirlenen Makbule'nin yardım çağrısını havalandırmadan duyan komşusu Dilber'in imdadına koşması gibi sahnelerde sitcom yapımının banyosu görülmektedir. (Şekil 4.13.)

Şekil 4.13. Banyo havalandırmasından iletişim sahnesi (Avrupa Yakası)

Gündelik yaşamın en temel mekânlarından olması sebebiyle birçok sitcom yapımında banyo da konut mekanlarından birisi olarak sunulmaktadır. Ancak diğer mekanlar gibi neredeyse her bölümde gördüğümüz öncelikli mekanlardan değildir. Banyo anlatıya dahil olduğunda komediyi destekleyecek bir takviye gibi görünüp kaybolmaktadır. Bazen banyoda tuvalette olmak bile sıra dışı gösterilerek komedi unsuru haline getirilebilmektedir. ABD sitcom yapımlarında karakterler banyoda duş alıp, tuvalet ihtiyacını karşılayabilirken, Türkiye'deki yapımlarda sadece ellerini yıkamak, tesisatı tamir etmek gibi eylemlerde bulunmaktadır. Banyo kullanımındaki standart fikirler ve mahremiyet algısının eleştirisi, sitcom türünde işlenen komedi unsurlarından bir tanesi olmuştur.

Hane halkı nüfusunun artması banyonun yetersiz kalmasına sebep olur ve sitcom yapımlarında sıklıkla banyo sırası tartışmaları görülmektedir. ABD yapımı geniş aile sitcom dizisi "Full House" da Tanner ailesinin yaşadığı evde üç yetişkin ile üç çocuğun bir arada yaşaması ve aynı banyoyu kullanması sebebiyle bir karakterin banyoda keyif yapması tartışmalara yol açmaktadır. Benzer bir durum Türkiye yapımı "Avrupa Yakası" dizisinde de görülmektedir. Sütçüoğlu ailesi anne, baba, iki yetişkin çocuk, iki yeğen ve bir damadın

bir arada yaşadığı evlerinde Volkan'ın klozette oturarak gazete okuması kapıda bekleyen Aslı'yı sinirlendirmektedir. Volkan'ın klozette oturması fakat tuvalet ihtiyacını gidermiyor oluşu Türkiye sitcom türünün banyo eylemlerine mesafeli tavrının bir göstergesidir. ABD sitcom yapımlarında ise karakter çıplaktır ve çıplaklık köpüklerle bir miktar perdelenmektedir. (Çizelge 4.10)

Çizelge 4.10. Türk ve Amerikan sitcom türünde banyo kullanımı kıyası

	
Avrupa Yakası	Full House

Bilimle uğraşan ev arkadaşlarının yaşamını konu alan ABD yapımı “The Big Bang Theory” adlı dizide Sheldon Cooper'ın banyo takıntıları ve daire arkadaşı Leonard ile yaşadığı komik anlaşmazlıklar gibi banyo kullanım kuralları etrafında dönüşen birçok eğlenceli sahne sunulmaktadır. Sheldon'ın banyo programı ve kuralları ve bilimle uğraşan karakterleri temsil eden duş perdesi sitcom setinin unutulmaz objelerinden birisidir. “Seinfeld” adlı Amerikan sitcom dizisinde ana karakterin komşusu Kramer kendi banyosunda sebzeleri yıkayıp doğrarken, telefonla konuşmakta ve bir yandan da duş almaktadır. (Şekil 4.14.)

Şekil 4.14. Kramer'in banyo kullanımı (Seinfeld)

Türk yapımı Gibi adlı sitcom dizisinde kültürel normlarımıza aykırı bir banyo tasarımının kullanıcılara verdiği rahatsızlık eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmış, bir iç mimarın intikam amaçlı tasarladığı “Amerikan Banyo” banyodaki standart eylemleri şeffaflaştırarak yaşam alanından izlenebilir hale getirmiştir. Alt gelir grubunu temsil eden karakterler ekonomik yetersizlikleri yüzünden banyoyu eski haline getirememektedir. Bu örneklerde olduğu gibi banyo mekanının kullanımı, kültürel farklılıkların ve sitcom türündeki komik unsurların önemli bir parçası olarak görülmektedir. (Şekil 4.15.)

Şekil 4.15. Amerikan Banyo Sahnesi (Gibi)

ABD yapımı sitcom türü dizilerde genellikle banyo sahneleri rahatlık, mahremiyet aşımı ve sıra dışı kullanımlar komik durumlar için bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Banyo sahneleri genellikle karakterler arasındaki samimiyeti artırır ve ev yaşamının bir parçası olarak işlenmektedir.

Türk yapımı sitcom türü dizilerde banyo mekanının kullanımı genellikle daha sınırlı tutulmaktadır. Kültürel olarak mahremiyetin daha fazla önemsinmesi, banyo gibi özel bir mekânın kamuya açık bir şekilde gösterilmesinin rahatsız edici bulunması durumları sitcom türü dizilere de yansımaktadır. Ancak, Türk sitcom dizisinde de zaman zaman banyo mekanının komik unsurlar için kullanıldığı örnekler görülmektedir. Örneğin “En Son Babalar Duyar” adlı sitcom, banyo mekanını göstermemektedir. Fakat banyoda şarkı söylemesi sebebiyle otorite tarafından su vanasının kapatılmasıyla cezalandırılan karakter köpükleriyle salona gelerek komşularla gerilim yaşamaktadır. Bu banyonun, doğrudan

gösterilmediği ve varlığı ile sitcom türü dizilerde çatışma yarattığı bir örnektir. Yine bir grup öğrencinin ev arkadaşlığını konu alan Yedi Numara adlı sitcom yapımında banyo gösterilmemekte fakat tesisatla mücadele üzeri sırlıslam olarak çıkan karakterin elindeki boru ile yaşam alanına taşınmaktadır. Yedi Numara gerçek bir evde çekilmesine rağmen banyo mekânı sitcom dizisine dahil edilmemiştir. Bu, Türk yapımlarının banyo mekanına mesafeli tavrını gösteren işaretlerden biri olarak görülmektedir. Bazen de banyonun alternatif bir mekân olması fakat çıplaklık, kir gibi kavramlara mesafeli duruşu alışlagelmiş banyo kullanımının dışına çıkılmış, banyo mekanına yeni eylemler eklenmiştir. Türk yapımı Evdeki Yabancı'da evde yaşamaya başlayan davetsiz misafir küveti yatak olarak kullanmaktadır. (Şekil 4.16. Şekil 4.17. ve Şekil 4.18.)

Şekil 4.16. Banyo sahnesi (En Son Babalar Duyar)

Şekil 4.17. Banyo sahnesi (Yedi Numara)

Şekil 4.18. Banyoda görülen alternatif eylemler (Evdeki Yabancı)

Bu kültürel farklılıklar, sitcom türü dizilerin yapıldığı toplumların değerlerine, normlarına ve günlük yaşam pratiklerine dayanmaktadır. Bu nedenle, banyo mekanının kullanımı ve temsili her iki kültürde de farklılık göstermekte ve bu da sitcom türü yapımların izleyiciye sunduğu deneyimi etkilemektedir.

4.1.6. Özel Alan

Sitcom konutları açısından bakıldığında; yatak odası kullanımında bu iki toplum arasındaki en belirgin fark mahremiyet kavramına bakışın farklı olmasıdır. Türk yapımlarında kültürel normların bir yansıması olarak yatak odası genellikle detaylı sunulmamakta ve kadın-erkek ilişkisi gösterilmemektedir. Yatak odası kitapların okunup, gün sonu çatışmalarının yaşandığı ve sonra ışıkların kapatılıp uyunduğu bir mekân olarak temsil edilmektedir. Amerikan toplumunda mahremiyet kavramının daha geri planda olması ve bireyselliğe verilen önemin bir sonucu olarak yatak odalarında gördüğümüz eylemler çeşitlenmektedir. Bu mekân Amerikan yapımı sitcom dizilerinde ilgi alanlarıyla uğraşan, yalnız vakit geçiren, çalışma masasında işleriyle ilgilenen, cinsel eylemler gerçekleştiren kullanıcılara ev sahipliği yapmaktadır.

Türk ve Amerikan yapımı sitcom dizilerinde yalnız yaşayan bireylerin özel alanları çoğunlukla evin geneliyle uyum içindedir. Kullanıcıların okuduğu kitaplar, sevdiklerinin

fotoğrafları ve telefonları baş uçlarındadır. Telefonun acil durumlara karşı yakında tutulması yalnızlığı vurgulayan bir imge olarak değerlendirilebilir. Bu karakterler Yarım Elma adlı yapımda olduğu gibi eğer varsa evcil hayvanları ile uyurken gösterilirler. Sex and The City’de yatak odasının evin diğer mekanlarından kesin sınırlarla ayrılmaması da ana karakterin hareketli cinsel yaşamı ile ilişkili görülmektedir. (Şekil 4.19.)

Şekil 4.19. Yalnız yaşayan bireyin özel alan kullanımı, Yarım Elma

Ebeveyn yatak odası dışındaki çocukların veya diğer bireylerin kullandığı yatak odaları Türkiye’de Amerika’daki örneklerden daha geç görülmektedir. Günümüzde her iki toplumda da çocukların ve gençlerin yatak odaları ders çalışılan, yalnız vakit geçirilip kişisel ilgi alanlarıyla uğraşılan bir mekân haline gelmiştir. Örneğin, beyaz rengin hâkim olduğu, aynalar ve gösterişli detaylarla dolu bir yatak odası bir erkek lise öğrencisinin kullanımına sunulursa muhtemelen odanın içindeki detaylar zamanla onun kişiliğini yansıtacak şekilde bir dönüşüm geçirecektir. Belki duvarlarda asılı olan posterlerden sevdiği filmler ve karakterler anlaşılacak, madalyaları ve kupaları spor tutkusunu yansıtacak, kütüphanesindeki kitaplar entelektüel ilgi alanlarını temsil edecektir.

The Cosby Show, Amerikan banliyö evinde yaşayan mutlu aileyi tasvir eden bir sitcom dizisidir. Başarılı, yüksek eğitilmiş, zevk sahibi Huxtable ailesi müzayedelere katılmakta ve düzenli olarak sanat eserleri satın almaktadırlar. Evin özellikle duvarlarında bu eserlerden bolca görmek mümkündür. Tasarımcı Garvin Eddy ve asistanı Rosaria Sinisi

tarafından hazırlanan set, iç mekanların özenli tasarımı ve yoğun detaylarıyla izleyiciye sunulmaktadır. Cosby Show dekorunda eğitilmiş insanların ekonomik durumları ve öncelikleri ifade edilmektedir. (Çizelge 4.11.)

Çizelge 4.11. Özel alanlarda karakter temsili (Cosby Show)

	
The Cosby Show Yaşam Alanı	The Cosby Show, Ebeveyn Yatak Odası
	
The Cosby Show, Küçük Kız Çocuk Yatak Odası	The Cosby Show Genç Erkek Çocuk Yatak Odası

Reprodüksiyon Queen Anne ve Regency mobilyaları ve siyah halk resim örnekleriyle dolu iç mekanlar, çiftin koleksiyonculuğa olan ilgisini yansıtmaktadır. Duvarları süsleyen resimler hem Huxtable ailesinin ruhuyla örtüşmekte hem de Cosby'nin siyah Amerikalıların halk resimlerine olan ilgisini de yansıtmaktadır. (Brown, 1987)

Yaşam alanında hâkim olan bu tarz ebeveyn yatak odasına da taşınmaktadır. Kariyeri ve eğitimiyle öne çıkan çift yatak odalarını aynı zamanda çalışma odası olarak da kullanmaktadır. Çocuklu bir aileden beklenmeyecek derecede düzenli olan bu evde yönetimin ebeveynlerde olduğu hissedilmektedir. Kız çocukların odasına bakıldığında oyuncaklar, kitaplar, kişisel ilgi alanlarıyla ilgili posterler bulunsa da bu alan halen evin genel atmosferiyle uyum içerisinde tasvir edilmektedir. Evin daha büyük yaştaki çocuğu Teo'nun odasına bakarsak renkler ve genel yapısal malzemeler bakımından evin geneliyle uyum gözlense de karakterin bireyselleşmesi, dağınık bir ortamı tercih etmesi ve evin

genelindeki düzenleyici otoritenin bu alana müdahale etmemesi kişisel alana ve bireyselleşmeye duyulan saygıyı temsil etmektedir. Bu alanda sanat eserleri yerine trafik levhaları, müzik gruplarının posterleri ve spor malzemeleri kullanıcısını yansıtan birer nesne olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan yatak odaları bireyselliği ifade etmektedir. Yatak odalarında bulunan kişisel eşyalar ve dekor kullanıcısının karakterini yansıtmaktadır. Mekânı oluşturan öğeler sadece estetik bir seçim değil, aynı zamanda içinde yaşayan kullanıcının ruh halini ve ilgi alanlarını temsil etmektedir.

Türk yapımı bir sitcom olan “Çocuklar Duymasın” çatışmalarıyla bilinen bir çiftin ve iki çocuğunun gündelik yaşamını konu almaktadır. Haluk ve Meltem adlı ebeveynlerin yatak odalarında uyku öncesi çatışmalardan sonra ikiye ayılabildiği görülen yatak izleyici hafızasında önemli bir yer tutmuştur. Çiftin sık sık boşanma kararı aldığı bu hikâyede yatağın sahip olduğu bu işlev kullanıcılarının ilişkisiyle ilgili izleyicilere bilgi vermekte ve anlatıyı pekiştirmektedir. (Şekil 4.20.)

Şekil 4.20. Özel alanlarda anlatının mekansal temsili (Çocuklar Duymasın)

Yatak odaları toplumların mahremiyet ve özel alan kavramlarına nasıl baktıklarına ve bireyselliğe verdikleri öneme göre şekillenmektedir. Özel alanlar aynı zamanda karakterler hakkında en fazla bilgi edinebileceğimiz önemli detayları barındırmaktadır. Özellikle birden çok kullanıcının paylaştığı evlerde özel alanlar onları kullanan karakterleri yansıtmaları açısından sitcom anlatısını besleyen bir unsurdur.

4.1.7. Balkon/Teras/Bahçe

Geneli dekor kurguda geçen sitcom yapımları iç mekânı kurgularken fiziki konutlarda bulunan; duvar, zemin, pencere, kapı gibi mimari unsurların temsillerini kolayca üretebilirken dış mekânda kentsel ölçekteki geniş alanları temsil etmek ve dış mekân unsurlarını gerçekçi bir şekilde bir araya getirmek zorlaşmaktadır. Bu sebeple bazı sitcom yapımları iç mekanları dekor kurgu olarak tasarlansa da dış mekân kontrollü bir biçimde gerçek mekanlar üzerinden sunulmakta ya da dış mekân izleyiciye gösterilmekten kaçınılmaktadır. Ancak yine de bazı örnekler dış mekân tasvirlerini de dekor kurguda ve çeşitli montaj teknikleri ile sunmaya gayret etmektedir. Dış mekânı dekor kurguda tasvir eden örnekler gerçeklik hissinin arttırmak için trafik işaretleri, taşıtlar, kentsel mekâna ait oturma elemanları, kentsel mekân zemin kaplamaları, sokak lambaları, sokak ile ilişkili ticari üniteler, çeşme ve havuz gibi su öğeleri, çöp kutuları, dış mekânı sınırlandıran bina cepheleri ve bazen de fonda genel manzarayı gösteren kent veya orman görüntüleri kullanmaktadır. Türk yapımı sitcom dizilerden özellikle Avrupa Yakası, Yalan Dünya ve Seksenler dış mekânın çeşitliliği ve gerçekçi görüntüsü için çok fazla veri barındırmaktadır. (Çizelge 4.12.)

Çizelge 4.12. Türk yapımı sitcom türü dizilerin dekorlarında dış mekân temsilleri

		
Avrupa Yakası	Seksenler	Yalan Dünya

Amerika'daki örneklerde dış mekân dekor kurguya dahil edilse bile daha sınırlı kalmış ve karanlık ile fiziki dünyadaki gece sıkça temsil edilmiştir. Bununla birlikte taşıtlar, bina cepheleri ile sınırlanmış dış mekanlar ve yağmur, şimşek gibi doğa olayları dış mekân temsillerinde gerçekçiliği arttıran unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Yine de Amerikan sitcom türü incelenen örnekler üzerinden değerlendirildiğinde gerçekçilik algısını tehlikeye

atmaktan sakınmış ve dış mekân tasvirlerini daha kısıtlı kullanmış gözükmektedir. (Çizelge 4.13)

Çizelge 4.13. Amerikan yapımı sitcom dekorlarında dış mekân temsilleri

		
How I Met Your Mother	Friends	Frasier

Sitcom yapımlarında balkon kullanımı, fonda dış dünyanın gözükmesini gerektirdiğinden izleyiciye bağlam hakkında da fikir vermektedir. Bu sayede fiziki dünyada gerçekte var olan bir mahal ya da tamamen kurgusal bir mahal dekor kurguda temsil edilebilmektedir. İç mekânda gerçekleştirilesi mümkün olmayan eylemlere, yeni etkileşimlere olanak vermesi açısından balkon kullanımı sitcom türünün anlatısını ve komedisini besleyici bir mimari unsurdur.

Balkonda gerçekleştirilen eylemlerin çeşitliliğini gözler önüne seren Avrupa Yakası karakteri Burhan Altıntop, bitişik nizam apartmanların oluşturduğu bir arka bahçeye bakan küçük balkonunda görülmektedir. Karşı apartmandaki komşusuyla yaşadığı çatışmalar, yaz tatiline gidememenin yarattığı eksiği kapatma çabaları, balkonda çamaşır kurutması ve bir parti düzenlemesi balkonda gerçekleştirdiği eylemlerden bazılarıdır. Bu balkon yapı bina yüzeyindeki bir çıkıntıyla oluşturulmuş konsol tipli bir balkondur. 3 tarafı korkuluklarla çevrilidir. Dış mekân görüntüsü komşu apartmanların cepheleriyle sınırlandırılmıştır. (Çizelge 4.14.)

Türk sitcom yapımlarında balkonun bu ara durumu bazen de teras üzerinden ele alınmıştır. Teraslar, balkondan daha geniş alana sahip, üstü açık mekanlardır. Genellikle yapıların çatı katında yer alırlar. Dekor kurguda geçen “Yalan Dünya” Terasın birbirinden farklı yaşamların geçtiği iki ev arasında sağladığı ilişki etrafında kurgulanmıştır. Geleneklerine bağlı bir geniş aile olan Çakalerler ile iki kadın iki erkek karakterden oluşan ev arkadaşları bu terası ortak kullanmaktadır. Teras çatışmaların ana mekanıdır. Terasın

ortasındaki büyük masa kullanıcı sayısının çokluğunu ifade ederken terası ikiye bölmektedir. Bu terastan yan apartmanların cepheleri ve bir boğaz manzarası görseli ile sağlanan manzara görülmektedir. Ev arkadaşları bu terası partiler, güneşlenme, toplanma, sanat ile uğraşma gibi eylemler için kullanırken, Çakaler ailesi bitki yetiştirme, barbekü yapma, kahvaltı yapma gibi eylemler için kullanmaktadır. Ayrıca Çakaler ailesinin her bireyi terasa çıkarken kapıya dizilmiş terliklerden kendisine ait olanı giyerek terasa çıkmaktadır. Ev arkadaşları ev içinde ve terasta ayakkabı ile gezmektedir. Bu iki konutun kullanıcı profillerinin kültürel farklılığının bir temsili olarak kaşımıza çıkmaktadır. (Çizelge 4.15.)

Çizelge 4.14. Burhan Altıntop'un balkon kullanımları (Avrupa Yakası)

Ele alınan sitcom türü dizilere bakıldığında Türk yapımlarının büyük oranda apartman dairesinde geçtiği de göz önünde bulundurulduğunda bununla paralel olarak balkon kullanımının bahçe ve verandalara göre daha yaygın olduğu görülmektedir. Amerikan sitcom dizileri ise balkon ve teraslardan ziyade bahçe duvarlarıyla çevrili, dış dünyayla ilişkisi kısıtlanmış bahçeler ile daha sık karşılaşmaktadır. Amerikan banliyösünde müstakil evlerde gördüğümüz bahçeler dış mekân şartlarının sahneye dahil olmasını sağlamak için kullanılır. Genellikle yapay bitkiler, dış mekân zemin ve duvar malzemeleri, bahçe mobilyaları gibi öğelerle bahçe temsili sunulmaktadır. Bu bahçeler çocuk karakterler için oyun alanı olurken, özel konuşmaların, iç mekâna kabul edilmek istenmeyen misafirlerin görüldüğü bir mekandır. (Şekil 4.21 ve Şekil 4.22)

Çizelge 4.15. Dünya Apartmanı teras kullanımı (Yalan Dünya)

Şekil 4.21. Amerikan sitcom dizisinde balkon kullanımı (Friends)

Şekil 4.22. Amerikan sitcom dizisinde teras kullanımı (How I Met Your Mother)

Türk sitcom dizisinde bahçe kullanımı sosyokültürel çatışmaların ön planda olduğu, köyden kente göçenlerin bahçede köy alışkanlıklarını sürdürdüğü ve buna bağlı bitki yetiştirme, ateş yakma, hayvan besleme gibi eylemlerle şekillenmektedir. Üst gelir grubuna ait müstakil evlerin bahçelerinde barbekü yapmak, komşularla bir araya gelmek, hava almak gibi eylemlerin yapıldığını görmekteyiz. Bu bahçelerde görülen bahçe mobilyaları, çardaklar ve yapay bitkiler Amerikan sitcom dizisinin konut bahçesi temsili ile uyum içindedir. (Şekil 4.23. ve Şekil 4.24.)

Şekil 4.23 Pascal Adlı Tavuğun Bahçedeki Kümesi (7 Numara)

Şekil 4.24 Konut bahçesi kullanımı (Two and Half Men)

Balkonlar teraslar ve bahçeler, konut mimarisinde iç ve dış mekanlar arasında bir geçiş alanı olarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu ara mekanlar, kullanıcıya hem iç mekânın mahremiyet ve güvenlik koşullarını büyük ölçüde sağlarken dış mekânın sunduğu ferahlık ve dış mekanla yoğun ilişki deneyimini de sunmaktadır. Sitcom türü yapımlarda da bu mekanlar, karakterlerin günlük yaşamlarını, toplumsal ilişkilerini ve kişisel etkileşimlerini yansıtan önemli mekanlardır. Bu yarı açık ve açık mekanların iklim koşullarına, kültüre ve yaşam biçimlerine göre çeşitlenen kullanımları karakterlerin kişilik özelliklerini ve toplumsal normları izleyiciye aktaran bir temsil aracıdır.

Hem Türk hem de Amerikan yapımı sitcom türü dizilerde balkonlar, karakterlerin dış dünya ile kurdukları ilişkiyi, sosyal etkileşimlerini ve mekânsal deneyimlerini zenginleştiren bir öge olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle balkonlar ve diğer açık ve yarı açık mekanlar, konutların fiziksel ve sosyal dinamiklerini yansıtan, anlatıyı besleyen ve izleyicinin bağ kurmasını sağlayan önemli birer mekânsal öğedir. Bunun yanında açık ve yarı açık alanının apartman yaşamında balkon, müstakil ev yaşamında bahçe olarak temsil edilmesi ortak nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerika’da sitcom türü dizilerin çoğunlukla banliyö evinde geçmesi sebebiyle bahçe kullanımı yayginken, Türkiye’de sitcom türü dizilerin genelde apartman dairesinde geçmesi sebebiyle balkon kullanımı daha yaygındır. Amerikan sitcom yapımları dekor kurgu ile sağladığı iç mekân gerçekçiliğini dış mekân kullanımı ile zedelemeye mesafeli gözükmetedir. Buna karşın Türk yapımı sitcom türü diziler özellikle Avrupa Yakası, Yalan Dünya ve Jet Sosyete adlı dizilerde dış mekânın fiziki dünyayı temsil etme konusunda daha fazla çaba görülmektedir.

4.2. Vaka Analizi: Sitcom Türü Dizilerde Konutun Mekânsal Temsilinde Kültürel Etkilerin ABD Yapımları ve Yerli Uyarlamaları Üzerinden Analizi

4.2.1. Amerikan Yapımı The Nanny Ve Türk Yapımı Uyarlaması Dadı

"The Nanny" (Dadı), 1993'ten 1999'a kadar CBS’de yayınlanan bir Amerikan sitcom dizisidir. Bu yapım, New York'tan gelen Fran Fine'in zengin İngiliz Broadway yapımcısı Maxwell Sheffield'in üç çocuğuna dadı olmasıyla başlayan çatışmaları ve sonrasında gelişen

aşkı konu almaktadır. Dizi, esprili dili, renkli modası ve kültürel referanslarıyla ön plana çıkmaktadır.

Dizinin yapımcısı ve hikâye yazarı Peter Marc Jacobson ve aynı zamanda dizinin oyuncusu olan Francine Joy Drescher'dır. Dizide Francine Joy Drescher Fran adlı dadı karakterini canlandırmaktadır ve sitcom türü dizilerin başrolündedir. Ev sahibi, baba ve zengin iş adamı Maxwell Sheffield karakterini Charles Shaughnessy canlandırmaktadır. Evin yönetimindeki sert mizaçlı ve alaycı kâhya Niles karakterini Daniel Davis oynamaktadır. Lauren Lane, sitcom dizisinde C.C. Babcock karakterini canlandırmaktadır. C.C. Babcock, Maxwell Sheffield'in iş ortağı ve Broadway prodüksiyonlarının pazarlama yöneticisidir. Karakterin Maxwell'e duyduğu romantik ilgi ve Fran ile çekişmeleri sitcom türünün komedisinde önemli bir yer tutmaktadır. Maxwell'in çocuklarını Nicholle Tom (Maggie Sheffield), Benjamin Salisbury (Brighton Sheffield) ve Madeline Zima (Grace Sheffield) canlandırmaktadır.

Sitcom, Yahudi asıllı Amerikalı Fran Fine'in, gelinlik dükkânı sahibi erkek arkadaşı tarafından terk edilmesi ve ardından kovulmasıyla başlamaktadır. Fran kozmetik ürünler satmaya başlar ve yapımcı Maxwell Sheffield'in evine gelir. Yanlış anlaşılmalara ve mecburiyetler sebebiyle Maxwell onu üç çocuğunun dadısı olması için işe alır. Başlangıçta yaşanan çatışmalar birbirinden çok farklı karakterlerin bir uyum yakalamasıyla yerini daha küçük çekişmelere bırakmaktadır.

Dizi ilerledikçe, Maxwell ile Fran arasında bir aşk başlar ve giderek daha açık hale gelir. Daha sonraki sezonlarda evlenirler ve çocuk sahibi olurlar. Dizinin ilerleyen kısımlarında, Niles ve CC'nin atışmaları flörte dönüşmektedir.

"The Nanny," New York City'nin lüks yerleşim bölgesi Upper East Side'da geçmektedir. Upper East Side, üst gelir grubunun yaşadığı, şef restoranlarının ve tasarımcı mağazalarının bulunduğu bir bölgedir. Klasik binalar ve lüks gökdelenlerin karışımından oluşan semttir. Sheffield ailesi bu zengin köşklere birinde yaşamaktadır. Sheffield evi de bu bölgede bulunan müstakil, iki katlı ve klasik bir evdir.

The Nanny Almanca, Fransızca, Lehçe, İspanyolca ve daha birçok dilde dublajlanarak farklı ülkelerde yayınlanmıştır. 11 farklı ülkede uyarlaması yapılmıştır.

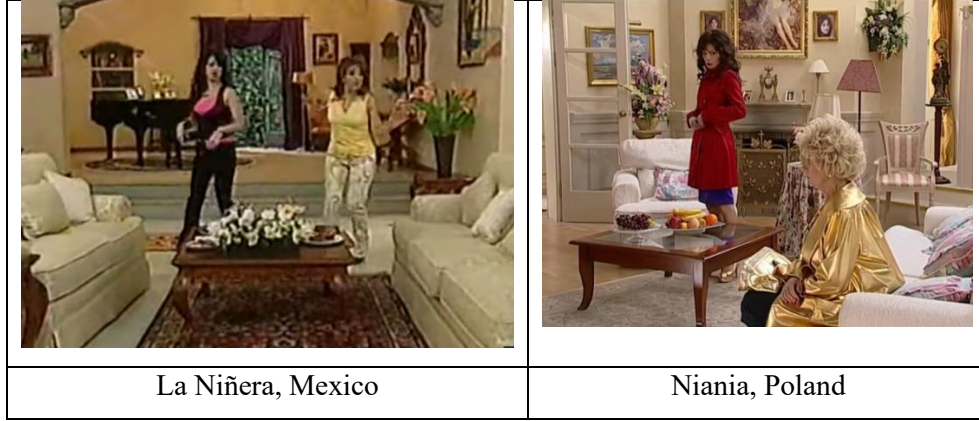
Uyarlamalarda senaryo ve karakterler korunurken mekân orijinal yapıma çeşitli oranlarda benzetilmiştir. Bazı kültürler kendi mekân organizasyonunu ve mekân tasarım stillerini mekâna daha fazla yansıtmış bazıları ise genel konularda orijinal yapıma yakın bir mekân kurgulamıştır. (Çizelge 4.16. ve Çizelge 4.17)

Çizelge 4.16. The Nanny'nin uyarlamaları

Ülke	Ad	Tarih
Arjantin	La Niñera	2004
Şili	La Nanny	2005
Ekvador	La Niñera	2005
Yunanistan	Η Νταντά	2003
Endonezya	The Nanny	2006
Italy	La Tata	1995
Mexico	La Niñera	2007
Poland	Niania	2005
Portugal	A Ama	2020
Russia	My Fair Nanny	2004
Türkiye	Dadı	2001

Çizelge 4.17. The Nanny'nin bazı uyarlamalarında yaşam alanı

	
Η Νταντά, Yunanistan	Моя Прекрасная Няня, Rusya

The Nanny'nin uyarlamalarından bir tanesi de Türkiye yapımı “Dadı” dizisidir. Dadı'nın senaryosu Erol Hızarcı tarafından yeniden yazılmış Ülkü Tamer tarafından adaptasyonu yapılmıştır. Mekân ve karakterler, Türk kültürü etkisiyle yeniden şekillendirilmiş hikâye büyük ölçüde korumuştur.

Dadı'nın yönetmenliğini, Fatih Aksoy, Ebru Yalçın ve Yonca Güzelpınar yapımcılığını Sibel Tuna yapmıştır. 9 Şubat 2001 tarihinde Show TV'de yayın hayatına başlamış, 19 Ocak 2002'den itibaren Star TV'de yayınlanmıştır. 68 bölüm ve 3 sezon yayınlandıktan sonra 28 Ekim 2002 final bölümüyle ekrana veda etmiştir.

Türk yapımı sitcom türü dizide dadı karakteriyle Gülben Ergen başrolüdür. Maxwell rolündeki Ömer Bey'i Kenan Işık, uşak rolünü Pertev adıyla Haldun Dormen, C.C. rolünü Suza adıyla Seray Sever canlandırmaktadır. Ömer Bey'in çocuklarından Dilara'yı Sinem Kobal, Tolga'yı Yaşar Abravaya, Duygu'yu Gökçe Uzuner oynamaktadır.

The Nanny ve Dadı konutunun mekân temsili

Sheffield konutu set dekorunda seyirciye parça parça sunulmak üzere tasarlanmış mekanlardan oluşsa da hikâyenin bütününde mantıklı ve anlamlı bir mekânsal bütünlük kurgulamaktadır. Bu kurgu tıpkı bir mimarlık ürünü gibi zihinde canlandırılabilen ve plan, kesit, görünüş, model gibi mimari temsil yöntemleriyle ifade edilebilir bir ürün oluşturmaktadır. Burada oyuncuların hareketleri ve mekanlar arasındaki akışı sunarak doğrudan gösterilmese de anlamlı bir mimari plana sahip, geniş, müstakil bir konutta bulunduğu algısı seyirciye iletilmektedir. Giriş mekânı Amerikan sitcom dizisinin genel tavrıyla uyumlu olarak yaşam alanıyla bağlantılı olarak kurgulanmıştır Giriş, yarım duvarlar

ve zemin değışikliğı gibi mimari detaylarla özelleştirilmiştir. Buna göre girişte bulunan spiral merdiven hem estetik bir öge olarak hem de mekânın dikey sirkülasyonunu sağlamak için kullanılmıştır.

Yaşam alanı ve onun en temel işlevini sağlayan oturma elemanları merkezi bir konumda bulunmaktadır. Birer lüks temsili sayılabilecek piyano, yuvarlak kahve masası, şömine gibi kullanıcıları etrafına toplayabilecek ikincil odaklar da oluşturulmuştur. Konforlu koltuklar, sehpalar, büyük halılar ve yastıklar ile rahat bir oturma düzeni sağlanmıştır.

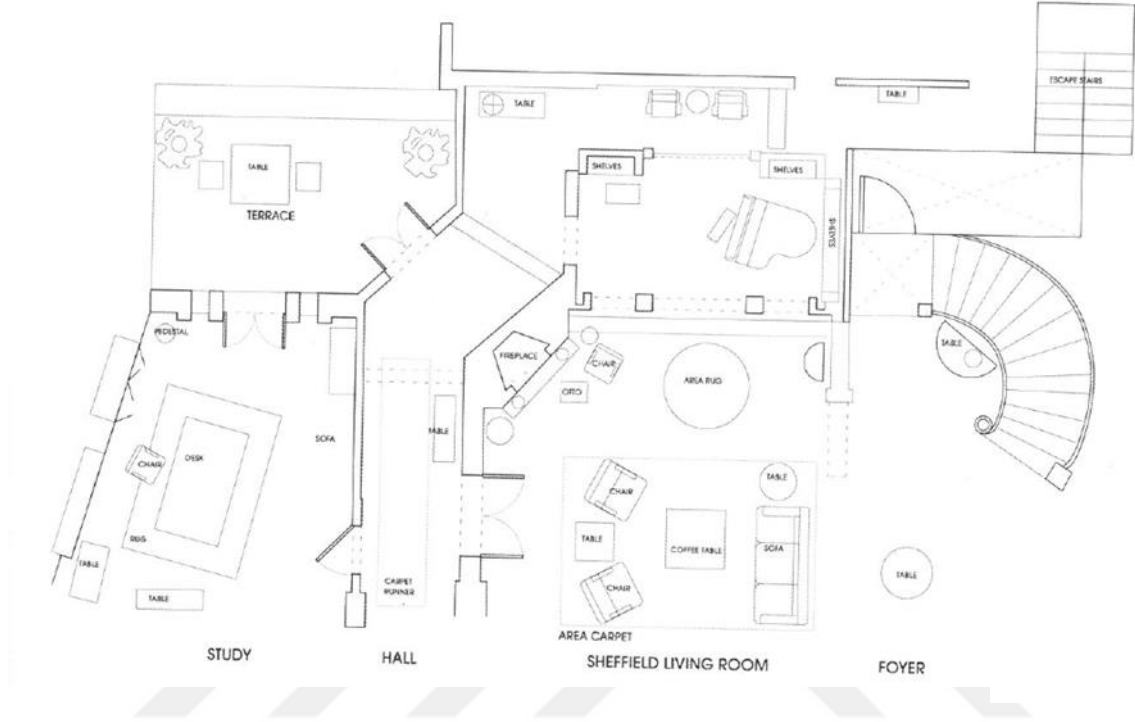
Banyo ve yatak odaları üst katta bulunurken mutfak alt kotta yer almaktadır. Mutfak, bulunduğu katın dolaşımına koridor ile bağlanırken, dış mekâna gıdaların alındığı ikinci bir giriş kapısına sahiptir. Ayrıca mutfağın alt katta olduğunu hissettiren servis merdiveni ve mutfağın ayrı bir mutfak olarak tasarlanmış olması mutfak hizmetlerinin konut kullanıcıları tarafından değil de çalışanlar tarafından yapıldığını göstermektedir.

Mahaller, fonksiyonlarına göre mantıklı bir şekilde dağıtılmış ve birbirine bağlanmıştır. Mekanlar arasında alternatif ilişkiler kurgulanarak konutun üst gelir grubuna hitap eden, aile üyeleri ve yakın dostlar dışında da önemli misafirlerin ağırlandığı ve ev hizmetlerinde çalışanların hizmet sağlamak amacıyla alternatif geçişlere ihtiyaç duyulan bir ev olduğuna işaret etmektedir. Koridorlar ve giriş alanı gibi geçiş alanları, mahaller arasındaki hareketi kolaylaştırmak için geniş ve erişilebilir tutulmuştur.

Teras ve bahçe gibi açık alanlar, iç mekanların havasını dengelemek ve doğal ışık ve hava akışını sağlamak için stratejik olarak yerleştirilmiş gözükmetedir. Ayrıca pencereden sunulan dış mekân tasvirleri bu şekilde sınırlandırılarak set tasarımı açısından kolaylaştırıcı bir çözüm olarak kullanılmıştır.

The Nanny adlı sitcom türü dizide dekor kurguda geçen anlatıda kurgulanan mekânsal ilişkiler seyirciye aktarılmaktadır. Bu ilişkiler gerçek bir plan şeması yerine seyirci algısıyla şekillenen plan şemalarının üretilmesine sebep olmaktadır. Şekil 4.25.'de yer alan kısmi zemin kat plan şeması Diana Friedman'ın Sitcom Style adlı kitabında yer almaktadır. Bu plan şeması, zemin katta bahçe ile ilişkili olduğu bilgisine diziden hâkim olduğumuz mutfakı içermemektedir. Mutfak ile ilişkili sunulan yemek odası da bu planda

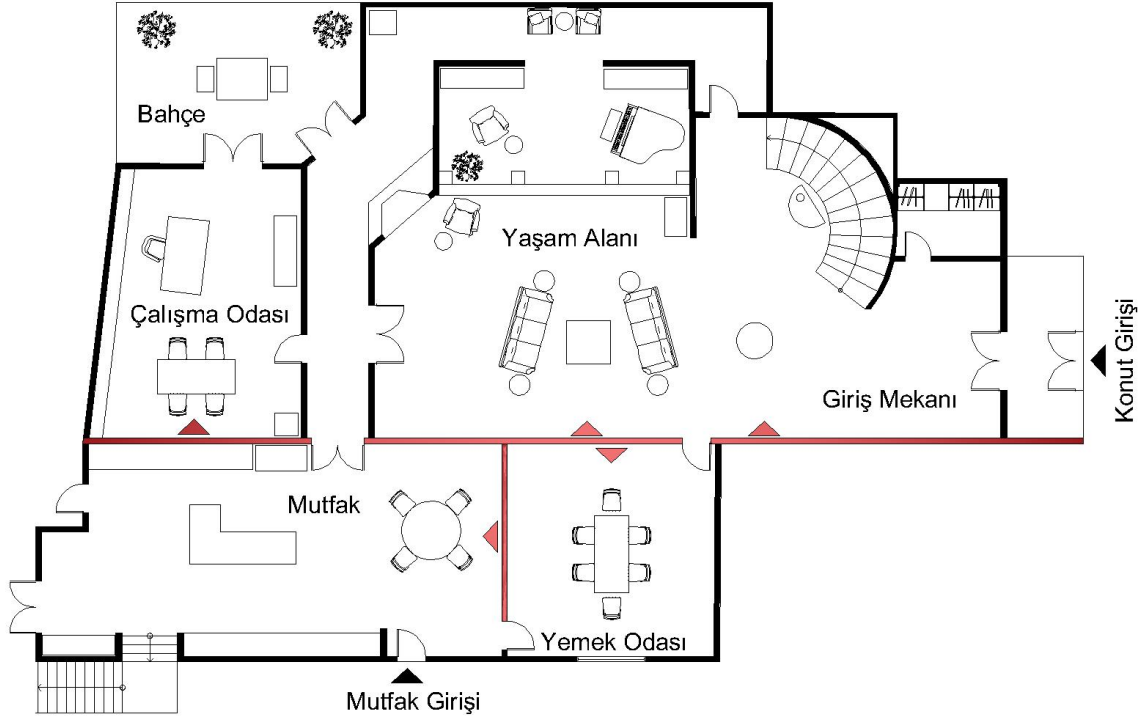
yer almamaktadır. Çünkü bu mekanların diğer mekanlar ile nasıl bir ilişki kurduğu ve konutun hangi bölümünde yer aldığı bilgisi seyirciyle paylaşılmamaktadır. Friedman bilinmeyen veya emin olunmayan mahallerin yer almadığı bir plan şeması sunmaktadır.

Şekil 4.25. The Nanny zemin kat planı (Friedman'dan, 2005)

The Nanny'nin yerli uyarlaması olan sitcom türü dizi Dadı, orijinal yapımdaki gibi genişliği ve alternatif dolaşımlara sahip oluşuyla üst gelir grubuna hitap ettiği anlaşılan bir müstakil evde geçmektedir. Ana karakterler olan Giritli ailesi ve dadıları mekânsal ilişkiler, biçimsel özellikler, tasarım kararları ve mekânın barındırdığı objeler bakımından orijinal yapımla oldukça benzer bir şekilde kurgulanan konutta yaşamaktadır. Yerli yapımdaki sahnelerde, kullanıcı hareketleri ve sahne geçişleri ile ilişkilendirilerek Şekil 4.26'daki plan şeması yazar tarafından oluşturulmuştur. Anlatı dahilinde sunulan mekanlar ilişkilendirilerek anlamlı bir bütün oluşturulmuştur. Burada kırmızı renkli duvarlar bakış yönü belirtildiği şekilde çekimin yapıldığı yönleri ifade etmektedir. Dekorda çekim için açık bırakılan bu duvarlar, hiç görmese bile izleyicinin zihninde kapalı gibi algılanabilmektedir. Dadı için oluşturulan bu plan şeması, Diana Friedman'dan aktarılan The Nanny'nin plan şemasına oldukça benzemektedir. Ancak bu planda Friedman'ınkinden farklı olarak dış mekân ile kurulan ilişki sebebiyle zemin katta bulunduğu bilinen ve yemek odası ile evin diğer bölümlerine uzanan dolaşımla ilişkilenen bir mutfağın bulunmasıdır. Aynı şekilde

yemek odası da Friedman’ın şemasında yer almamaktadır. Yemek odası, oluşturulan planda kapı ve pencerenin konumu dikkate alınarak servis için mutfakla ilişki kurduğu varsayılmıştır. Ayrıca karakterlerin yaşam alanından yemek odasına ulaşmasını sağlayan ikinci bir geçiş de kurgulanarak bu plan şemasına işlenmiştir.

Şekil 4.26. Dadı zemin kat planı (Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Müstakil ev apartman dairesi kullanımı

The Nanny’nin geçtiği ev ana giriş dışında da bahçeye açılan kapılarının bulunması, pencere ve kapıların ardında dış mekânda bir bahçe görüntüsünün bulunması ve içeriden üst kata çıkan merdivenlerin bulunması sebebiyle müstakil bir evde geçtiğine dair fikir vermektedir. Sahne geçişlerinde gördüğümüz ev görüntüsünde, bağlamı hakkında çok fikir vermeyen neoklasik stilden izler taşıyan bir cephe görülmektedir. Simetri, detaylı süslemeler ve klasik mimari öğeler ön plandadır. Balkonlar karakteristik korkuluklarıyla cephede bir tasarım unsuru olarak yer almaktadır. Cephede neoklasik stille uyumlu şekilde açık renk kullanımı, bina yüzeyinin temiz ve sofistike görünmesini sağlamaktadır.

Dadı, oldukça büyük, simetrik, klasik ve modern unsurları bir arada bulunduran bir köşkte geçmektedir. Sahne arasında sunulan cephe görüntüsü bağlam hakkında kısıtlı fikir

vermektedir. Evin bahçeli, çok katlı ve müstakil olduğu görülmektedir. Bahçedeki bitkiler ve ön cephedeki pergolalar bahçede gölgelik alan oluşturmaya yarayabilir. Ev, farklı çatı eğimleri ve bacalarıyla dikkat çekmektedir. Cephede malzeme olarak taş ve sıva bir arada kullanılmıştır.

Önceki bölümde sitcom konutları üzerinden yapılan tespite göre Türkiye’de müstakil evde yaşam genellikle üst gelir grubunu veya gecekondu bölgelerinde yaşayan alt gelir grubunu temsil etmektedir. Amerika’da ise üst gelir grubu gibi orta sınıfın da banliyö evleri sayesinde müstakil evde yaşayabildiği görülmüştür. Kent merkezinde, normalden daha geniş, cephesinde özel detayları bulunan, yüksek tavanlı bir konutun Amerikan kültürü açısından da üst gelir grubunu temsil ettiği düşünülmektedir. Buna göre The Nanny ve Dadı’nın izleyiciye sunduğu konut temsilleri her iki kültür için de üst gelir grubundan kullanıcıları yansıtmaktadır. (Çizelge 4.18.)

Çizelge 4.18. The Nanny ve Dadı cephe analizi

Dış Cephe	
The Nanny	Dadı
	
Klasik unsurlar, simetrik ve detaylı süslemeler öne çıkmaktadır. Cephede beyaz taş veya sıva kullanılmış. Neoklasik sütunlar ve korkuluklar kullanılmıştır. Pencereler büyük ve simetriktir, balkon yalnızca dekoratif bir cephe elemanı gibi gözükmektedir. Düz ve klasik bir çatı yapısı mevcuttur.	Klasik ve modern unsurların bir arada kullanıldığı, dinamik bir cephe görülmektedir. Cephede doğal ve sıcak tonlardaki taş ve sıva bir arada kullanılmıştır. Sade, simetrik pencereler ve balkon mevcuttur. Eğimli ve çeşitli açılarda düzenlenmiş çatı, modern ve dinamik bir görüntü sunmaktadır. Kent içinde bulunması, geniş hacimli ve çok katlı bir yapı olması, çeşitli malzemeler ve

Kent içinde, tarihi ve prestijli bir hava taşıyan, simetri ve detay zenginliği görülen bu konut üst gelir grubunu temsil etmektedir.	detaylara sahip olması, kendi bahçesinin bulunması gibi özellikleriyle üst gelir grubunu temsil etmektedir.
--	---

Yaşam alanı

Maxwell Sheffield zengin, iş odaklı bir aile babasıdır. Onun evinde beyaz mermer, sütunlar, kuyruklu piyano ve lüks aksesuarlar zenginliği vurgulayan bir atmosfer ortaya koymaktadır. Bu yaşam alanı izleyiciye arzuladığı zenginlik imajı içerisine yerleştirilen abartılı renkli ve halktan dadı karakteri aracılığıyla empati kurabileceği bir lüks yaşam deneyimi sunmaktadır. Bu karakterin ebeveynlerinin Queens'teki plastik döşemeli dairesinden Maxwell'in Manhattan'daki geniş mermer kaplı evine taşınması orta ve alt gelir grubundan izleyicilerin karakter ile yakın bağ kurmasına ve bir şekilde taraf olmasına sebep olmaktadır. Friedman'a göre hayal gücü ve fantezi arasında tam olarak doğru bir denge kurularak tasarlanmıştı ve dadının pejmürdeliğini iyice ortaya çıkaran zarif ve ince detaylar barındırmaktaydı.” Dadı evi zengin sofistike bir İngiliz ile abartılı, sert ve halktan bir Newyorklunun karşılaşmasına ve çatışmalarına ev sahipliği yapmak üzere tasarlanmıştır. The Nanny Amerikan sitcom yapımı yaşam alanında sıklıkla görülen özellikler içinden şunlarla uyumludur:

- Mekân geniş ve ferahdır.
- Kullanıcıların konforu ve ihtiyaçları ön plandadır.
- Evin merkezi yaşam alanıdır.
- Yaşam alanının merkezi oturma elemanlarıdır.
- Oturma elemanlarının odağı televizyondur.
- Evin girişi yaşam alanına açılır. Karakterler sahneye buradan katılır.

Bu evde zenginliğin derecesinin anlaşılması için görkemli bir şehir evinde bulunduğu seyirciye pencereden ve kapıdan gösterilen dış mekân temsilleriyle, yüksek tavanlar, şömine ve dairesel olarak yaşam alanına inen lüks merdivenle temsil edilmektedir. Merdiven basamaklarından mermer zeminlere ve duvar kağıtlarına kadar her detay uyum

içerisindedir. Katmanlı ve çeşitlenen dokular, yumuşak renk paleti, zarif ve şık bir tarz ortaya koymaktadır.

Bu evin duvarları krem rengi-beyaz çizgili bir duvar kâğıdı ile kaplamıştır. Bu duvarlarda aile portreleri, doğa manzaraları bile altın rengi süslü çerçeveler ile birer sanat müzesi eseri gibi sunulmaktadır. Kuyruklu piyano mekânda oturma elemanlarının çekim açısına girecek şekilde merkezi bir konuma yerleştirilmiştir. Set direktörü Diana O’Connel’in ifadesine göre: “O bir Broadway yapımcısı, bu yüzden küçük bir kuyruklu piyanosu olması gerekiyordu.” şeklindedir. Bu açıdan piyano lüksün bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir.

Sheffield evinde yaşam alanı burada yaşayan üç çocuktan ziyade iş hayatına dahil olan iş ortakları ve özel davetlileri ağırlamaya yöneliktir. Bu sebeple bu alanda mekân örgütlenmesi Amerikan sitcom dizilerinin büyük çoğunluğundan farklıdır. Çoğunlukla karakterleri tek kamera açısından, oturur vaziyette ve sıralı biçimde izleyiciye göstermeyi sağlayan üçlü koltuk kameranın karşısında yatay pozisyonda yer almamaktadır. Burada iki basamakla yükseltilmiş, sütunlarla anıtsal bir izlenim verilmiş piyano ve onun da ardında bir geçiş ile mekân derinleştirilmiştir. Üçlü koltuk ve diğer oturma elemanları kamera açısına dik şekilde girmektedir. Bu sebeple The Nanny’de karakterlerin bir arada bulunduğu yaşam alanı sahnelerinde, oyuncular ayaktadır. Oturma elemanları yine mekânın merkezinde bulunsa da kamerayla kurdukları ilişki bakımından arka planda yer almaktadır. Bu kanepeler yumuşak minderleriyle ve vanilya rengi parlak kumaşla kaplıdır. Kanepeler altın rengi püsküllü eteklerle süslüdür.

Sehpalar üzerinde büstler, çeşitli heykeller, şamdanlar ve mumlar, aynalar çiçek desenli kumaşlarla kaplı aksesuarlar bulunmaktadır. Bu setteki en önemli tasarım öğelerinden birisi her daim taze gözüken canlı çiçeklerdir. Girişte ortada yer alan sehpa, merdiven altında, kanepenin yanındaki sehpa, piyanonun üstündeki rafta ve orta sehpa her zaman yerlerini almaktadırlar. Renkli çiçekler, bu yumuşak renkli mekânda ana karakter ile uyumlu şekilde canlılık, sıcaklık ve renkliliği temsil etmektedir. Aynı zamanda bu çiçeklerin her zaman taze gözükmesi bakımlı ve zengin bir yaşam alanında mümkün olacağından evin atmosferini ve kullanıcılarını tanımlamada bir araç işlevi görmektedir.

Sanat Yönetmeni Bernard Vzyga The Nanny setinde All in The Family setinden birçok parça kullandığını ifade etmektedir. Merdiven ve şömine, Washington'daki Norman Lear called The Powers That Be about a senatör adlı kısa ömürlü bir yapımdan alınmıştır. (Friedman, 2005)

The Nanny'nin yerli uyarlaması Dadı'nın yaşam alanında mekân organizasyonu orijinal yapımla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Amerikan yapımlarının çoğunluğunda olduğu gibi burada da giriş yaşam alanına entegredir. Yaşam alanının merkezinde bulunan oturma elemanları kameranın açısıyla dikey bir ilişki kurmaktadır. Orijinal yapımdaki gibi vanilya rengi parlak kumaştan rahat minderleri olan koltuklar tercih edilmiştir. Orijinal yapımda bir üçlü iki tekli koltuk tercih edilirken, Türk kültürünün kalabalık aile yapısı için tercihi daha geniş oturma alanı sağlayan iki üçlü koltuk olmuştur. Orijinal yapımda koltukların alt kısımlarına eklenen altın sarısı püskül detayları Dadı'da tercih edilmemiştir.

Koltukların bulunduğu bölümün hemen arkasında orijinal yapımda da gördüğümüz, iki basamakla yükseltilmiş, sütunlarla anıtsal bir hava katılmış ve bir iç mekânın da varlığı gösterilerek mekâna derinlik katılmıştır. Kuyruklu piyano kullanıcısının sosyokültürel yapısını ve entelektüel yönünü vurgulamak üzere bu bölümde bulunmaktadır. Halı kaplı basamakları, dairesel inen formu ve ahşap korkuluklarıyla mekâna ritim katan ve şık bir mimari unsur olan merdivenler düşey sirkülasyonu sağlamasının yanında karakterlerin sahneye katılırken kullandıkları bir araçtır.

The Nanny'de girişin tam karşısında üzerinde taze çiçekler bulunan sehpa da girişi işaretlemek için kullanılmış ve bu ilerleyen bölümlerde uyarlama yapımın setine de dahil olmuştur. Uyarlama yapımda sehpa sayısını azaltılmış ve daha ziyade köşeli formu dört ayaklı ve daha modern sehpa tercih edilmiştir. Sehpa üzerinde yer alan aksesuarların sayısı azalmış ve orijinal yapımdaki kadar lüks bir imaj sunulmamıştır. 2000'lerde Türkiye'de pek çok evde gördüğümüz sehpa üzerinde bir objenin merkeze alınıp örtü üzerinde döndürülmesiyle buruşturulmuş örtüler sehpa yer yer açık bırakmıştır. Sehpa üzerindeki canlı çiçekler yerini yer yer yapay çiçeklere bırakmıştır. Yalnızca bazı bölümlerde canlı çiçekler kullanılmıştır.

Halılarda, koltuk kırlentlerinde ve merdiveni örten halıda kullanılan çiçek desenli romantik kumaşlar Türk uyarlama Dadı'da yerini koyu kırmızı renge bırakmıştır. Mimari açıdan, renklerin mekânın algısını ve kullanıcı üzerindeki etkisini değiştirdiği bilinmektedir. Orijinal yapımdaki krem rengi, beyaz ve şeftali tonları hakimiyeti uyarlama yapımda beyaz ve krem rengiyle birlikte kırmızının yoğun kullanımına bırakmıştır. Kırmızı rengin üst gelir grubunun ihtişamlı ve lüks yaşamını temsil için kullanılması Türk kültürüyle ilişki görülmektedir.

Türklerin en eski inançlarında "Al Ruhü" veya "Al Ateş" adları verilen bir ateş tanrısının ya da koruyucu bir ruhun varlığına inanılmaktadır. Türklerin en eski devirlerden beri Al Bayrak kullanmalarının, bu Al Ateş inancına bağlı bir gelenek olabileceği düşünülmektedir. (Genç, 2009). Dolayısıyla, al (kırmızı) rengin tarihimizin başlangıcından beri manevi ve milli bir renk olarak algılandığı, tarih boyunca inançları yansıtan ve aynı zamanda Türk duygusunu ve ruhunu anlatan bir milli sembol değeri kazandığı görülmektedir. Türk kültüründe kırmızı renk, tarih boyunca güç, zenginlik ve tutku ile ilişkilendirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren kırmızı, kraliyet aileleri ve üst sınıf tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Bu renk, aynı zamanda Türk bayrağında da yer aldığı için ulusal kimliğin ve bağımsızlığın temsili haline gelmiştir.

Kırmızı, iç mekân tasarımında kullanıldığında, odak noktası olma eğilimindedir ve lüksü, cesareti ve kararlılığı temsil etmektedir. Karakterlerin yaşam alanlarında bu rengin yoğun kullanımı, onların ekonomik ve sosyal statülerinin yüksek olduğunu, güçlü ve etkili kişiler olduklarını vurgulamaktadır. Dadı adlı sitcom türü dizide de ev sahibi Ömer Bey'in gücü ve zenginliği orijinal yapımdan farklı olarak kırmızı renk ile ifade edilmiştir.

Mekânda ikincil olarak kullanılan beyaz ve diğer açık renkler, olgun yaştaki bir aile babasının gücünü ve yaşını temsil etmektedir. Bu renkler, sakinlik ve olgunluk hissi yaratarak, mekânda bulunan bireylerin statüsünü ve deneyimlerini yansıtmaktadır. Beyaz rengin temizlik, arılık, yücelik ve ululuk gibi anlamlar taşıdığı Türk kültüründe, beyazın kullanımı ayrıca yaşlılığın ve tecrübenin simgesi olarak kabul edilir. Ögel'in (1984) belirttiği gibi beyaz renk, Türk kültüründe devletin adâlet ve güçlülüğünü temsil ederken, devlet büyüklerinin savaşlarda giydikleri bir renk olmasıyla da otorite ve liderliği vurgulamaktadır. (Ögel, 1984)

Dadı adlı yapımda Türk sitcom dizisi yaşam alanında sıklıkla görülen özellikler içinden şunlarla uyumludur:

- Mekanlar boyutlarını eşyaların minimum standart ölçülerinden alır ve yaşam alanının genişlemesi ekonomik düzeyin yükseldiğini gösterir. Dadı'nın geniş mekânı üst gelir grubunu temsil eden kullanıcılar için uygun gözükmetedir.
- Evin merkezi yaşam alanıdır.
- Oturma elemanlarının odağı kendi merkezleri veya televizyondur.
- Yaşam alanı mutfaktan ayrılmıştır.
- Mekanlarda uzmanlaşma görülür.

Dadı'nın yaşam alanında Amerikan sitcom dizisi mekânsal niteliklerinden yoğun olarak etkilendiği tespit edilmektedir. Ancak Türk sitcom dizisi genel olarak tespit edilen niteliklerden bazılarını da karşılamaktadır. (Çizelge 4.19.)

Çizelge 4.19. The Nanny ve Dadı yaşam alanı analizi

Yaşam Alanı	
The Nanny	Dadı
	
Mekânın genel düzenlemesi, Amerikan orta ve üst sınıf yaşam tarzını ve değerlerini yansıtır. Büyük mobilyalar ve dekoratif öğeler, ev sahibinin statüsünü ve kültürel birikimini ifade etmektedir.	Mekân örgütlenmesi büyük oranda geleneksel Türk kültürü ile bağdaşmamaktadır. Orijinal yapımın etkileri baskın şekilde hissedilmektedir. Zeminde açık renk ahşap parke kullanılmıştır. Basamaklar, sütunlar ve

Zeminde koyu ahşap renkli zemin kaplaması, bej boyalı ahşap basamak, sütun kaplaması, yarıya kadar uygulanmış ahşap duvar panelleri görülmektedir. Mekânın ortasında yer alan büyük çiçek vazosu, heykeller ve tablolar, mekânın estetik değerini arttıran unsurlardır. Kitaplıklar, kuyruklu piyano, sanatsal tablolar ve diğer dekoratif öğeler, kültürel birikimi ve ev sahiplerinin entelektüel seviyesini yansıtmaktadır. Aydınlatma, genellikle daha yumuşak ve sıcak bir atmosfer yaratacak şekilde ayarlanmış, düşük parlaklıkla göz yormayan, konforlu bir iç mekân üretilmiştir.	duvarlardaki ahşap panellerde beyaz renk kullanılmıştır. Orijinal yapımdaki canlı çiçekler yerine bazen yapay bazen canlı çiçekler kullanılmıştır. Heykeller, tablolar ve diğer aksesuarların sayısı azaltılmıştır. Kuyruklu piyano yine mekânın merkezinde kamera açısına girecek şekilde yerleştirilmiştir. Aydınlatma daha parlak ve doğal ışığa yakın bir sıcaklık derecesine sahiptir. Bu, Türk evlerinde sıklıkla görülen bir özellik olup, güneş ışığı alışkanlığı ile ilişkilendirilmektedir.
	
Yaşam alanının devamında bulunan giriş ve merdivenin de bulunduğu bu kısımda zemin kaplaması mermere dönüşmüştür. Dairesel bir formda inen merdivenin korkulukları ince beyaz ahşap çitalardan oluşmaktadır. Küpeştede ahşabın doğal rengi görülmektedir. Merdivenlerin geniş ve gösterişli olması, evin genel zenginlik ve ihtişamını yansıtır.	Zemin kaplaması mekânın tümünde olduğu gibi açık renk ahşap parkettir. Orijinal yapımdaki gibi dairesel formda inen merdivenin korkulukları detaylı kalın, doğal dokulu, ahşap dikmelerden oluşmaktadır. Bu sağlamlığı ve sıcaklığı temsil etmektedir. Küpeşter korkulukla aynı malzeme ve renge sahiptir. Burada da merdivenler geniş ve gösterişlidir.

Açık renkler (krem, bej) ağırlıklı olarak kullanılması mekâna ferahlık ve açıklık katarken merdiven halısının floral desenleri de yumuşak ve romantik bir atmosfer yaratmaktadır.	Açık renkler (krem, beyaz) baskındır, ancak kırmızı ve doğal ahşabın kahverengi tonları da kullanılarak sıcak bir atmosfer oluşturulmuştur. Merdiven halısı olarak sanat ve şov dünyasını temsil eden kırmızı halıyı andıran bir seçim yapılmıştır. Buradaki yoğun kırmızı kullanımı Türk kültüründe kırmızının gücü, zenginliği ve tutkuyu ifade etmesiyle de ilişkili görülmektedir.
	
Yan duvarda bulunan ayna mekânı daha geniş ve dolu göstermesi açısından bir zenginlik temsili olarak görülmektedir. Ayna çerçevesinin detaylı işçiliği klasik ve lüks bir tarzı yansıtmaktadır. Beyaz ayna çerçevesindeki detaylar ve süslemeler, aynayı basit bir işlevsel obje olmaktan çıkarıp cephede gördüğümüz neoklasik yapıyı temsil eden bir esere dönüştürmüştür. Aynanın önündeki dressuar, detaylı oymalar ve süslemelerle donatılmış klasik ve sofistike bir estetik anlayışını yansıtmaktadır.	Orijinal yapımla aynı konumda kendine yer bulan ayna, insan oldukça farklı bir çerçeveye sahiptir. Koyu kahverengi deri görünümlü çerçevede altın rengi detaylar bulunmaktadır. Türkiye’de orta sınıfın evlerinde görülebilen bu ayna evin genel atmosferiyle uyumlu gözükmemektedir. Aynanın önünde gördüğümüz sandık, eski Mısır’dan günümüze kadar kullanılan bir mobilya türüdür. Taşınabilir depolama ünitesi olan sandık Türklerin geçmişten getirdiği göçebe yaşam kültürünü temsil etmiş ve yerleşik hayatta da kendisine yer bulmuştur. Depolama işlevinin dışında günümüzde genellikle annelerin ya da

	büyük annelerin çeyiz sandıkları aile yadigarı olarak geçmiş temsil eden bir dekoratif öge olarak kullanılmaktadır.
--	---

Giriş mekânı

Amerikan sitcom evlerinde, genellikle karakterlerin ayakkabılarını ve dış kıyafetlerini çıkarmakla vakit kaybetmedikleri gözlemlenir; bu nedenle, giriş mekânı çoğu örnekte özel olarak tasarlanmamış ve doğrudan yaşam alanına entegre edilmiştir. The Nanny’de Maxwell Sheffield’in evi Amerikan mekân örgütlenmesinde sıklıkla gördüğümüz yaşam alanıyla entegre giriş mekanına sahiptir. Ancak bu sitcom yapımında giriş mekânı zemin, bölücüler ve çeşitli mobilyalarla özelleştirilmiştir. Ayrıca kullanıcılar üst gelir grubunu temsil ettiğinden evde çalışan uşak, karakterleri girişte karşılar ve dış kıyafetlerini alarak kapının arkasındaki duvara gömülü olan vestiyere asmaktadır.

Dadı’nın giriş mekânı The Nanny’nin giriş mekanına büyük ölçüde benzemektedir. Malzeme kullanımları, objeler ve kısmen renklerde farklılıklar bulunurken boyutlar ve mimari unsurlar aynı kalmıştır. (Çizelge 4.20.)

Çizelge 4.20. The Nanny ve Dadı giriş mekânı analizi

Giriş	
The Nanny	Dadı
	

Bu evin girişı iç içe iki ayrı kapıdan oluşmaktadır. Bu rüzgârı ve tozu keserek iklim koşullarının olumsuz etkilerini azaltır. Aynı zamanda güvenliği artırır. Müstakil bir evde olduğumuza işaret eder. İç mekandaki cam kapı tül perde ile görüşü kısıtlamaktadır.

Giriş pek çok Amerikan sitcom dizisinde olduğu gibi yaşam alanına entegredir. Dış kapının olduğu bölüm bir basamak yükseltilmiştir.

Girişte sağda yaşam alanına girmeden vestiyer odasının kapısı görülmektedir.

Girişte içeriye girenleri karşılayan mermer yüzeyli yuvarlak sehpa üzerindeki taze çiçeklerle davetkar bir tavır sunarken, evin lüks ve şık tarzını temsil eder.

Giriş orijinal yapımdaki gibi iç içe iki kapıdan oluşmaktadır. Dışarıda daha sağlam bir kapı içeri de camlı ve şeffaf bir kapı kullanılmıştır. Orijinal yapımdakinden daha sade tutulan ferforje detaylar camın daha şeffaf olmasına sebep olarak mahremiyeti azaltmaktadır.

Giriş pek çok Amerikan sitcom dizisinde ve bu yapının orijinalinde olduğu gibi yaşam alanına entegredir.

Girişte sağda yaşam alanına girmeden vestiyer odasının kapısı bulunmaktadır.

The Nanny'deki karşılama sehpasının yerine Dadı'da siyah boyalı ahşap bir sehpa bulunur ve yine üzerinde canlı çiçekler vardır.

Mutfak

Temel işlevi yemek pişirme olan mutfaklar, özellikle kalabalık nüfuslu ailelerin geniş mutfaklarında pek çok farklı eyleme de ev sahipliği yapmaktadır. The Nanny'de Amerikan sitcom dizisinde özellikle ev hizmetlerinde çalışanların bulunduğu durumlarda sıklıkla karşılaşılan ayrı mutfak kullanılmıştır. Mutfağın yemek pişirme ve hazırlama işlevi uşak tarafından kullanılmaktadır. Ev sahiplerinin yemek yaptığını çok nadir görürüz. Ancak

yaşam alanının evdeki çocuklara mesafeli atmosferi sebebiyle çocuklar ve dadıları sıklıkla mutfakta görülmektedir.

Bu mekân çocuklar ve evin hizmetlileri için yaşamın merkezi olarak kurgulanmıştır. Mekân organizasyonu bakımından ayrı bir mutfak olarak değerlendirebileceğimiz bu mutfak evin ana yaşam alanının bir alt katında bulunulduğunu hissettiren bir merdivenle ve yine bir giriş kapısıyla diğer mekanlara bağlanmaktadır. Buranın bir dış kapıyla bahçeye bağlandığı görülmektedir. Dolayısıyla bu ev kot farkının bulunduğu bir arazide kurgulanmış gözükmemektedir. Mutfakta bulunan dış kapı, mutfağa gıdaların alındığı, kuryelerin ve ev hizmetlerinde çalışanların misafirlerini kabul ettiği bir giriş olarak kullanılmaktadır.

Doğrudan bahçeyle ilişkili olan bu mutfakta ahşabın ve açık yeşil rengin kullanılarak rattan bir mutfak tasarlanması evin genelindeki şık atmosferin mutfakta yerini doğallık ve samimiyete bıraktığını göstermektedir. Dış mekânda ve içeride bulunan bitkiler ile doğallık temsil edilmektedir. Yemek hazırlığı için kullanılan ada mutfak yemek pişirme eyleminin kamera açısına kolayca girebildiği ve karakterler arası etkileşimin de kolaylaştığı bir mekânsal kurguyu sağlamaktadır. Zeminde diğer mekanlardan farklı olarak siyah beyaz damalı döşenmiş seramikler bulunmaktadır.

Bu mutfakta dolap kapakları duvar boyasıyla aynı renk tercih edilerek geri planda tutulmaktadır. Burada bulunan küçük yemek masası dadı ve uşağın misafirlerinin ağırlandığı, dadı ile çocuklar arasında diyalogların geçtiği bir ortam sunmaktadır. Bu şekilde mutfak sosyal etkileşimin merkezi haline gelmektedir.

The Nanny'nin dolaplar, malzemeler ve elektronik eşyalarla dolu mutfağında mutfağın üç temel donatısı olan evye, ocak ve buzdolabından ikisi görülürken evye görünürde değildir. Bu üç donatının oluşturduğu üçgen bu sebeple okunamamaktadır. Ayrıca ortada bulunan ada ankastre ocak ve çift kapılı endüstriyel tip buzdolabı arasındaki iş akışını kesintiye uğratmaktadır. Bu açıdan mutfak tasarımı fiziksel dünya için uygun gözükmemektedir.

Dadı mutfağında mekân organizasyonu ve tasarım yaklaşımı olarak orijinal yapıma bağlı kalınmıştır. Mutfağın kullanıcıların yaşamındaki rolü ve sitcom yapımının

senaryosundaki kullanımı aynı kalmıştır. The Nanny mutfağının doğal atmosferi Dadı mutfağına bitkisel ögeler, limon desenli bordürler ve orijinal yapımdakinden daha koyu ve parlak yeşil renk ile yansıtılmıştır. Zeminde orijinal yapımdan farklı olarak ahşap parke kullanılmıştır. Dolap kapakları beyaz tercih edilerek renkli mutfakta bir miktar nötrlük sağlanmıştır. Merdiven, bahçe kapısı, bahçeyi gösteren büyük pencere ve ardındaki beyaz separatör burada da görülmektedir. Mutfak masası olarak dairesel formu ve orijinal yapımdakine benzer bir masa kullanılmıştır. (Çizelge 4.21.)

Ankastre ocak orijinal yapımla aynı yerde ve daha modern bir tarzdadır. Çift kapılı buzdolabı beyaz renkli ve ev tipidir. Evye mutfağın ortasında konumlanan ada üzerinde yer almaktadır. İş akışı açısından yine elverişli bir üçgenin oluşmaması sebebiyle bu mutfak tasarımı da fiziksel dünya için kullanışlı gözükmemektedir. Ancak bu temel donatıların eksiksiz sunulması ve bir tesisatın varlığının ispatlanması açısından gerçeklik algısını güçlendirici bir yaklaşıma sahiptir.

Çizelge 4.21. The Nanny ve Dadı mutfak analizi

Mutfak	
The Nanny	Dadı
	
	

Mutfak organizasyonu açısından yaşam alanından bağımsız ayrı bir mutfak görülmektedir. Ada tezgâh merkeze alınmıştır. Ocağın bulunduğu duvar tezgâhı ve karşısında buzdolabının bulunduğu dolaplı duvar ünitesi yer almaktadır. Uzunluk ve tam karşıda dış mekânı gösteren boydan pencere ve ardında gördüğümüz separatör mekâna derinlik katmaktadır. Mutfak evin koridoruna açılan kapı, yemek odası kapısı, kiler kapısı, merdiven ile düşey sirkülasyon bağlantısı ve bahçeye açılan bir dış kapı ile ilişkilidir. Mekânsal ilişkilerin yoğunluğu kullanıcıların yolunun sık sık burada kesişmesini sağlanmakta ve mutfak sosyal etkileşimin merkezi haline getirmektedir. Mutfakta ada tezgâhın çevresi ve küçük mutfak masası mekânı sosyal etkileşimin sağlandığı alanlar olarak seyirciye sunulmaktadır. Zeminde seramik, tezgâhta doğal ahşap dokusu, duvarlarda açık yeşil boya tercih edilmiştir. Mutfak dolaplarının kapakları duvarlar ile aynı renktedir. İlerleyen sezonlarda mutfak daha sıcak tonlarda boyanmış ancak tasarım üslubu korunmuştur. Yeşil renk, pencerelerden sunulan bahçe manzaraları, bitkisel öğeler ve rattan	Mutfakın mekân organizasyonu orijinal yapımla oldukça benzer bir yapıda ve ayrı mutfak olarak kurgulanmıştır. Ada tezgâh, ocak ve buzdolabı aynı yerde konumlanmıştır. Evye orijinal yapımdan farklı olarak ada tezgâhın üzerinde yer almaktadır. Mekânın formu ve dış mekanla ilişkili sunulmasıyla derinlik algısının artırılması sağlanmış, orijinal yapımla aynı yol izlenmiştir. Kapılar ve merdivenler orijinal yapımla aynı mekânsal ilişkileri sağlayarak mekânı sosyal etkileşimin merkezi haline getirmiştir. Mutfakta ada tezgâh ve mutfak masası karakterleri etrafına toplayarak sosyal etkileşim için odak oluşturmaktadır. Dadı'nın mutfakında orijinal yapımdan farklı olarak parlak ve canlı renkler kullanılmıştır. Ancak monokrom renk kullanımı korunmuştur. Tezgâh ahşap dokulu değil beyaz mermer tercih edilmiştir. Suya dayanıklı olması daha zengin ve şık bir imaj sunması açısından kullanıcılarının ruhuyla ve evin genel atmosferiyle daha uyumlu bir tercih yapılmıştır. Mutfak dolaplarının kapakları tıpkı tezgâh gibi beyaz renklidir. Yeşil rengin yoğun kullanımı, pencerelerden gördüğümüz bahçe manzarası ve ardındaki beyaz separatör
--	--

tasarım unsurları mekânın atmosferini doğal ve samimi bir hale getirmektedir. Bu mutfakta evye gösterilmezken buzdolabı ve ocak endüstriyel tipte seçilerek profesyonel kullanıma işaret etmektedir.	aynı kalırken duvarlardaki yeşil zeminli limon desenli bordürler dönemin Türk evlerindeki tasarım anlayışının bir yansımasını oluşturmuş ve orijinal yapım gibi “doğallık” temasını yansıtmıştır. Elektronik eşyaların çokluğu ve çeşitliliği lüksü temsil ederken aynı zamanda ana kullanıcısının ev hizmetlerinde çalışanlar olduğu gösterilmektedir.
--	---

Pek çok mutfakta gördüğümüz yiyeceklerin depolanması işlevi mutfakla ilişkili bir kiler ile yemek yeme işlevi ise ayrı bir yemek odası ile sağlanmaktadır. Mutfak, yemek hazırlama ve bazı sosyal etkileşimler için kullanılırken, yemek odası daha resmi yemeklerin yenildiği bir alan olarak ayrılmıştır.

The Nanny’nin yemek odasında resmiyeti temsil eden simetrik bir düzen hakimdir. Yemek masası kenarları yuvarlatılmış, uzun, dikdörtgen formda ve ahşaptan yapılmıştır. Odanın genel atmosferi, klasik ve zarif bir dekorasyon stiline sahiptir. Klasik tasarlanmış Amerikan yemek odalarında sıkça görülen ağır perdeler, pembe ve çiçekli kumaşlarıyla mekâna feminen bir hava katmaktadır. Yine simetrik kullanılan çiçek vazoları bu feminen atmosferi güçlendirerek dadı karakterinin renkli ve feminen doğasını yansıtmaktadır. Odanın genel renk paleti nötr tonlar ve koyu ahşap renkleriyle dengelenmiştir. Duvarlarda kullanılan açık renkler, odanın geniş ve ferah görünmesini sağlarken, koyu renk mobilyalar şıklık ve ciddiyet katmaktadır. İlerleyen sezonlarda şık tabakların sergilendiği raflar bu çiçeklerin yerini almıştır. Bu özel yemek takımları üst gelir grubunu temsil eden ev sahibinin ekonomik durumunu ve sofistike zevklerini temsil etmesi açısından önemli bir göstergedir.

Dadı’da mekân organizasyonu temel işlevi sağlarken yemek masasının merkeze alındığı simetrik bir yapıdadır. Orijinal yapımdaki gibi büyük ahşap bir yemek masası tercih edilmiştir. Ağır perdeler The Nanny’deki gibi pembe renkte değil de gücü temsil eden koyu kırmızı renkte tercih edilmiştir. (Genç, 2009) Bu perdede altın rengi püskül detayları zenginlik imgesini güçlendirmektedir.

Yemek masasının arkasında servis için bir tezgâh işlevi de gören ahşap dressuar bulunmaktadır. Hemen üzerinde klasik detaylara sahip ahşap bir saat yer alır. Yemek masasında evin pek çok bölümünde olduğu gibi genellikle canlı çiçek bulunur. Zenginlik ve şıklık abajur, şamdan, tablo gibi aksesuarlarla vurgulanmaktadır.

Yemek odasının girişinde kullanıcıları karşılayan kırmızı ceketli bir uşak heykeli bulunmaktadır. Tarihte, uşaklar zengin evlerin ve malikanelerin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Uşak heykelleri, daha çok restoranlarda görülürken Dadı evinde de hizmetkarlığın ve lüks yaşamın sembolü olarak kullanılmıştır. (Çizelge 4.22.)

Çizelge 4.22. The Nanny ve Dadı yemek odası analizi

Yemek Odası	
The Nanny	Dadı
	
	
Odanın simetrik düzeni, mekânda resmiyeti ve düzeni temsil eder. Simetrik kullanılan	Orijinal yapımdaki gibi odanın simetrik düzeni, mekânda resmiyeti ve düzeni temsil etmektedir.

çiçek vazoları, odanın feminen havasını ve dadı karakterinin doğasını yansıtmaktadır. Yemek masası kenarları yuvarlatılmış, uzun ve dikdörtgen formda, ahşap malzemeden yapılmıştır. Ahşap malzeme dayanıklılık ve uzun ömürlülüğü temsil etmektedir. Odanın genel atmosferi, klasik ve zarif bir dekorasyon stiline sahiptir. Ağır perdeler ve pembe, çiçekli kumaşlar, mekâna feminen bir hava katmaktadır. Odanın genel renk paleti nötr tonlar ve koyu ahşap renkleriyle dengelenmiştir. Duvarlarda kullanılan açık renkler, odanın geniş ve ferah görünmesini sağlar. Koyu renk mobilyalar, odanın şıklık ve ciddiyetini artırmaktadır. Çiçek vazoları ve ağır perdeler, odanın zarif ve feminen atmosferini desteklemektedir. İlerleyen sezonlarda çiçeklerin yerini şık tabakların sergilendiği raflar almıştır. Bu özel yemek takımları, ev sahibinin ekonomik durumunu ve sofistike zevklerini yansıtmaktadır.	Yemek masası dikdörtgen formlu, koyu renkli ve ahşap malzemeden yapılmıştır. Ahşap orijinal yapımdaki gibi dayanıklılığı ve uzun ömürlülüğü temsil eden bir malzeme olarak kullanılmıştır. Odanın klasik ve şık atmosferi masa örtüleri ve perdeler ile desteklenmektedir. The Nanny'deki ağır perdeleri andıran ancak detaylarında Genç'in (2009) görüşüyle uyumlu şekilde Türk kültürünü yansıtan koyu kırmızı ve altın püsküllü perdeler, gücü ve zenginliği temsil ederken kültürel referanslar da taşımaktadır. Odanın genel renkleri orijinal yapımdaki gibi nötr tonlar olsa da koyu ahşap ve koyu kırmızı perdeler bu düzeni bozmaktadır. Masada gördüğümüz çiçekler ve ağır perdeler, odanın şık ve feminen atmosferini güçlendirmektedir. The Nanny'de bulunmayıp Dadı'da bulunan uşak heykeli Türk kültüründe yaygın değildir ve geleneksel Türk dekorasyonunda bu tür objelere rastlanmamaktadır. Ancak Uşak heykeli modern, batılı ve lüks bir ev atmosferini vurgulayan bir unsur olarak kullanılmış gözükmektedir.
---	--

Banyo

Banyolarda gerçekleştirdiğimiz eylemlerin çıplaklıkla özdeşleştirilen, kişisel ve mahremiyet gerektiren türden olması sebebiyle bazı sitcom dizileri bu mekâna mesafelidir. Ancak The Nanny'de banyo, üst gelir grubunu temsil eden kullanıcılar için evin şık

atmosferiyle uyumlu bir mekandır. Giyinme ve hazırlanma faaliyetlerinde bulunulur ve birden çok karakteri burada görebiliriz.

Banyo, karakterlerin birbirleriyle beklenmedik ve genellikle utandırıcı karşılaşmalar yaşadığı bir yer olarak da kullanılmaktadır. Bu tür sahneler, karakterlerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve sosyal durumlarını komik bir şekilde ortaya koymaktadır. Örneğin, Fran'ın banyoya girip Maxwell'i ve Melek'in de Ömer Bey'i özel bir anında yakalanması yanlış anlaşılmalara ve absürt diyaloglarla sonuçlanmıştır. ABD yapımı *The Nanny*'de çıplak karakter bir miktar gösterilirken *Dadı*'da gösterilmekten kaçınılmıştır. Olay diyalogları ve Melek'in tepkileriyle anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım iki kültürün çıplaklığa ve banyo mekânına bakış açısındaki farklılığı ortaya koymaktadır. (Çizelge 4.23.)

Çizelge 4.23. *The Nanny* ve *Dadı*'da banyoda yaşanan beklenmedik karşılaşma

	
The Nanny	Dadı

Mekânsal olarak bakılırsa; "*The Nanny*" ve "*Dadı*" sitcom serilerindeki banyo tasarımları, kültürel farkların mekân tasarımına olan etkisini en net ortaya koyan mekanlardan birisidir. Uyarılama yapımın set tasarımcıları bu geri planda gibi gözükken mekânda orijinal yapıma benzeme gayesini azaltmış, Türkiye'de gerçek hayatta gördüğümüz evlere daha yakın bir tasarım yaklaşımı göstermişlerdir. "*The Nanny*"deki banyo, mermer desenli gri seramikler ve pembe tonlarında duvar boyası ile karakterlerin kişilikleri ve sosyal statüleri yansıtılırken, bitki ögeleri ve bide kullanımı gibi detaylarla varlık ve konfor vurgulanmıştır. ABD'de yaygın olmayan bide, yüksek gelirli bir yaşamın göstergesi olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, "*Dadı*" dizisinin banyosu, pembe renk

hakimiyeti, köşedeki duş teknesi ve klozete entegre taharet muslukları gibi detaylarla modern ve şehirli bir Türk yaşamında kültürel alışkanlıkları ve yerel tasarım anlayışını göstermektedir. Bu farklılıklar, her iki dizinin de kültürel arka planlarına uygun mekanlar yaratarak, karakterlerin ve hikayelerin inandırıcılığını pekiştirir. Bununla birlikte zeminde halı kullanımı, seramik yerine boyalı duvarların kısmen ya da tamamen var olması, bitkiler ve duvar tabloları gibi aksesuarların bulunması geçmişte tamamen ıslak kullanılan banyo mekanının kullanımının yeniden yorumlanmasına yol açmıştır. Sitcom dekor kurgusunun banyo mekanını üretirken diğer mekanlarla aynı yolu izlemesi, malzeme çeşitliliğinin kısıtlanmasıyla maliyetin düşürülmek istenmesi ve bu mekanların gerçek bir su tesisatına sahip olamaması gibi sebepler bu mekanların kuru kullanılan ve diğer iç mekanlardan çok da ayrılmayan bir mekân olarak seyirciye sunulduğu görülmektedir. Böylece banyo diğer iç mekanlar gibi kuru zeminli, çıplak ayakla bile kullanılabilen, çeşitli iç mekân unsurlarını görebildiğimiz bir mekâna dönüşmektedir. (Çizelge 4.24.)

Çizelge 4.24. The Nanny ve Dadı’da banyoların analizi

Banyo	
The Nanny	Dadı
	

The Nanny'nin banyosunda mermer desenini andıran bir desene sahip gri seramikler kullanılmıştır. Boyalı duvarlara pembenin tonları tercih edilmiştir. Pembe ana karakterin renkli ve feminen ruhunu temsil ederken, gri varlıklı iş adamının korumaya çalıştığı mesafeyi temsil etmektedir.

Dönemin tasarım anlayışına ve tesisat uygulamalarına uygun olarak gömülü küvet kullanılmıştır. Şampuanlar ve diğer eşyalar bir duvar nişi içerisinde bulunan raflarda yer almaktadır.

Bu banyonun tasarımında bitki öğelerinin kullanılması dikkat çekicidir. Doğal ışığın bulunmadığı banyodaki bitkilerin canlı kalabilmesi özel bakım gerektirmekte ve tıpkı yaşam alanındaki çiçekler gibi bakımlı bir evi ve zenginliği temsil etmektedir.

Zeminde seramik kullanılmıştır ve ortada kalan geniş boşluk tek parça, desenli, koyu renk ve ince bir halıyla örtülmüştür.

ABD'de bide kullanımı çok yaygın görülmezken bu banyoda bulunması

"Dadı" dizisi, Türk televizyonlarının bir ürünü olarak, pembe renk hakimiyetindeki banyosu modern ve şehirli ve feminen bir yaşam tarzını simgelemektedir.

Köşedeki çeyrek daire formulu duş teknesi, ayaklı lavabo, şampuanların konduğu metal köşe duvar rafı, klozet kapağını dahi adeta giydiren havlu dokulu örtüler 2000'lerin başındaki Türk ev dekorasyonu trendlerine uygun bir tasarım anlayışını temsil etmektedir.

Zeminde seramik kullanılmıştır. Banyo paspasları mekânın zemini örtmez. Paspaslar lavabo ve klozet gibi donatılar için özel konumlandırılmıştır.

Orijinal yapının aksine banyoda ayrı bir donatı olarak bide kullanılmamıştır. Türkiye'de bunun yerine klozete entegre edilmiş taharet muslukları tercih edilmektedir.

Duşun çevresinde seramik veya benzeri suya dayanıklı bir malzemenin kullanılmaması ve boyalı duvarların devam etmesi sitcom yapımının gerçeklik hissini zedelemektedir. Buna rağmen çöp kutusu,

konfora önem verilen yüksek gelirli bir haneye işaret etmektedir. Çöp kutusu, havlular, kişisel bakım malzemeleri ve köpük dolu küvet gibi detaylar gerçeklik algısını güçlendirmektedir. Duvardaki tablolar ve diğer aksesuarlar bu mekânın bir ıslak kullanımdan dolayı farklılaşmamasını ve iç mekân olarak diğer mekanlarla benzer bir atmosfere sahip olmasına sebep olmaktadır.	dolu gözüken havlu dolabı, tuvalet fırçası gibi detaylar gerçeklik algısını güçlendiren göstergelerdir. Duvar da tabloları gibi orijinal yapımda da var olan ve mekânın ıslak kullanımından ziyade iç mekânın sıradan bir parçası olarak görülmesini sağlayacak öğeler bulunmaktadır.
--	---

Özel alanlar

The Nanny’de özel alanlar karakterlerin yatak odaları ve Maxwell Sheffield’in çalışma odasıdır. Ana yatak odası olan Maxwell Sheffield’in geniş yatak odası koyu renk ahşap dokunun ve klasik mobilyaların ön planda olduğu ciddi ve şık bir atmosfere sahiptir.

Sheffield evindeki diğer yatak odaları daha küçük hacimlidir. Açık renklerin hâkim olduğu daha huzurlu ve ferah tasarlanmışlardır. Karakterlerin ilgi alanları ve kişilik özelliklerini yansıtan objeler kullanılmıştır. Kadın karakterlerin odalarında feminen çiçek desenleri hakimken erkek çocuk odasında puanlı duvar kâğıdı görülmektedir. Bu odaların tümünde yatak yalnızca baş kısmından duvara yaslıdır ve yatak odanın merkezindedir. Bu mekân örgütlenmesi yatak odalarının temel işlevinin uyku olduğunu temsil etmektedir. Odalara fon perde, duvar kâğıdı, abajur ve aplikler, şık aksesuarlar özel alanların evin geneliyle uyumlu olması sağlanmıştır.

The Nanny’de Gracie ve Maggie’nin odasında duvarların aynı biçimde konumlandığı görülmektedir. Senaryo gerektirdiğinde diğer mekanlardan çok daha az gördüğümüz yatak odaların pratik bir biçimde oluşturulan mekanlarda çekildiği düşünülürse bu iki karakter için temelde aynı mekânın seyirciye sunulduğu düşünülmektedir. Bu yeniden üretime rağmen sitcom serisi boyunca özel alanlar büyük ölçüde aynı kalırken, evin büyük çocuğu Maggie’nin çocukluktan gençliğe geçişiyle odasındaki parlak renklerin yerini pastel renklere

bırakması ve oyuncakların ortadan kalkarak onların yerini posterler ve kişisel aksesuarların almasıyla temsil edilmiştir. Bu, sitcom türü dizilerde karakter gelişiminin mekâna yansması durumunun bir örneğidir. (Çizelge 4.25.)

Çizelge 4.25. Karakter gelişiminin mekâna yansması

The Nanny'de üç çocuğun da odasında farklı mobilyalar görülürken, Dadı'da üç çocuğun da aynı markaya ait aynı model yatağın farklı renklerini kullanması dikkat çekicidir. Ayrıca üç çocuğun da aynı nevrresim takımına sahip olması sitcom yapımının bir televizyon programı olduğu düşünüldüğünde bir reklam anlaşmasını çağrıştırmaktadır. Buna karşın aynı ürünlerin kullanılması Türkiye'de ebeveynlerin çocuklarının özel alanlarıyla ilgili de temel kararları vermesi ve çocuklar arasında eşitliğin sağlanması yaklaşımıyla da ilişkili görülmektedir. (Çizelge 4.26.)

Çizelge 4.26. The Nanny ve Dadı’da özel alanların analizi

Yatak Odası	
The Nanny	Dadı
 Geleneksel tarzda ağır ve detaylı ahşap mobilyalar, odanın ciddiyetini temsil ederken ve sofistike bir hava katmaktadır. Bu tarz mobilyalar, özellikle yüksek gelirli ve klasik zevklere sahip kullanıcıları temsil eder. Arka plandaki kitaplık, kültürel olarak bilgiye ve eğitime verilen önemi vurgulamaktadır. Amerikan evlerinde sıkça rastlanan bir özellik olan ev kütüphanesi, kullanıcıların entelektüel yanını ifade eden birer göstergedir.	 Türk uyarlamada kullanılan ve orijinal yapımdaki koyu renk ahşap yerine kullanılan parlak ve koyu duvar rengi Türk kültüründe renklerin daha belirgin ve güçlü bir şekilde kullanılmasıyla ilişkili görülmektedir. Ayrıca ahşap yerine boya kullanılması koyu rengin hâkim olduğu benzer bir atmosferi daha düşük maliyetle sağlamaktadır. Duvarlarda asılı olan sanat eserleri, ev sahiplerinin sanata olan ilgisini ve estetik zevklerini temsil etmektedir. Orijinal yapıma göre minimal ve fonksiyonel aksesuarlar kullanılması Türk evlerinde dekorasyonun daha işlevsel ve sade bir tarzda yapıldığını gösteriyor.

The Nanny’de Fran’ın odasında pastel mavi, pembe ve bej tonları hakimdir. Bu renkler, huzur ve rahatlık hissi yaratırken, aynı zamanda mekânı daha geniş ve aydınlık göstermektedir. Bu karakterin samimi ve doğal yapısıyla uyumludur.

Benzer şekilde duvar kâğıdı ve yatak örtüsündeki floral desenler geleneksel ve nostaljik bir tarzı yansıtırken doğallık ve huzur temasını ön plana çıkarmaktadır.

Odaya yerleştirilen küçük dekoratif objeler, kişisel zevkleri ve bireysel dokunuşları yansıtmaktadır. Abartıyı seven, romantik ve renkli bir karakteri yansıtan dikkat çekici ve feminen dekoratif objeler görülmektedir.

Dadı’da Melek’in Odası açık soman, bej ve sarı renklerde. Bu renkler karakterin olduğundan daha dingin bir imaj çizmesine sebep olmaktadır.

Orijinal yapımdaki duvar kâğıdı ve üzerindeki floral desenler burada duvarın ortasından geçen bir bordür ile temsil edilmektedir.

Odada az sayıda aksesuar görülmektedir. Her şeye rağmen evde bir çalışanın odası için zenginliği ve lüksü temsil eden objelerin kullanılmaması ve hiyerarşinin mekândan okunması Türk kültürü ile uyumlu gözükmektedir. Geleneksel Türk evinde de aile büyüğünün kullandığı baş oda tavan süslemesi açısından zengin ve genişken diğer kullanıcıların odası bir hiyerarşiye göre gittikçe sadeleşmektedir. Çalışanları odaları en sade mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maggie'nin odasının genel tarzı ve mobilya seçimi, 90'ların nostaljik stilini yansıtmaktadır. Çiçek desenli duvar kağıtları, yumuşak pastel tonlar ve klasik mobilyalar bu dönemin karakteristik özelliklerindendir.

Parke zeminde halı kullanılmıştır.

Odada bulunan posterler onun ilgi alanlarını ve popüler kültüre yakınlığını yansıtmaktadır.

Dilara'nın odasında duvar kâğıdı yerine bej duvar boyası kullanılmıştır. Pastoral bir bordür duvarların ortasından geçmektedir. Bununla uyumlu kırmızı beyaz kareli perdeler ve el işi kırk yamayı anımsatan nevresim tercih edilmiştir. Burada doğal hayata gönderme yapan desenler Maggie'nin odasındaki çiçek desenlerini anımsatsa da onun kadar romantik gözükmemektedir.

Parke zeminde halı kullanılmıştır.

Dilara'nın odasında posterlerden ziyade eski aile fotoğrafları bulunmaktadır. Bu onun popüler kültürden ziyade aile bağlarına yakın olduğunu göstermektedir.

Brighton'ın odasındaki duvar kağıdındaki puantiyeli desen 90'ların çocuk odalarında sıkça tercih edilen eğlenceli ve canlı bir tasarım unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Parke zeminde halı kullanılmıştır.

Oda, fonksiyonel ve düzenli bir şekilde tasarlanmıştır. Yatak, çalışma masası ve raflar gibi temel mobilyalar, odanın küçük ama işlevsel bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.

Genç odalarında sıkça rastlanan bilimsel ve eğitsel aksesuarlar, ailenin çocuklarının eğitimine ve gelişimine önem verdiğini gösterir.

Bilgisayarların yaygınlaştığı ve çocukların bilgisayar oyunlarına olan tutkusu bu dönemde ortaya çıkmaktadır. Amerikalı çocukların teknolojiyle iç içe olduğu anlamını taşımaktadır.

Tolga'nın odasında Dilara ile aynı nevresimin kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'de bu tarz seçimlerin odanın genel atmosferine ya da kullanıcısının zevklerine göre değil de annenin zevkine göre seçildiği dönemi hatırlatmaktadır.

Zemin halı kaplanmıştır.

Erkek çocuklarının mavi kız çocuklarının pembe renkle temsil edildiği tasarım anlayışının bir yansıması olarak bu odada mavi renk hakimdir.

Odada bulunan büyük akvaryum Tolga'nın hayvan sevgisi ve deniz canlılarına olan ilgisini göstermektedir. Ayrıca bu Türkiye'de çocukların teknolojiden ziyade doğa ile ilgilendiği düşüncesiyle ilişkilendirilebilir.

Motosiklet posterleri de yine Tolga'nın motosikletlere olan ilgisini yansıtmaktadır.

	
Gracie'nin odasında pastel mavi ve beyaz renk hakimdir. Maggie'nin odasında olduğu gibi floral desenler hakimdir. Parke zeminde halı kullanılmıştır. Yanlardan toplanmış fon perde, duvar kağıtları, abajur ve çiçekli nevresim mekâna romantik bir hava katmaktadır. Etraftaki oyuncak bebekler bir kız çocuğunun odasının mekânsal temsilinde önemli bir öge olarak görülmektedir.	Duygunun odasında çocuk karakteri temsilen canlı ve parlak renkler kullanılmıştır. Duvarda pembe ve mavi, mobilyalarda sarı hakimdir. Zeminde halı kaplama kullanılmıştır. Çizgi film karakterleri oyuncak ve aksesuarlarından odanın bir çocuğa ait olduğunu anlamak ve onun en sevdiği çizgi filmi tahmin etmek mümkündür. Oyuncak bebekler de yine kullanıcıyı temsil eden birer öge olarak karşımıza çıkmaktadır.

The Nanny ve Dadı'da hem gerçek hayatta hem de sitcom evlerinde görmeye alışık olmadığımız çalışma odası bu yapımın ana mekanlarından birisidir. Dadının, uşağın ve iş ortağının sürekli konuk olduğu bu çalışma odası Maxwell'in kontrolünde olduğundan ve ana karakteri temsil ettiğinden bir özel alan türü olarak değerlendirilmektedir. Bu mekânın tasarımı ve genel atmosferi her iki yapımda da özenli kurgulanmış ve detaylandırmıştır. Mekân örgütlenmesi çalışma masasının mekânın ana işlevini gösterir biçimde merkezde yer aldığı bir düzendedir. Masada oturan kullanıcı mekâna hakimdir. The Nanny ve Dadı'da mekân tasarımı birbirine oldukça yakındır. (Çizelge 4.27.)

Çizelge 4.27. The Nanny ve Dadı’da çalışma alanların analizi

Çalışma Odası	
The Nanny	Dadı
	
Maxwell’in çalışma odası deri koltuk, klasik bir çalışma masası, banker masa lambası, masa arkasında içerisinde bir tüplü televizyonun da bulunduğu raflara sahip duvar nişi ve evrak dolapları görülmektedir. Bu odaya bej renk hakimdir. Dış mekanla ilişkiyi güçlendiren ve bahçeye açılan cam kapı bulunmaktadır. Zeminde bu ofisin ev içinde bulunduğunu hissettiren halı bulunmaktadır. Zemin evin geneli gibi parke zemine sahiptir. Çalışma masasının karşı duvarında film yapımcısı ana karakteri temsilen dizi film afişleri bulunur.	Ömer Bey’in çalışma odasında orijinal yapımdaki gibi klasik çalışma masası, yeşil deri koltuklar, masa lambası ve masa arkasında raflarla tasarlanmış duvar nişi bulunmaktadır. Burada tüplü televizyonun bulunmaması dönem farklılığını işaret ederken, masa lambasının tarzı da değiştirilmiştir. Maxwell’in çalışma odasında olduğu gibi bej renk hakimdir. Zemin yine evin diğer mekanlarıyla aynı parke ile kaplıdır. Çalışma masasının karşı duvarında film yapımcısı ana karakteri temsilen dizi film afişleri bulunur.

Balkon/teras/bahçe

Konut iç mekânında iç mekân sınırları ve konfor koşulları korunarak dış mekânın temiz hava, iklim şartlarına açıklık gibi özelliklerini bir araya getiren ve iç ile dış arasında bir mekân sunan yarı açık mekanlar genellikle sitcom evlerinde balkon, bahçe ve teras olarak karşımıza çıkmaktadır.

The Nanny’de cephede gördüğümüz ve estetik amaçlı kullanılan cephe elemanları olarak değerlendirdiğimiz balkonların kullanımı izleyiciye sunulmamaktadır. Ancak çeşitli dış mekanlar ve bahçe kullanımı mevcuttur. Dış mekânların kullanımında görüntüyü kesen dış ile görsel ilişkiyi kısıtlayan yüksek bahçe duvarları göze çarpmaktadır. Bir başka yaklaşım da pek çok sitcom yapımında tercih edilen, bir dış mekân görselinin fon olarak kullanılıp yakında görülen objelerin tasarlanmasıyla oluşturulan dış mekân kurgularının kullanılmasıdır.

The Nanny’de ortak bir yaklaşım olarak içeriden dışarının, dışarıdan da içeriğin gösterilmesi ve iç dış ilişkisinin bir de bu perspektiften yorumlanması durumu söz konusudur. Bahçe kullanımı çoğunlukla kapıdan ve pencereden gösterilmektedir. Orijinal yapım The Nanny ana konutun dışında tatil evinde bahçe kullanımını ele almış, doğa olaylarının istenmeyen sonuçlarını gözler önüne sermiştir. (Çizelge 4.28.)

Çizelge 4.28. Tatil Evi Bahçesinde Doğa Olaylarının Etkileri

	
The Nanny	Dadı

Doğrudan bahçe kullanımı görülemese de her iki yapımda da bahçenin yeşil çim görünümlü halı, bitki öğeleri, saksılar, dış mekan zemin döşemeleri ve bahçe mobilyalarıyla temsil edildiği görülmektedir. Bu bahçelerin sınırlarını Dadı’da bahçe duvarları ve bitkisel öğeler oluştururken The Nanny’de doğal çit ve yandaki komşu yapının cephesi oluşturmaktadır. Bu iki sette de tasarımı kültürel öğelerden ziyade bütçe ve gerçekçilik için gösterilen çaba tasarımı şekillendirmiştir.(Çizelge 4.29.)

Çizelge 4.29. The Nanny ve Dadı’da bahçe analizi

Bahçe	
The Nanny	Dadı
	
The Nanny setinde bahçe, iç mekânın derinliğini artırmak için kullanılmaktadır. Bahçe iç mekânın bir uzantısı gibi bütünleşik bir görünümle sunulmaktadır. Ağaçlar, ahşap çit, konut cephesi ve rahat veranda mobilyaları, buranın bir konut bahçesi olduğunu göstermektedir. Zeminde dış mekânda kullanılan bir seramik tercih edilmiştir. Dış mekân doğal ve huzurlu bir şekilde tasarlanmış, bu da rahat ve lüks bir ev hissini pekiştirmektedir.	Bahçenin varlığı sete derinlik ve doğallık katmakta, burayı daha gerçekçi ve dış ile ilişkili hissettirmektedir. Bahçe orijinal yapımda olduğu gibi iç mekânın uzantısı gibi kurgulanmıştır. Dış mekânda yapay bitkiler, bahçe duvar ve bir bank bulunmaktadır. Bu dış mekâna özgü unsurlar bahçeyi temsil etmektedir. Ancak buranın bir konut bahçesi oluşu ön planda değildir. Zeminde yapay çim tercih edilmiştir. Dadı setinde titizlikle düzenlenmiş ve yapay öğelerin pek gerçekçi durmadığı bahçesi daha resmi veya yapılandırılmış ve doğal olmayan bir ortam izlenimi yaratmaktadır.

4.2.2. Amerikan Yapımı The Jeffersons Ve Türk Yapımı Uyarlaması Tath Hayat

The Jeffersons, 18 Ocak 1975'ten 2 Temmuz 1985'e kadar CBS'de ekrana gelmiştir. 11 sezon ve 253 bölümden oluşan bir Amerikan sitcom serisidir. Jeffersonlar tarihin en uzun soluklu komedi dizilerinden biridir. The Jeffersosn'un yaratıcıları Don Nicholl, Michael

Ross, Bernie Batı'dır. Yönetmenliğini Jack Shea ve Bob Lally yapmıştır. Dizinin başrolünde George Jefferson rolüyle Sherman Hemsley, Louise Jefferson rolüyle Isabel Sanford ve Jeffersonların hizmetçisi Florence Johnston rolüyle Marla Gibbs yer almaktadır.

The Jeffersons, George ve Louise Jefferson isimli varlıklı siyah bir çiftin Queens'ten Manhattan'a taşınmasını konu almaktadır. George'un kuru temizleme zinciri Jefferson Cleaners'ın başarısı sayesinde bu değişim gerçekleşmektedir. Bu sebeple yaşanan sınıfsal çatışmalar, uyum süreçleri sitcom yapımını besleyen ana konular olmuştur.

İlk bölümlerde geleneksel bir sitcom olan dizi ilerleyen bölümlerde yer yer alkolizm, ırkçılık, intihar, trans bireyler ve yetişkin okuryazarlığı gibi ciddi konulara da değinmiştir. Özellikle erken sezonlarda, "zenci" ve "honky" gibi ayrımcı ifadeler eleştirel olarak kullanılmıştır. Jefferson'lar, CBS'nin düzgün bir final yapmasına izin vermeden aniden iptal edilmesiyle tartışmalı bir şekilde sona ermiştir.

“The Jefforson Türkiye’de Tatlı Hayat olarak uyarlamacı-çevirmenler Haluk Özenç ve Bora Tekay tarafından Kasım 2001 – Ocak 2004 tarihleri arasında Show TV adlı televizyon kanalında yayınlanmıştır. (Okyayuz,2017)

Tatlı Hayat’ta, orijinal yapımın başrolü George ve Louise Jefferson karakterleri, İhsan ve Sevinç Yıldırım olarak uyarlanmıştır. Bu karakterleri Türkan Şoray ve Haluk Bilginer canlandırmıştır. (Anonim, t.y.)

İhsan Yıldırım, kuru temizleme işinde zenginleşerek ailesiyle birlikte İstanbul Etiler’de lüks bir daireye taşınır. Kendini hiçbir zaman inkâr etmeyen ve dengeli bir kişiliğe sahip olan eşi Sevinç ve oğulları Başar, yeni çevrelerinde birçok beklenmedik durumla karşılaşır. Komşuları arasında, Yunan asıllı bir Türk vatandaşı olan Yorgo, beyaz Türk olarak tanımlanabilecek eşi Feraye ve yan kapı komşuları olan sıra dışı bir Türk diplomat bulunmaktadır. Ana karakter İhsan’ın kibirli ve kaba tavırları ile farklı milletler ve dinlere karşı önyargıları ele alınırken, hayatında karşılaştığı zorlukları nasıl aştığı da işlenir. Bu uyarlamada orijinal senaryo metnine bağlı kalınmıştır.

Jeffersons dizisinin aslına bağlı bir Türkiye uyarlamasının başarısı, orijinal yapımın Amerika'daki başarısıyla doğrudan ilişkili değildir. Kendisini üreten toplum tarafından büyük beğeni toplayan bir hikâye, başka bir kültüre aktarıldığında aynı ilgiyi görmemesi mümkündür. Bu süreçte, kaynak diziyi hedef kültüre uyarlarken kullanılan yöntemlerin başarısı, uyarlama yapımın başarısında önemli bir rol oynamaktadır. (Okyayuz, 2017)

The Jeffersons ve Tatlı Hayat konutunda mekân temsili

The Jeffersons, dekor kurguda üretilen mekanları parçalar halinde seyirciye sunarken mekanlar arası ilişkiler ve dolaşımın da gösterilmesiyle bu mekanalar bütünsel bir mimari yapı gibi algılanmaktadır. Bu mekân temsilleri bir araya gelerek mimari temsil araçlarıyla fiziki bir yapı olarak ele alındığında, bu mimari ürünün bağlamına ait kültürel normları ve kültüre ait mekân kullanımlarını yansıttığı görülebilmektedir.

Jeffersons'ların apartman dairesinde plan, fonksiyonel ve açık bir düzenle sunulmuştur. Kullanıcıların mekanlar arasında rahatça hareket edebilmesi için geniş geçiş alanları sağlanmıştır. Giriş yaşam alanıyla entegredir ancak Amerikan sitcom yapımlarında Türk sitcom türü dizilerine göre daha az görülen giriş mekanının özelleşmesi durumu söz konusudur. Girişte ellerin yıkanabileceği bir lavabonun bulunması Amerikan sitcom yapımları içerisinde doğrudan bir örneği daha tespit edilememiş bir örnektir. Bu lavabo ve tuvalet eve gelen misafirlerin gece holüne sokulmamasını sağlamakta ve konutun üst gelir grubuna hitap ettiğini ortaya koymaktadır. Girişin sağında özel alanların bulunduğu gece holü kullanılmıştır. Kapının karşısında ise evin merkezini oluşturan yaşam alanı ve onu izleyen mutfak mekânı bulunmaktadır. Mutfak ile yaşam alanını ayıran hafif ahşap bölücüler hem malzemeleri hem de renkleri açısından sonradan eklenmiş gibi gözükmektedir. Yaşam alanına entegre bir mutfakın açık mutfak mekân örgütlenmesine sahip olan mutfak yaşam alanından ayıran bölücüler üzerinden bir servis penceresi açıldığı ve yaşam alanındaki yemek masasıyla ilişki kurulduğu görülmektedir. Yaşam alanında üçlü koltuğun arkasında iki girişe sahip balkon bulunmaktadır. Büyük pencereler ve balkon kapıları, doğal ışığın iç mekanlara bolca girmesini sağlar. Bu da mekanların daha ferah ve yaşanabilir olmasını desteklemektedir. Ayrıca bu pencerelerden, bir gökdelenin üst katlarında olduğumuzu temsil eden kent silüeti de izleyiciye sunulmaktadır.

Kolon-kiriş düzeni ve balkonun aynı cephede iki girişinin bulunması yaşam alanıyla yemek odasının ayrı olarak tasarlanıp sonradan yapılan müdahaleler ile birleştirilmiş olabileceğini izlenimini vermektedir. Ancak kullanımda yemek odası, yaşam alanı ve mutfakın ortasında yaşam alanına entegre şekilde gözükmektedir. Açık plan tasarımı, bu iki mahallin birbirine akıcı bir şekilde bağlanmasını sağlar. Bu, sosyal etkileşimleri teşvik eder ve mekânın daha geniş ve ferah hissedilmesini sağlamaktadır. Türkiye’deki “mutfakı balkona katma” uygulamasını anımsatan bu yaklaşım Amerikan kültürü için de böyle bir müdahalenin kabul edilebilir olduğu düşüncesini doğurmaktadır.

Üç adet yatak odası bulunmaktadır. Ebeveyn yatak odası büyük ve konforludur, içerisinde oturma alanı, giyinme odası ve banyo bulunmaktadır. Diğer iki yatak odası ise daha küçüktür. Misafir yatak odalarında dahi ayrı birer banyo bulunması, kullanıcıların konforunu arttırmakta ve mahremiyeti desteklemektedir. Bu aynı zamanda kullanıcıların lüks yaşamını yansıtan bir yaklaşımdır. (Şekil 4.27.)

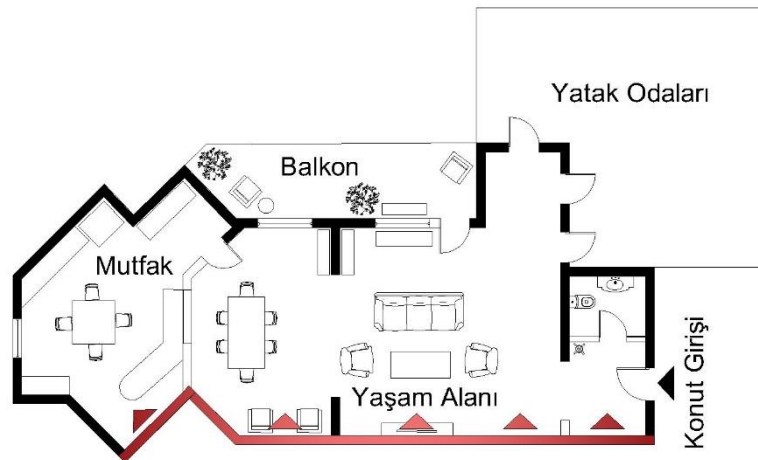

Şekil 4.27. The Jeffersons konutu zemin kat planı (Lizerralde'den, t.y.)

Bu apartman dairesi, ABD'de üst gelir grubunu temsil eden bir yaşam tarzını yansıtmaktadır. Planın geniş ve ferah olması, lüks mobilyalar ve dekoratif detaylarla

desteklenmesi, kullanıcıların olası konfor ve estetik taleplerine hitap etmektedir. Apartman dairesi, merkezi konumu ve fonksiyonel düzeniyle, şehir yaşamının sunduğu tüm imkanlardan faydalanma olanağı sağlarken geniş yapısıyla da dikkat çekmektedir. Aynı zamanda, ABD kültüründe sık görülen geniş ve birbiriyle ilişkili mekanlar, sosyal etkileşimleri desteklemektedir. Bu daire, sonradan zenginleşen siyahi ailelerin sosyal ve ekonomik yükselişini sembolize eden bir yaşam alanı sunmaktadır. George Jeffers gibi bireylerin hikayesi, başarı ve refahın somut bir ifadesi olarak bu tür lüks yaşam alanlarında hayat bulmaktadır.

The Jeffers adlı sitcom türü dizinin yerli uyarlaması olan Tatlı Hayat'ta da mekân kullanımı orijinal yapımla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Yıldırım ailesi de Jefferson ailesi gibi geniş bir apartman dairesinde yaşamaktadır. Yıldırım ailesinin evi mekânın boyutları, biçimlenişi ve mekânın bulundurduğu nesneler bakımından benzerlik göstermektedir. Yıldırım ailesinin eşyaları ve iç mekân tasarımıındaki bazı detaylar farklılaşmaktadır. Bu bağlamda Şekil 4.28.'de yazar tarafından oluşturulan plan şeması, Şekil 4.27.'de Lizzeralde'den aktarılan plan şemasından farklılaşmaktadır. Mekânsal ilişkileri konusunda bilgi sahibi olunmayan özel alanlar Lizzeralde'nin kabulüne göre ve gece koridorunun uzandığı kısımda çizgisel olarak ifade edilmiştir. Kameranin bulunduğu dolayısıyla aslında hiç seyirciye sunulmayan ve dekorda açık olsa da seyirci tarafından var olarak algılanan duvarlar, oluşturulan plan şemasında kırmızı renk ile işaretlenmiştir. Bu duvarlardan sahneye bakış da yine kırmızı üçgenler ile ifade edilmiştir.

Şekil 4.28. Tatlı Hayat konutu kat planı (Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

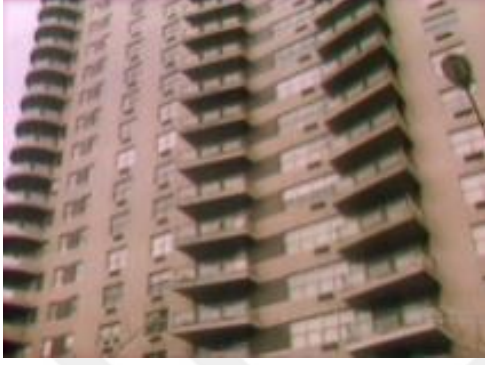
Müstakil ev/apartman dairesi kullanımı

"The Jeffersons" dizisi, New York City'de, Manhattan'ın prestijli bir bölgesi olan Upper East Side'da lüks bir apartman dairesinde geçmektedir. Apartman şehrin merkezindeki çeşitli olanaklara ve sosyal aktivitelere yakın olarak tasvir edilmektedir. Amerikalıların aile hayatını genellikle banliyö evinde sunan sitcom yapımlarının aksine bu yapım, lüks yaşam süren kullanıcıların apartman dairesinde geçen hayatlarını konu almaktadır. Üst gelir grubunun geniş apartman dairelerinde ve kent içindeki gökdelenlerde yaşaması Türkiye'de fiziki dünya için normal karşılanacak bir yaklaşım olsa da bir Amerikan yapımı için istisnai bir durumu temsil etmektedir. Ev sahibinin kent merkezindeki bir kuru temizlemecinin sahibi olması ve hayatının odağında iş ve başarının bulunması gibi sebepler George karakterinin işine yakın bir konumda yaşamayı tercih etmesini açıklamaktadır.

Tatlı Hayat adlı yerli uyarlamada Yıldırım ailesi Gültepe'den Etiler'e taşınarak lüks bir yaşama adım atmıştır. Sevinç ve İhsan'ın bahçesinde yüzme havuzu ve lüks peyzaj düzenlemeleri bulunan, gökdelen bloklarından oluşan bir sitede üst katta yaşadığı bölüm başlangıcında seyirciye sunulmaktadır. Türkiye'de üst gelir grubunun müstakil evlerde veya kent içindeki lüks apartmanlardan oluşan sitelerde yaşaması yaygın bir yaklaşımdır. Bu anlamda konut tercihi Türkiye'de fiziki yaşamda benzerleri ile karşılaşılabilecek bir örnektir.

The Jeffersons dizisindeki apartman, Amerika'nın kentleşme ve modernleşme sürecini temsil ederken, Tatlı Hayat dizisindeki apartman Türkiye'nin benzer bir süreçten geçtiği görülmektedir. Ancak yerel kültürel unsurlar ve estetik tercihlerle harmanlandığını göstermektedir. The Jeffersons apartmanı, minimalist ve fonksiyonel bir tasarımı tercih ederken, Tatlı Hayat apartmanı daha estetik ve dekoratif bir anlayışı benimsemektedir. Amerikan apartmanı daha sade ve tekdüze iken, Türk apartmanı daha çeşitli ve görsel olarak zengin detaylara sahiptir. (Çizelge 4.30)

Çizelge 4.30. The Jeffersons ve Tatlı Hayat cephe analizi

Müstakil Ev Apartman Dairesi Kullanımı	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	
1970'ler ve 1980'lerin modern mimari anlayışı hakimdir. Cephede düz hatlar, beton yapılar, geniş pencereler ve balkonlar görülmektedir. Amerikan toplumunun kentleşme sürecini ve yükselen orta sınıf yaşamını temsil etmektedir. Jefferson konutu Türkiye'de bu yükseklikteki yapılar da sık karşılaşılmayan geniş bir blokta yer almaktadır. Dönemin ekonomik refahını ve şehir yaşamının yükselişini yansıtmaktadır.	1990'lar ve 2000'lerin başındaki modern mimari özellikleri görülmektedir. Detaylı cephe tasarımları, farklı malzeme kullanımları (cam, metal, taş), estetik balkonlar ve teraslar ile üst katlardaki cephe hareketleri öne çıkmaktadır. Yıldırım ailesinin yaşadığı bu apartman Türkiye'nin kentleşme sürecini, orta ve üst sınıfın şehir yaşamını yansıtmaktadır. Türkiye'deki apartman kültürünün evrimini ve modernleşmesinin de bir temsilini sunmaktadır.

Yaşam alanı

George Jefferson kuru temizleme işinde gösterdiği finansal başarı sayesinde Queens'teki küçük evlerinden ailesiyle birlikte Manhattan'daki lüks bir daireye taşınmıştır. Bu aile sonradan zenginleşmesiyle birlikte Afrikalı Amerikalı olmaları sebebiyle de farklıdır. Ayrıca ana karakter George'un huysuz ve kibirli karakteri de hikâyenin ritmini belirlemektedir.

Sitcom yapımlarının ana konularından birisi olan kültürel çatışma ve uyum süreci evin merkezini oluşturan yaşam alanında da okunmaktadır. Çağdaş mobilyalar ve modern olanakları bulunan bu evin geniş bir balkonunun bulunması, kent içinde bulunmasına rağmen geniş mekanlara sahip olması ve ev hizmetleri için tam zamanlı bir çalışana sahip olması evin üst gelir grubuna hitap ettiğini gösteren bulgulardır.

Mekân örgütlenmesi bakımından burada giriş ve yemek odası yaşam alanına entegredir. Mutfak ayrı bir mutfak olsa da servis penceresi sayesinde yemek odası ve salon ile yakın ilişkili kurgulanmıştır. Yaşam alanının merkezinde oturma elemanları bulunmaktadır. Dolaşım koltukların etrafında gerçekleşir. Yaşam alanının dış mekanla ilişkisini kuvvetlendiren balkon mekânın önünde yer almaktadır. İki kapısı bulunan ve görsel bağı korunan balkonun da iç mekanla yakın ilişkili olduğu görülmektedir.

Jefferson'ların sanat yönetmeni yardımcısı Michael Brittain, mobilyaların modern ve yeni olduğunu ancak çok da uyumlu bir şekilde bir araya getirilmediklerini ifade etmektedir. Burada üst düzey mağazalardan değil de orta sınıf mağazalardan alınabilecek en pahalı ürünlerin alındığını söylemektedir. (Friedman, 2005) Jefferson'ların dairesi yapım ekibinin yeni zengin ve bilgisiz alıcının alabileceğini düşündüğü objelerle doludur.

Oturma odasında oyuncuların fiziki yapılarıyla antropometrik olarak uyumlu alçak bir üçlü koltuk tercih edilmiştir. Kare kesitli, sabit formlu ve kapitoneli bu koltuk rahatlıktan ziyade şıklığın önemsendiği bir yaşamı temsil etmektedir. Bu evde duvarlar şık çerçeveli sanat eserleriyle süslenmiştir. Friedman'ın ifadesine göre en ilgi çekici eserlerden birisi Hoffman'ın La Jolla Sunset adlı tablosunun bir kopyasıdır. Giriş kapısına yakın konumlanan küçük konsolun üzerinde duran eser mekânın atmosferiyle uyum içerisindedir. (Friedman,2005) Kullanıcıların gerçek bir sanat eseri yerine onların kopyalarını almaları onların entelektüel geçmişinin olmayışını temsil ederek mekâna yansıyan bir özellik olarak görülmektedir. (Şekil 5.27 ve Şekil 5.28)

Friedman'a göre Jefferson'ların sanat yönetmeni Bob Breen seksenlerin başında dizinin iç mekânında karakter değişimine bağlı birtakım yenilemeler yapılmasına karar verdiklerini belirtmektedir. Mekân örgütlenmesi ve genel atmosfer sabit tutulmaya çalışılsa da deri sandalyelerin yerini daha açık beyaz renkli sandalyeler almıştır. Grafik desenli duvar

kâğıdı yerini özel baskılı şeftali tonlarında bir duvar kağıdına bırakmıştır. Ayrıca kapı tarafındaki koy renkli küçük konsol yerine de hasır bir mobilya yerleştirilmiştir. (Friedman, 2005)

Şekil 4.29. The Jeffersons yaşam alanı

Şekil 5.30. La Jolla Sunset tablosu (Hoffman, t.y.)

Obeliskler, uzun ve dörtgen prizma şeklinde olan, genellikle anıtsal amaçlarla kullanılan ve tepesinde piramit şeklinde bir zirveye sahip dikilitaşlardır. Antik Mısır kökenli olan obeliskler, tarih boyunca çeşitli medeniyetler tarafından benimsenmiş ve farklı anlamlar yüklenmiştir. Antik Mısır'ın Afrika'nın kuzeydoğusunda olduğu düşünülürse Afro Amerikalılar için Afrikalı atalarının büyük medeniyetler kurduğuna dair bir sembol olarak değer kazanabilir gözükmemektedir. Jefferson'ların evindeki obelisk temsili aksesuar kullanıcıların kökenine ilişkin fikir vermektedir.

Kuru temizlemeci ve sonradan zenginleşen bu ev sahibi için pek çok sitcom yapımında da karşılaştığımız kitap rafları ya da kitap okuma eylemi yaşam alanında görülmemektedir. Bu karakterin yaşam tarzı, eğitim düzeyi ve entelektüel bakış açısıyla uyumlu bir tercihtir. Bunun yerine abartılı görünüm, kopya sanat eserleri ve nasıl çalındığı bilinmeyen kuyruklu piyano gösterişe verilen önemi ve sınıf atlama çabasını ortaya çıkarmaktadır.

Önceki bölümde Amerikan sitcom yapımının genel yaşam alanı yaklaşımıyla ilgili yapılan tespitlere göre bir değerlendirme yapıldığında şu özelliklerin The Jeffersons evinde görüldüğü tespit edilmektedir:

- Mekân geniş ve ferahdır.
- Kullanıcıların konforu ve ihtiyaçları ön plandadır.
- Evin merkezi yaşam alanıdır.
- Yaşam alanının merkezi oturma elemanlarıdır.
- Oturma elemanlarının odağı televizyondur.
- Evin girişi yaşam alanına açılır. Karakterler sahneye buradan katılır.
- Mutfak, yemek yeme alanı gibi mekanlar yaşam alanıyla iç içe kurgulanabilir.

Amerikan yapımı The Jeffersons adlı sitcom türü dizinin Türk yapımı uyarlaması olan Tatlı Hayat aynı senaryo üzerine kuruludur. Dairenin boyutları, mekanların formu, taşıyıcı sistemin okunabilen nitelikleri, balkonun yapısı ve iç mekanla kurduğu ilişki, girişin iç mekanla kurduğu ilişki, eşyaların yerleşimi açısından orijinal yapıma büyük ölçüde bağlı kalmıştır. Ancak giriş mekânı kurgusunda değişiklikler olması, arkada duran camlı dolabın yerine de bir dressuar konması, mutfak yaşam alanı ayrımının paravanı andıran hafif bir bölücü yerine duvarlarla yapılması gibi farklılıklar göze çarpmaktadır.

Tatlı Hayat'ta kullanılan mobilyalar da orijinal yapımdan farklıdır. Özellikle kullanıcıların en yoğun kullandığı koltukların seçimine bakılırsa yine sonradan zenginleşen ve çok da bilinçli olmayan bir kullanıcının, zenginliğini ve gücünü yansıtmak için tercih edebileceği bir koltuk kullanıldığı ancak bu defa kullanıcının Amerikalı değil Türk olduğu okunabilmektedir. Burada koyu kırmızı rengin Türkler için güç ve tutkuyu temsil etmesi koltuk seçiminde kültürel bir etki olarak kendini göstermektedir. Geniş aile yapısının ve ev

hayatına verilen önemin şıklıkla birlikte konfor talebine de sebep olabileceği Yıldırım ailesinin kadife kumaşlı fakat yumuşak minderlere sahip koltuğu ile temsil edilmektedir. Bu koltukların benzerleri Türkiye yapımı ilk sitcom olan Kaynanalar’ın ilk bölümlerinde, 90’ların sonunda çekilen “Çılgın Bediş” adlı sitcom türü dizinin ilk sezonunda ve seksenli yılları temsil eden “Seksenler” adlı yerli yapımda da rastlanmaktadır. Bu tespit neticesinde bordo-mor renkli, kadife kumaşlı, oturma yüzeyi minderlerden oluşan, kapitone detayları bulunan koltukların 2000’lere kadar Türk evlerinde ve Türk yapımı sitcom türü dizilerde popüler bir unsur olduğu görülmektedir. (Çizelge 4.31.)

Çizelge 4.31. Türk sitcom yapımlarında kullanılan benzer koltuklar

		
Kaynanalar, 1974-2004	Çılgın Bediş, 1996-2001	Seksenler, 2012-2020

Ana karakterin huysuz yapısı ve abartılı hareketler ile zenginliğini pekiştirme çabası her iki sitcom türü yapımın da mekanını şekillendirmektedir. Bu yapımlarda karakterin büstünü görmemiz ya da ortaya kuyruklu dev bir piyano yerleştirildiğini görmemiz mümkündür. George’nin büstü bronz renkli ve mermer kaide üzerinde dururken İhsan’ın büstü altın renklidir ve ahşap kaide üzerinde durmaktadır. Bu farklılık, iki kültürün malzemelere ve renklere yüklediği anlamlarla ilgili görülmektedir. (Çizelge 4.32.) Büyük ölçüde Amerikan sitcom dizisi mekân örgütlenmesinden etkilenmiş ve orijinal yapıma yakın bir mekân kullanan Tatlı Hayat’ta, Yıldırım Ailesi’nin yaşam alanında tespit edilen özellikler ile daha önce Türk sitcom dizisi yaşam alanında gördüğümüz genel özelliklerden ortak olanlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Mekanlar minimum boyutlarını eşyaların minimum standart ölçülerinden alırken mekanların genişlemesi ekonomik düzeyin yükseldiğini göstermektedir. Bu mekânın ekstra geniş olması karakterlerin üst gelir grubundan olduğunu ortaya koymaktadır.
- Evin merkezi yaşam alanıdır.

- Oturma elemanlarının odağı kendi merkezleri veya televizyondur.
- Yaşam alanı mutfaktan ayrılmıştır. Mekanlarda uzmanlaşma görülür.

Çizelge 4.32. The Jeffersons ve Tatlı Hayat yaşam alanı analizi

Yaşam Alanı	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	
Mekânın genel düzenlemesi, Amerikan orta ve üst sınıf yaşam tarzını ve değerlerini yansıtır. Büyük mobilyalar ve dekoratif öğeler, ev sahibinin ekonomik durumunu ifade etmektedir. Zeminde açık tonlu ahşap parke, görülmektedir. Koltukların ortasında tüylü geniş bir halı tercih edilmiştir. Heykeller ve tablolar, mekânın estetik değerini arttıran unsurlardır. Sanatsal tablolar ve diğer dekoratif öğeler görülmektedir. Parlak renk ve dokular görülmemektedir. Farklı tarzların yarattığı bir karmaşıklık olsa da renkler olabildiğince soğuk ve açık tonlarda kullanılmıştır.	Mekân örgütlenmesi büyük oranda geleneksel Türk kültürü ile bağdaşmamaktadır. Orijinal yapının etkileri baskın şekilde hissedilmektedir. Zeminde açık renk ahşap parke kullanılmıştır. Bordo renkli klasik desenli halılar görülmektedir. Hilal figürlü aksesuarlar, şamdanlar, doğal ve yapay iç mekân bitkileri ve çeşitli heykeller bulunmaktadır. Şamdanların yoğun kullanımı Jefferson evinden daha yoğun kullanılarak, batılı ve ihtişamlı bir imaj oluşturulmuştur. Duvarlar sıcak tonlu açık bir renkteyken çerçeveler ve bazı aksesuarlar altın rengi parlak görünümüyle varlıklı olmayı ve gücü yansıtmaktadır. Bu biryanda da yerli kültür açısından parası olan fakat yeterli bilinç düzeyinde olmayan kullanıcıyı temsil

	etmek için makul bir abartı temsili olarak görülmektedir.
	
Mekân örgütlenmesi oturma elemanlarını merkezde toplayan ve dolaşımı koltukların etrafında gerçekleşmesine olanak tanıyan ve Amerikan sitcom türünde yaygın görülen mekân örgütlenmesi tercih edilmiştir. Kare formulu, dik açıları olan modern sayılabilecek koltuklar tercih edilmiştir. Hareketli, iki birimden oluşan ve ayrılabilen, modern tarzda ahşap orta sehpa tercih edilmiştir. Sehpanın üzerinde yalnızca az sayıdaki ikramlıklar gözükmektedir.	Mekân örgütlenmesi geleneksel Türk mekân örgütlenmesine uygun değildir. Orijinal yapımdan etkilenilmiştir. Oturma yüzeyi yumuşak ve konforlu minderlerden oluşan, rengiyle güç ve zenginliği temsil eden ve bir takımın parçaları olduğunu hissettiren koltuklar tercih edilmiştir. Koltuk seçimi kaynak yapımından oldukça farklıdır. Sabit, tam merkezi işaretleyen, tek parça ve büyük, ahşap bir orta sehpa tercih edilmiştir. Sehpanın üstünde, çiçekler, aksesuarlar, örtü ve kahve fincanları görülmektedir.
	

Jeffersonların evinde hareketli bir odak oluşturarak karakterleri başına toplayan tekerlekli bar yemeğe eşlik edebilmekte, kanepede kokteyl sunabilmekte veya bir açık hava partisi için balkona doğru hareket edebilmektedir. Bu hareketli barın tazelenip istenen konuma yerleştirilmesi ev hizmetlerinde çalışan kişi tarafından yapılırken içeceklerin keyifle hazırlanması genellikle George'nin işidir. Bu hareketli bar şık tarzı ve taşıdığı bol miktarda alkol çeşidiyle lüks bir hayatı çağrıştırmaktadır.	Tatlı Hayat'ta kaynak yapımdaki hareketli barın ahşaptan yapılmış bir benzeri görülmektedir. Türk toplumunun ekonomik üstünlük ve modernlik göstergesi olarak gördüğü alkollü içecekleri ev salonlarında sergilediği nadiren görülse de yaygın dini anlayış ve kültürün de etkisiyle bu içeceklerin tüketilmesi televizyon yapımlarında gösterilmekten kaçınılmaktadır. Hareketli yapısı sayesinde özellikle özel günlerde ortaya çıkan ve bu arada kalmış tavra da uyum sağlayabilen tekerlekli bar, lüks bir hayatı temsil ederek bu üst gelir grubu konutunun mekânsal temsilini desteklemektedir.
---	---

Giriş mekânı

The Jeffersons evinde giriş mekânı yaşam alanına entegre gözüксе de üst gelir grubu yaşamıyla uyumlu olarak bir karşılama alanı gibi düzenlenmiştir. Amerikan evlerinde ve özellikle de Amerikan yapımı sitcom dizilerde sık karşılaşılmayan bu tutum giriş mekanını özelleştirmektedir. Mekânın genelinin aksine zeminde seramik döşeme tercih edilmiştir. Parmaklıklardan oluşan ve bitkisel öğelerle desteklenmiş bir bölücü konukları yönlendirmekte ve yaşam alanına geçişi kısıtlamaktadır. Kapının arkasında aksesuarların bulunduğu, pirinç konstrüksiyonlu bir raf bulunur.

Dış kapı olarak açık renkli ahşap dış kapı kullanılmıştır. Apartman iç mekânı çok da tanımlı olmadan sunulmaktadır. Ancak bazı açılardan görülebilen asansör kapısı izleyiciye çok katlı bir apartmanı çağrıştırma görevini üstlenmiştir.

Yıldırımların giriş mekânı Türk evlerinde tespit edilen ayakkabı çıkarma, görsel ilişkiyi kesme ve girişi özelleştirme niteliklerine uyumlu gözükmemektedir. Giriş ana

yapımdaki gibi donatılarla ayrılmamıştır ve zemin değişikliği de görülmemektedir. Yıldırımların evi Amerikan yapımı sitcom yapımlarında yaygın olan giriş mekanı organizasyonuna yakın bir tavidir. Türk evi giriş mekanından Jeffersonların orijinal yapımdaki evinden bile daha uzak bir tasarım anlayışına göre şekillenmiştir. Bu anlamda kaynak yapımdan ziyade Amerikan sitcom türünün genel giriş mekanı yaklaşımından etkilenildiği düşünülmektedir.

Giriş mekanını özelleştiren tek unsur hafif ve ayaklı askı olarak gözükmektedir. Kapının arkasında bir kaide ile bütünleşmiş siyah heykelcikler bulunmaktadır. Evin genelindeki altın çerçeveli kopya sanat eserleri burada da duvarları süslemektedir.

Dış kapı tercihi Türkiye’de apartman dairelerinde en çok karşılaşılan çelik dış kapıdan yana kullanılmıştır. Dış kapının karşısındaki asansörle yüksek katlı bir apartmanda bulunduğu vurgulanmaktadır. (Çizelge 4.33.)

Çizelge 4.33. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta giriş mekânı analizi

Giriş Mekânı	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	

Jeffersonların giriş mekânı yaşam alanıyla görsel ilişki kuran, tam bir bölücüyle ayrılmamış bir yapıdadır. Ancak bir balkon korkuluğunu andıran bölücü, zeminin farklılaşması, bu yaşam alanı için çok da uyumlu gözükmeyen, hafif ve ayaklı askılık ile sağlanmıştır.

Kıyafetlerin asılması için girişteki askılığa ek, vestiyer gibi kullanılan ancak kapıdan uzakta konumlanmış ve bir iç mekân kapısının ardında yer aldığı için oda gibi de algılanabilen bir bölüm bulunmaktadır.

Dış kapı olarak üzerinde daire numarası yazan ahşap görünümlü bir dış kapı görülmektedir.

Giriş mekânın uç kısmında yer almaktadır. Görsel ilişki korunmaktadır. Giriş mekanına da dair özelleşmenin tek göstergesi evin lüks atmosferiyle uyumlu gözükmeyen ayaklı, hafif bir askılıkla oluşturulmuştur.

Kaynak yapımdaki gibi kıyafetlerin asılması için girişteki askılığa ek, vestiyer gibi kullanılan ancak kapıdan uzakta konumlanmış ve bir iç mekân kapısının ardında yer aldığı için oda gibi de algılanabilen bir bölüm bulunmaktadır.

Dış kapı olarak Türkiye’de özellikle apartman dairelerinde en sık görülen çelik kapılardan kullanılmıştır.

Mutfak

Mutfak toplumun yeme-içme alışkanlıklarına göre şekillendiğinden kültürel etkilerin en yoğun biçimde okunduğu konut mahallerinden birisidir. Konuttaki kullanıcı sayısı, yaş, cinsiyet, ekonomik ve sosyal durumun yanında kullanıcıların içinde bulunduğu toplumun kültürü temel bir belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okyayuz’un (2017) yeniden çeviriler üzerine yaptığı çalışmaya göre The Jeffersons adlı orijinal yapımdaki romlu pasta erek kültürde yine alkol kullanılarak yapılan farklı bir

pasta ile temsil edilmiştir. Bu değişimin sebebi mutfak ve yemek kültüründeki farklılıklardır. Buna benzer yaklaşımlar mekânın yeniden tasarlanmasında ve kurgulanması süreçlerinde de görülmektedir. (Çizelge 4.34.)

Çizelge 4. 34. The Jeffersons ve Tatlı Hayat mutfak/yemek kültürü analizi (Okuyuz'dan, 2017)

Mutfak/Yemek Kültürü		
Sahne: Ana kadın karakter ve komşusu kadın mutfakta oturmaktadırlar. Ana karakter kayınvalidesinin doğum günü için bir pasta hazırlamaktadır. Kayınvalidelerinin kendilerini takdir etmedikleri konusunda espriler yapmaktadırlar. Ana karakter bu sefer kayınvalidesinin takdirini toplayabileceğini, çünkü ona alkollü bir pasta yaptığını söyler ve kayınvalidesinin alkole düşkün olduğunu ima eder.		
The Jeffersons S1E8-0:16	Tatlı Hayat S1E3-26:48	Çeviri
Louise: I guarantee she'll love it. This is a rum cake and doubled up on the rum.	Sevinç: Bayılacağına emin olabilirsiniz. Çünkü bu likörlü pasta ve ben iki misli likör koydum.	Luise: Bayılacağına garanti veririm. Bu romlu pasta ve ben iki misli rom koydum.

The Jeffersons evi çok da ön planda olmayan bir genç ile oldukça renkli ve orta yaşın üstündeki sonradan zenginleşen çifte ait hayallerin gerçekleştiği bir evdir. Ancak mutfak, olabildiğince güncel elektronik eşyaları içerse de konuklara sunulacak kadar zengin bir atmosfere sahip değildir. Ayrıca Amerikan evlerinde mutfak işleri için bir çalışanı olan üst gelir grubu evlerinde mutfağın genellikle ayrı olduğu yapılan genel çalışmada da görülmüştür.

Duvarın kırılma formunu takip eden mutfak adası, açık mutfakların bölücü görevi de üstlenen tezgâh ve dolaplarını andırmaktadır. Hem bu tezgâh yapısı hem de bölücünün yaşam alanı tarafından hafif ahşap bir panjuru andırması ve üzerindeki bir pencereyle yine de yaşam alanı ve yemek odasına bağlantı sağlaması gibi sebeplerle mutfağın kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda yapılan bir müdahale ile ayrılmış olabileceğini hissettirmektedir.

Mutfak masası kahvaltılar için aileyi mutfağa davet ederken ev sahibi Louise de mutfakta yemek yaparken görülebilmektedir. Ev sahipleri evin çalışanı ile bu mekânı

paylaşarak, yaşam alanındaki gösterişli hayatlarının aksine mutfakta özlerine dönebilmekte ve eski hayatlarına yakın bir yaşamı yeniden deneyimleyebilmektedir.

Tatlı Hayat'ta Jeffersonların mutfağı yine doğal bir atmosferde, gösterişten yaşam alanına göre daha uzak bir tasarıma sahiptir. Mekân organizasyonu açısından kaynak yapım örnek alınmıştır. Bu mutfaktaki sonradan tadilat yapıldığına dair tahmin yürütülmesine sebep olan bulgular yaşam alanı ve mutfak arasındaki bölücünün bir duvar gibi gözükmesi sebebiyle zayıflamıştır. Ancak tezgâh formu ve yaşam alanına açılan servis penceresi Yıldırımların mutfağında da aynı kalmıştır.

Ahşap ile beyazın bir arada kullanıldığı ve orijinal yapıma göre daha modern mutfak dolapları ahşap tezgâh ile kullanılmıştır. Yeşil ve bej boyalı duvarlar bir arada kullanılması mutfağın doğallık ve sıcaklığını destekleyici bir etkiye bulunmaktadır. Jeffersonlar gibi Yıldırımlar da mutfakta yemek yaparken görülebilmekte ve kahvaltı için mutfak masasını kullanarak neredeyse her gün bir kez evin çalışanı ile eşit bir hayat yaşayarak geçmiş deneyimlerini yeniden canlandırabilmektedir.

Türkiye'de tepsi ve tencerelerin sığabileceği derinlikte tercih edilen tek kapılı buzdolabı, ankastre ocak ve fırınlar ile çeşitli elektronik eşyalar görülmektedir. Bununla birlikte lüks aksesuarlar ve abartılı detaylardan kaçınılmıştır. Özellikle mutfak masasının yeşil plastik sandalyeleri evin lüks atmosferinin çok dışında bir yaşamı yansıtmaktadır. (Çizelge 4.35.)

Çizelge 4. 35. The Jeffersons ve Tatlı Hayat'ta mutfak analizi

Mutfak	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	

Ayrı bir mutfak olarak organize edilen mutfak ada mutfağın yapısı sebebiyle açık mutfaklarınkine benzer bir tasarıma sahiptir. Koyu ahşap görünümlü dolaplar ve açık ahşap görünümlü tezgâh ile açık yeşil duvar kâğıdı sıcak ve doğal bir atmosfer oluşturmaktadır. Çok gözlü ankastre ocak, Avrupa ve Amerika’da modern evlerde sıkça görülen derinliği az çift kapılı buzdolabı gibi dönemi için lüks sayılabilecek elektronik eşyalarla birlikte orta ve alt gelir grubunun mutfaklarında görebileceğimiz tezgâh üstünde asılı duran süzgeçler ve diğer mutfak eşyaları gibi detaylar karakterlerin yaşadığı çatışmayı mekâna yansıtmaktadır.	Tatlı Hayat’ta mutfak organizasyonunda kaynak yapımdan etkilenilmiştir. Jefferson’ların evindeki gibi açık mutfak tasarımını andıran bir ayrı mutfak tercih edilmiştir. Mutfak dolaplarında koyu ahşap ile beyaz renkli ahşap bir arada kullanılmıştır. Tezgâh da bu doğal atmosferle uyumlu olarak ahşap tercih edilmiştir. Orijinal yapımdaki gibi çok gözlü ankastre ocak tercih edilmiştir. Buna ek olarak ankastre fırınlar kullanılmıştır. Buzdolabı Türkiye’de sık görülen derin buzdolaplarından tercih edilmiştir. Tahta kaşıklar ve diğer bazı gereçler tezgâh üzerinde sergilenmektedir. Pencere önündeki tel sebzelik kullanıcıların geçmiş yaşamından gelmiş gözükmektedir.
 Mutfağın sıcak atmosferiyle uyumlu sarı ve turuncu renklerdeki sandalyeler ve yuvarlak formulu ahşap masa tablası tercih edilmiştir. Ferforje sandalyeler açık ve yarı açık mekanları anımsatırken, minderlerle oturma yüzeyinin konforu artırılmıştır.	 Mutfak dolaplarında kullanılan iki renk ahşap ve camın bir arada kullanıldığı dikdörtgen formulu yemek masası mutfağın merkezinde konumlanmıştır.

	Sandalyeler duvarlarla aynı renkte plastik oturma fontu ve sırt ile evin lüks atmosferine uyumlu gözükmemektedir.
	
Ayrı bir mutfak olarak tanımlayabileceğimiz Jefferson mutfağı yemek odası ve yaşam alanına bir servis penceresiyle bağlanmaktadır. Bu pencere servis için kolaylık sağlamasının yanında açık mutfak gibi bir kullanıma da imkân tanımaktadır. Bu pencere müstakil bir evin cephesindeki ahşap panjurları andıran bir tasarıma sahiptir. Pencerenin önünde yemek masasına doğru uzanan denizlik servis için bir tezgâh görevi üstlenebilmektedir.	Orijinal yapımın etkisiyle tasarlanan ve yaşam alanına bakan bu mutfak penceresi bir tablo çerçevesini andıran detaysız beyaz bir çerçeveye sahiptir. Orijinal yapımdaki gibi detaylı panjurlara sahip değildir. Bunun yerine sürgülü buzlu cam ile kapatılmaktadır. Bu pencere ayrı olarak kullanılan bu mutfağın istendiğinde açık mutfak gibi de kullanılmasını sağlamaktadır. Bu pencerenin önünde bir denizliğin bulunmaması servis için elverişli olmayabileceğini göstermektedir.

Banyo

Kullanıcıların, insani ihtiyaçlarını gidermesi açısından kir ve çıplaklıkla ilişkilendirilmesi gibi sebeplerle televizyonda gösterilmesi pek de tercih edilmeyen banyo ve tuvaletlerin hikâyeye dahil edilmesi bile kısmen ayıp ve komik karşılanabildiğinden banyo sitcom türü için komediye besleyen bir mekandır.

Banyo, bir tesisat içermesi sebebiyle varlığıyla sitcom yapımının gerçekçiliğini arttırmaktadır. Seinfeld’de üçlü koltuğun arkasında kamera açsına giren ve neredeyse

sürekli kapısı açık tutulan banyo mekânı da dekor kurguyu gerçek eylemlere ve kullanıcı ihtiyaçlarına cevap veren gerçekçi bir mimari temsil olarak sunmaktadır. Benzer bir görevi Jefferson konutunda giriş mekânında geçen hemen her sahnede gördüğümüz banyo da üstlenmiştir. Tatlı Hayat'ta kaynak yapımda olduğu gibi girişte bulunan banyonun kapısı çoğunlukla kapalı tutulmaktadır. Bu Türk toplumunun banyonun sunulması fikrine daha uzak bakması ile ilişkilidir.

The Jefferson'ların lüks dairesinde konukların ve hatta izleyicinin görmediği özel alanlarla ilişkili ve kişisel kullanılan banyolar bulunmaktadır. Ancak yalnızca konukların kullanımına açık olan ve günlük yaşamın geçtiği mekâna yakın olarak girişte konumlanmış banyo hikâyeye kısmen dahil edilmektedir. Jefferson'ların banyosu pembe rengin hâkim olduğu oldukça feminen bir tasarıma sahip gözükmetedir.

Aynı mekânsal kurguya sahip olan ve dairede Jeffersonların banyosuyla aynı konumda yer alan Yıldırımların banyosu da çiçekli duvar kağıtlarıyla benzer derece de feminen bir atmosfere sahiptir. Yeşil renk kullanımı ve çiçek desenleri aynı zamanda doğal bir atmosfer de sunmaktadır.

Her iki sitcom da banyoda geçen standart faaliyetlerden uzak durmuş, banyoyu komediye güçlendiren yanıyla kısıtlı olarak ele almıştır. Burada banyo açık kapısıyla giriş mekanının derinliğini arttırmakta, su tesisatının varlığını temsil etmesiyle de gerçeklik hissini arttırmaktadır. (Çizelge 4.36)

Çizelge 4. 36. The Jeffersons ve Tatlı Hayat'ta banyo analizi

Banyo	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	

Kapının solunda konumlanan klozet, kapının karşısından gördüğümüz mermer tezgahlı lavabo, üzerinde sade ayna ve lavabonun altında banyo dolabı bulunmaktadır. Banyonun tamamını kaplayan pembe duvar kağıdıyla kaplı yüzey üzerinde iç mekân aksesuarlarından sayılabilecek bir tablo yer almaktadır.	Armatürlerin yerleşimi orijinal yapımla aynıdır. Ancak kullanılan diğer donatılar ve malzemeler farklılık göstermektedir. Banyoda bir arada kullanılan beyaz üzerinde çiçek desenli ve yeşil duvar kâğıdı feminen ve doğal bir mekân tasarımı oluşturmaktadır. Bir salon mobilyasının ayaklarını andıran tezgâh ayaklarıyla lavabo ve lavabonun üstünde konumlanan altın renkli parlak ayna evin genelindeki lüks tercihler ile uyumludur.
---	--

Özel alanlar

Özel alanların kullanıcısının tercihlerini en yoğun yansıtan ve onun yaşam biçimiyle ilgili en fazla fikir veren mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Üt gelir grubunu temsil eden bu kullanıcıların yeni sınıf atlamış olmaları sebebiyle entelektüel birikimleri zayıftır. Bu sebeple ilgi alanlarını keşfedip mekâna yansıtabilmiş gözükmemektedirler.

Jeffersonların evinde ana yatak odasında gösteriş sevgisi ve abartılı detaylar okunmaktadır. Yatak odanın merkezinde baş tarafı duvara yaslı ve üç yanı dolaşıma açık şekilde konumlandırılmıştır. Geniş alan çok sayıda oturma elemanı ile doldurulmuş olmasına rağmen kitaplık, yazı masası ya da bir beyzbol sopası gibi kişisel mobilya ve objeler görülememektedir. Burada da panjur kapaklı dolaplar ve bölücüler görülmektedir.

Jefferson evinde misafir yatak odası ve oğullarının yatak odası olmak üzere iki yatak odası daha bulunmaktadır. Bunların da kendisine ait banyoları mevcuttur. Hepsinde çift kişilik standart büyüklükte bir yatak mekânın merkezinde yer almaktadır. Oğulları Lionel'in odasında ahşap detaylı oldukça modern bir yatak başı dikkat çekmektedir. Bu odada dünya küresi, kitaplar gibi genç bir bireye ait olabilecek objeler bulunmaktadır. Karakterin genç bir yetişkin olması sebebiyle onun için çift kişilik bir yatak tercih edilmiştir.

Tatlı Hayat'ın yatak odası yine oldukça geniş bir alana sahiptir. Yatak mekânın merkezinde yer alır. Kişisel eşyaların bulunmayışı kaynak yapıma benzetmekle birlikte

Türkiye’de pek çok evde görülen bir oda takımı dışında eşya bulunmaması durumuna da örnek olmaktadır. Kaynak yapımdaki oturma alanı, giyinme odası gibi bölümler bu odada görülmektedir. Sade ve klasik detaylara sahip yatak odasında sanat eserleri ve abajurlar bulunmaktadır. Yatağın başında kaynak yapımdaki kadar detay bulunmamaktadır. Bunun yerine turkuaz fon perdeleriyle dikkat çeken pencere bulunmaktadır.

Yıldırım ailesinin oğullarının odası orijinal yapımdan oldukça farklıdır. Yatak yine odanın merkezinde bulunsa da tek kişilik kullanılmıştır. Oldukça standart kabul edilebilecek bir genç odası takımı dahilindeki mobilyalar yatağın çevresinde yer almaktadır. Nevresim seçimi, odada jukebox bulunması gibi detaylar bir genç yetişkinden ziyade çocuk odasını yansıtmaktadır ve bu sebeple kullanıcı ile uyumlu görülmemektedir. (Çizelge 4.37.)

Çizelge 4.37. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta özel alan analizi

Özel Alanlar	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	
Amerikan üst sınıf yaşam tarzını temsil eden bu yatak odası, sıcak ve doğal bir tasarım sunarken aynı zamanda bu yatak odası lüks ve gösterişli detaylar barındırmaktadır. Oldukça geniş olan bu yatak odasında banyo, giyinme odası, oturma alanı gibi bölümler bulunmaktadır. Pirinç yatak başlığı üzerinde içleri kırmızı boyalı duvar nişleri bulunmaktadır.	Türk aile yapısını ve modern Türk evlerini temsil eder. Üst gelir grubu geniş ve gösterişli mekanlar ile temsil edilmektedir. Bu geniş alanda bir ebeveyn banyosu bulunmaktadır. Ancak mekânın genişliğine rağmen başka ek bir fonksiyon görülmemektedir. Türkiye’deki pek çok evde görebileceğimiz, ahşap yatak başlığı ve

Mobilyalar genellikle sıcak tonlarda ve doğal malzemelerle donatılmıştır.	komodinlerle tamamlanmış bir yatak odası takımı kullanılmamıştır.
	
Mekânın merkezinde yatak bulunur. Mobilyalar birbirleriyle takım değildir ve özenli seçilmiş gözükmektedirler. Kullanıcının yaşı sebebiyle geniş bir yatak tercih edilmiştir. Yatak örtüsü ve battaniye, dönemine uygun olarak pelüş ve kalın battaniye, sıcak ve rahat bir ortam hissi vermektedir. Duvara asılmış modern sanat eseri, mekâna estetik bir dokunuş katmaktadır. Dünya küresi gencin coğrafyaya, bilime ya da dünya tarihine ilgili olduğunu düşündürmektedir. Yatak başında bej zeminde hâkî renk kareli bir duvar kâğıdı tercih edilmiştir.	Mekânın merkezinde yatak bulunur. Mobilyalar Türkiye’de orta sınıf ailelerin çocukları için satın aldığı karyola takımlarının sık karşılan bir örneğidir. Kullanıcının yaşına ve kaynak yapımında aksi tercih edilmesine rağmen burada genç karakterin tek kişilik bir yatakta rengârenk bir nevresimle uyuduğu görülmektedir. Köşede duran jukebox, genellikle barlarda, kafelerde ve eğlence mekanlarında bulunan, bir çeşit müzik kutusudur. Bu nostaljik makinenin evde bulunması maddi imkanların genişliğine işaret ederken genç ve enerjik bir kullanıcıyı temsil ettiği düşünülmektedir. Jukebox’ın yanında asılı duran sanat eseri mekânın ruhuyla alakasız gözükmekte ve yaşam alanında da görülen kargaşayı anımsatmaktadır. Kaynak yapımında yatak başında görülen duvar kâğıdı burada yine yatak başı benzer renk ve desendeki bir perde ile bu mekâna da yansıtılmıştır.

Balkon/terras/bahçe

Sitcom türü diziler için yalnızca bir iç mekân bölümü olmayan ve dış ile ilişkilerin de kurgulanmasını gerektiren açık ve yarı açık alanlar set tasarımcıları için diğerlerinden daha karmaşık süreçtir. Dış mekânın temsilinin oluşturulması için The Jeffersons ve Tatlı Hayat'ta, yapay bitkiler, kamp ateşi, karanlık, hava olayları kullanılmıştır. Hikayesi büyük ölçüde aynı olan bu iki sitcom kamp sahnesi için oldukça benzer yaklaşımlarla orman temsili sergilemektedir. (Çizelge 4.38.)

Çizelge 4.38. The Jeffersons ve Tatlı Hayat Orman Temsilleri

 The Jeffersons	 Tatlı Hayat
--	--

The Jeffersonların güneş alan geniş balkonu sayesinde ortalama sayılabilecek dairesi lüks bir daireye dönüşmektedir. Yaşam alanında iki ayrı balkon girişi ve yere kadar uzanan camlar şehir manzarasını iç mekâna ekleyerek daha ferah bir ortam sunarken, bağlam hakkında da fikir vermektedir. Balkon bu lüks evde yalnızca dinlenme mekânı olarak kullanılmaktadır. Özel konuşmaların yapılması, duygusal yoğunluğun izole bir şekilde paylaşılması gibi durumlarla karşılaşmaktadır. Bunun dışındaki estetiği bozacak, çamaşır kurutma gibi ihtiyaca bağlı eylemlerden kaçınılmaktadır.

Balkonda Jefferson konutunun dış cephesi, dış cephe kaplama malzemeler ile kaplanmış duvarlar ile temsil edilmektedir. Kent temsili oluşturulurken dış mekânın daha az algılanmasını sağlayan karanlıktan faydalanılmıştır. Arka plana eklenen gökdelenlerin gözüktüğü kent imajı da böylece da gerçekçi bir şekilde sunulmuştur.

Orijinal yapımdaki yaşam alanı ve balkon ilişkisi Dadı’da da sabit tutulmuştur. Güneş alan, yarı açık mekanla ilişki kuran geniş yaşam alanı lüks mekânın temsili kullanılmıştır. Balkona geçişi sağlayan boydan cam kapılar da kaynak yapımdaki gibi kent hakkında izleyiciye fikir vererek bağlam ile ilişki kurmaktadır. Dış mekân hikâye içerisinde yine kaynak yapımdaki gibi dinlenme ve duygusal konuşmalar için kullanılmaktadır.

Dış mekân tasviri için yine benzer korkuluklar kullanılmıştır. Kaynak yapımda bulunmayan ve kat yüksekliği düşünüldüğünde konumu itibariyle risk teşkil edeceği öngörülebilir çiçek saksıları balkon korkuluğuna yerleştirilmiştir. Bu çiçekler mekânın karanlık atmosferini daha sıcak ve doğal bir ortama dönüştürerek konutun diğer mekanları ile bağ kurmakta ve balkonun güneş alan ve havadar bir dış mekân sağladığı konusunda gerçeklik algısını güçlendirmektedir.

Balkon manzarasında yine dış cephe malzemeleri ile oluşturulmuş, pencere gibi cephe elemanlarıyla donatılmış cephe temsilleri kullanılmıştır. Ayrıca kent görüntüsü de arka plana yerleştirilen bir imaj ile sağlanmıştır. Uyarlama yapımda da belirsizliğin arttırması için karanlıktan yararlanılmış fakat yine de yapay ışığın kullanıldığı daha aydınlık ve net bir sahne sunulmuştur.

Çizelge 4.39. The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta balkon/bahçe/teras analizi

Balkonlar	
The Jeffersons	Tatlı Hayat
	

	
Jeffersonların balkonunda gece, karanlık ile sahneye yansıtılarak dış mekâna dair daha az detay ile gerçekçi bir kent manzarası sunulmuştur. Balkonu yüksek ve kalın parapet duvarlar çevrelemektedir. Öylece kent manzarası daha kısıtlı gösterilmektedir. Normalde iç mekân sahnelerinde gözüken bahçe mobilyaları ve bitkiler bu sahnede gözükmemektedir.	Yıldırımların balkonunda gece olması sebebiyle karanlık sunulan dış mekân, detayları örtülmesini ve daha gerçekçi bir dış mekân kurgusu sunulmasını sağlamıştır. Ancak orijinal yapımdan farklı olarak balkonun kendi aydınlatması gibi algılanan yapay ışıkla sahnede yakın plan aydınlatılmıştır. Orijinal yapımdaki gibi kent manzarasını kısıtlayan parapet balkon sarmaktadır ve böylece kent manzarası kısmen engellenmektedir. İç mekândan görülen mobilyalar ve bitkiler balkon sahnesinde bulunmazken bunun yerine kaynak yapımdan farklı olarak çiçekli saksı bitkileri parapetin üzerine dizilmiştir.

Konutta dış mekân ile kurulan ilişkiyi temsil eden ve konut temsili açısından yeni bir tasarlama süreci gerektiren balkonlar fiziki hayatta oluşturduğu iç-dış ara kesitini sitcom türü dizilerde de temsil etmektedir. Bu ara durum her iki yapımda da topluluktan ayrılma, dışarı çıkma, yalnız ya da baş başa kalma, dışarıdakilere seslenme gibi eylemler için kullanılmaktadır. Tasarıma dair detaylar dışında mekân temsili yaklaşımı, gerçekleştirilen eylemler ve mekânın sunulan fiziki koşulları birbirine oldukça yakındır. (Çizelge 4.39.)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez, kültürün konut mekanının işlevi, kullanımları ve tasarım özellikleri üzerindeki etkilerini, Amerikan ve Türk sitcom konutları üzerinden karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmektedir. Bu yolla kültürlerin mekân kullanımlarında ve mekân tasarımlarında birbirlerinden ne ölçüde etkilendikleri ile mekânın geçirdiği değişim ve dönüşümler ortaya konmaktadır.

İnsanın en temel ihtiyaçlarını karşıladığı, en mahrem eylemlerini gerçekleştirdiği ve konfor alanına girerek en savunmasız kaldığı mekân olan konut, çoğu zaman onun en yoğun bağ kurduğu mekân olmaktadır. Dolayısıyla konut mekânı incelendiğinde; kullanıcısı hakkında fikir sahibi olunurken, bir topluma ait konutlar incelendiğinde edinilen veriler de toplumu yansıtmaktadır (Dülgeroğlu, 1995). Bu sebeple bir toplumun konutlarını incelemek; kültüre ait mekânsal normları, mekân kullanımlarını ve mekânın sembolik anlamlarını ortaya koymanın bir yoludur.

Fiziki dünyada insan, bulunduğu çevreden, kendisini saran iklimden, havadan, yaşadığı dönemdeki politik ve sosyolojik gelişmelerden aldığı veriler ile içinde doğduğu kültüre ait normlar dahilinde veya bu normların kıyısında konumlanmaktadır. Bu sebeple aynı toplumun insanları kişilik özellikleri ve kültürel etkileşimlere rağmen mutlaka bir ölçüde ait oldukları kültürden etkilenmektedir (Kaptan, 2013). Bu doğrultuda aynı çevresel koşullara uzun zaman maruz kalan gruplar, mekâna dair ortak kültürel normlar geliştirmektedir. Toplumsal beğeniler, kültür ile biçimlenen günlük yaşam pratikleri, gerçekleşme potansiyeli bulunan eylemler, doğa koşullarına karşı verilen mücadeleler gibi pek çok özellik ile mekânın biçimlenmesi, örgütlenmesi ve içinde bulundurduğu unsurlar hayata geçebilmektedir.

Kültürün ve insanın tesiri altında oluşan mekân; mimarlık ile tiyatro, sinema ya da televizyon yapımları gibi görsel-işitsel medya türlerinin ortak noktasıdır. Fiziki dünyada insanların barınma, beslenme, uyuma, korunma gibi eylem ve ihtiyaçlarına cevap veren mekân bu medya türlerinde de çeşitli temsiller aracılığıyla oluşturularak olayların gerçekleşmesi için imkân sunmaktadır. Diğer yandan da sahne tasarımcısı veya yönetmen

hikâyenin izleyiciyi daha fazla etkilemesini sağlayacak sembolik anlamlarla dolu mekânı yaratırken, tasarımına yetiştği ya da bulunduğu çevreden edindiği kültürel normları da katarak hayata geçirmektedir.

Kültürel kodlar, bir toplumun normlarını, değerlerini, inançlarını ve yaşam biçimlerini yansıtan semboller ve anlamlardır. Konut tasarımı, bu kültürel kodların fiziksel bir yansıması olarak, bireylerin ve toplulukların kimliklerini, sosyal yapısını ve günlük yaşamlarını şekillendirmektedir. Bu çalışmada mekânın, kültürel ve toplumsal kodlarının tespit edilmesi ve bu kodların iki farklı kültürdeki benzerlikler ve farklılıklar üzerinden analiz edilmesi, kültürler arası etkileşimleri ve dönüşümleri anlamak açısından önem taşımaktadır. Özellikle mekân kullanımı ve tasarımı, toplumsal normlar ve değerlerle doğrudan ilişkilidir. Örneğin, Batı kültürlerinde daha yaygın olduğu tespit edilen açık mutfak tasarımlarının, aile üyelerinin birlikte daha fazla zaman geçirmesini teşvik etmektedir. Türk kültüründe daha yaygın kullanıldığı tespit edilen ayrı mutfakların tercih edilmesi, yemek pişirme alışkanlıkları, mahremiyet ve misafir ağırlama pratiklerine dayanmaktadır. Bu tür kültürel kodlar, mekânın nasıl kullanılacağını ve tasarlanacağını belirlemektedir.

Ayata'ya (1988) göre televizyonun yaşam alanına katılması, onun odak belirleyici etkisiyle mekânın kurgusuna da yansıyan önemli bir değişikliğe sebep olunmuş, aynı zamanda yapımlar üzerinden sunulan konut temsilleri ile de normalde özel ve mahrem bir alan olması sebebiyle belgelenmesi zor olan konutun tarihsel olarak belgelemesi sağlamıştır. (akt. Yıldızhan, 2023)

Ayata'nın da belirttiği gibi televizyon konutlarının belgeleyici yönünden yola çıkılarak; insan, mekân ve kültür için sunulan çerçevede görsel, işitsel medyadaki mekân temsilleri üzerinde yapılan bu çalışmada bir televizyon yapımı seçilmiştir. Bu yapım, izleyicisiyle bağımlılık düzeyinde yoğun bağ kurması, önemli örneklerle toplumsal hafızada kimi zaman kalıcı yer edinmesi ve ana mekânı konut olması sebebiyle sitcom türü yapımlardır. Sitcom ve Mekân bağlamında yapılan araştırmalar sonucunda sitcom türüne ait özellikler ve bu materyalin kullanılmasının önemi şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Sitcom türünün izleyicisi ile kurduğu bağ kapsamında değişikliğe kapalı tavrı; aynı dekora sahip mekânın sezonlar boyunca kullanılarak anlatıya dâhil olmasını sağlamaktadır.

- Varlığı ve kalıcılığı tamamen seyircisiyle kurduğu bağa dayalı sitcom türü, mutlaka bir ölçüde kendisini üreten toplumu yansıtmaktadır.
- Sitcom türü dizilerin günlük yaşamın içinden kesitler sunarak hikâyesini anlatma üzerine oluşturulmuş yapısı, toplumun sosyokültürel dinamiklerini ve gündelik pratiklerini detaylı bir şekilde inceleme imkânı sunmaktadır.
- Sitcom türü yapımlarda kullanılan dekor ve set tasarımları, toplumun estetik değerlerini ve mekânsal algısını görsel olarak temsil etmekte, kullanıcısını ve kültürel yapısını yansıtan çok sayıda veri içermektedir.
- Sitcom türü yapımlar, hikâye aktarımını; karakterlerin gerek kendi aralarında gerekse mekânla iletişimleri ve etkileşimleri üzerinden aktarması nedeni ile bu iletişim ve etkileşimlerin kültürel anlamlarını analiz etme fırsatı sunmaktadır.
- Farklı ülkelerden uyarlamalar yapılırken; kaynak kültüre ait mekân temsillerinin, hedef kültüre birtakım değişiklikler ile adapte edilmesi açısından tezin amacını destekleyici veriler sunmaktadır.

Sitcom türünün en önemli örneklerini vermesi ve türün gelişimine sağladığı büyük katkı bakımından Amerika Birleşik Devletleri sitcom üzerine yapılan çalışmalar için kilit bir konumdadır. ABD’de televizyonun gelişimiyle hızla yaygınlaşan sitcom türü, bugün hala güncel örnekler vermekte ve ABD yapımı sitcom diziler hem çevirileri hem de uyarlamaları ile tüm dünyaya yayınlanmaktadır. Bu doğrultuda sitcom türü üzerinde televizyonun erken döneminde kurduğu ve hala sürdürdüğü egemenlik açısından Amerikan kültürü bu çalışmada ele alınacak birinci kültür olarak belirlenmiştir.

Televizyonla, ABD’den yaklaşık yirmi yıl sonra tanışan Türkiye’de ilk televizyon yapımlarının ortaya çıkması da zaman almıştır. Televizyonu ilk olarak Amerika’dan gelen haberlerin basına yansısıyla anlamlandırmaya çalışan toplum, televizyon kültürünü geliştirirken de ABD’yi örnek almıştır. Nitekim 1974’te yayınlanmaya başlayan ve ilk televizyon dizisi olma özelliğini taşıyan “Kaynanalar” sitcom türüne örnektir. Kaynanaların mekânında başta Türk toplumunun yaşadığı evlerdeki geleneksel mekân örgütlenmesi görülse de zaman içinde hikâyenin, Amerikan sitcom dizisi mekân örgütlenmesinin hâkim olduğu bir dekora taşındığı görülmüştür. Bu da televizyon ile henüz tanışan Türkiye’nin mekân temsili açısından da Amerikan yapımlarını örnek aldığı tespitini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, halen televizyon yapımlarında yerel nitelikler ile Amerikan televizyonunun

etkisiyle gelişen niteliklerin kesişiminde mekanlar üreten Türk kültürü bu çalışmada incelenmek üzere seçilmiştir.

Sitcom konutunun mekânsal temsilinde kültürel etkilerin tespiti açısından fiziki hayattaki konut ile sitcom konutu arasında bağ kurulması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda kullanıcı profili hakkında fikir edinilmesi ve farklı sembolik ifadeler taşıması sebebiyle öncelikle konut tipleri değerlendirmiştir. Sonrasında konut mekânlarının kullanıcıya vaat ettiği benzer işlevler bakımından tipolojik ayrımları yapılarak, yapımlar üzerinden karşılaştırmalardan elde edilen ortak noktalara göre mekânlar listelenmiştir. Bu bağlamda analiz için şu başlıklar oluşturulmuştur:

- Apartman/Müstakil Ev Kullanımı
- Yaşam Alanı
- Giriş Mekânı
- Mutfak
- Islak Hacim (Banyo)
- Özel Alan
- Balkon/Teras/Bahçe

Sitcom konutları üzerinden yapılacak analiz için bir alt yapı sağlaması adına her iki kültürde de konutun geçirdiği dönüşümler incelenmiştir. Fiziki dünyada bu toplumların hangi tip konutları tercih ettiği ve bu tercihlerin kültür ile bağlantısı irdelenmiştir. Türk toplumu ve Amerikan toplumu için konut tipinin farklı anlamlara geldiği görülmüştür. Ardından da benzer fonksiyonları bulunan mekanların değişimine dair teorik bilgiye ulaşılmış bu bilgiler kıyaslanarak çıkarımlarda bulunulmuştur. Böylece, Amerikan ve Türk toplumlarının konut mekânı kullanımlarındaki farklılıklar belirlenmiş ve tabloya işlenmiştir. (Çizelge 5.1.)

Çizelge 5.1. Amerikan ve Türk toplumlarının mekân kullanımlarının kıyaslanması (Yazar tarafından “4.2.4. Tarihsel süreçte Türk ve Amerikan konutunda mekân kullanımları” bölümünden türetilmiştir.)

Kullanım	Amerikan Konutları	Türk Konutları
Müstakil Ev	Her sınıftan Amerikalı aile kentin dışındaki banliyö evlerinde yaşamaktadır. Mutlu ailenin sembolüdür.	Kırsal hayatı, gecekondu yaşamını veya üst gelir grubunun kent içindeki yaşamını temsil etmektedir.
Apartman Dairesi	Apartman daireleri öğrenciler, bekarlar, genç iş insanları ve göçmenler tarafından kullanılmaktadır.	Orta sınıf, işçi sınıfı aileler ve toplumun geneli tarafından kullanılmaktadır.
Yaşam Alanı	Donatılar mekânın merkezinde toplanmaktadır. Yaşam alanı tüm kullanıcılar için eşitlik ve refah sunmaktadır. Yaşam alanı genellikle giriş, mutfak, yemek odası gibi diğer mekanlar ile işkilidir.	Donatılar duvar kenarlarına sıralanmıştır ve mekânın merkezi boştur. Mekânın ortasında yemek yeme, yerde oturma gibi eylemler görülebilmektedir. Yaşam alanı diğer mekanlardan bağımsızdır.
Giriş Mekânı	Girişin diğer mekanlarla görsel ilişkisi korunmaktadır. Giriş çoğunlukla özelleşmemiştir. Girişte ayakkabı çıkarma eylemi görülmemektedir.	Giriş mekânı diğer mekanlarla görsel ilişki kurmaz. Giriş özelleşmiştir. Girişte ayakkabı çıkarma eylemi görülür.
Mutfak	Ev içi sosyal yaşamın merkezlerinden birisidir. Genellikle açık mutfaklar tercih edilir.	Kadın tarafından kullanılan bir işlik olarak görülmesi yaygındır. Genellikle ayrı mutfaklar tercih edilerek, koku ve dağınıklık gibi istenmeyen durumlar gizlenir.
Banyo	Üç armatür bir arada bulunur. Alafranga tuvalet kullanılmaktadır.	Bazen üç armatür bir arada bulunur. Bazen de tuvalet ayrı bir hacimde alaturka olarak kullanılır.
Özel Alan	Bireysellik ön plandadır. Mahremiyete verilen önem daha azdır.	Ebeveynlerin mahremiyeti ön plandadır. Bireyselliğe verilen önem daha azdır.
Balkon/Teras/Bahçe	Dinlenme, hava alma, kahve içme gibi eylemler görülür.	Çamaşır serme, eşya depolama, kışlık yiyecek hazırlama, hayvan besleme, hava alma, dinlenme, çay içme gibi eylemler görülür.

Sitcom türü dizilerde konut mekânlarının temsili ve mekân kullanımı üzerinden analizinin yapıldığı bölümde; Amerikan ve Türk toplumlarının konut mekânlarını kullanımı

ve işlevselliği arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespiti için sitcom türünün iki toplumdaki konut temsilleri daha önce belirlenen başlıklar dâhilinde değerlendirilmiştir. Değerlendirme 54 Amerikan yapımı sitcom, 39 Türk yapımı sitcom üzerinden yapılmıştır. Ardından tabloda verilen kriterlere göre fiziki dünya ve sitcom konutlarının benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiştir. Bu tespitler yine aynı başlıklar dahilinde ele alınarak kıyaslanmıştır. Bu yöntemle Amerikan sitcom dizisinin Amerika toplumunun yaşantısını ne kadar yansıttığı ve Türk sitcom dizisinin Türk toplumunun yaşantısını ne oranda yansıttığı ortaya konmuştur. Böylece Türk yapımı sitcom türü dizilerinin, Amerikan yapımı sitcom dizilerinden etkilene durumları saptanarak bulgular sunulmuştur.

Amerikan ve Türk yapımı sitcom türü dizilerde konut tercihinin müstakil ev ya da apartman dairesi olması durumu ve bunun fiziki dünyadaki tespitlerle tutarlılığı değerlendirilmiştir. Amerikalı orta sınıf ailenin genellikle müstakil konut tercih ettiği Türkiye’de ise bu kullanıcıların yaygın olarak apartman dairelerinde yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda Amerikan sitcom dizisinin genellikle müstakil evde geçmesi ve Türk sitcom dizisinin de genellikle apartman dairesinde geçmesi beklenmiştir. 54 ABD yapımı ve 39 yerli yapım üzerinden yapılan değerlendirme sonucuna göre; Amerikan yapımı sitcom yapımlarının %42’si apartman dairesinde %59’u müstakil evde geçmektedir. Türkiye yapımı sitcom yapımlarının %59’u apartman dairesinde %41’i müstakil evde geçmektedir. (Şekil 4.1. ve Şekil 4.2.) Bu oranlar fiziki dünya ile uyumlu gözükmektedir. Ancak bununla birlikte oranların yakınlığı; Türk sitcom türü yapımlarının konut tercihi bakımından Amerikan sitcom yapımı müstakil ev kullanımından etkilendiği düşünülmektedir. Bu tercihin ekonomiye ve kent tasarım politikalarına bağlı şekillenmesi gibi sebepler ile fiziki dünyada televizyonun kültürel kodları etkilemesi durumuyla karşılaşılammıştır. Türkiye’de müstakil ev ya da apartman dairesi kullanımının değiştiğini gösteren bir bulguya rastlanmamıştır.

Amerikan toplumunun yaşamını konu alan sitcom yapımları ile Türk toplumunun yaşamını konu alan sitcom yapımlarının yaşam alanları üzerinden saptamalar yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tabloya işlenmiştir. (Çizelge 5.2.) Buna göre; değerlendirmeye alınan 39 Türkiye yapımı sitcom türünün mekân temsillerinin 54 Amerikan yapımındaki mekân temsillerine benzerliğinin ortaya konması için Amerikan tipi, Türk tipi ve ikisinin kesişiminde nitelikler taşıyan sitcom türü diziler belirlenmiştir. (Şekil 4.4.) Buna göre Türk sitcom türü dizilerinin yaşam alanlarında, Türk toplumunu yansıtan mekân kurgusunun

görülme sıklığı %38, Amerikan sitcom yapımlarından etkilenen mekân kurgusu kullanımı %13 ve doğrudan Amerikan toplumunu yansıtan mekân kurgusu kullanımı %49 oranında görülmektedir. Bu oranlar Türk yapımı sitcom dizilerinin mekân kullanımında Amerikan yapımlarının etkisinin oldukça fazla olduğunu ortaya koymaktadır. (Çizelge 5.2.) Bu sonuçlara paralel olarak Türkiye’de özellikle konut projelerinin örnek dairelerinde, yeni ve modern olarak algılanan konut tasarımlarında Amerikan tipi yaşam alanı mekân örgütlenmesi ile karşılaşılabilir. Sitcom türü dizilerin, ev yaşamının merkezi sayılabilecek yaşam alanı kullanımında kültürel kodlarımızı yavaş yavaş değiştirip dönüştürdüğü düşünülmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de kullanıcıya sunulan “yeni” yaşam alanları artık Türk insanının odanın ortasına serdiği yer sofrasında yemek yiyebilme ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Çünkü mekânın merkezi eskisi gibi boş değildir. Bunun gibi örnekler de toplumun günlük yaşam pratiklerini değişime zorlamaktadır.

Çizelge 5.2. Sitcom yaşam alanında Amerikan ve Türk tipi temsiliğin kıyaslanması

Sitcom Türünde Yaşam Alanı	
Amerikan toplumunu yansıtan mekân temsili	Türk toplumunu yansıtan mekân temsili
Mekân geniş ve ferahdır. Kullanıcıların konforu ve ihtiyaçları ön plandadır. Evin merkezi yaşam alanıdır. Yaşam alanının merkezi oturma elemanlarıdır. Oturma elemanlarının odağı televizyondur. Evin girişi yaşam alanına açılır. Karakterler sahneye buradan katılır. Mutfak, yemek yeme alanı gibi mekanlar yaşam alanıyla iç içe kurgulanabilir.	Mekânlar boyutlarını eşyaların minimum standart ölçülerinden alır ve yaşam alanı ekonomik düzeyle paralel genişleyebilmektedir. Kullanıcıların kişisel tercihleri öne çıkmamaktadır. Evin merkezi yaşam alanıdır. Yaşam alanının odağında dolaşım bulunur. Oturma elemanları ve diğer eşyalar duvarlara yaslanmıştır. Oturma elemanlarının odağı kendi merkezleri veya televizyondur. Giriş mekânı ayrıdır. Sahneye katılacak karakterler zili çalar ve kapı açıldıktan bir süre sonra yaşam alanına ulaşırlar. Yaşam alanı mutfaktan ayrılmıştır. Mekanlarda sınırlar netleşmektedir.

Sitcom türü dizilerin giriş mekânı kullanımında Türk toplumunun ev girişlerinde görülen; giriş mekânının özelleşmesi, giriş mekânının diğer mekânlar ile ilişkili kurgulanması ve girişte ayakkabı çıkarma eyleminin görülmesi kriterleri Türk yapımı ve

Amerikan yapımı sitcom yapımları üzerinden değerlendirilmiştir. Amerikan yapımı sitcom dizilerinde yaygın olan giriş ile diğer mahaller arasında görsel ilişkinin korunması kurgusu kullanmıştır. Giriş mekânı özelleşmemiştir ve ayakkabı çıkarma eylemi ile hiç karşılaşmamıştır. Türk yapımı sitcom yapımlarında ise bu kriterlerin sağlanma oranları hesaplanarak Amerikan yapımlarından ne oranda etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre; 39 Türk yapımı sitcom dizilerinde %56 oranında özelleşmiş giriş mekânı kullanımı görülmektedir. Bu sitcom türü dizilerin %74'ü diğer mekânlar ile görsel ilişki kurarken, ayakkabı çıkarma eylemi ile yalnızca %12 oranında karşılaşmıştır. (Şekil 5.5.) Bu sonuçlara göre Türk yapımı sitcom dizileri özelleşmiş giriş mekânı kullanımı ile girişe verdiği önemi büyük ölçüde sitcom yapımlarına da yansıtmıştır. Görsel ilişkinin koparılması tercihinin %27 oranındaki tespiti ile mahremiyete verilen önem sitcom yapımlarına yeterince yansıtılmadığını göstermektedir. (Şekil 5.6.) Ayakkabı çıkarma eylemi de oldukça nadir görüldüğünden Türk yapımı sitcom dizilerinin giriş mekânlarında Türk kültürünün yanında Amerikan kültürünün etkili olduğu saptanmıştır. (Şekil 5.8.) Türkiye’de yine “yeni” ve “modern” olarak sunulan konut tasarımlarında metrekaresinin de bir sonucu olarak kullanılan ve Amerikan yapımı sitcom dizilerinde yaygın görülen giriş kullanımlarıyla karşılaşmaktadır. Yaşam alanına entegre, özelleşmemiş ve görsel ilişkisi koparılmamış giriş mekanları kullanımı henüz yaşam tarzımız ve mahremiyet anlayışımızla uyumlayan kullanımları ortaya çıkarmaktadır. Bu tasarım kararları televizyon yapımlarından kazandığımız aşinalık sayesinde daha kolay kabullenilse de günlük yaşam pratiklerimize uyumsuz olmalarıyla mekân kültürümüze ait kodları değiştirmekte ve dönüştürmektedir.

Türk sitcom türü dizileri ve Amerikan sitcom türü dizileri mutfak mekânı için açık mutfaklar ve ayrı mutfaklar olarak iki tip görülmüştür. Türkiye’de batılılaşmanın etkisi olarak ortaya çıkan, güncel konutlarda da giderek yaygınlaşan açık mutfaklar “Amerikan mutfak” adıyla da bilinmektedir. Bu toplumların her iki mutfak kullanımını da benimsediği ortaya çıkmıştır. Ancak yine de açık mutfakların bize Amerika ve Avrupa kültüründen geldiği fikri ile hareket edilerek açık mutfakların Amerikan kültüründe daha yaygın bir kullanıma sahip olduğu ön görülmüştür. 54 Amerikan sitcom dizisi üzerinden yapılan değerlendirmede %36 oranında, Türk sitcom dizisi ise %28 oranında açık mutfak kullanıldığı tespit edilerek bu öngörünün doğruluğu ortaya konmuştur. (Şekil 5.11 ve Şekil 5.12.) Türkiye’de özellikle büyük kentlerdeki alan sorununa bir çözüm olarak görülen ve televizyon yapımlarından aşına olunan açık mutfaklar hızla yaygınlaşmaktadır.

Toplumumuz için yeni olan bu kullanım, mutfak mekanına bakış açımızı etkilemekte ve mutfağın ev yaşamındaki rolünü değiştirmektedir.

Banyo mekânı Türk toplumunun televizyona taşımaktan kaçındığı bir mekân olduğu tespit edilirken, Amerikan sitcom yapımlarının etkisiyle yerli yapımlarda da bazen Amerikalıların kullandığı üç armatürü bulunan, alafranga tuvaletlerin tercih edildiği banyolar görülmektedir. Türk sitcom yapımlarında halen daha yaygın olan yaklaşım banyo sırasının dışarıya taşması veya banyoda gerçekleşen olayların yaşam alanında anlatılarak ve bazı temsillerle sunulması üzerinedir. Banyo temsilleri her iki toplumda da ıslak hacim olmaktan ziyade iç mekânın bir bölümü gibi ele alınarak oluşturulmuştur. Türk televizyonlarında ilk kez 2012 yılında yayınlanan mimar Selim Yuhay'ın sunduğu “Evim Şahane” programında da tanıtılan suya dayanıklı parkeler, suya dayanıklı duvar kağıtları gibi malzemeler, televizyon izleyicisinin sitcom türü dizilerden aşına olduğu bir ıslak mekân tasarım anlayışı sunmaktadır. Türkiye’de fiziki dünyada bu malzemelerin kullanımıyla başlayan tasarım anlayışı günümüzde doğrudan iç mekâna özgü yapı malzemelerinin kullanıldığı ve ıslak alanların iyice kısıtlandığı banyo tasarımlarına evrilmektedir. Banyo artık gönlümüzce ıslatabildiğimiz, halı veya çamaşır yıkayabildiğimiz bir mekân olmaktan uzaklaşmaktadır.

Özel alanlar mekân temsili bakımından her iki toplumda da benzer bir kurguya sahiptir. Bireyselliğe verilen öneminin göstergesi olarak ABD toplumunda kişisel eşyalar, özne tercihler mekâna daha yoğun yansımaktadır. Türk yapımlarında ise özellikle ebeveynlerin mahremiyetine verilen önem mekâna yansımaktadır. Bireysellik daha geri plandadır. Bu yaklaşım toplumların fiziki dünyadaki yaşamı ile büyük oranda uyumlu gözükmemektedir. Ancak televizyon yapımlarında gençlerin ve çocukların özel alanlarının olması, onlara özgü mobilya takımlarının sunulması gibi durumlar Türkiye’de sitcom izleyicisi çocukları ve ebeveynleri etkilemektedir. Bu durum çocuk ve genç odalarının özelleşmesini ve kendine özgü mobilyalara kavuşmasını desteklemektedir.

Amerikan sitcom yapımlarının balkon, bahçe ve teras kullanımlarına bakıldığında, balkonların oldukça nadir kullanıldığı görülmektedir. Bu yapımlarda daha ziyade, müstakil evlerin bahçeleri duvarlar ile sınırlandırılmış, bahçeler; dekor ve kurgu içinde temsil edilmektedir. Türk yapımlarında ise balkon ve teras kullanımı apartman kullanımı ile paralel

olarak daha yaygındır. Türk yapımlarında bahçeler, daha az yer bulurken, balkonlar ve teraslar sosyal etkileşim ve gündelik yaşamın önemli mekanları olarak öne çıkmaktadır. Yerli sitcom yapımlarının balkonlarında görülen eylemlere bakıldığında nadiren fiziki dünyada Türkiye’de görülen çamaşır kurutma, kışlık yiyecek hazırlama gibi eylemler görülse de büyük oranda Amerikalıların dinlenme ve keyif odaklı eylemleri ile karşılaşılmaktadır. Pandemi döneminde tüm dünyada ve Türkiye’de balkon kullanımının yeniden değerlendirilmesi ve depo olarak kullanılan balkonların boşaltılarak dış mekân aktivitelerine imkân verecek şekilde yeniden ele alındığı pe çok örnek ile karşılaşılmıştır. (Emekçi, 2021) Bunu destekleyen bir yaklaşımın da Amerikan yapımı sitcom türü dizilerde balkon, bahçe ve teras kullanımlarının Türkiye’de benimsenmesi olabileceği görülmektedir.

Sonuç olarak, Amerikan ve Türk yapımı sitcom dizilerinin konut mekânlarının kullanımı ve mekân temsilleri her iki toplumun kültürel yapısını ve yaşam tarzlarını yansıtmaktadır. Türk yapımlarının Amerikan yapımlarından yoğun olarak etkilendiği görülmektedir. Ancak bu etkilere rağmen her iki toplumun kendi kültürel ve sosyoekonomik dinamiklerine uygun mekân temsillerine sahip olduğu ortaya konmuştur. Bu tespitler sitcom kültürel benzerlik ve farklılıkların konut mekanları üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli bulgular sunmaktadır.

Uyarlama yapımlar üzerinden gerçekleştirilen vaka analizinde karakterlerinin sosyoekonomik durumu benzer, aynı yıllarda uyarlanmış, aynı yapım şirketi tarafından üretilmiş yapımlar ele alınmıştır. The Nanny ile Dadı ve The Jeffersons ile Tatlı Hayat yapımları kaynak yapımlar ile uyarlama yapımların mekanları analiz edilmiştir. Analiz daha önce konut analizi için belirlenen başlıklar bağlamında gerçekleştirilmiştir. Buna göre; apartman/müstakil ev kullanımına bakıldığında her iki yapımda da kaynak yapımla aynı yönde ve orijinaline oldukça yakın plan şemalarına sahip konutlar kullanmıştır. Dolayısıyla bu sitcom dizilerde konut tipi tercihi Amerikan kültürünün etkisiyle oluşturulmuştur.

Ev hizmetleri için çalışanların bulunduğu, alışılmış bir zenginliğe sahip olan kullanıcıların ele alındığı The Nanny ile Dadı Amerikalıların yaşamında ve Amerikan sitcom dizilerinin genelinde olduğu gibi müstakil evde geçmektedir. Bu evin üst gelir grubunu yansıttığı mekânın genişliği, tavan yüksekliğinin fazla olması, lüks mobilya ve aksesuarların kullanılması ile şömine, kuyruklu piyano, taze çiçekler gibi detaylar ile temsil edilmesi

sayesinde anlaşılmaktadır. Bu özelliklerin büyük kısmı Dadı'da da görülmektedir. Mimari elemanlar, mekânın formu, büyüklüğü gibi mimari tasarım kararları aynı kalmıştır. Uyarlamaya ait müdahaleler iç mekandaki detaylar ile sınırlı tutulmuştur. Türk kültürünün etkisiyle kırmızı renk kullanımı, gücü ve zenginliği temsil etmek üzere mekâna eklenmiştir. (Genç, 2009)

Tatlı Hayat kaynak yapımı The Jeffersons gibi kent içerisinde yüksek katlı bir binada bulunan lüks apartman dairesinde geçmektedir. Bu tercih Amerikan kültürünün etkisiyle yapıldığından sınıf atlamanın heyecanı ile verilmiş, mantık dışı ve gösteriş meraklısı bir tavır olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak bu tercih Türk kültürüne uyarlandığında kent içinde yaşamak ve apartman dairesinde yaşamak oldukça sıradan bir tercih olarak görülebilmektedir. Jefferson konutu ve Yıldırım konutu üst gelir grubunu temsil ettiğini oldukça geniş bir alana sahip olması, kent içinde bulunması, büyük balkonu, ışık alan ve eşyalarla doldurulmuş iç mekânı ile ortaya koymaktadır. Tatlı Hayat'ta Jefferson'lardan farklı olarak zenginliğin temsili kırmızı renk kullanımı oldukça yoğun görülmektedir. (Genç, 2009) Bu örnekte de uyarlama yapım kaynak yapımın mekânını mimari özellikler bağlamında yanı tutmaya gayret etmiş, kültürel adaptasyonları iç mekâna ait detaylar ile kısıtlamıştır.

Giriş mekânı hem orijinal yapımlarda hem de uyarlamalarında yaşam alanına entegre edilmiştir. Bu nedenle, diğer mekânlarla görsel ilişkinin kesilmesine yönelik bir çabaya rastlanmamaktadır. Ayrıca bu girişlerde ayakkabı çıkarma eylemi de görülmemektedir. Giriş mekânı, bu grupta değerlendirilen hiçbir yapımda net bir özelleşme göstermemekle birlikte, Amerikan yapımlarında özelleşme çabasının uyarlamalara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu çaba, The Nanny'de yaşam alanının ahşap parke zemininin giriş mekânında beyaz mermerlere dönüşmesiyle tespit edilmiştir. The Jeffersons'da ise giriş mekânı, yaşam alanından üzeri yapay bitkilerle süslü bir korkuluk ile ayrılarak özelleştirilmiştir. Bahsedilen detaylar Türk uyarlamalarında korunmamıştır. Bu durum, çalışmanın Türk kültüründe giriş kullanımıyla ilgili sunduğu tespitlerle uyuşmamaktadır. Ancak uyarlamaların, bütçe kısıtlamaları gibi sebeplerle mekânlardaki bazı detayları yok etmesinin mutlaka bilinçli bir eylem olmayabileceği düşünülmektedir.

The Nanny ve Dadı'nın mutfağı evde çalışanlar için sosyal iletişimin merkezi olarak kullanılmaktadır. Mutfağın bahçeye açılan kapısı ve boydan büyük pencereleri peyzaj manzarasını iç mekâna sunarken aynı zamanda evin bağlamı hakkında da fikir vermektedir. Buradaki işleri yapmak ev sahiplerinin görevi olmadığından evin resmi atmosferiyle de uyumlu olarak ayrı mutfak tercih edilmiştir. Bu mutfakta ada tezgâh kullanımı ile modern mekân temsil edilirken, yeşil rengin ve ahşap dokuların yoğunluğu ile doğal bir atmosfer yakalamıştır. Uyarlama yapımın, kaynak yapıma bağlı kaldığı ve dolayısı ile Amerikan kültürünün etkisiyle şekillenen bu mutfakta rattan stil Amerikan banliyö evini yansıtmaktadır. Özellikle Türk kültürünü yansıtan bir müdahaleye rastlanmamıştır.

The Jeffersons ve Tatlı Hayat'ın mutfaklarında aynı tip mekân örgütlenmesi görülmektedir. Mutfağı yaşam alanından ayıran bölücü, orijinal yapımda ahşap panjuru andırmaktayken, uyarlamada daha net bir ayrımı ifade eden duvar ile gerçekleştirilmiştir. Türk yapımında lüks bir evde “Amerikan mutfak” benzeri bir kullanım benimsenmemiş gözükmemektedir. Malzeme ve renk kullanımı gibi detaylarda, gerçek dünyadaki toplumların tercihlerine yakın seçimler yapılmıştır. Yaşam alanıyla bağlantı kuran ve Amerikan kültürünün etkisiyle Tatlı Hayat'a da eklenen servis penceresi, Türk yapımı uyarlamada duvardaki bir tablo gibi çerçeve içinde sunulmuştur. Bu pencere ile iki mekân arasında sosyal iletişim korunmuş olsa da pencerenin önünde orijinal yapımdaki gibi bir denizlik bulunmadığından servis için elverişli gözükmemektedir.

The Jeffersons'un banyosu hemen daire girişinin yanında bulunması, kapısının genellikle açık tutulması ve mekânın tümünde monokratik kullanılan pembe renk sayesinde ikonik bir mekândır. Oldukça feminen gözüken bu banyo standart üç armatürlü bir banyo olarak gözükmemektedir. Islak hacimde evin diğer mekanlarında kullanılan tablo, vazo gibi aksesuarların bulunmasıyla ıslak hacim tasarımıyla ilgili yenilikçi fikirler sunmaktadır.

Orijinal yapımlar ile uyarlamaların banyoları birbirinden oldukça farklıdır. Uyarlama yapımın set tasarımcıları, bu arka planda gibi görünen mekânda orijinal yapımla benzerlik kurma çabasını azaltmış ve Türkiye'de gerçek hayatta görülen evlere daha yakın tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Bu banyo ve özel alanların Türkiye'de arka planda kalması ve daha düşük maliyetli tasarlanması yaklaşımı ile uyumlu gözükmemektedir. Bu yapımların hepsinde görülen iç mekân aksesuarları, The Nanny'nin banyosundaki büyük halı, Dadı'nın

banyosundaki ıslak mekânlar için uygun olmayan boyalı duvarlar, Jefferson ailesinin tabloları ve Yıldırım ailesinin altın varaklı salon aynası gibi dekor unsurlarının diğer mekânlarla aynı yöntem ve malzemelerle üretilmesinden kaynaklanan uygun olmayan kullanımlar, yukarıda sitcom türü yapımların genelinde de tespit edildiği gibidir. Gerçek hayatta da ıslak mekânların diğer fonksiyonlara sahip mekânlar gibi tasarlanmaya başlanmasıyla ilişkilendirilmektedir.

The Jeffersons ve The Nanny’de özel alanlar Amerikan toplumunun yaşamında olduğu gibi bireysel özelliklerin okunduğu, nitelikli mekânlardır. İki yapımda da karakterin üst gelir grubundan oluşu mekânın en az yaşam alanı kadar ihtişamlı ve lüks detaylara sahip olmasıyla sağlanmaktadır. Uyarlama yapımlar ise aynı karakterlerin özel alanlarının temsilleri için çok daha sade mekânlar olarak kurgulamaktadır. Türk toplumunda kalabalık ailenin asıl zenginlik ifadesi olması, bireyselliğe verilen önemin daha az olması ve mahremiyet kavramının öne çıkması bu özel alan temsillerine bir ölçüde yansımaktadır. Türk insanının yakın çevresine zenginliğini sergileyemediği, arkada kalan ve itibar temsili olarak görmediği özel alanlarda ekonomik varlığını gösterme çabası yaşam alanındaki kadar yoğun değildir. Bu sebeple uyarlamaların yaklaşımı Türk toplumunun yaşam alanı kullanımıyla benzerlik göstermektedir.

Özellikle The Nanny’nin çocuk odaları Türkiye’de özel alan kullanımına yeni bakış açıları kazandıran bir yaklaşım sunmaktadır. Türkiye’de yayınlandığı dönemde çocukların orta ve işçi sınıfı ailelerde geleneksel Türk konutunun gece-gündüz kullanımlarının farklılaşması örneğindeki gibi çekyatları yatağa dönüştürerek uyumak için kullandığı görülmektedir. Bu dizi batılı tarzda özel yaşam alanlarının çocuk ve gençler için de mümkün olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Üç çocuğun odasında da “Çilek Mobilya” markasına ait genç odası takımının farklı renklerinin sunulması bir ürün yerleştirme olarak Türk toplumunun kültürel kodlarını etkileyici bir biçimde sergilenmektedir. Bu yaklaşım hem çocuk hem de ebeveynleri etkileme potansiyeline sahip görülmektedir.

Açık ve yarı açık mekânlar bağlamında bakıldığında The Nanny’de ve Dadı’da bahçe, The Jeffersons ve Tatlı Hayat’ta balkon kullanımı görülmektedir. Konut bahçesi temsili dekor kurguda oluşturulurken, dış mekân yüksek bahçe duvarı ile sınırlandırılarak görsel ilişki de kontrol altına alınmıştır. Dış mekân mobilyaları, dış mekân zemin

malzemeleri ve yapay bitkiler ile dış mekân algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Uyarlama yapım bu noktada *The Nanny*'e olabildiğince bağlı kalmış gözükmetedir. *The Jeffersons* ve *Tatlı Hayat*'ın balkonlarında dış mekân uzakta gösterilen yüksek binaların bulunduğu bir kent silüetinin balkon manzarası olarak dekorun kurguya entegre edilmesiyle sağlanmıştır. Gerçeklik algısının daha kolay sağlanması için balkon sahnelerinde karanlığın etkisiyle hem fiziki dünyaya ait bir olay temsil edilmiş hem de hatalı olabilecek detaylar izlenmiştir. *Tatlı Hayat* balkon temsilinde orijinal yapıma bağlı kalmış yalnızca daha doğal bir atmosfer için korkuluklar üzerine yapay bitkiler yerleştirmiştir.

Bu tez çalışması ile farklı kültürlerden alınan formatların Türk kültürüne uyarlanması esnasında senaryoda, kostümlerde, yapılan esprilerde ve hatta pişirilen yemeklerde dahi kültürel adaptasyonun açıkça okunabildiğini tespit etmiştir. (Okyayuz, 2017) Ancak mekâna dair kültürel adaptasyon adına yapılan müdahalelerin kısıtlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yerli yapımların dahi ciddi oranlarda yabancı yapımların mekân kullanımlarını ve kültürel normlarını yansıtan mekân temsilleri sunduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla, farklı kültürlerden gelen televizyon yapımlarının Türk izleyicilerine uyarlanmasında bu kodların göz ardı edilmesi, izleyici kitlesi ile beklenen etkileşimin sağlanamamasına yol açabilmektedir. Tespit edilen bu sonuçlar, uzun yıllar televizyonda kalan, toplumsal hafızada yer edinmiş bu önemli yapımların uyarlamalarının oldukça güçlü oyuncu kadroları oluşturulmasına ve mekânın orijinalini yakalaması için verilen emeğe rağmen Türk televizyonlarında kısa ömürlü olmasının sebeplerinden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma, sitcom türü dizilerin mekânsal kullanımı ve mekân örgütlenmesinin kültürel norm ve değerleri yansıtırma biçimini açıkça ortaya koymaktadır. Amerikan yapımı sitcom türü dizilerin Türk kültürüne uyarlanması sırasında konut tercihleri ve mekân örgütlenmesi büyük ölçüde korunmuş olsa da mekânda; renk, desen, doku ve mobilya gibi detaylarda Türk kültürüne özgü izler mevcuttur. Bu durum, Türk izleyiciler için tanıdık ve kabul edilebilir bir mekân algısı yaratırken, aynı zamanda de toplumun sahip olduğu batılı yaşam tarzının modern ve çağdaş olduğu algısının sürdürülmesi için tercih edilmektedir.

Kültürel normlardan ve yaşam biçiminden bağımsız etkiler ile tasarlanan mekânlar bir itibar göstergesi gibi algılandığından kullanıcılar, ait oldukları kültüre ait olmayan ve kendi yaşam gereksinimlerini karşılamayan bu mekânları tercih etmektedir. Bu çalışmada;

açık mutfak olarak tanımlanan “Amerikan mutfaklar”, günümüzde tabak konması için kullanılan ama asıl işlevi alkollü içeceklerin servis edilmesi olan “Amerikan barlar” gibi pek çok kullanımın; inşaat firmalarının, mobilya üreticilerinin ve mimarlık medyasının etkisiyle Türk toplumunun yaşamına ani bir şekilde dâhil edildiği tespit edilmiştir. (Nalçakan, v.d. 2017)

Farklı kültürlere ait yapımların Türk televizyonlarında yayınlandığı, uyarlamaların kültürel adaptasyon konusunda yeterince başarılı olamadığı ve yerli yapımların yabancı yapımların mekân temsillerine öykündüğü görülmektedir. Bu yaklaşımlar sebebiyle Türk toplumu, yaşam tarzı ve günlük yaşam pratikleri henüz organik bir değişim yaşamadan mekanlarının kullanıcı ihtiyaçlarından bağımsız bir dönüşüm geçirmesi tehdidi altındadır. Televizyonun Türk kültürünün mekân kullanımlarını ve mekânsal normlarını dönüştürmesi kaçınılmaz bir son haline gelmektedir.

Kültürel kodların analiz edilmesi, uyarlama süreçlerinde ve yerel yapımların geliştirilmesinde daha başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlar. Aynı zamanda, bu tür bir analiz, mimarlar ve iç mimarlar için de mekân tasarımlarında kullanıcı ihtiyaçlarını ve kültürel normları daha iyi anlayarak daha fonksiyonel ve kullanıcı dostu alanlar yaratmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, mekânın kültürel ve toplumsal kodlarının tespiti ve analiz edilmesi, sadece televizyon yapımları için değil, geniş bir yelpazede mekân tasarımı ve kullanımı için de büyük bir öneme sahiptir.

Elde edilen sonuçlar, mimarlar, iç mimarlar, medya yapımcıları ve set tasarımcıları için yeni perspektifler sunmaktadır. Görsel-işitsel medya türlerinin mekân tasarımlarına yansımalarının izleyicilerle daha güçlü bağlar kurabilmesine katkısı vurgulamaktadır. Çeşitli sanat ürünlerinin türler arasında veya kültürler arasında uyarlanması çalışmalarında bu bulgular göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca kültürel çalışmalar ve medya analizi alanlarında araştırma yapan akademisyenler, bu çalışmanın sonuçlarını, kültürler arası karşılaştırmalar ve toplumsal dönüşümler üzerine daha derinlemesine analizler yapmak için kullanabileceklerdir.

Bu çalışma çeşitli medya türlerinin mekân sunumundan etkilenen mekân tasarımlarının gerçek yaşama ne derece uyumlu olduğunu sorgulayan bir bakış açısı sunmaktadır. Böylece hem mimarlar hem üreticiler hem de kullanıcıların bu “yeni” ve “modern” olarak arz edilen mekanların kendi kültürel kodlarına uyumunun önemini

göstermektedir. Ayrıca olası bir uyumsuzluğun günlük yaşam pratiklerini değişime zorlayabileceğine dair de bir farkındalık oluşturmaktadır.

Gelecekteki araştırmalar, bu çalışmayla benzer bir perspektiften bakan farklı bir çalışma olarak Amerika ve Türkiye yerine Asya ve Avrupa gibi farklı kültürler üzerinden kültürün mekâna etkileri tartışılabilecektir. Bu sayede, kültürel normların mekân temsillerine nasıl yansıdığına dair bu çalışma ile birlikte değerlendirildiğinde daha geniş bir perspektif sunacak ve bu çalışmayı da daha önemli hale getirecektir. Yapılacak yeni bir çalışmada sitcom türü dizilerin mekân kullanımları yerine farklı kurgusal mekânların (örneğin, sanal evren, animasyon) kullanımları ele alınarak benzer bir kıyaslamaya gidilebilecektir. Kültür-sanal mekân tartışması sunabilecek olan çalışmanın, sanal evrenlerde mekânın önem kazanmasıyla gelecekte önemli bir yere sahip olabileceği ön görülmektedir.

Bu yaklaşımlar, mekân ve zaman gibi ciddi ortak noktaları olan mimarlık ve görsel-işitsel medya üzerine disiplinler arası yeni çalışmaların yapılması için zemin hazırlayacaktır. Mimarlık ve medya çalışmaları arasında daha fazla iş birliği teşvik edilerek, disiplinler arası yaklaşımların gelecekte kendisine daha geniş yer bulacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Acıpayamlı, O. (1978). Halkbilim Terimler Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Alsaç, Ü. (1993). Türk Kent Düzenlemesi ve Konut Mimarlığı (Vol. 126). İletişim Yayınları.
- Altman, I. (1975). The Environment And Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, And Crowding. Belmont, CA: Wadsworth. Aktaran: Çakın, Ş. (1988). Mimari Tasarım, İnsan, Toplum ve Çevre İlişkileri. İstanbul: Özal Matbası.
- Altman, I., & Chamars, M. M. (1980). Culture And Environment. Cambridge University Press. Aktaran: Özdemir, İ. (1994). Mimari Mekânın Değerlendirilmesinde Mekân Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Anonim. (t.y). La Jolla sunset print William Hoffman same as seen on The Jeffersons TV show. Holidays.net. https://holidays.net/christmas/store/La-Jolla-Sunset-Print-William-Hoffman-Same-As-Seen-On-The-Jefferson-Tv-Show_164722353775.html
- Anonim. (2020, Mayıs 9). Balkonun yaşama katılması. Gazete Duvar. <https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2020/05/09/balkonun-yasama-katilmasi>
- Anonim. (2015, Kasım 10). The ten best "The Jeffersons" episodes of season two. Jacksonupperco. <https://jacksonupperco.com/2015/11/10/the-ten-best-the-jeffersons-episodes-of-season-two/>
- Anonim. (t.y.). Tatlı Hayat. Bilgi Bilgi. https://bilgi-bilgi.com/tatli_hayat_dizi_televizyon
- Anonim. (t.y.). Tatlı Hayat. IMDb. <http://www.imdb.com/title/tt0302199/>
- Anonim. (t.y.) The Nanny. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Nanny

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Arayıcı, O. (2018). Mekân Algısının ve Anlatımının Subjektif Yapısı. *The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication (TOJDAC)*, 8(3), 560-564. <https://doi.org/10.7456/10803100/010>
- Atasoy, A. (1973). Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi (s. 43). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Baskı Atölyesi.
- Ayata, S. (1988). Kentsel Orta Sınıf Ailelerde Statü Yarışması ve Salon Kullanımı. *Toplum ve Bilim*, (42), 5-25. Aktaran: Yıldızhan, M. D. (2023). Doksanlı Yılların Konut İç Mekânının Televizyon Programları Aracılığıyla Okunması: Gerçek Kesit.
- Aykut, O. (1996). Kimlik ve kültür bağlamında ittifak arayışı. A. Erkmen & G. Özdağlar Güvenç (Der.), *Türk Mimarlığı Sempozyumu 2* (ss. 178-180). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.
- Bachelard, G. (2023). Mekânın Poetikası. (A. Tümertekin, Çev.) İstanbul: Minotor Kitap.
- Bahtiyar, T. B., & Yıldız, E. (2021). Ev Dekorasyon Dergisi (1976-82) Üzerinden Konutlardaki İç Mekân Özelliklerinin İncelenmesi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (28), 149-173.
- Baş, D. (2003). Var Olan ve Yaratılan Çevre Arasındaki Dengenin Kurulmasında Geçmişten Geleceğe Ortak Payda Olarak Mekân. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 7. Ulusal Sanat Sempozyumu Sanat ve Çevre.
- Bergson, H. (1991). *Matter And Memory*. Zone Books.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Beşışık, G. (2013). Sinema ve Mimarlıkta Mekân Kurgusu ve Kavrayışı / Spatial Setup And Perception In Cinema And Architecture (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı). Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zehra Akdemir Ersoy.
- Braudel, F. (1990). Akdeniz Mekân ve Tarih (1. baskı). İstanbul: Metis Yayınları. Aktaran: Göka, Ş. (2001). İnsan ve Mekân (1. baskı). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Brown, P. L. (1987, February 15). The Sitcom Living Room // Where America Feels At Home. St. Petersburg Times. <https://www.proquest.com/newspapers/sitcom-living-room-where-america-feels-at-home/docview/262471203/se-2?accountid=16716>
- Cresswell, T. (2014). Place: An Introduction. John Wiley & Sons.
- Cromley, E. C. (1991). A History Of American Beds And Bedrooms. Perspectives In Vernacular Architecture, 4, 177-186.
- Çakın, Ş. (1988). Mimari Tasarım, İnsan, Toplum ve Çevre İlişkileri. İstanbul: Özal Matbası.
- Çetin, İ. (2012). Kentsel Ayrışma ve Mekânsal Kümelenme Biçimleri. İdealkent Dergisi, 7, 160-166. ISSN: 1307-9905.
- Demirarslan, D. (2018). Türk Yaşam Kültüründe Oturma Mobilyasının Değişimi ve Gelişimi. Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6, 71-86.
- Dönmez Karagözler, D. (2011). Modernleşen Türkiye'de Konut Mutfağının Değişimi: 1950-1965. Danışman: E. Özen Eyüce. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Dülgeroğlu-Yüksel, Y. (1995). Konut Mekânı Kavramının Tipolojik Temelleri. İTÜ.
- Emekci, Ş. (2021). Balcony: A Remembered Architectural Element Amid Pandemic: Evidences From Digital Media. Idealkent, (COVID-19 Sonrası Kentsel Kamusal Mekânların Dönüşümü), 609-630.
- Erkarslan, Ö. (2002). Dikey Kentin Sinemasal Morfolojisi: Metropolis, İletişim.
- Ersoy, Z. A. (2002). Konut ve ev kavramlarının karşılaştırmalı analizi (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Evans, R. (2000). The Projective Cast: Architecture And Its Three Geometries. Cambridge: The MIT Press.
- Fox, K. (1990). Metropolitan America: Urban Life And Urban Policy In The United States, 1940-1980. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Friedman, A. (1997). Design For Flexibility And Affordability: Learning From The Post-War Home. Journal Of Architectural And Planning Research, 150-170.
- Geçimli, M. (2015). Apartman Girişlerinin Konut-Kullanıcı Etkileşiminde Değerlendirilmesi ve Eskişehir Bahçelievler Örneği (Master's thesis, Anadolu University (Turkey)).
- Genç, R. (2009). Türk İnanışları ile Millî Geleneklerinde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil. Ankara: AKM Yayınları.
- Gezer, H. (2008). Mekân ve Mekânın Algılanması. Mimarlıkta Malzeme Dergisi, (1), 33-41.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Gilfillan, S. C. (1912, October 17). The Future Home Theater. The Independent, 886-891.
<https://earlyradiohistory.us/1912fut.htm>
- Göka, Ş. (2001). İnsan ve Mekân (1. baskı). Pınar Yayınları.
- Grote, D. (1983). The End Of Comedy: The Sit-Com And The Comedic Tradition. Archon Books. <https://archive.org/details/endofcomedysitco0000grot>
- Gür, Ş. Ö. (2000). Doğu Karadeniz örneğinde konut kültürü. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Gürel, M. Ö. (2008). Bathroom As A Modern Space. The Journal Of Architecture, 13(3), 215-233.
- Güvenç (Der.), Türk Mimarlığı Sempozyumu 2 (ss. 178-180). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.
- Güzer, C. A. (2023). Sinemanın Mimarlık Üzerine Söyledikleri: Bir Eleştiri Biçimi Olarak Sinema. C. A. Güzer (Ed.), Sinema ve Mimarlık (ss. 27-62). FOL.
- Hacıömeroğlu, T. N. (2015). The Transformation Of Architectural Narrative From Literature To Cinema: Differences, Continuities And Limits Of Representation In Different Media.
- Halaç, H. H., & Doruk, B. S. (2020). Türk Konutunda Mahremiyet İçin Düzenlemeler. The Journal Of Social Sciences, 38(38), 50-72.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Hall, E. T. (1966). The Hidden Dimension (Vol. 609). Anchor. Akt. Zorlu, T., & Keskin, K. (2017). Kültür-Konut Etkileşiminde Mahremiyet Olgusu: Geleneksel Urfa-Akçaabat/Ortamahalle Evleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Online Journal Of Art & Design*, 5(2).
- Hasol, D. (2010). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü* (9. basım). Yem Yayın.
- Hatipoğlu Şahin, B., & Dağ Gürcan, A. (2021). 1923 Yılından Günümüze Apartman Tipi Konutlardaki Yatak Odası Gelişimi: Konya Örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 9, 1909-1926. <https://doi.org/10.29130/dubited.868831>
- Hoagland, A. K. (2011). Introducing The Bathroom: Space And Change In Working-Class Houses. In *Buildings & Landscapes: Journal Of The Vernacular Architecture Forum* (Vol. 18, No. 2, pp. 15-42). University of Minnesota Press.
- Hubka, T. C., & Kenny, J. T. (2006). Examining The American Dream: Housing Standards And The Emergence Of A National Housing Culture, 1900-1930. *Perspectives In Vernacular Architecture*, 13(1), 49-69.
- İlaslan, S. (2014). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Kuruluşu: TRT ve Kamu Hizmeti Etrafındaki Mücadeleler 1960-1980.
- Kaptan, B. B. (2013). *Kültür ve İçmimarlık*. Seçkin.
- Kars, N. (2012). Bir Televizyon Program Türü Olarak Sitcom. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (16). <https://doi.org/10.17064/iüifhd.14233>
- Keleş, H. (2023). Grafik anlatım yoluyla mekansal temsil: pratik bir yaklaşım. *GRID-Mimarlık Planlama ve Tasarım Dergisi*, 6 (2), 564-588.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Kinchin, J., & O'Connor, A. (2011). Counter Space: Design and The Modern Kitchen. The Museum Of Modern Art, 5-11.
- Kolay, E. (2021). Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarlığında Bir İktidar İmgesi: Balkon. Mimarlık ve Yaşam Dergisi/Journal Of Architecture And Life, 6(3), 1063-1080. <https://doi.org/10.26835/my.1018>
- Lamster, M. (Ed.). (2013). Architecture And Film. Princeton Architectural Press.
- Lawrence, R. L. (1987). What Makes A House A Home? Environment And Behavior, 19(2), s. 154-168. Aktaran: Özdemir, İ. (1994). Mimari Mekânın Değerlendirilmesinde Mekân Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Lefebvre, H. (2014). Mekânın Üretimi (Çev. I. Ergüden). Sel Yayıncılık.
- Mundy, J., & White, G. (2012). Television Comedy. In J. Mundy & G. White, Laughing Matters: Understanding Film, Television And Radio Comedy (pp. 100-129). Manchester University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1vwmt8>
- Nalçakan, M., Canoğlu, S., & Özsavaş, N. (2017). Televizyon Dizileri Yoluyla Türkiye’de İç Mekân Tasarımında Kültürel Kodların Değerlendirilmesi ve Değişen Konut Algısı. Sanat ve Tasarım Dergisi, 7(2), 68-81. <https://doi.org/10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.393528>
- Ogel, B. (1984). Türk Kültür Tarihine Giriş (Cilt 6). Ankara: Kültür Bakanlığı, s. 176-177.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Okyayuz, A. Ş. (2017). Çevirmenlikte Yaratıcılık ve Yeniden Çevrimler: The Jeffersons Dizisinin Tatlı Hayat Olarak Yeniden Çevrimi. *Journal Of Translation Studies*, 23, 111-128.
- Okyayuz, A. Ş. (2017). Görsel-İşitsel Çeviri Eğitimi. Siyasal Kitapevi.
- Oguz, G. Y. Televizyon Durum Komedilerinde Anlatı Yapısı. *Kurgu*, 19(1), 9-23.
- Özdemir, İ. (1994). Mimari Mekânın Değerlendirilmesinde Mekân Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özel, Y., & Ürük, Z. F. (2021). Mobilya-Biçim-Tercih. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 23, 589-600. <https://doi.org/10.31590/ejosat.888726>
- Özgen, N. (2021). Psikocoğrafyanın Kavramsal ve Tarihsel Gelişimi. İçinde N. Özgen & E. M. Ertürk (Der.), *Psikocoğrafya* (1. Baskı, s. 3-29). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öztürk, S. S. (2014). Mekân-Zaman Kavramının Sinematografiye Bağlı Değişkenler Doğrultusunda Mekânın Üretilmesindeki Rolü, Master Thesis. Turkey, Ankara: Hacettepe University, Institute of Fine Arts.
- Pallasmaa, J. (2001). *The Architecture Of Image: Existential Space In Cinema*. Rakennustieto.
- Pallasmaa, J. (2008). Sinema ve Mimarlık. İlgin Külekçi (Çev.), Derya Karadağ (Ed.). Calgary Üniversitesi.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Pallasmaa, J. (2016). *Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular* (Çev. A. U. Kılıç). Yem Yayıncılık.
- Pitkin, H. (1967). *The Concept Of Representation*. California: University Of California Press.
- Rapoport, A. (1998). Using “culture” in housing design. *Housing and Society*, 25(1-2), 1-20. <https://doi.org/10.1080/08882746.1998.11430282>
- Rapoport, A. (2004). *Kültür Mimarlık Tasarım* (S. Batur, Çev.). Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Serinkaya, E. Y. (2022). Kültür-İç Mekân Etkileşiminin Konut Mutfak Tasarımına Etkileri. *Tasarım Mimarlık ve Mühendislik Dergisi*, 2(1), 10-19.
- Silverstone, R., & Williams, R. (2004). *Television: Technology And Cultural Form*. Routledge.
- Stafford, R. (2004). TV Sitcoms And Gender. *Media Education Magazine*. Retrieved from <http://www.itpmag.demon.co.uk/Downloads/SitcomAbstract.pdf>
- Taflinger, R. F. (n.d.). *Sitcom: What It Is, How It Works*. Washington State University. Erişim Tarihi: 21.01.2024, from <https://public.wsu.edu/~taflinge/sitcom.html>
- Tasouji, C. D. (2022). İTU-TV Deneyimi ve Türkiye'de Ulusal Televizyon Yayınlarını Bekleyiş. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2022(57), 51-69.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Tekeli, İ. (2012). Türkiye’de yaşamda ve yazında konutun öyküsü (1923-1980). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tunç, A. (2001). Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek: 70’li Yıllarda Hayatımız. YKY Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1977). Resimli Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Uğur, M. (2012). Mekân Kuramı. İstanbul: Yem Yayın.
- Üstün, B. (2018). Türk Evi Mekân Kurgusundaki Programatik Yapıların Tasarımsal Bütünlüğü. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 6(15), 187-207.
- Yin, R. K. (2018). Case study research and applications.
- Wimmer, M. (2023). Myśli o scenografii filmowej. Kwartalnik Filmowy, (123), 164–207. <https://doi.org/10.36744/kf.1800>
- Zorlu, T., & Keskin, K. (2017). Kültür-Konut Etkileşiminde Mahremiyet Olgusu: Geleneksel Urfa-Akçaabat/Ortamahalle Evleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz. Online Journal Of Art & Design, 5(2), 72-89.

EK AÇIKLAMALAR

Ek Açıklama-A:

Çalışma kapsamında yapılan analizlerde Türk yapımı sitcom türü diziler olarak belirtilen yapımlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Türkiye Yapımı Ana Mekânı Konut Olan Sitcom Örnekleri						
No	Özgün Adı	Yayınlandığı Yıllar	Sezon Sayısı	Konu	Kullanıcı Profili	Apartman Dairesi/ Müstakil Konut
1	Kaynanalar	1974-2004	16	Anadolu'dan Ankara'ya göçeden ailenin kente adapte olurken geleneklerini yaşatma çabası	Geniş Aileler	Müstakil Ev
2	Kuruntu Ailesi	1985-1990	5	Endişeli bir aile babası ve ailesinin komik durumlarını anlatır	Geniş Aileler	Apartman Dairesi
3	Perihan Abla	1986-1988	2	İki kardeşine bakmak zorunda olan Perihan Abla'yı, onu deliler gibi seven Şakir'i ve mahalledeki dostlarını anlatan komedi	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
4	Mahallenin Muhtarları	1992-2002	10	Sonu hüznü biten aşk ve komşuluk ilişkilerini konu alan bir hikâye	Geniş Aileler	Müstakil Ev
5	Çılgın Bediş	1996-2001	4	Ailesi ve dedesiyle aynı evde yaşayan lise öğrencisi Bediş'in Arkadaşları ile yaşadığı olayları konu alır.	Aile Evinde Gençlik	Müstakil Ev
6	Sıdika	1997-2003	6	Türk ailesinde genç bir kızın maceraları	Aile Evinde Gençlik, Alt Gelir Grubu	Apartman Dairesi
7	Baskül Ailesi	1997-1998	1	Yemeye düşkün bir anne ve üç kızı ile oldukça zayıf babalarının hikâyesi	Çekirdek Aile	Apartman Dairesi
8	Ruhsar	1998-2001	4	Bir kadının ruhunun öteki dünyadan gelip eşinin hayatına müdahale	Yalnız Yaşayanlar	Apartman Dairesi

				etmeye devam etmesi		
9	Ayrılacak da Beraberiz	1999-2004	6	Evli bir çiftin ayrılıp bir arada yaşamının yeniden yorumlaması	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
10	Yedi Numara	2000-2003	4	Farklı kültürlerden gelen yedi öğrencinin bir evde yaşaması	Ev Arkadaşlığı 1, Alt Gelir Grubu	Müstakil Ev
11	Evdeki Yabancı	2000	1	Ailesi başka kentte yaşayan Aslı, bir anda çıkagelen Eren'i ailesine nişanlısı olarak tanıtmaması hikâyesi	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
12	Dadı	2001-2002	3	Neşeli ve farklı bir dadının zıt yapıda bir aileyle maceraları	Lüks Yaşayanlar	Müstakil Ev
13	Tatlı Hayat	2001-2004	3	Zengin bir ailenin komik hikâyeleri	Lüks Yaşayanlar	Apartman Dairesi
14	Aşkım Aşkım	2001-2002 2007-2008	2	Restoran işleten bir çiftin çalışanlarıyla ve kendi aralarında geçen komik durumlarını anlatan hikâye	Çekirdek Aileler	Müstakil Ev
15	En Son Babalar Duyar	2002-2006	5	Babanın arkasından sürekli işler çeviren aile bireylerinin hikâyesi	Aile Evinde Gençlik	Apartman Dairesi
16	Çocuklar Duymasın	2002-2004, 2010-2014	9	Bir ailenin ve arkadaşlarının hikâyeleri	Çekirdek Aile	Apartman Dairesi
17	Aslı ile Kerem	2002	1	Aslı ile Kerem ilk görüşte âşık olurlar ve bir hafta içinde ailelerinden habersiz evlenirler. Onların birbirlerini tanıma ve çatışmalarla baş etme süreçleri	Genç Âşıklar	Apartman Dairesi
18	Yarım Elma	2002-2003	2	Yalnız yaşayan güçlü genç kadın varlığını bile bilmediği ikizinin hayatına dahil olmasıyla fena halde sarsılır. Uyum süreçlerinde yaşanan komik durumlar	Yalnız Yaşayanlar	Apartman Dairesi
19	Yeter Anne	2002	1	Unutkanlık hastalığı olan Makbule'nin iki oğlu vardır. Büyük oğlu Altan annesiyle yaşamakta ve hiçbir işi rast	Çekirdek Aile	Apartman Dairesi

				gitmemektedir, küçük oğlu Reha ise evli ve zengindir, karısından korksa da çapkınlık yapmaktan geri duramaz.		
20	Kuzenlerim	2002-2005	3	Üç kuzen (Ece, Şeref, Çiğdem) İstanbul'da aynı evde yaşamak zorunda kalır. Ece ve Şeref'in üniversitesi, Çiğdem'in de işi vardır. Ama üçü de farklı kültürlerle sahiptir.	Ev Arkadaşlar 1	Apartman Dairesi
21	Sihirli Annem	2003-2012	7	Betüş isimli bir perinin, eşi vefat eden iki çocuk babası Sadık ile evlenmesi sonucu başlarından geçen macera dolu hayatlar	Fantastik	Müstakil Ev
22	Avrupa Yakası	2004-2009	6	İstanbul'un Avrupa Yakası'nda modern ve geleneksel yaşam arasına sıkışmış bir aile öyküsü	Geniş Aile	Apartman Dairesi
23	Belalı Baldız	2005	1	İstenmeyen misafir baldızın çekirdek aile ile yaşadığı komik durumlar	Geniş Aileler	Müstakil Ev
24	Çat Kapı	2005	1	İki kız bir erkek ev arkadaşlarının birbirleriyle ve ev sahipleriyle yaşadığı komik durumlar	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
25	Selena	2006-2009	3	Dünya'da ve Ütopya'da iyilik ile kötülük arasındaki büyük mücadele	Fantastik	Müstakil Apartman Dairesi
26	Acemi Cadı	2007-2007	2	Halalarıyla yaşayan genç cadının normal insanlarla uyum içinde yaşamaya çalışırken yaptığı sakarlıklar	Fantastik	Müstakil Ev
27	Benim Annem Bir Melek	2008-2010	3	Baskın bir annenin çocukları, gelini ve eşi ile ilişkileri	Geniş Aile	Apartman Dairesi
28	1 Kadın 1 Erkek	2008-2014	8	Bir çiftin ilişkisi ve komik diyalogları	Genç Aşıklar	Müstakil Ev
29	Yahşi Cazibe	2010-2011	2	Yalnız Yaşayan Teoman bir evlilik oyunu için Cazibe ile evini paylaşmak zorunda kalır	Yalnız Yaşayanlar	Apartman Dairesi
30	Leyla ile Mecnun	2011-2014	3	Modern bir Leyla ile Mecnun hikayesi	Fantastik	Müstakil Ev

31	Avrupa Avrupa	2011- 2013	3	Türkiye, Avrupa Birliği'ne girerse ne olur düşüncesiyle ortaya konmuş bir dizidir. Uyum süreci, aile ve komşuluk ilişkilerini konu alır.	Çekirdek Aileler	Apartman
32	Yalan Dünya	2012- 2014	3	İstanbul'da yaşayan bir grup insanın hikayesi	Geniş Aile ve Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
33	İşler Güçler	2012- 2013	1	Üç oyuncunun hayatını konu alır	Ev Arkadaşlığı 1	Müstakil
34	Seksenler	2012- 2020	8	1980'ler Türkiye'sinde bir Mahallede yaşayan insanların hikayesi	Çekirdek Aileler ve Geniş Aileler	Apartman
35	Kardeş Payı	2014- 2015	2	Metin, Ali ve Feyza Özdemir kardeşler, dünyayı kurtaracak olan borla çalışan bir motor icat edeceklerdir. Onun üretimi için çaba harcarken yaşadıkları komik durumlar	Ev Arkadaşlığı 1	Müstakil
36	Beş Kardeş	2015	1	Anne ve babalarını depremde kaybeden beş kardeşin hayatı	Çekirdek Aile	Müstakil
37	Jet Sosyete	2018- 2020	3	Alt gelir grubundan bir ailenin aniden sosyeteye geçişi	Geniş Aileler ve Çekirdek Aileler	Müstakil
38	Bir Yeraltı Sit-Com'u	2021	1	İstanbul'un Güngören semtinde dar gelirli ailesiyle yaşayan ve günün birinde komedyen olmak isteyen Hasan Can Kaya'nın hayalleriyle, hayatın gerçekleri	Alt Gelir Gubu	Apartman
39	Gibi	2021- Devam ediyor	5	Üç bekar erkeğin maceraları	Ev Arkadaşlığı 1, Alt Gelir Grubu	Apartman

Ek Açıklama-B:

Çalışma kapsamında yapılan analizlerde Amerikan yapımı sitcom türü diziler olarak belirtilen yapımlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

ABD Yapımı Ana Mekânı Konut Olan Sitcom Örnekleri						
No	Özgün Adı	Yayınlandığı Yıllar	Sezon Sayısı	Konu	Kullanıcı Profili	Apartman Dairesi/ Müstakil Konut
1	I Love Lucy	1951-1957	6	Ev kadını Lucy'nin çeşitli maceraları ve Ricky'nin kariyerine katkıda bulunma veya show dünyasında bir yer edinme çabaları komik biçimde anlatılır	Genç Aşıklar	Apartman Dairesi
2	Leave It to Beaver	1957-1963	6	Aile değerlerini, çocukluk deneyimlerini ve dönemin toplumsal normlarını işler.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
3	The Flintstones	1960-1966	6	Dizi, taş devri döneminin modern yaşamı ve teknolojisinin taş devri versiyonunu komik bir şekilde tasvir eder.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
4	The Dick Van Dyke Show	1961-1967	5	Amerikalı komedyen eşinin birlikte yaşadığı hayatı konu alır.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
5	The Jetsons	1962-1963	2	2062 yılında bir uzay kolonisinde geçer ve Jetson ailesinin günlük yaşamını konu alır.	Çekirdek Aile	Apartman Dairesi
6	The Beverly Hillbillies	1962-1971	9	Dizi, klasik kırsal yaşam ile kentsel zenginlik arasındaki çatışmayı mizahi bir şekilde ele almaktadır.	Lüks Yaşam	Müstakil Ev
7	The Addams Family	1964-1966	2	Ailenin üyeleri, eşsiz ve tuhaf alışkanlıklarıyla tanınır ve hikâye karanlık mizah unsurlarıyla doludur.	Lüks Yaşam	Müstakil Ev
8	Bewitched	1964-1972	8	Sıradan bir adamla evli olan bir cadı, ailesinin karşılaştığı sorunları çözmek için sihirli güçlerini kullanır Ölümlülerden gizlenmeye çalışır	Fantastik Karakterler	Müstakil Ev
9	The Munsters	1964-1966	2	Bir canavar ailesinin günlük yaşamını konu	Fantastik Karakterler	Müstakil Ev

				alır ve geleneksel insan ailesiyle komik etkileşimlerini işler.		
10	I Dream of Jeannie	1965-1970	5	NASA astronotu olan Tony Nelson'ın, bir şişe içinde yaşayan ve ona üç dilek hakkı veren bir cin olan Jeannie ile olan maceralarını konu alır.	Fantastik Karakterler	Müstakil Ev
11	The Brady Bunch	1969-1974	5	Üç oğlu olan bir dul olan Mike Brady'nin ve üç kızı olan dul bir kadın olan Carol Ann Martin'in evlenmesi sonucu büyüyen bir aile hakkındadır.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
12	The Mary Tyler Moore Show	1970-1977	7	Mary, kendi ayakları üzerinde duran, güçlü bir kadındır ve kariyeriyle, ilişkileriyle ve arkadaşlarıyla başa çıkmaya çalışır.	Yalnız Yaşam	Apartman Dairesi
13	The Odd Couple	1970-1975	5	Temizlik takıntılı ve düzenli Felix Unger ile dağınık ve rahat yaşayan Oscar Madison'ın garip arkadaşlığını konu alır.	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
14	All in the Family	1971-1979	9	Archie, eşi, kızı ve damadının yaşamını konu alır. ABD'deki toplumsal değişimler, ırk, cinsiyet, din ve politika gibi hassas konuları ele almasıyla dikkat çekmiştir.	Alt Gelir Grubu	Müstakil Ev
15	Happy Days	1974-1984	11	1950'lerin Amerikan gençlik kültürünü ve orta sınıf aile yaşamını konu alır.	Aile Evinde Gençlik	Müstakil Ev
16	The Jeffersons	1975-1985	11	George'un başarılı bir iş adamı olarak yükselmesi ve aile hayatındaki komik olayları işlerken, aynı zamanda ırksal ve toplumsal konuları da ele alır.	Lüks Yaşam	Apartman Dairesi
17	Soap	1977-1981	4	İki evli kız kardeşin birbirleriyle ve aileleriyle olan ilişkileri	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
18	Three's Company	1977-1984	8	Jack Tripper adında bir adamın, iki kadın ev arkadaşı Chrissy ve Janet ile aynı apartmanda yaşamasını konu alır	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
19	One Day at a Time	1975-1984	9	Boşanmış bir anne olan Ann Romano ve iki kızının yaşamlarını konu alır.	Alt Gelir Grubu	Apartman Dairesi

20	Laverne& Shirley	1976-1983	8	Laverne ve Shirley'nin güçlü dostluğu, komik diyalogları ve 1950'lerin ve 1960'ların popüler kültürüne yaptığı göndermelerle dikkat çeker	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
21	Family Ties	1982-1989	7	1960'ların ve 1970'lerin liberalizmini benimsemiş ebeveynler ile 1980'lerin muhafazakarlığını benimseyen gençlerin kuşaklar arası çatıması üzerine kurulmuş aile komedisi	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
22	The Cosby Show	1984-1992	8	Etnik kökenli ve elegant Huxtable ailesinin günlük hayat maceralarını konu almaktadır.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
23	The Golden Girls	1985-1992	7	Dizi Miami'de bir evi paylaşan dört yaşlı bekar kadının ev arkadaşlığı maceralarını konu almaktadır.	Ev Arkadaşlığı 1	Müstakil Ev
24	Married with Children	1987-1997	11	İçi sınıfı mükemmel bir baba eşine yaranamamakta çocuklu olmanın getirdiği inişli çıkışlı hayatı komik bir biçimde yaşarlar	Alt Gelir Grubu	Müstakil Ev
25	Full House	1987-1995	8	Bob, 3 kızı, karısının kız kardeşi ve onun arkadaşının aynı evde yaşamını konu almaktadır. İlerleyen sezonlarda evin nüfusu daha da artmaktadır.	Geniş Aile	Müstakil Ev
26	Roseanne	1988-1997	9	Aile yaşamını ve Amerikan orta veya alt sınıfın günlük mücadelelerini konu alır.	Alt Gelir Grubu	Müstakil Ev
27	Murphy Brown	1988-2018	10	Basın yayın kuruluşunda çalışan gazeteci kadın "Murphy Brown" ve arkadaşlarının hikâyesi konu edilmiştir.	Yalnız Yaşam	Müstakil Ev
28	Seinfeld	1989-1998	9	New York'ta bir stand-up komedyeni olan Jerry Seinfeld ve arkadaşlarının günlük hayatındaki maceralardan yola çıkılmaktadır	Yalnız Yaşam	Apartman Dairesi
29	Simpsons Ailesi	1989-Devam ediyor	32	Aile Springfield kasabasında yaşar ve birçok komik macera yaşar.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev

30	Mad About You	1992-1999	7	New York'ta yaşayan ve evli bir çift olan Paul ve Jamie Buchman'ın günlük yaşamını konu alır.	Genç Aşıklar	Apartman Dairesi
31	Boy Meets World	1993-2000	7	Cory Matthews'in ergenlik dönemini ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte geçirirken yaşadığı deneyimleri	Aile Evinde Gençlik	Müstakil Ev
32	The Nanny	1993-1999	6	Fran'ın Sheffield ailesi ile olan etkileşimleri, çocuklara dadılık yapması ve Maxwell ile aralarındaki romantik komik gerilimleri anlatır.	Lüks Yaşam	Müstakil Ev
33	Fraiser	1993-2004	11	Frasier'in ailesi ve arkadaşlarıyla olan etkileşimlerini, kariyerini ve kişisel yaşamını konu alır.	Lüks Yaşam	Apartman Dairesi
34	Friends	1994-2004	10	Manhattan'da yaşayan bir grup arkadaşın hayatını anlatmaktadır.	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
35	Sabrina the Teenage Witch	1996-2003	7	Genç Sabrina'nın cadı güçlerini öğrenmesi ve geliştirmesiyle yaşadığı olayları ele alır.	Fantastik Karakterler	Müstakil Ev
36	3rd Rock from the Sun	1996-2001	6	Dünyadaki yaşamı incelemek üzere gönderile 4 uzaylı, insan formunda Dünya'da yaşamaya çalışırken, insan davranışları ve kültürü hakkında sürekli yanlış anlamalar ve komik durumlar yaşarlar.	Çekirdek Aile	Apartman Dairesi
37	Everybody Loves Raymond	1996-2005	9	Long Island'daki kurgusal bir kasaba olan Lynbrook'ta yaşayan baş karakter Ray Barone, bir spor gazetecisidir ve eşi Debra ve üç çocuğuyla birlikte yaşar. Ray'ın ailesi de sık sık ziyaretlerine gelir ve bu ziyaretlerde genellikle komik olaylar yaşanır.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
38	Dharma & Greg	1997-2002	5	Çiftin farklı yaşam tarzları, aileleriyle olan etkileşimleri ve karşılaştıkları günlük zorluklar etrafında döner	Genç Aşıklar	Apartman Dairesi
39	Sex and the City	1998-2004	6	Kariyer sahibi ve başarılı New York'lu Carrie ve üç arkadaşın hikâyesini anlatmaktadır. Gazeteci Carrie Bradshaw, New York'ta bir gazetede	Yalnız Yaşam	Apartman Dairesi

				kadın erkek ilişkileri üzerine yazılar yazmaktadır.		
40	That '70s Show	1998-2006	8	Wisconsin eyaletindeki kurgusal bir yer olan Point Place kasabasındaki bir grup gencin maceralarını anlatır	Ev Arkadaşlığı 1	Müstakil Ev
41	Will&Grace	1998-2006	11	Eşcinsel avukat Will ve heteroseksüel iç mimar Grace, New York'ta bir dairedeki komik maceraları	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
42	Family Guy	1999-Devam Ediyor	20	Popüler kültür referansları, absürt komedi ve politik hiciv içeren bir Amerikan animasyon sitcom dizisidir.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
43	Malcolm in the Middle	2000-2006	7	Malcolm adındaki bir çocuğun ailesiyle birlikte yaşadığı günlük hayatını konu almaktadır. Baş karakter Malcolm, zeki bir öğrencidir. Ancak, dizideki komik ve kaotik olaylar genellikle onun aklını karıştırır ve karmaşık bir şekilde yönlendirir.	Aile Evinde Gençlik	Müstakil Ev
44	Curb Your Enthusiasm	2000-2024	11	Los Angeles'ta yaşayan zengin ama asosyal becerileri televizyon yazarı Larry'nin günlük yaşamını, çevresiyle olan ilişkilerini ve ortaya çıkan komik durumları anlatır.	Yalnız Yaşayanlar	Apartman Dairesi
45	Arrested Development	2003-2019	5	Zengin ancak çılgın ve disfonksiyonel Bluth ailesinin hikayesini konu alır. Bluth ailesi, gayrimenkul işiyle uğraşan ve mali sorunlarla karşı karşıya kalan bir ailedir.	Lüks Yaşam	Müstakil Ev
46	Two and Half Men	2003-2015	12	Bekar ve çapkın Charlie Harper ile eşinden yeni ayrılmış kardeşi Alan'ın aynı evde yaşama maceraları ile Alan'ın dizinin adına "half men" olarak yansıyan oğlunun ortak yaşamını konu almaktadır.	Ev Arkadaşlığı 1	Müstakil Ev
47	How I Met Your Mother	2005-2014	9	Ted Mosby'nin çocuklarına anneleri (kendi eşi) ile nasıl	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi

				taniştığını anlatmasıyla başlar. Temelde aynı evi paylaşan Ted ve Marshall ile Barney, Lily Robin'in arkadaşlığını konu alır.		
48	It's Always Sunny in Philadelphia	2005-Devam ediyor.	19	Aynı evi paylaşan beş arkadaşın, Philadelphia'da bulunan bir İrlanda barının işletmelerini ve çeşitli maceralarını konu alır.	Alt Gelir Grubu	Apartman Dairesi
49	The Big Bang Theory	2007-2019	12	The Big Bang Theory MIT doktoraşı yapan, asosyal iki araştırma görevlisinin, sıradan bir garson olan, sarışın güzel ile komşuluk ilişkilerini konu almaktadır.	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
50	New Girl	2011-2018	8	Sıra dışı bir genç kadın olan Jess, kötü bir ayrılığın ardından üç bekar erkekle birlikte bir apartman dairesinin çatı katına taşınır.	Ev Arkadaşlığı 1	Apartman Dairesi
51	The Millers	2013-2015	2	Boşanmış ebeveynler ve boşanmış yetişkin çocukları arasındaki çatışmaları komik biçimde ele alır	Çekirdek Aile	Müstakil Ev
52	The Goldbergs	2013-2021	9	Aile bağları, arkadaşlık ve büyüme üzerine temaları işlerken, aynı zamanda 80'lerin nostaljik atmosferini ve mizahını da sunar.	Aile Evinde Gençlik	Müstakil Ev
53	BoJack Horseman	2014-2020	6	80'li ve 90'lı yıllarda hit televizyon programı "Horsin'Around"un yıldızı olan BoJack Horseman, şimdi kendini kaybetmiş, Hollywood'da yaşıyor, her şeyden şikâyet ediyor	Yalnız Yaşam	Müstakil Ev
54	Family Reunion	2019-Devam Ediyor	5	Aile, daha önce farklı yerlerde yaşayan bireylerin bir araya gelmesiyle yeniden oluşmuştur.	Çekirdek Aile	Müstakil Ev